

1957 ✓

MITROPOLIA BANATULUI

ORGANUL OFICIAL AL ARHIEPISCOPIEI TIMIȘORII
ȘI CARANSEBEȘULUI ȘI AL EPISCOPIEI ARADULUI

ÎN SLUJBA PĂCII ȘI A VIEȚII

ANUL VII. Nr 7—9 IULIE—AUGUST—SEPTEMBRIE 1957

: - : Editura Mitropoliei Banatului : - :

23 AUGUST

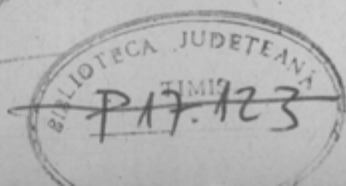
sărbătoarea națională a poporului nostru

Poporul român aniversează ziua de 23 August, marea sărbătoare națională, ziua eliberării României de sub jugul fascist, cu un desăvârșit patriotism și cu o nestrămutată încredere în viitor.

Această zi înscrisă cu litere de aur în istoria României noi, a încununat o luptă grea și plină de jertfe, dusă de veacuri de către poporul nostru, pentru libertate, pentru o viață nouă. Toți cei căzuți, eroi ai armatei sovietice și ai armatei române, pentru libertatea și independența noastră, sînt cinstiți de către poporul român cu o adîncă recunoștință. Prin jertfa lor, prin lupta lor, poporul român a fost eliberat, iar țara noastră a trecut prin transformări revoluționare și înfăptuiri epocale. Prefaceri politice, economice și sociale au schimbat radical înfățișarea patriei noastre, poziția ei în lume, situația și viața oamenilor muncii. România, a devenit o țară independentă și suverană, o republică populară constructoare a socialismului.

Masele asuprite de ieri, — oamenii muncii de la orașe și sate, — striviți fără milă de călciiul exploata-
torilor, sînt liberi, sînt stăpîni pe soarta lor. Umiliții și desmoșteniții de ieri, siliți să ducă o viață plină de lipsuri și mizerie, hărăziți să fie carne de tun pentru războaiele prădalnice, au devenit stăpîinii țării. Ei sînt deținătorii comorii celei mai de preț, al celei mai mărețe cuceriri și ai celui mai sigur instrument pentru făurirea viitorului luminos, spre care năzuiesc — puterea populară.

Oamenii muncii, în care clasele exploatatoare nu vedeau decît unelte de producție cuvîntătoare, sînt as-

tăzi stăpînii principalelor mijloace de producție, pe care le folosesc pentru a pune în valoare și înmulți, în folosul poporului, marile avuții naturale ale patriei. Munca oamenilor, izvorul exploatării neîngrădite și al umilințelor de ieri, este astăzi factorul de bază pentru înflorirea continuă și progresul țării, izvorul demnității oamenilor și al îmbunătățirii vieții lor, o chestiune de cinste și onoare. Drepturile și libertățile oamenilor muncii, odată inexistentă, sau existente cel mult pe hîrtie, au devenit o realitate vie, prin faptul că mijloacele realizării lor sînt în mîna poporului.

Poporul român se poate mîndri astăzi cu marile realizări dobîndite în anii scurși de la eliberare, în făurirea unei puternice industrii grele naționale, în așezarea temeliiilor trainice ale transformării socialiste a agriculturii, în desfășurarea revoluției culturale, în înflorirea științei, literaturii și artei.

Marile realizări obținute în dezvoltarea economică a țării, în transformarea ei dintr-o țară „eminamente agricolă”, într-un stat înaintat industrial-agrar, au făcut să se îmbunătățească viața populației, au făcut ca țara noastră să fie puternică și să aibe relații economice cu aproape toate țările. E suficient să privești meleagurile patriei noastre, să vezi pădurile de sonde în plină activitate din Valea Prahovei, sau minele de cărbuni din Valea Jiului, să privești noile furnale de la Hunedoara, sutele de fabrici și uzine noi construite și tot atîtea întreprinderi reconstruite, dezvoltate sau dotate cu utilaj modern, pentru a simți cu bucurie victoriile dobîndite în industrializarea socialistă. Toate aceste succese au fost posibile numai datorită faptului, că oamenii muncii au avut în fruntea lor un cîrmaci călit în lupte, Partidul Muncitoresc Român, factorul de seamă în călăuzirea poporului nostru spre o viață mai bună, mai fericită.

Călăuziți în permanență de interesele poporului, partidul și guvernul acordă o mare atenție îmbunătățirii tuturor verigelor aparatului de stat, combaterii birocratismului sub toate aspectele sale, respectării stricte a legalității populare.

A 13-a aniversare a eliberării patriei noastre are loc în împrejurările internaționale favorabile create de

marile victorii dobândite de forțele păcii și progresului. Desfășurînd o politică externă conformă cu interesele și voința poporului, statul român își aduce o contribuție activă în opera de destindere a încordării internaționale, de întărire a păcii. Politica externă a Republicii Populare Romîne, politică fermă de largire a colaborării internaționale pe baza coexistenței pașnice, este sprijinită cu căldură de întregul nostru popor. Romînia ca și toate țările socialismului, își trage izvor de forță din unitatea de nezdruccinat a țărilor sistemului socialist mondial, în frunte cu Uniunea Sovietică, din colaborarea lor strînsă și marea lor prietenie. Unitatea și colaborarea frățească a statelor socialiste este una din cele mai mărețe realizări ale epocii noastre.

Pe drumul deschis de 23 August 1944, drumul construirii socialismului în patria noastră, poporul român, sub conducere partidului, pășește cu hotărîre înainte, privind cu încredere viitorul. Conștient, plin de încredere și hotărît, poporul român luptă pentru o viață mai bună, mai fericită, pentru socialism, pentru pace!

REDAȚIA

Grădina Maicii Domnului

Sfinta Predanie ne spune că dreptul Lazar, cel a patra zi înviat de Domnul, a ajuns episcop în ostrovul Ciprului, hirotonit fiind de sfinții apostoli Pavel și Varnava.

Înainte de a se muta la cele veșnice, fierbinte a dorit să mai vadă odată pe Maica Domnului său, care l-a ridicat din moarte la viață.

El, neputînd săvîrși călătoria în țara sfințită, unde-l pîdea vrăjmașul ca să-l piardă, căci multe suflete îi răpise, a rugat pe Maica Domnului său să vină dînsa la el.

Cine a chemat vreodată, cu credință, pe Maica Domnului și a rămas deșert!?

Dacă Fiul său, unul din Sfinta Treime, s-a smerit pe Sine pogorîndu-se din cer pe pămînt, trup omenesc luînd și prin sfință jertfa Sa deschizîndu-ne iarăși cale spre cer, și Maica sa nu s-a abătut de pe aceeași cale împărătească a smereniei, ci, însoțită de sfîntul apostol Ioan, a plecat Ea la dreptul Lazar.

Dar marea cea mare, în care-s jivini multe, mici și mari, pe care plutesc corăbii, adesea se involburează și încovoîndu-și spatele valurilor abate corabia spre alte limanuri.

Acum, privind în urmă, nu putem îndeajuns să ne minunăm de tainele sfîntei purtări de grije ale lui Dumnezeu și Tatăl, cele pentru chemarea noastră la mîntuire rînduite.

O! Adîncul înțelepciunii și noian covîrșitor al dragostei!

Corabia care ducea pe Maica Domnului spre ostrovul Ciprului, a fost luată de alte valuri care au silit-o să-și lase ancora pe țărmul țării grecești, la poalele muntelui *Ascalon*, azi sfîntul munte al *Atonului*.

În vremea aceea dumbrăvile Ascalonului erau sălaș de capiști idolești. Idolii lor neputînd răbda lumina neprihănirii Maicii Domnului au căzut și prin *valurile* lor au vestit că a sosit acolo Maria Maica lui Iisus Hristos, Dumnezeu Cuvîntul.

Cutremurați de cele petrecute, viețuitorii acelor locuri i-au ieșit întru întîmpinare. Și-au plecat genunchii în fața Ei și i-au așternut calea cu cele mai frumoase flori, care nu se vestejesc niciodată: lacrămile căinței și pocăinței, cari dărîmă zidul păcatelor și-ți deschid cale spre împărăția luminii.

Din inimile eliberate de legăturile diavolești a izbucnit strigare de laudă către Maica Domnului, rugîndu-o să le împărtă-

șească și lor taina cea din veac ascunsă, nici de ingeri știută dar întru dinsa împlinită.

Și s-a făcut Maica Domnului maică a nașterii lor celei din nou, povățuindu-i în tainele sfintei Bunevestiri, grăindu-le despre Fiul Ei și Dumnezeu.

Pentru bună găzduire, pentru ascultarea arătată și pentru neșovăielnică iubire cu care s-au alăturat Domnului cînd a plecat de acolo ca să apuce spre ostrovul Ciprului, așa a grăit Maica Domnului :

„Darul lui Dumnezeu să fie peste tot locul acesta și asupra celor ce vor viețui cu credință, evlavie și cu dragoste, păzind cuvintele Fiului și Dumnezeului meu. Toate cele trebuincioase vieții pămîntești, fără multă osteneală le vor avea și viață cerească li se va dărui. Mila Fiului meu nu se va ridica de la dinșii pînă la sfîrșitul veacurilor.

Locului acestuia eu îi voi fi apărătoare și fierbinte mijlocitoare către Dumnezeu.

Semînta acestei binecuvîntări semănată de însăși sfintele buze ale Maicii Domnului peste muntele Ascalonului, a rodit, după veacuri, chip de viață îngerească, schimbînd dumbrăvile și stîncile muntelui în *grădina Maicii Domnului*, pe ale cărei poteci chip de femeie nu mai cutează să calce spre a nu se aduce prihănire urmelor sfintei Maici.

În acea grădină, acum sfîntul munte al Atonului, rugăciunea neadormită veghează și plivește orice mugur de buruiană ce-și ivește capul, îngăduind să crească pe răzoarele smereniei numai florile ce se cuvin să împodobească grădina împărătească a pămîntului.

“

De acolo de unde marea de marmoră spală picioarele sfîntului munte și din zilele acelea de demult, să ne urcăm pînă pe țărmul apelor Dunării bătrîne. Să trecem în țara hotărnicită neamului romînesc și în zilele de la zidirea lumii 7463, iar de la începutul mîntuirii 1955, opîrdnu-se la începutul lunii Brumărel în cetatea de scaun București.

În zilele acelea adunatu-s-a mare sobor de sfinți Patriarhi, Mitropoliți, Arhieri, cler mult și popor evlavios covîrșitor, chemați de trei binecuvîntate pricini :

Întîia, să folosească drept prilej de praznic duhovnicesc plinirea celor 70 de ani de la ridicarea Bisericii norodului romînesc la treapta de Biserică autocefală, adică în stare să se cîrmuiască de sine, fără să ațirne de altă conducere bisericească din afară de hotarele țării, precum înainte ațirna de ecumenicia Patriarhiei de la Constantinopol, nu numai în cele ale învățăturii de credință mîntuitoare ci și în chîvernisia trebilor vremelnice. Prin actul patriarhicesc numit Tomos în 1885 Biserica romînească este investită cu dreptul și cîntea de a-și alege singură, fără amestec străin, căpetenia bisericească și tagma arhie-

rească. Acest moment din viața religioasă a neamului românesc se cuvenea să nu fie uitat — și cu adevărat, după cuviință a fost primenit în aducerea aminte a întregii obștii românești.

A doua pricină a fost ca să primească în cultul de obște al Bisericii dreptmăritoare a Răsăritului pe Sfinții lui Dumnezeu care își au moaștele în țara românească și anume: Sfânta Mucenită Filofteia de la Argeș, Sfântul Dimitrie Basarabov de la București, Sfântul Grigorie Decapolitul de la Bistrița Olteniei, Nicodim cel Sfințit de la Tismăna și Cuivoasa Paraschiva de la Iași.

Iar a treia mare și binecuvântată pricină a fost deschiderea porții celei împărătești a Sinaxarului și pentru evlaviosul și binecredinciosul norod românesc.

Încă din bătrini trimiseserăm cerului soli ai chipului de viață sfântă: Pe tinărul oltean Ioan numit Valahul care s-a săvârșit mucenicește la Constantinopol în anul mintuirii 1662, mai 12, avind 18 ani, și care de Sfânta Mamă Biserică Ecumenică a Constantinopolului a fost trecut de mult în rindul sfinților mucenici. Alt sol îl aveam în partea de apus a creștinătății.

E Eremia Valahul care, plecind din Moldova, s-a nevoit pînă la sfințenie pe pămîntul strămoșilor români, în Italia.

Binevoit-a Dumnezeuul moșilor și strămoșilor noștri ca în anul mintuirii 1955, luna octombrie, ziua 10, soborul alcătuit din Preafericiții Patriarhi *Iustinian* al României, *Chiril* al Bulgariei *Athenagoras* Mitropolitul *Thyafirelor* și *Iacob* episcopul Melitinei din partea Patriarhiei ecumenice a Constantinopolului; *Grigorie* Mitropolitul Leningradului și Novgorodului din partea Patriarhiei Moscovei, *Sofronie* Mitropolitul Tirnovei și *Paladie* episcopul Voliniei, împreună cu ierarhii Bisericii românești: Înalt Prea Sfințiții Mitropoliți, *Sebastian* al Moldovei, *Firmilian* al Olteniei, *Vasile* al Banatului și Sfințiții arhieriei: *Iosif* al Rimnicului și Argeșului, *Antim* al Buzăului, *Chesarie* al Dunării de jos, *Teofil* al Romanului și Hușilor, *Nicolae* al Clujului, *Andrei* al Aradului, *Valerian* al Oradiei, *Antim* Tîrgovișteanul și *Theoctist* Botoșăneanu vicari patriarhali, să deschidă solemn poarta cerească a Sinaxarului, pentru Biserica ortodoxă română, cu puterea dată de Domnul Sfintei ierarhii și să înscrie în rindurile Sfinților lui Dumnezeu pe Sfinții ierarhi, *Calinic* de la Cernica, *Ilie Iorest* și *Sava Brancovici* de la Alba Iulia, *Iosif cel Nou* de la Partoș, pe cuvioșii monahi *Visarion Sarai* și *Sofronie* de la Cioara, și pe țăranul din Săliștea Sibiului, *Oprea*, care mucenicește s-a săvârșit.

Prin această lucrare a Sfințitului Sobor s-a consfințit jertfa trecutului și s-au pus noi sarcini pe umerii noștri: *nevoințele sfințeniei*. Această țintă veșnic stătătoare strălucește acum mai puternic decît oricare alta pe cerul care ne cheamă. Pe cei ce au deschis această poartă cerească cuvine-se să-i fericiim și să-i cinstim în veci și să aibă și ei parte de cununa cea neveștejită a sfințeniei.

Distinșii și prețuiții oaspeți care au luat parte la praznicul canonizării sfinților romini au zăbovit în țară la noi, unii până la sfârșitul lunii octombrie, cercețind minăstiri, biserici și locuri istorice în cuprinsul țării.

După cronicarii acelor evenimente, iată cum ne-au aflat și ne-au văzut țara, poporul și Biserica invitații și participanții la ospățul cel duhovnicesc.

„Am văzut, Prea Fericite, de la Dumnezeu binecuvântata Voastră Curte Patriarhală, și în toată țara, reflexul și fulgerele frumuseții dumnezeiești, care, după Marele Vasile sînt și cu totul de nesups și de nedescris, fulgere pe care cuvîntul nu le înfățișează, auzul nu le primește, cu ochii trupești nu se văd, ci se privesc numai cu sufletul și cu mintea.

Am văzut și am apreciat după vrednicie credința nefățarnică, evlavia care mintuiește, ordinea, disciplina și cumînțenia...

... S-au ridicat și se ridică asemenea unor oaze în pustia uscată, locașurile vieții monahale. Ca niște stupi în zumzetul de albine lucrătoare se aud rugăciunile și sfintele psalmodii de Dumnezeu primite, cele care bucură și mișcă inimile credincioșilor, ale călugărilor și călugărițelor.

Și ce să mai adaugi? Nu este oare vrednică de mulțumiri și de laudă osteneala frățească a Prea Fericirii Voastre arătată în prea nobila dorință a Prea Fericirii Voastre a vizitării de către noi, în timpul păstoririi Prea Fericirii Voastre a atitor instituții sfinte, care ca niște flori de diferite culori și binemirosoare împodobesc Biserica și binecuvîntata Voastră țară și dau aroma lor de viață dătătoare la tot sufletul creștin“. (Din scrisoarea I. P. S. Mitropolit Hrisostom de Filippi, Niapolis și Thesos, conducătorul delegației Bisericii Ortodoxe a Greciei, publicată în revista Bisericii Ortodoxe Romîne nr. 1—2 pe ianuarie—februarie 1956).

I. P. S. Athenagoras și P. S. Iacob, reprezentanții Patriarhiei ecumenice din Constantinopol, după ce au vizitat o seamă de minăstiri au declarat că, „în nici o altă țară cu credincioși ortodocși nu se mai întilnesc minăstiri cu număr așa de mare de monahi și atît de bine organizate“.

(Bis. Ort. Rom. nr. 1—2 din febr. 1957 pag. 36).

— „Țara Voastră, Romînia, pe care o revăd a doua oră, spunea I. P. S. Mitropolit Grigorie al Leningradului, este o țară minunată și extrem de frumoasă. Mică dar imbelșugată cu de toate, dăruită de Dumnezeu cu toate bogățiile pămîntului. Tot ce-i trebuie omului pe acest pămînt, pentru realizarea unei vieți fericite, găsește în țara voastră romînească.

Ea are și un popor bun, harnic, eroic, viteaz, iubitor de Patrie și temător de Dumnezeu, atît de credincios încît într-a-

devăr : „poate muta și munții din loc“. Credința poporului vostru și stăruința în această credință „uimit“ spunea I. P. S. Mitropolit Grigorie al Leningradului în seara zilei de 14 octombrie petrecută la Iași într-un entuziasm religios de proporții rare...“.

(Bis. Ort. nr. 1—2/1956 pag. 37).

Cel ce semnează aceste rinduri a fost de față la Praznicul Cuvioasei Paraschiva de la Iași. Despre cele văzute acolo nu s-ar putea spune niciodată îndeajuns. Mii de credincioși și-au plecat fruntea și genunchii în fața sfintelor moaște ale Cuvioasei. Asta-i partea văzută. Cele din inimile închinătorilor, neasemănat mai de preț, nu se pot prinde încontinuu; pentru că ele fac parte din lumea din care nu poți arăta ce ochiul vede, nu poți povesti ce urechea aude și nu poți tălmăci ce se scrie la inima omului. A fi împreună cu Sfinta Paraschiva înseamnă a fi în cer, sau a fi sfinta Paraschiva cu noi pe pământ înseamnă a sili cerul să se pogoare pînă la noi. Așa a fost în 14 octombrie 1955, la Iași. Praznic nepămîntean! Un crîmpei de cer pe care pămîntul nu poate să-l cuprindă. Amintindu-ne de ziua aceea ni se pare că visăm.

I. P. S. Mitropolit Grigorie printre altele, a mai spus și următoarele: „În nici o parte a lumii n-am întîlnit o Biserică mai bine organizată, mai temeinic așezată pe albia celei mai curate ortodoxii ca în țara romînească, unde se simte mireasma duhului sfinților părinți stilpi ai ortodoxiei ca Vasile cel Mare, Grigorie Cuvîntătorul de Dumnezeu și Ioan Gură de aur. (Bis. ort. nr. 1—2 ian.—febr. 1956, pag. 38).

Asemenea prețuiri ne îndreptătesc să ne bucurăm și să credem și noi că așa este. Istoria a mai păstrat asemenea mărturii despre țara romînească. Paul de Alep, însoțitorul Patriarhului Macarie al Antiohiei pe la anii 1652, pe cînd Sf. Iosif păstora în Banat, vizitînd biserica Trei Ierarhi de la Iași a scris în însemnările sale că „apucă mintea de mirare“, în fața unor asemenea opere de artă religioasă, rod al evlaviei creștinești.

Mai însemnăm aci mărturia venerabilului profesor acad. Dr. Ștefan Țancov, care spune:

„Am vizitat Biserica ortodoxă romînă cu diferite prilejuri sub cei trei Patrarhi. Dar vizitele din anul trecut și de acum mi-au produs atîta desfătare duhovnicească încît nu m-am putut opri să nu strig cu glas tare, așa cum am făcut la minăstirea Agapia și Curtea de Argeș: Doamne îți mulțumesc că în anii cei din urmă a vieții mele m-ai invrednicit să văd aici slava Ta.

Am colindat multe țări, am văzut multe lucruri minunate, dar aici la voi am găsit ceea ce căutasem peste tot, dar nu aflasem: O adevărată atmosferă ortodoxă, temeluită pe evlavie și întărită de o credință puternică. De la catedră, în scrieri și

peste tot locul am propovăduit această atmosferă și abia acum, la bătrînețe mi-a fost dat să o gust din plin, aici la voi“.

(Bis. Ort. Rom. nr. 1—2 ian.—febr. 1956, pag. 47—48).

Iată un omagiu adus Sfintei Biserici Ortodoxe cea în Țara Românească întemeiată, așa cum bine au văzut prețuiții oaspeți.

Incheierea: Biserica noastră Ortodoxă este așa cum au văzut-o străinii mai sus pomeniți, de Maica Domnului binecuvîntată și peste ea Fiul Său a revărsat belșug de har. Această stare ridică în conștiința noastră răspundere pe măsura darurilor primite.

Prot. Dr. Fl. Mureșanu

„Din valurile celor trecute vremi”

— Calvarul unei copile de 12 ani pentru motive de ordin religios-politic —

Metodele fără scrupul întrebuintate în răspindirea cu orice preț a catolicismului dominant în Ungaria și în Austria baronilor chesaro-crăești, sînt în bună parte cunoscute. Istoriografia romină, sîrbă, maghiară și germano-șvabă-săsească nu au lipsit a scoate la iveală considerabil material documentar. S-a văzut din cuprinsul actelor și documentelor oficiale ca și din felurite alte izvoare, cit au pățimit toate elementele etnice necatolice încăpute la sfîrșitul secolului XVII și în cursul celui următor sub pajura bichefală a Habsburgilor hipercatolici, uneori mai catolici chiar decît papa de la Roma.

În cuprinsul prezentelor pagini se dă în versiune, pe înțelesul tuturor, o impresionantă povestire istorică, scrisă de un iscusit autor (E. Makken) pe temeiul datelor autentice și a informațiilor veridice culese din memoriile fostului *secretar al guvernului transilvan* din Sibiu, Ștefan Halmagy (hădmăgeanul). Aceste memorii, considerate de critica istorică drept *izvoare de înția mină*, pentru toți cei doritori să cunoască amănunțit și cit mai temeinic zbuciumările cari au frămîntat viața diferitelor elemente etnice transilvane în jumătatea a doua a secolului al XVIII-lea, au fost editate într-o mare colecție a Academiei Maghiare din Budapesta, purtînd titlul latinesc *Monumenta Hungariae Historica*, conținînd memoriile lui Halmagy-Hălmăgeanul numeroase elemente dramatice, autorul povestirii istorice despre *calvarul unei copile de 12 ani pentru motive de ordin religios-politic, propagandistic-iezuitic*, nu a fost avizat să facă nici un fel de apel la propria sa fantezie. El a putut găsi suficiente surse de informație documentară în amintirile memoriilor ale *secretarului guvernial* de la Sibiu, căruia însăși situația oficială îi impusese datoria de a fi cit mai vigilent și mai bine documentat în toate însemnările sale memorialistice. Meritul este de a fi izbutit să așeze într-o expunere clară și cu vădită penetrațiune psihologică, materialul documentar dispersat în amintirile memoriilor.

Lectorul atent al acestor pagini instructive se va putea pătrunde în chip firesc de adevărul exprimat în „predoslavia” scrisă de înțeleptul cronicar Miron Costin, înainte cu trei secole, chiar în fruntea valorosului său Letopiseț. Lăudînd „iscusita ză-

bavă“ a scrisului istoric, Miron Costin subliniază cu drept cuvînt rostul lui de a înlesni ca „din cele trecute vremi“ să poată răsări o înțelegere mai deplină a celor viitoare.

Agneta, fiica lui Banffi, era o copilă de 12 ani, cînd s-a învrednicit să aibă parte de cununa de spini a statorniciei în credință. Era vestită în vechime Țara Transilvaniei, că în cuprinsul ei nu ar fi nimeni prigonit pentru credința pe care o mărturisește și o urmează fără șovăire. Cele 4 „religii recepte“ (privilegiate: catolicismul, luteranismul, calvinismul și unitarismul) încăpeau pașnic una lingă alta și nici pentru religiile tolerate nu avea nimeni de pătimit, dacă nu s-ar fi întimplat să dea vreo altă pricină de prigonire.

Dar îndată ce s-a sfîrșit cu *independența Transilvaniei*, a încetat și libertatea credințelor religioase. Miinile Vienei, sămănătoare de neghină, au ajuns pînă aci aruncînd, de la 1700 înainte, și în pămîntul Transilvaniei sămînța învrăjbirilor religioase. Din sămînța aceasta a luat ființă și calvarul Agnetei Banffi. Tatăl ei, Dionisie, fost prefect al Tirnavei, trecuse la credința catolică înainte de a se fi căsătorit cu Agneta Barcai, care era o calvinistă insufletită. Înainte de cununie, încheiaseră o învoială, încuviințată și de Curtea din Viena, ca fiica lor să poată urma credința mamei sale.

Deosebirea de credință, se vede însă, că așezase grea piedecă în calea vieții lor familiare, pașnice și armonioase. Mai erau și alte piedici, lui Dionisie plăcîndu-i să trăiască ușuratic, ca un conte ce era. Mai avea și fire aprigă, violentă. Soția sa era însă o ființă blindă, bolnăvicioasă, iubitoare să stea acasă la moșie, închinîndu-și toate grijile ei de mamă în scopul unei bune educații religioase a fiicei sale Agneta.

Neînțelegerea între soți a izbucnit din pricină, că Dionisie nu-și respectase angajamentul luat înainte de cununie de a chivernisi moșia astfel, încît din veniturile anuale să poată recupera și părțile zălogite. El, dimpotrivă, cu pornirile-i spre risipă, începuse a zălogi și din averea, din mobilierul și din bijuteriile soției sale. Aceasta după ce a încercat zadarnic să-l abată, cu vorbe bune, din calea stricăciunii, — a făcut împotriva lui arătare la Curte, că nu vrea să-și respecte angajamentul. De aci s-a dezlănțuit furtuna, a cărei victimă urma să devină fetița cea de 12 ani. Dionisie nu era nici om credincios; nici simț de iubire sau de milă pentru soția sa nu avea. Spre a se răzbuna asupra ei, fiindcă-l pirise la Curtea din Viena, a pornit să smulgă fetița din brațele ei și s-o treacă în grija bisericii catolice. Știa că prin aceasta va face o deosebită plăcere oamenilor de la Curte, gata să se bucure de orice serviciu adus catolicismului. Tocmai de aceea a cerut sprijinul episcopului Bajtay, care știa să fie mai mult diplomat decît vlădică. Era foarte învățat și foarte viclean, prin purtarea sa de cameleon iscusit a izbutit să aibă cuvînt hotărîtor în trebile guvernului transil-

van. Asupra contelui Andrei Hadik, generalul comandant al oștilor din Transilvania —, care era om de ispravă dar pe cărările incilcite ale politicei nu prea știa cum să umble — pusese episcopul Bajtay stăpânire deplină, obișnuindu-l să-i urmeze sfatul întru toate. Nu numai Hadik, ci toți membrii guvernului din Sibiu ascultau de iscusitul vlădică-diplomat, care era ostașul transilvan, trimis de Viena în sprijinul propagandei catolice.

Dionisie știa, că orice nedreptate ar pricinui soției și copilei sale, va fi acoperit și apărat de către episcopul Bajtay, dacă va izbuti să facă pe Agneta catolică.

Calvarul acestei copile s-a început în ianuarie 1766. Dionisie voia să plece la Viena, dar nu avea bani. S-a oprit deci la Simeria, unde se afla atunci soția sa, încercînd să-i stoarcă suma de 6000 florini. Ea a refuzat însă a-i da o sumă așa de mare. De aci — mare gilceavă. Inzadar o amenința Dionisie că, dacă nu-i dă suma cerută, el va lua copila în grija sa și o va crește în credința catolică. Soția sa cunoscînd statornicia copilei în credința calvinistă, nu s-a speriat și nu i-a dat lui Dionisie bani. Acesta a smuls copila din brațele mamei sale și, închizîndu-se cu ea într-o cameră, a încercat și cu vorbe bune și cu amenințări s-o abată de la credința ei reformată (calvină). Dar toate încercările rămînîndu-i zadarnice, s-a infuriat, a scos sabia și cu glas de tunet a strigat asupra copilei: *Îți tai capul, dacă nu-ți părăsești credința și nu-mi făgăduiești să vii cu mine fără întârziere.*

Tinăra copilă nu s-a speriat, ci ridicîndu-și capul cu și mai mare îndrăzneală, privea înmărmurită în ochii tatălui său apucat de atîta patimă. Fără să-i spună vreun cuvînt s-a purtat Agneta ca o muceniță, care-și așteaptă moartea izbăvitoare, fiind hotărîtă să-și pecetluiască cu sînge tărîia credinței.

Această purtare a fetei l-a dezarmat pe infuriatul părinte, care a plecat din Simeria (jud. Hunedoara) rușinat și desamăgit. Iar mama și copila, adînc zdrobite, în toată ființa lor, de cele întimplute, s-au temut să mai rămînă în Simeria; au plecat în comuna Sard, unde sărmana mamă a căzut la pat. Se simțea așa de slăbită, încît temîndu-se de moarte, s-a hotărît să-și încredințeze fetița în grija bătrînului Alexandru Teleki, care se bucura de faima unui bun părinte al fetelor sale. Spre a pregăti un strîns raport familiar, și-a logodit copila nevirstnică cu fiul lui Alexandru, cu Samuil Teleki, care era atunci de 26 ani și promitea să aibă un viitor strălucit. În acest înțeles scriîndu-și testamentul, a trimis pe logodnic la Viena, să mijlocească și încuviințarea împărătesei Maria Terezia pentru învoiala lor matrimonială. Tinărul Teleki s-a hotărît să-și jertfească viața pentru salvarea micuței sale mirese. Inzadar au încercat unii dintre prieteni să-l abată de la această hotărîre, spunîndu-i că e prea mare nepotriveală de vîrstă: mireasă de 12 și mire de 26 ani! A plecat, spre sfîrșitul anului 1766, la Viena. De aci a scris

peste cităva vreme că izbutintă să stea de vorbă cu Impărăteasa, aceasta i-a dat semne de bunăvoință, trimițind cererea lui să o cerceteze sfetnicii împărătești spre a-și da părerea. Dar acești sfetnici, ascultind cuvintul episcopului Bajtay, care stăruia să nu fie incuviințat testamentul făcut de mama copilei, și-au dat o părere neprielnică cererii lui Teleki. Izbutind acesta să fie primit din nou în audiență la Maria Terezia, a ingenunchiat la picioarele ei rugînd-o să nu aprobe părerea sfetnicilor înainte de a fi citit *ea însăși* cererea îngrijoratei mame din Transilvania, fiind mamă unui număr de fiii și fiice, (16 copii) l-a ascultat și citind cererea s-a simțit induplecată să incuviințeze testamentul, dar cu o condiție: dacă fetița Agneta, cînd va fi mai în vîrstă se va hotări să treacă la catolicism, să nu fie împiedecată de mama ei!

Incuvîințarea împărătească, l-a infuriat cu totul pe Dionisie, care și-a continuat violențele atacînd castelul din Bonțida (jud. Cluj), prădînd-l și storcînd bani de la oamenii muncitori pe moșiile soției sale. Iar cînd aceasta s-a văzut nevoită să facă iarăși arătare împotriva lui, a pornit și el cu piri invinînd-o că nu e în stare să-și chivernisească moșiile, cum s-ar cuveni, că face datorii și își petrece timpul în societatea unor ființe umile, iar copila nu și-o știe crește potrivit cu rangul unei fiice de conte. De aci s-a dezlănțuit un porces zgomotos, care a fost aminat mereu, pînă cînd a pornit Dionisie să-și răpească în mod violent copila.

În vara anului 1767, cînd se afla și mirele Teleki împreună cu Agneta și cu mama ei la moșie, Nicolae Bethlen intră, pe neașteptate, în curtea moșiei, însoțit de o ceată de husari. Teleki de teamă să nu fie prins, s-a urcat în trăsură și a plecat. Trimițînd însă Bethlen husarii după el, l-au adus îndărăt în Curte. Aci fiind laolaltă cu Agneta și cu mama ei, a intrat în camera lor Nicolae Bethlen cu protocolistul Horvath și cu un locotenent de husari. Horvath scoțînd din buzunarul hainei o scrisoare, zise în ton curtenitor către mama Agnete: Avem, Contesă, din partea Măriei Sale d-lui general-comandant poruncă, să impiedecăm cununia acestei copile.

— Nu înțeleg — răspunse mama — cu ce drept se amestecă Măria Sa în trebile fetei mele.

— Din ordinul Maiestății Sale a dispus d. general astfel. A aflat adecă Maiestatea Sa că la o vîrstă așa de fragedă, pînă a nu fi implinit 12 ani, vreți să faceți cununia fetei. Dl. general vă interzice deci să faceți pasul acesta — a spus apoi întorcîndu-se și către mire.

— Iar eu — a adăugat Nicolae Bethlen — vă aduc scrisoarea Eminenței Sale, episcopului Bajtay, care tot din ordinul Maiestății Sale dispune, să-mi dați numaidecît copila s-o iau cu mine.

Înmărmurită de spaimă a ascultat biata mamă-sa aceste cuvinte. Apoi, reculegîndu-se, a spus:

— Bine, arătați-mi, domnilor, ordinele Maiestății Sale și îndată le voi împlini; dar numai în temeiul scrisorilor de la d. general și de la d. episcop, nu-mi dau copila deoarece, cită vreme sint eu în viață, dinșii nu pot să-mi dea nici o poruncă în acest fel.

— Doamnă Contesă, — a zis atunci Bethlen — dacă nu vrei să te arunci în pericol, să ne dai numai decît copila, căci dacă nu ne-o vei da cu vorbe bune, o vom lua cu sila.

— Numai din porunca Maiestății Sale — răspunse mama Agnetei.

— Sint aici cu trupa de ostași — zise Bethlen.

— Bine, dacă îi trebuie Impărătesei copila, — o duc eu; dau mărturie despre asta, — îmi leg toată moșia, răspund cu capul meu.

— Copila trebuie să ne-o dai acum...

— Nu o dau, vouă nu vreau să v-o dau — striga speriată biata mamă.

— Bethlen n-a mai stăruit, s-a întors și a părăsit camera. Mama și-a strins copila la piept, făcînd nici un cuvînt și aștepta gata s-o apere cu orice preț.

Husarii au împresurat castelul și un locotenent a intrat în cameră zicînd: vin din ordinul contelui Nicolae Bethlen, Doamnă.

— Numai dacă arăți ordinul Impărătesei, voi da fata, strigă mama stringîndu-și copila la piept.

— Ordinul e de bună seamă la contele Bethlen și-l va arăta el. Eu sint soldat și trebuie să împlinesc ordinul primit.

Totul era inzadar; mama continua să-și strîngă fetița din răspuțeri. Nu avea, ce să facă, locotenentul ordonă soldaților să între. Teleki scoțînd sabia, năvăli asupra lor. Fu însă repede dezarmat și legat. Locotenentul smulse apoi copila din brațele mamei, care scoțînd un briceag, îl implintă în coasta ofițerului, apoi se prăbuși leșinată la pămînt. Impunsătura n-a fost adîncă; ofițerul luînd fetița în brațe, o așeză în trăsura lui N. Bethlen, care plecă îndată cu ea. Pe Teleki îl dezlegară apoi. Agneta fu dusă la Cluj în casa lui Bethlen, unde soția acestuia împreună cu soția lui Ioan Heller o crescură după îndrumările episcopului Bajtay. Doi călugări iezuiți fură comandați lingă ea, s-o învețe religia catolică, silind-o să se mărturisească lor și să participe la procesiuni catolice. Dar sufletul ei eroic se împotrivea cu tărie stăruințelor iezuite, nevrînd nici să se mărturisească, nici să postească și continuînd să spună rugăciuni calvinești. Rudețiile ei rareori puteau s-o vadă. Cînd a fost dusă cu sila într-o procesiune prin piața cea mare a Clujului, Agneta pășea curajoasă, purtînd o cruce în mînă, dînd însă cu privirea-i îndrîjită semne de incurajare privitorilor îngrijorați pentru statornicia ei în credința protestantă.

Mama ei însă, precum și mirele Teleki au alergat să ceară Curtii din Viena ajutor. Mult au trebuit să aștepte pînă s-a in-

durat Maria Terezia a le incuviința audiența, spunindu-le că regretă, că nu se poate amesteca într-o chestiune de ordin familial; pe Agneta însă o va lua lingă sine, să fie crescută la Curte sub directa ei supraveghere. O damă de onoare, soția lui Gross a fost trimisă în Transilvania după Agneta. Aceasta a rugat pe soția generalului Hadik, să intervină la Cluj, spre a putea fi liberată Agneta din casa D-nei Bethlen, care în schimb rugase pe episcopul Bajtay să intervină la Curte, spre a i se incuviința ei însoțirea Agnete spre Viena, în speranța că în cursul călătoriei va reuși totuși s-o convertească. Episcopul a ezitat însă a interveni în sensul acesta. Agneta ajunse deci la Sibiu, în casa generalului comandant Hadik, de unde o luă în primire soția sfetnicului Gross, o femeie înțelegătoare, căreia putea să-i împărtășească peripețiile calvarului său. Copila vorbea cu modestie și cu înțelepciune. Știa și franțuzește și nemțește. Din vorbele ei se vedea, că nu este nicidecum înclinată a-și părăsi credința calvină. În fața generalului comandant Hadik, ea a mărturisit, că în casa lui Bethlen din Cluj era mereu amenințată în tot felul, dacă nu vrea să treacă la catolicism. Cu toate acestea era hotărâtă să reziste, chiar dacă ar mai fi fost reținută patru ani în robie, fiind hotărâtă să nu-și părăsească nicidecum credința.

Înainte de plecare mama nici nu a reușit să-și mai vadă copila. Abia mai tirziu, i s-a îngăduit s-o cerceteze la Viena. Rezoluția Împărătesei nu a întârziat să sosească la guvernul din Sibiu, desaprobind felul cum a fost răpită Agneta din brațele mamei sale, dar nepedepsind pe nimeni pentru fărâdelegea săvârșită; Agneta rămase la Curtea din Viena, mama ei continuând să-și chivernisească averea, iar pe Dionisie punându-l sub curatelă ca pe un incapabil. Despre Teleki nu făcea amintire.

Sfârșitul povestirii vor putea să și-l imagineze cititorii. Mama nu s-a putut împăca niciodată cu felul, cum i-a fost răpită copila. A pus totul în mișcare, s-o poată readuce de la Curtea din Viena. Inzadar! Ea a fost crescută acolo, despărțită de mamă, de mirele și rudeniile ei, de pământul natal și de credința, în care fusese botezată. În cele din urmă ea trebui să primească, vrînd-nevrînd, catolicismul.

Mirele ei Samuil Teleki a făcut repetate intervenții să-și redobîndească mireasa. Împăratul Iosif al II-lea recunoștea că cereera lui e îndreptățită, dar spunea că împotriva voinței mamei sale nu e în stare să facă nimic.

Agneta a rămas deci în Viena, a devenit catolică și nu a mai putut fi niciodată soția lui Teleki, cu care o logodise credincioasa ei mamă.

Cazul acesta e un mic episod din istoria frământărilor religioase ale Transilvaniei, încăpute la sfârșitul veacului al XVII-lea sub cirna Habsburgilor mai catolici decît papa... Cei cu rol activ în desfășurarea episodului, povestit aci în chip veridic,

au dispărut cu toții. S-au liniștit valurile, scormonite de asemenea triste întâmplări; ele nu mai pot pricinui nimănui dureri.

Cercetătorii trecutului transilvan, cu privirea lor liniștită, se silesc să pătrundă sensul adinc al unui astfel de episod mărunț, desfășurarea lui fiind în stare să reoglindască adevărata icoană a epocii în culori cu mult mai lămurite decum ar putea s-o facă frazele umflate și amăgitoare ale documentelor oficiale.

Politica vicleană a Curții de la Viena, care nu era niciodată fățiș agresivă dar cu atât devenea mai primejdioasă prin amăgitoarele-i uneltiri, este reoglindită cu impresionantă claritate în acest episod mărunț.

I. Bănățeanul.

Studii

CALENDARUL

Calendarul este un sistem de socotire al zilelor și lunilor unui an, în acord cu marii luminători ai pământului, cari sînt soarele, luna și stelele, spre a-l pune în serviciul oamenilor. Numele de calendar îl are de la obiceiul vechilor romani de a saluta fiecare „Crai nou (lună nouă)“, îndată ce apărea seara pe cer, cu sunete de trimbiți și a-i chema (kalein) pe ai săi la un mic serviciu divin.

Calendarul primitiv al vechilor romani

La vechii romani anul începea, deodată cu primăvara și avea, la început, numai cîte 10 luni. Luna cea dintîi era luna Martius (luna războiului). Urma luna Aprilis, Maius, Iunius, Quintilis, Sextilis, Spetember, October, November și December. Unele luni aveau cîte 20 zile, altele cîte 35 sau chiar mai multe zile, după cum anul se desprimăvara mai curînd sau mai tîrziu. Mai tîrziu s-a fixat lungimea lunilor în așa fel, ca să fie cit se poate de egale unele cu altele. Patru luni ș. a. Martius, Maius, Quintilis și October aveau cîte 31 zile, pe cînd celelalte luni au rămas numai cu cîte 30 de zile. Anul avea peste tot 304 zile. Timpul de la finea lui Decembre și pînă la începutul lui Martie nu se socotea, pentru că în timpul iernei toată viața civică era cuprinsă de amorteală.

Consolidîndu-se statul roman, regele Numa Pompilius (c. 715 î. d. H.) se gîndește la reforma calendarului roman. El introduce anul lunar de cîte 12 luni lunare. Lunile aveau, acum, schimbiș, cînd 29, cînd 30 de zile. Anul lunar avea 354 zile. Mai tîrziu i s-a adăugat o zi în plus, așa că anul avea 355 zile. Cum anul solar avea cu 11 zile mai mult, s-a dispus, ca tot la 2 ani după sărbătoarea Terminaliilor (23 februarie) să se intercaleze o lună Moreedonius, care odată avea 22, altă dată 23 zile. Lungimea a 4 ani consecutivi era, așadar, socotită în zile $4 \times 355 + 22 + 23 = 1465$ zile. Durata medie a unui an era, deci, $1465 : 4 = 366\frac{1}{4}$ zile. Anul era cu o zi mai mare decît anul solar al vechilor egipteni. Consecința a fost, că începutul anilor întîrziea tot mai mult. Calendarul roman după un șir de mai mulți ani a ajuns într-o situațiune de mare confuziune. În anul 47 î. d. H. începutul anului nou (1 ianuarie) se îndepărtase cu 67 zile de solstițiul de iarnă.

Calendarul Iulian

Pentru a pune capăt acestei confuziuni calendaristice, Imperatorul roman *Caius Iulius Caesar*, luând avizul unor renumiți astronomi din Alexandria (Sosigenes), publică în anul 45 î. d. H. un edict, prin care decretează, ca în întreg cuprinsul Imperiului roman să se introducă următoarea reformă calendaristică: Anul civil va avea de acum înainte 365 zile. Dar, cum anul solar este cu 6 ore mai mare, aceste 6 ore se vor calcula abia atunci, când vor crește la mărimea unei zile întregi (24 ore), adică tot după 4 ani. Anul al 4-lea va avea, deci, 1 zi în plus, adică, peste tot 366 zile. Ziua în plus se va adăuga la finea lunii lui februarie, care, în cazurile acestea, va avea nu 28, ci 29 zile. Anul acesta se numește „an bisect“, pentru că luna lui februarie a primit o zi în plus (bis). De astă dată s-a revăzut din nou și lungimea celorlalte luni ale anului. Tabloul lunilor este următorul:

luna lui ianuarus	are 31 zile
„ „ februarus	are 28, resp. 29 zile
„ „ martius	are 31 „
„ „ aprilie	are 30 „
„ „ maius	are 31 „
„ „ iunius	are 30 „
„ „ quintilis)	Iuliu (1) are 31 zile
„ „ (sextilis)	august (2) are 31 zile
„ „ september	are 30 zile
„ „ october	are 31 „
„ „ november	are 30 „
„ „ december	are 31 „

Calendarul a fost pus în aplicare cu data de 1 ianuarie a anului lui 45 î. d. H.

Față de sistemele calendaristice de până atunci, reforma decretată de Caius Iulius Caesar însemna un mare progres. Lungimea anului solar, în felul, cum a stabilit-o C. I. Caesar, adică cu 365 $\frac{1}{4}$ zile, se acopea, aproape pe deplin, cu lungimea anului tropic solar.

Anul tropic solar este anul socotit, în ce privește lungimea lui, din momentul, când soarele privit dintr-o localitate oare-

1) Luna veche romană Quintilis a fost numită luna Iulius, în amintirea marelui reformator al calendarului Caius Iulius Caesar.

2) Luna veche romană Sextilis a primit, ceva mai târziu, în amintirea marelui împărat Augustus, care a murit în ziua de 19 Sextilis a anului 14 î. d. H., numirea de August. Acest împărat avusese grijă, ca să reguleze aplicarea reformei calendaristice Iuliană în ce privește anul bisect.

care b. o. din constelațiunea berbecului, și pînă în momentul, cînd el, după ce a trecut prin cele 12 constelațiuni ale zodiacului, revine la aceeași constelațiune, de unde a purces, în cazul nostru iarăși la constelațiunea berbecului. Lungimea medie a anului tropic solar s-a constatat din partea astronomilor mai noi (în anul 1900), că este de 365,24220 zile sau 365 zile 5° 48' 46" (3)

Între anul civil, întocmit de C. Iulius Caesar, și între anul tropic solar este o diferență de 11' 14" la an, pentru că anul Iulian are 365, 25000 zile, pe cînd anul tropic solar are numai 365,24220 zile, așadar diferența 0,00780 zile sau în ore și minute 365 zile 5° 59' 60"- anul Iulian 365 zile 5° 48' 46" anul tr. sol. diferența 0 zile 0° 11' 14"-

Anul Iulian este, așadar, cu 11' 14" anual mai lung decît anul tropic solar. Această diferență de 11' 14" în primii ani, drept că, nu se simțea. Dar, după un șir mai îndelungat de ani, diferența crește din an în an și se resimte, mai ales în timpul echinocțiilor de primăvară și de toamnă. Această diferență de 11' 14" crește în timp de 5 ani la 56' 10", sau aproape 1°. În timp de 50 ani, diferența crește la aproape 10°. În timp de 100 ani la 20°. Și în timp de 128 ani ea face aproape 24° (precis $0,0078 \times 128 = 0,99840$ zile sau 23° 57' 41,76") sau aproape o zi întreagă. Rămîne o mică restanță de 2' 18,24" în timpul acesta de 128 ani, pe care o vom socoti mai tirziu. După un răstimp de

2×128 ani, adică 256 ani, anul solar este cu 2 zile mai scurt decît cel Iulian

3×128	"	"	384	"	"	"	"	"	3	"	"
4×128	"	"	512	"	"	"	"	"	4	"	"
5×128	"	"	640	"	"	"	"	"	5	"	"
6×128	"	"	768	"	"	"	"	"	6	"	"
7×128	"	"	896	"	"	"	"	"	7	"	"
8×128	"	"	1024	"	"	"	"	"	8	"	"
9×128	"	"	1152	"	"	"	"	"	9	"	"
10×128	"	"	1280	"	"	"	"	"	10	"	"
11×128	"	"	1408	"	"	"	"	"	11	"	"
12×128	"	"	1536	"	"	"	"	"	12	"	"
13×128	"	"	1664	"	"	"	"	"	13	"	"
14×128	"	"	1792	"	"	"	"	"	14	"	"
15×128	"	"	1920	"	"	"	"	"	15	"	"
16×128	"	"	2048	"	"	"	"	"	16	"	"

3) Cf. *Ginzel*, *Handbuchs der mathematischen un technischen Chronologie*, 1, Leipzig, 1906, p. 32; *Dr. Vasile Georghiu*, *Noțiuni de cronologie, calendaristică și calcul pascal*, București, 1936, p. 24 ss.

După cum se vede din tabloul de mai sus, după un răstimp de 1920 ani, anul solar este cu 15 zile, adică cu $\frac{1}{2}$ lună mai scurt decât anul Iulian sau, altfel zis, soarele trece cu 15 zile mai curind prin punctele echinoctiale decum arată calendarul Iulian. Calendarul Iulian este cu 15 zile mai lung decât cum arată soarele pe cer.

Dacă am continua, să ne orientăm și pe viitor numai după calendarul Iulian, vom face constatarea, că după un răstimp de 2×1920 ani calendarul Iulian va fi cu 30 zile, adică cu o lună întreagă în urma soarelui, apoi cu 2, 3, 4... luni mai tirziu decât anul tropic solar. Consecința va fi, că ar trebui să serbăm Crăciunul tot mai tirziu, din iarnă în primăvară, vara și toamna și așa și Bunavestire, nu primăvara, ci vara, toamna iarna, până ce ne vom întoarce, după un răstimp îndelungat de ani, iarăși la vremurile, cind trebuie să le serbăm. Neajunsul acesta, pe care-l are calendarul Iulian fiind mai lung decât anul tropic solar, trebuiește înlăturat, până ce nu este prea tirziu, adică până ce sărbătorile de peste an încă nu s-au mutat prea din cale afară de pe o lună pe alta, pierzindu-și caracterul lor specific.

Reforma calendaristică Gregoriană

Pascaliologii greci ai sec. 14 (Matei Blasteres, Nichifor E-rigona, Isaac Arghirul) cunosc repășirea progresivă a echinoc-țiilor solare din cauză, că calendarul Iulian este prea lung în alcătuirea sa și de aceea dinșii cer, tot mai imperios, o reformă a calendarului Iulian.

Și în apus, astronomii arată, încă din sec. 12 înainte, că echinocțiile astronomice repășesc față de data de 21 martie a calendarului Iulian, care este prea lung, și cer și dinșii reforma-re calendarului Iulian.

În anul 1453, Constantinopolul cade în minile turcilor. În-vățații greci se refugiază în țările occidentale și crează și dinșii o atmosferă cit mai prielnică pentru reformarea calendarului Iu-lian, *Sinodul Tridentin* (1545—1561) ia în discuție reformarea ca-lendarului Iulian, și însărcinează pe episcopul Romei cu grija reformării calendarului Iulian. Papa *Grigorie XIII* (1572—1585) instituie o comisie specială în această direcție. În baza refera-tului acestei comisiuni, Papa Grigorie XIII ordonă cu bula sa din 24 februar 1581, următoarele:

1) Echinocțiul de primăvară va fi readus de la data de 11 martie, la care se găsea pe vremurile de atunci, la data calen-daristică de 21 martie, la care se găsea el pe timpul Sinodului Ecumenic din Nicea (325 d. H.).

În acest scop se vor suprima 10 zile (5—14 octombrie, 1582) din calendarul Iulian, atâtea, cu cite echinocțiul astronomic de primăvară repășise de la sinodul I ecumenic din Nicea (325 d. H.) până acum.

2) Echinocțiul astronomic de primăvară va fi menținut pe viitor la data de 21 martie, prin suprimarea unei zile în fiecare

an secular, excepție făcând numai anii secundari, cari se dau împărțiți prin 400. Anii aceștia din urmă, din ani ordinari, cum erau în calendarul Iulian devin acum ani bisecți. Anul 1600, fiindcă este divizibil prin 400, va fi un an bisect, pe cind anii 1700, 1800 și 1900, cari nu sînt divizibili prin 400, devin, în baza reformei acesteia, ani ordinari de cîte 365 zile (cu 28 zile la februarie). Anul 2000, însă, va fi iarăși un an bisect. Și tot-așa anul 2400.

În felul acesta anul calendaristic a fost adus în mai deplin acord cu lungimea anului tropic solar.

Pentru a ilustra cele zise, dau următorul tablou:

100 ani Iuliani au	36525 zile	
100 ani Iuliani au	36525 zile	
100 ani Iuliani au	36525 zile	
100 ani Iuliani au	36525 zile	
400 ani Iuliani au	146,100 zile	
100 ani Gregoriani fac	$36500 + 24 =$	36524 zile
100 ani Gregoriani fac	$36500 + 24 =$	36524 zile
100 ani Gregoriani fac	$36500 + 24 =$	36524 zile
100 ani Gregoriani fac	$36500 + 25 =$	36525 zile
400 ani Gregoriani fac	$= 146,097 \text{ zile}$	

Diferența dintre 400 ani Iuliani și 400 ani Gregoriani este, așadar, de 3 zile în minus, pentru calendarul Gregorian. Acesta se apropie, deci, mult de anul tropic solar, pîtru că

100 ani tropici solari au	36524.220 zile
100 ani tropici solari au	36524.220 zile
100 ani tropici solari au	36524.220 zile
100 ani tropici solari au	36524.220 zile

400 ani tropici solari au 146096,880 zile

Diferența dintre 400 ani Gregorienide 146097.000 zile
și Diferența dintre 400 ani tropici solari de 146096,880 zile
este de: 0,120 zile

Diferența aceasta de 0.120 zile face $2^{\circ} 52' 48.0''$ în timp de 400 ani. În timp de un singur an tropic solar diferența se reduce la $0,120 : 400 = 0.003$ zile sau $0^{\circ} 4' 19.2''$. Cu atît anul Gregorian este, deci, mai lung decît anul tropic solar.

Nu se poate nega, că în ce privește lungimea orei, anulul, reforma calendaristică Gregoriană prezintă un mare progres față de vechiul calendar Iulian. Dar, tot atît de adevărat este, că nici această reformă n-a reușit, ca să aducă calendarul în cel mai perfect acord cu cerul. Echinocțiile de primăvară, drept că, nu vor mai depăși atît de curînd de la data de 21 martie ca în calendarul Iulian. Am arătat mai sus, că în calendarul Iulian echinocțiile de primăvară repășeau tot din 128, resp. 129 ani cu cîte o zi întreagă, sau altfel zis, echinocțiul astronomic se pro-

ducea cu o zi întreagă mai înainte de 21 martie a calendarului Iulian. După reforma Gregoriană, însă echinocțiul astronomic de primăvară rămâne pentru lungă vreme fixat pentru ziua de 21 martie. Dar, totuși, nu pentru totdeauna, pentru că $128 (129) + 128 (129) + 128 (129) = 384 (387)$ ani. Până la 400 ani mai este încă o diferență de 16 (13) ani, cari au rămas neegalați în ce privește lungimea lor cu anii civili. Lungimea acestor 16 (13) ani face 0.120 zile. Această diferență crește după o serie de 8.34×400 ani = 3326 ani la mărimea unei zile întregi (1.0008 zile = 1 zi 0' 1' 9.12"). (4) Ea va trebui egalată atunci, adică după un răstimp de 3326 ani, suprimându-se din calendarul Gregorian din nou 1 zi din cauză, că echinocțiul de primăvară va fi repășit din nou pe ziua de 20 martie.

De aceea se impune necesitatea, ca să se aște, încă la timp, chipuri și mijloace și mai potrivite, de a reduce această diferență, care există între anii civili Gregorieni și cei tropici solari, la un minim, și a asigura astfel stabilizarea echinocțiului de primăvară pe un timp și mai îndelungat pe ziua de 21 martie a calendarului.

S-au făcut până acum multe încercări în această direcțiune. În cele din urmă, *reforma calendaristică „Ortodoxă Română”* din anul 1925 a reușit să reducă această diferență la un minim de numai 1' 7" anual.

Dar, până a arăta, mai pe larg, intruce consistă reforma calendaristică „Ortodoxă Română”, vreau să amintesc, că la vremea sa, reforma Gregoriană, deși avea atât de mari preferințe față de vechiul calendar Iulian și deși răspîndirea și acceptarea lui din partea tuturor credincioșilor Bisericii apusene era mult ajutorată de faptul, că Papa Romei se bucura de mare autoritate în Apus, totuși a întâmpinat și ea multe și mari dificultăți.

4) Cum devine, că diferența dintre 400 ani civili Gregorieni și 400 ani tropici solari face 0.120 zile = $2^{\circ} 52' 48.0''$, rezultă din calculul următor:

400 ani civili Gregorieni fac	146.097.000 zile
400 ani tropici solari fac	146.096.880 zile
diferența este de	0.120 zile

După o serie de $8.34 \times 400 = 3326$ ani, diferența această crește la 1 zi întreagă sau, mai exact, la 1 zi, 0' 1' 9.12" pentru că

$$0.120 \times 8.34$$

$$480$$

$$360$$

$$960$$

$$1.0008 \text{ zile} = 1 \text{ zi } 0' 1' 9.12''$$

Protestanții, cari ieșiseră din sinul Bisericii romano-catolice, au refuzat, la început, ca să primească reforma calendaristică Gregoriană, dar, nu pentru că ea nu ar fi fost bună din punct de vedere științific-astronomic, ci din motive pur confe-

sionale. Ei nu voiau să primească această reformă calendaristică, pentru că nu voiau să aibă nimic de a mai face cu Papa Romei.

După ce, însă, astronomi de renume mondială, precum era *Tycho Brahe* și *Johannes Kepler*, s-au exprimat în mod favorabil pentru reforma calendaristică Gregoriană și au recomandat-o ca bună, a încetat opozițiunea Protestanților. De la 1700 înainte statele protestante încep să părăsească vechiul calendar Iulian (stilul vechi) și să se atașeze calendarului Gregorian (stilul nou). La anul 1752/3 se hotărăsc, în fine, și Britania și Suedia pentru a accepta calendarul Gregorian. Așa se face, că întreg Occidentul se folosește acum în viața sa cea de toate zilele de calendarul Gregorian.

Papa Romei Grigorie XIII n-a întârziat, să invite și *Biserica ortodoxă a Orientului* ș. a. în prima linie pe Patriarhul din Constantinopol, Ieremie II, ca să primească noua reformă calendaristică.

Dar, Patriarhul din Constantinopol, Ieremie II, răspunde Papei din Roma, într-o scrisoare datată din luna lui august 1583, că îi este imposibil, ca să accepte această nouă reformă calendaristică, care s-a făcut fără a se fi luat înțelegere anterioară cu Biserica orientală, pentru că s-ar putea ivi neînțelegeri între credincioșii de sub jurisdicțiunea sa. Cu toate acestea Patriarhul Ieremie II este gata, ca să comunice această chestiune și celorlalți frați în Hristos, Episcopi, Arhiepiscopi, Mitropoliți și Patriarhi, pentru ca acest lucru să se poată face în bună înțelegere cu toți.

Și, de fapt, Patriarhul Ieremie II convoca, încă în același an (1583), un sinod de Mitropoliți la Constantinopol, la care a participat și Patriarhul Alexandriei Silvestru. Sinodul discută chestiunea introducerii calendarului Gregorian în Bisericiile din orient, și hotărăște a-l refuza. Patriarhul Ieremie II spune, că Biserica răsăritului rămâne, deocamdată, pe lângă calendarul vechi Iulian și pe lângă regulile pascale uzitate până acum. Cu acestea, însă, Biserica orientală nu s-a declarat, că se ține legată, pentru totdeauna, de vechiul calendar Iulian și nici, că renunță la o reformă a acestui calendar, reformă, care a fost cerută încă de marii pascaliologi orientali ai sec. 14. Ea amină numai reforma calendarului Iulian, pentru alte vremuri mai prielnice, pentru a o putea face în condițiuni superioare reformei calendaristice Gregorane.

Reforma calendaristică „Ortodoxă Română“

Reluând lucrările marilor pascaliologi ai Bisericii orientale din sec. 14 și după ce s-au făcut și unele încercări sporadice din partea unor învățați ai Bisericii orientale de a reforma calendarul Iulian și a reduce echinocțiile de primăvară, cari repășiseră între timp, cu 13 zile de la data astronomică de 21 martie, în cele din urmă, Sf. Sinod al Bisericii ortodoxe române, la anul 1924, are fericita idee de a reforma vechiul calendar Iulian în felul următor :

1) Echinocțiul astronomic de primăvară, care repășise din vremea Sinodului ecumenic din Nicea (325 d. H.) și până în vremurile noastre cu 13 zile și cădea acum în ziua de 8 martie a calendarului Iulian, va fi redus la data astronomică de 21 martie, cum a fost pe timpul Sinodului I ecumenic din Niceea. În acest scop trebuiesc suprimate 13 zile din calendarul Iulian. Se hotărăște, deci, ca, imediat, după ziua de 30 septembrie a calendarului Iulian să urmeze ziua de 14 octombrie a calendarului nou îndreptat.

2) Pentru a putea fixa data echinocțiului astronomic de primăvară, pentru un timp și mai îndelungat, pe ziua calendaristică de 21 martie, se stabilește, ca anii seculari să fie ani ordinar (de cite 365 zile) și nu bisecți, cum prevedea calendarul Iulian. Excepție fac numai anii seculari, cari împărțiți prin 9 dau rest 2 sau 6, pe cînd după reforma Gregoriană au fost excepțai toți anii seculari, cari sint divizibili prin 400. Potrivit cu această dispozițiune a noii reforme calendaristice dintre anii 1900—3000 următorii ani seculari, 1900, 2100, 2200, 2300, 2500, 2600, 2700, 2800 și 3000 vor fi ani ordinari (de cite 365 zile), pe cînd anii 2000, 2400 și 2900 vor fi ani bisecți (de cite 366 zile). În felul acesta s-a putut obține, ca echinocțiul astronomic de primăvară să nu mai repășească de la data calendaristică de 21 martie decît numai după un răstimp foarte îndelungat de 45.000 ani, pentru că abia după trecerea acestui răstimp diferența anuală de 1' 7" dintre anii tropici solari și cei civili calendaristici va fi crescut la 1 zi întreagă. Un simplu calcul ne va lămuri în această direcțiune :

400 ani tropici solari fac	146,096.880 zile
400 ani tropici solari fac	146,096,880 zile
100 ani tropici solari fac	36,524,220 zile
900 ani tropici solar fac	328,717,980 zile pe cînd
primii 400 ani corecțai fac	146.097,00 zile (sau suprimat 3 zile)
ceialți 400 ani corecțai fac	146.096.00 zile (sau exprmat 4 zile)
100 ani corecțai fac	36,525,00 zile (an secular bisect)
900 ani corecțai fac	378,718,00 zile
Diferența dintre 900 ani corecțai, cari au	378,718.000 zile
și 900 ani tropici solari, cari au	378,717,980 zile
face	0.020 zile
sau 0 ^o 28' 48".	

Această diferență face pentru 1 an numai 0.020 : 900 + 0.000202 zile sau 0° 0' 1.74528". Această diferență anuală crește abia după un period de 50 x 900 = 45.000 ani la 1 zi întreagă, pentru că 0.020 x 50 = 1.000 zile.

Rezultatul reformelor calendarstice, care s-au făcut pînă acum este, așadar, următorul :

Anul civil după calendarul Iulian este cu cite 11' 14" mai

lung decît anul tropic solar. Această diferență crește după un răstimp de 128 (129 ani) la o zi întreagă, fapt, care face, că echinocțiul astronomic de primăvară repășește tot după 128 (129) ani cu cite o zi de la data de 21 martie.

Anul civil după calendarul Gregorian este numai cu 0.003 zile = $0^{\circ} 4' 19.2''$ mai lung decît anul tropic solar. Diferența de 0.003 zile = $0^{\circ} 4' 19.2''$ crește după un răstimp de 3326 ani la o zi întreagă. Abia după 3326 ani echinocțiul astronomic de primăvară va repăși, deci, cu o zi de la data de 21 martie.

Anul civil după reforma calendaristică „Ortodoxă Romină” este numai cu 0.000202 zile = $1.74528''$ mai lung decît anul tropic solar. Diferența aceasta crește la 1 zi întreagă abia după un răstimp de 45.000 de ani. Abia atunci echinocțiul astronomic de primăvară va repăși cu 1 zi de la data de 21 martie.

Din cele arătate mai sus se vede, că dintre toate sistemele calendaristice de pînă acum numai reforma calendaristică „Ortodoxă Romină” se apropie cel mai mult de anul tropic solar. Diferența anuală de numai $1' 7''$ nu se resimte aproape de loc în viața cea de toate zilele. Reforma calendaristică „Ortodoxă Romină” este superioară tuturor reformelor calendaristice, cari s-au făcut pînă acum. Ea copiază aproape exact lungimea anului tropic solar. De aceea calendarul nostru poate fi considerat, cu drept cuvînt, cel mai ideal sistem calendaristic din cite există pînă acum.

Noile proiecte de reformă calendaristică

Pe la anii 1930 s-a constituit pe lingă Societatea Națiunilor din Geneva o comisiune calendaristică, al cărei comitet se preocupă cu reformarea calendarului de pînă acum. Comisiunea vrea să întocmească un calendar, care să poată împărți anul, fără a ține seama, dacă stă în acord cu anul tropic solar sau nu, în luni, trimestre și semestre cit se poate de egale, pentru a putea servi ca un bun regulator pentru lumea lucrătorilor în fabrici, negustori și bancheri etc. Dintre multele proiecte, cari s-au făcut aici, au oarecare precădere următoarele două proiecte de reformă calendaristică.

A. Anul are 12 luni de zile. Cele 4 luni dintii ale unui trimestru (ianuarie, aprilie, iulie și octombrie) au cite 31 zile, celelalte 8 luni de peste an au numai cite 30 zile. Lunile cele cu 31 zile încep cu o zi de duminică. Lunile februarie, mai, august și noiembrie vor începe cu o zi de miercuri, iar, lunile de la finea unui trimestru (adică martie, iunie, septembrie și decembrie) vor începe cu o zi de vineri. Trimestrele vor avea peste tot cite 91 zile: semestrele cite 182 zile, iar, anul numai 364 zile. Ziua a 365-a a anului și cea a 366 din anii bisecți se va atașa anului, fără să fie socotită. Una din ele se va atașa la finea semestrului al 2-lea, cealaltă la finea semestrului al 4-lea ca zile supranumerare. Caracterul săptămînal al zilei nu contează.

Tabloul acestei reforme calendaristice, numit „The World Calendar“ se prezintă în felul următor : (5)

THE WORLD CALENDAR

january							april							july							october						
S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S
1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28
29	30	31					29	30	31					29	30	31					29	30	31				
february							may							august							november						
S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S
5	6	7	8	9	10	11	5	6	7	8	9	10	11	5	6	7	8	9	10	11	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	12	13	14	15	16	17	18	12	13	14	15	16	17	18	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	19	20	21	22	23	24	25	19	20	21	22	23	24	25	19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30			26	27	28	29	30			26	27	28	29	30			26	27	28	29	30		
march							june							september							december						
S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S	S	M	T	W	T	F	S
3	4	5	6	7	8	9	3	4	5	6	7	8	9	3	4	5	6	7	8	9	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	10	11	12	13	14	15	16	10	11	12	13	14	15	16	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	17	18	19	20	21	22	23	17	18	19	20	21	22	23	17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30	24	25	26	27	28	29	30	24	25	26	27	28	29	30	24	25	26	27	28	29	30

5) Eu îl redau după „Journal of Calendar Reform“, december 1933, New-York City, nr. 4.

Noi nu putem fi însă pentru această reformă calendaristică, pentru următoarele motive :

1. — Calendarul acesta, numit „Calendarul lumii (The World Calendar“, nu este un sistem calendaristic de sine stătător, ci este deferent de calendarele deja existente, întrucît el trebuie, să accepte de la acestea sistemul de ani ordinari cu 365 zile sau ani bisecți cu 366 zile, pentru a putea ști, cînd anul lor are $364 + 1$ zi albă sau $364 + 2$ zile albe.

2. — Calendarul acesta nu poate realiza împărțirea anului în trimestre și semestre egale, după cum pretinde, că face, pentru că dintre cele 4 trimestre, cel puțin, unul rămîne inegal, întrucît trebuie să i se adauge în anii ordinari 1 zi (albă), iar, în anii bisecți sînt chiar 2 trimestre inegale, întrucît trebuie să i se adauge și trimestrului al 4-lea o altă zi (albă). În consecință și dintre cele 2 semestre ale anului, cel puțin, unul, dacă nu amîndouă, sînt inegale.

3. — Suprimarea unei zile în anii ordinari și suprimarea a două zile în anii bisecți este o crimă față de străduințele bîmîlenare ale omenirii de a stabili cit mai exact lungimea anului tropic solar și de a căuta, ca să-l aducă în cel mai deplin acord cu anul civil sau viceversa.

4. — Anul cu 364 zile nici nu reprezintă, în complet, situațiunea unui an, dacă vrea cineva, ca să alcătuiască niște statistici exacte, ci redă numai situațiunea celor 364 zile ale anului, rămînd în afară de calcul situațiunea zilei a 365 și eventual și a zilei a 366 a anului.

5. — Deosebit de greu se va resimți în viața practică faptul, că acest proiect calendaristic distruge continuitatea zilelor săptămînale, care este una dintre cele mai vechi instituțiuni omenești, ce ni s-au păstrat din cea mai adîncă vechime. Vorbesc așa, pentru că zilele albe rămîn în acest sistem calendaristic zile fără nume. Și, totuși, în viața practică ele își vor păstra numele lor săptămînal. În calendar, dacă se va adăuga după semestrul I al anului o zi albă, atunci ziua de 1 august în viața practică va fi, de fapt, o zi de joi (T), pe cînd în calendarul acesta ea va trebui, să fie numită zi de miercuri. Și, cum anii ordinari cu 365 zile încheie cu aceeași zi, cu care a început anul, iar, în anii bisecți cu o zi în urmă, anii proiectului acestuia calendaristic nu pot începe toți cu o zi de duminică, cum vrea acesta. Iar, dacă se va insista, ca ziua de 1 ianuarie să se cheme, întotdeauna, o zi de duminică, atunci se va produce cea mai mare confuzie, căci zilele săptămînale urmîndu-și seria lor, vor fi, de fapt, altele decît cele, pe care le pretinde acest sistem calendaristic. Eu nu pot favoriza aceste turburări în calculabile în ce privește comportul acesta calendaristic și numirea diferită a zilelor săptămînale.

B. Al doilea proiect calendaristic, pe care ni-l sugerează Comisiunea calendaristică a Societății Națiunilor, împarte anul în cîte 13 luni, dintre cari fiecare are cîte 28 zile și începe cu aceeași zi săptămînală. Fiecare trimestru are cîte 3 luni și o săptămîină. Anul are peste tot, iarăși, numai 364 zile. Ziua a 365 și în anii bisecți și cea a 366 se atașează ca „zile albe” celor 2 semestre. Ele nu socotesc și își pierd și caracterul lor săptămînal.

Tabloul trimestrelor al acestui proiect calendaristic ar fi următorul:

Trim. I					Trim. II					Tim. III.					Trim IV				
ianuarie					aprilie					iulie					octombrie				
D	1	8	15	22	D	.	8	15	22	D	.	.	15	22	D	.	.	.	22
L	2	9	16	23	L	.	9	16	23	L	.	.	16	23	L	.	.	.	23
M	3	10	17	24	M	.	10	17	24	M	.	.	17	24	M	.	.	.	24
M	4	11	18	25	M	.	11	18	25	M	.	.	18	25	M	.	.	.	25
J	5	12	19	26	J	.	12	19	26	J	.	.	19	26	J	.	.	.	26
V	6	13	20	27	V	.	13	20	27	V	.	.	20	27	V	.	.	.	27
S	7	14	21	28	S	.	14	21	28	S	.	.	21	28	S	.	.	.	28
februarie					mai					august					noiembrie				
D	1	8	15	22	D	1	8	15	22	D	1	8	15	22	D	1	8	15	22
L	2	9	16	23	L	2	9	16	23	L	2	9	16	23	L	2	9	16	23
M	3	10	17	24	M	3	10	17	24	M	3	10	17	24	M	3	10	17	24
M	4	11	18	25	M	4	11	18	25	M	4	11	18	25	M	4	11	18	25
J	5	12	19	26	J	5	12	19	26	J	5	12	19	26	J	5	12	19	26
V	6	13	20	27	V	6	13	20	27	V	6	13	20	27	V	6	13	20	27
S	7	14	21	28	S	7	14	21	28	S	7	14	21	28	S	7	14	21	28
martie					iunie					septembrie					decembrie				
D	1	8	15	22	D	1	8	15	22	D	1	8	15	22	D	1	8	15	22
L	2	9	16	23	L	2	9	16	23	L	2	9	16	23	L	2	9	16	23
M	3	10	17	24	M	3	10	17	24	M	3	10	17	24	M	3	10	17	24
M	4	11	18	25	M	4	11	18	25	M	4	11	18	25	M	4	11	18	25
J	5	12	19	26	J	5	12	19	26	J	5	12	19	26	J	5	12	19	26
V	6	13	20	27	V	6	13	20	27	V	6	13	20	27	V	6	13	20	27
S	7	14	21	28	S	7	14	21	28	S	7	14	21	28	S	7	14	21	28
aprilie					iulie					octombrie					Luna 13				
D	1				D	1	8	.	.	D	1	8	15	.	D	1	8	15	22
L	2				L	2	9	.	.	L	2	9	16	.	L	2	9	16	23
M	3				M	3	10	.	.	M	3	10	17	.	M	3	10	17	24
M	4				M	4	11	.	.	M	4	11	18	.	M	4	11	18	25
J	5				J	5	12	.	.	J	5	12	19	.	J	5	12	19	26
V	6				V	6	13	.	.	V	6	13	20	.	V	6	13	20	27
S	7				S	7	14	.	.	S	7	14	21	.	S	7	14	21	28

Nici proiectul acesta calendaristic nu poate fi acceptat de noi. Pe lângă motivele de mai sus, cari ne fac, să detragem și acestui proiect calendaristic aprobarea noastră, mai vorbește împotriva acestuia și faptul, că trimestrele și semestrele nu constau din luni întregi, ci din un număr de luni plus un număr de săptămâni luate din lunile, ce urmează, fapt, care va trebui, să producă cu bună seamă, multe încurcături și neînțelegeri în viața practică. Proiectul acesta calendaristic mai pretinde, apoi, ca pe lângă statistici lunare să se facă și statistici săptămânale. Aceasta se poate face numai atunci, dacă se înmulțește mult numărul contabililor. Consecința firească va fi, că se vor micșora, în mod simțitor, veniturile întreprinderilor, și ale lucrătorilor, ceea ce nu dorește nimeni și nu este nici în interesul unei conviețuiri pașnice dintre oameni.

C o n c l u z i u n i

Concluziunea, la care ajungem în urma celor discutate până aici, o putem concretiza în următoarele: Dat fiind, că proiectele calendaristice preconizate de Comisiunea calendaristică a Societății Națiunilor prezintă atât de multe și mari defecte și nu corespund cu trebuințele zilnice și năzuințele înalte ale omenirii de a avea un calendar civil, care să fie în cel mai deplin acord cu cerul, resp. cu anul tropic solar, noi nu le putem da aprobarea noastră. Noi rămânem pe lângă reforma calendaristică ortodoxă română ca cea mai ideală reformă calendaristică care s-a făcut până acum, și care redă, aproape integral, lungimea anului tropic solar până la minimala diferență de numai 1' 17" anual și o recomandăm tuturor Bisericii, atât celor orientale, cit și celor occidentale (Romano-catolici și Protestanți), cu toată căldura inimei noastre.

BIBLIOGRAFIE

Const. Clem. Păpovici, Capitolul al șaptelea al literei P din Sîntagma alfabetică a lui Matei Vlastar: „Despre sfintele Paște” sau „Despre conspectul pascal”, Cernăuți, 1900.

Ginzell, Handbuch der mathematischen und technischen Chronologie, Leipzig, 1906.

Chiriacescu, Pascalia Bisericii creștine ort. de Răsărit, în conformitate cu calendarul îndreptat, București, 1925.

Dr. Vasile Gheorghiu, Anul și ziua morții Domnului Iisus Hristos, Cernăuți, 1925.

Dr. Vasile Gheorghiu, Sf. Paști și reforma calendaristică „ortodoxă Română”, Cernăuți, 1929.

Dr. Vasile Gheorghiu, Critica noilor proiecte de reformă calendaristică propuse de către Societatea Națiunilor, Cernăuți, 1931.

Dr. Vasile Gheorghiu, Critica proiectului de stabilizare a Sărbătorii de Paști, Cernăuți, 1931.

Dr. Vasile Gheorghiu, Noțiuni de cronologie, calendaristică și calcul pascal, București, 1936.

Dr. Vasile Gheorghiu, Problema calendarului, raport înaintat primului Congres de Teologie ortodox din Atena, Cernăuți, 1937.

Dr. Vasile Gheorghiu, Die kalenderfrage. Bericht für den ersten orthodoxen Theologenkongres in Athen, Cernăuți 1937.

Prof. Dr. Vasile Gheorghiu

Numirile biblice ale lui Dumnezeu

2. ANTROPOPATISME¹⁾

Autorii sfintelor cărți au referit la Dumnezeu și atari expresiuni cari sînt luate din viața interioară a omului, și cari expun raportul lui Dumnezeu cu lumea în analogie cu stările omenești, că astfel ideea și activitatea Dumnezeului celui viu să se țină deapănuri trează față de abstracțiuni prin cari pentru omul simțurilor se evaporează așa de ușor noțiunea lui Dumnezeu, cu scopul, cum zice fericitul *Augustin*, (2) de a ne ridica, „de la simțul pămîntesc și omenesc la cel dumnezeiesc și ceresc”. Toate elementele imperfecte și afective de cari sînt impregnate aceste expresiuni omenești trebuiesc dar, în raportarea lor la Dumnezeu, îndepărtate și înțelese în cel mai perfect sens posibil despre Dumnezeu. Și, dacă este vorba de desfășurarea (schimbarea) unor afecte, apoi aceasta *nu* se întimplă în Dumnezeu, ci este vorba numai de schimbarea unui raport, în care intră sfințenia dumnezeiască neschimbată față de omul schimbăcios, căci zice Iahve: „(Ca) Dumnezeu, sintem, și nu (ca) om, sînt în mijlocul tău”. (3) Se ascriu deci lui Dumnezeu următoarele:

Spirit și suflet. (4)

Toate afectele omenești: *dragoste* (5) și *ură*, (6) cari își au corectivul în sfințenia și sfatul lui Dumnezeu; dacă deci profetul *Malahia* (7) zice, că Dumnezeu a *iubit* pe *Iacob* și a urit pe *Esau*, atunci ura este contrastul dragostei, adică nelucrarea lui Dumnezeu pentru binele și onoarea lui *Esau* și a urmașilor săi; pentru că Dumnezeu urăște păcatele, apoi în mod condiționat urăște persoanele și conlucrarea lor cu păcatul; *plăcere*, (8) *bucurie* și *desfătare*, (9) *veselie mare*, (10) *durare*, (11) fără ca prin aceasta să se stingă fericirea lui Dumnezeu; *nerăbdare*, (12) *dorință* (poftă), (13) El se *întărită*, (14) *se stăpînește*, (15) *se ceartă*. (16)

De multe ori s. Scriptură vorbește despre *minia* (17) lui Dumnezeu. Iată înțelesurile acestui afect:

Numirea ebraică obicinuită a miniei este cuvîntul *af* (18) de la rădăcina *anaf*=a gîfii, deci gîfăire; căci *minia* se cunoaște cu osebire prin gîfăirea *nasului* (*af*), care este organul iritației corporale produse de minie. De multe ori acest substantiv este

legat cu *harah*, deci „*nasul* (19) (minie) *este aprins*“, sau cu *haron-hari* = „*arderea nasului*“, (20) adică minia inflăcărată sau intensivă.

Un al doilea cuvint pentru însemnarea miniei este *hemah* = aprinderea, de la *haman* = văpaia (sau furia) *miniei*, care de regulă stă fără *af*. (21) Cu acest înțeles minia este după natura sa foc, care se aprinde și arde în interior, (22) își caută ieșire, (23) și se revarsă. (24)

Alt cuvint pentru însemnarea aceleiași noțiuni este : *ebrah* (de la *abar* = a trece), adică pentru exprimarea miniei care copleșește interiorul și se manifestă și-n afară, adică minie care se aprinde. (25)

Minia în pornirea sa cea mai mare sau potențarea sa cea mai înaltă o însemnează cuvintele *taam* (26) și *chetef*, (27) al căror înțeles este acelaș : a *spumega*, așa că amindouă expresiunile indică *minia spumegătoare*, minia în furbare (furibundă) ; pentru că în minie mare buzele spumegă : „*buzele sale sint pline de spumă*“. (28)

S. Scriptură exprimă minia omenească ca și cea dumnezeiască cu aceiași termeni, și presupune astfel în esență uniformitatea (identitatea) amindurora, adică afectul sau irascibilitatea pornirilor (voliționale) spiritului față de o opreliște. Ce-i drept cărțile sfinte prezintă de regulă minia omenească ca un efect vițios, (29) însă latura vițioasă din afectul miniei (patima) nu este esențialul, ci este ceva accidental ; căci există și o minie fără vițiu, o minie sfintă : „*Miniați-vă, însă nu păcătuiți*“, (30) adică miniați-vă în mod just. Pentru aceasta se poate compara minia sfintă a lui Moise (31) și a lui Fineas. (32) Și T. V. vorbește de minia lui Dumnezeu (33). Această deosebire se explică prin diferența iritării în cazul miniei lui Dumnezeu și miniei omenești. Dumnezeu este în cadrul afectului său absolut liber. Orișicum el este excitat la minie nu prin sine însuși ci prin creatura sa. Dumnezeu, ca atotputernicul, care determină toate, nu cunoaște piedici în viață, căci și ceea ce este piedică în aparență, trebuie să servească numai la realizarea planurilor sale ; însă el înțilnește din partea lumii personale, pe care o înzestrea-ză cu libertate, piedici pentru viața revelației sale. Însă acela, care și-a determinat cu libertate raportul său față de creatură, poate iarăși să-l desființeze cu aceeași libertate, fiindcă el este cel absolut puternic. El este cuprins de afect, *fiindcă și intrucit* o voiește ; el trezește minia în libertate și el îi pune scop și limite în libertate. Altfel este lucrul la om ; creatura este cuprinsă de afect *pentru că* voiește, pentru că în minie i se pune scop și măsură prin limita creaturii ; deci omul este în minie neliber, fiindcă este limitat și numai întru atita liber și puternic, cit sălășluiește într-insul minia curată a lui Dumnezeu, (sau intrucit el se reazimă pe Dumnezeu în afectul său, care e în stare să îndepărteze piedica simțită cu durere, pe

care o întâlnește creatura la semenii săi, fără să o poată învinge). Minia lui Dumnezeu este deci afectul liber și puternic al lui Dumnezeu — intrucit se poate vorbi, în genere despre afecte la Dumnezeu —, care este cauzat prin împiedecarea voinței sale dumnezeiești și se manifestă ca dreptate de pedeapsă. — Mai bine zis, în Dumnezeu nu există un afect ordonat și supus ca în firea omenească cea sfântă a Domnului Isus Christos, ci lui nu i se poate atribui în adevăratul sens al cuvintului nici un afect, precum nici o proprietate (calitate) pasivă. Expresiunile, împrumutate din domeniul afectelor înseamnă voința curată a lui Dumnezeu. Nici despre o împiedecare a voinței lui Dumnezeu nu poate fi cu adevărat vorba. (34)

Că Dumnezeu este în afectul miniei absolut liber și puternic, sau că minia lui Dumnezeu este cu totul condiționată de voința lui absolută, aceasta se vedește și din expresiunile cari spun că Dumnezeu își varsă sau își *deșartă* minia, (35) *ii dă drumul*, (36) *o întoarce*, (37) sau *n-o întoarce*, (38) *o ține*, (39) *o îndeplinește*, (40) *ii lasă răgaz*. (41) De aici urmează că minia lui Dumnezeu este ceva obiectiv, real, și nu aparține numai abstracțiunii. Deja Tertulian (42) a relevat față de *Marcion*, și Lactanțiu față de epicureism realitatea afectelor în Dumnezeu și în deosebi a miniei, și a susținut chiar necesitatea lor, căci de altfel Dumnezeul viu și activ ar fi degradat la un Dumnezeu mort, la un Dumnezeu complet imobil, — însă cu deosebirea că Tertulian deduce minia lui Dumnezeu (afectele) din revelația istoriei de mîntuire, Lactanțiu din providența generală. Față de această concepție, școala alexandrină, sub influința filozofiei platonice a contestat realitatea tuturor afectelor în Dumnezeu și a cerut îndepărtarea oricărei analogii între cele dumnezeiești și omenești, astfel spiritualismul origenist de care n-au rămas străini și vreo cîțiva părinți din Apus. După *fer. Augustin* (43) minia lui Dumnezeu este o judecată (vindicta), adică activarea unei dreptăți care rămîne vecinic aceeași cu excluderea oricărui afect, și anume ea este o minie consumătoare (*ira consumationis*), adică o expresie a iubirii pedagogice pentru a îndrepta pe păcătos și pentru a purifica pe cel drept; în eternitate însă ea este o minie distrugătoare (*ira consumptionis*), care îl exclude pe păcătos pentru totdeauna de la iubirea lui Dumnezeu. La fel învață și *Toma Achinatul*: (44) „Minia și alte porniri de acest fel i se atribue lui Dumnezeu după asemănarea cu afectele omenești; și, fiindcă cel minios pedepsește, de aceea și pedeapsa lui Dumnezeu se cheamă metaforic minie”; iar în alt loc zice: (45) „Despre minie nu se vorbește la Dumnezeu cu privire la afectul sufletului, ci numai cu privire la judecata dreptății în virtutea căreia voește să pedepsească păcatul”. Aceste expresiuni ale lui Toma se referă mai mult la activitatea, decît la esența miniei lui Dumnezeu.

Intrucit deci, Dumnezeu se afectează și se excită de om la

minie, apoi se mai naște întrebarea, că adică *de ce* se întâmplă această excitație a lui Dumnezeu din partea omului? Necesitatea internă a afectului miniei zace în raportul de *dragoste*, în care a intrat Dumnezeu cu omul, și în special cu Israel. Dragostea care cuprinde cu toată puterea obiectul iubit și și-l revendică sieși cu exclusivitate, se transformă în *zel* (gelozie) (46) atunci, când acest drept se vatăcă, fie de însuși cel iubit, fie de cei ce se ating (contrarii) de obiectul iubit; în cazul prim acest *zel* se produce, asu pentru a recăpăta pe cel pierdut, sau pentru a respinge cu ură de la sine recalitrantul încăpăținat, — în cazul al doilea, spre a se răzbuna pe contrarii celui iubit. Raportul zelului către minie este prin acest raport de cauză și efect. Pentru aceea în toate locurile unde zelul este legat cu minia, zelul stă înainte, (47) iar în legătura „zelul înfocat” sau „în focul zelului meu”, (48) focul miniei apare de-a dreptul ca efect al zelului. Dragostea este deci rădăcina în care rezidă zelul și, astfel, și minia lui Dumnezeu.

În sfârșit minia lui Dumnezeu se aduce într-o legătură anumită și cu sfințenia lui Dumnezeu. (49) De fapt minia lui Dumnezeu este un afect, o stare de excitație, dar liberă de toată neorânduială și capriciul omenesc. Minia divină își are norma sa morală în sfințenia lui Dumnezeu; aceasta fixează măsura miniei divine și se îngrijește pentru executarea ei, pentru ca scopul divin al mântuirii, să se ajungă. De aceea, (50) *pedepsirii în minie*, adică județului miniei, care se aplică păcătosului impietrit, — i se opune *pedepsirea cu dreptate*, rezultată din sfințenia și dreptatea divină, pentru ca și cel plin de căință să se convertească. Realizat odată scopul divin al mântuirii prin reîntoarcerea celui căzut, apare pe planul întii partea luminoasă a zelului divin: zelul, rivna pentru obiectul dragostei. (51) Așa se lămuresc și indicațiile în parte contrazicătoare: „*Miniatu-s-a Iahve pe părinții voștri cu minie mare*”, (52) „Nu te minia tare, Iahve”, (53) „și nu mă voi minia”, (54) „căci eu nu m-am miniat puțin”, (55) „căci nu voi certa în etern, nici voi fi totdeauna minios”, (56) „poporul peste care Iahve în etern s-a miniat” (57)

Sfânta Scriptură vorbește și despre o *căință* a lui Dumnezeu. Ca și minia, căința lui Dumnezeu nu este a se considera ca o patimă omenească, ci ca o imagine a *vieții* divine în însuși spiritul cel primordial. De multe ori căința se consideră ca o retragere milostivă și îndurătoare a hotărârii divine de pedepsire, sau ea înseamnă durerea, pe care Dumnezeu în dragostea sa o încearcă pentru oia cea rătăcită. Căința însă nu învovă în sine nicidecum o schimbare sau nestatornicie, variabilitate în Dumnezeu, deoarece această durere pentru direcția potrivnică lui Dumnezeu (căința) este din eternitate în Dumnezeu, fiindcă el prevede din eternitate această direcțiune. — Apercepind omul cu reflexiunea lui căința lui Dumnezeu, care a rămas ascunsă, — omul leagă ceea ce ființează și acționează în Dumnezeu din

eternitate de un început temporal și spune că Dumnezeu se căește. — Așa Dumnezeu, „se căește“ de nenorocirea pe care amenință să o execute, adică el *nu execută* judecata, dacă poporul se îndreaptă. (58) Aici adică pășește mila în fața dreptății, nu ca și cind amenințarea și executarea ei ar constitui o nedreptate, ci pentru că Dumnezeu mai poate cruța încă; pedeapsa încă n-a devenit o necesitate absolută. Căința lui Dumnezeu se cuprinde în hotăririle grației lui. De altă parte „Dumnezeu nu se căește“ să execute judecata pedepsirii, pentru că poporul a fost inaccesibil pentru căință și pocăință. (59) „Căința e ascunsă *înaintea ochilor mei*“, (60) adică hotărîrea mea se va executa cu nestrămutare. „Mă vai căi de binele, ce am zis căi voi face, dacă (poporul) va face rău înaintea mea și nu va asculta glasul meu“. (61) Căința sau lipsa ei la Dumnezeu este deci condiționată de atitudinea creaturii față de Dumnezeu și legile, pentru că el este Dumnezeu indulgent și îndelungrăbdător, carele cu drag se îndură. (62)

Asemenea i se ascrie lui Dumnezeu și toate caracteristicile și activitățile intelectului omenesc; așa: *uitarea*, deși nu în acel sens ca și cind memoriei lui Dumnezeu i-ar scăpa vreun lucru, pentru că el este și rămîne totdeauna cel atotștiutor, — ci în acel înțeles, că el se *depărtează* și le *detrage* ajutorul și scutul său deosebit, tuturor acelor, cărora el pînă împărțase grația sa le-a stat foarte aproape. — *Uitarea* este dar identică cu *părăsirea*. Așa se vaită poporul din exil: (63) „Domnul m-a părăsit și Domnul m-a uitat“; și Domnul îl mîngăie: „Nu voi uita de tine“, adică nu-ți voi detarge scutul și grația mea.

Contrastul uitării este *aducerea aminte* sau *amintirea*. Cu amintirea la o îndatorire contractată sau la o faptă îndeplinită se prezintă sufletului nostru în chip foarte viu și obligațiile preluate și urmările faptei, cari sînt apoi la o influință hotărîtoare pentru acțiunea ulterioară a omului. — Ce poate să însemneze *aducerea aminte* a lui Dumnezeu? În lumina adevărului dogmatic, că trecutul pentru ochiul atotvăzător al lui Dumnezeu este totașa de prezent ca și prezentul, — nimic altceva, decît că Dumnezeu, carele pînă-acum a stat în nelucrare, intervine din nou, fie spre ajutor, fie spre pedeapsă. — *Aducerea aminte* constituie motivul, prin care Dumnezeu este determinat la o acțiune. Așa vrea „Dumnezeu să-și aducă aminte de *legătura*“. (64) spre a ierta pe Israil cel plin de căință. El își *aduce aminte* de răutatea și fărădelegile poporului, și-l pedepsește. (65) El nu vrea să-și aducă aminte de *păcatele celor îndreptați*, ci vrea să-i ierte „pentru că el este cel ce șterge *fărădelegile lor*“. (66) De aceea se și folosește acest cuvînt în rugăciunile fierbinți pentru implorarea ajutorului din ceri. La profetul Ieremia: (67) „Adă-ți aminte de mine și ajută-mă“, *aducerea aminte* este sinonimă cu ajutorul. (68)

De multe ori în sf. Scriptură se vorbește și de *jurământul* lui Dumnezeu. Dumnezeu se *joară* pentru întărirea cuvintelor sale, (69) se *joară* pe sine însuși, (70) pe viața sa, (71) pe sfințenia sa, (72) pe atotputerea sa, (73) pe numele său. (74) „*Căci Dumnezeu când a dat făgăduință lui Avram, fiindcă nu avea să jure pe nimenea mai mare, jură pe sine*“, (75) și se provoacă pentru întărirea adevărului la certitudinea supremă, la existența sa proprie, la viața, la sfințenia sa ș. a., „*voind să arate mai mult moștenitorilor făgăduinții nestrămutarea hotărârii lui*“. (76) Jurământul divin se folosește deci atât la momentele hotărâtoare ale poporului Israil, cit și la descoperirea vieții interioare a lui Dumnezeu și a planurilor sale pentru mintuire. Așa se descopere prin jurămint sfatul cel etern al mintuirii neamului omenesc, (77) așa prin jurămint se publică făgăduințele divine, (78) așa se introduc judecățile neschimbabile de pedepsire (79) și se proclamă norma grației divine. (80) De altă parte găsim în s. Scriptură și atari făgăduinți și amenințări dumnezeiești cari nu sînt întărite prin jurămint, și totuși sînt la fel de adevărate și vrednice de crezut ca și celelalte, pentru că Dumnezeu este adevărul cel etern și absolut și deci, și toate cuvintele sale adevărate, căci: „*Dumnezeu nu (este) om, ca să mintă, nici fiu de om ca să-i pară rău; el a zis, au nu va face, vorbit-a, au nu va împlini?*“. (81) Deoarece Dumnezeu face deosebire între cuvintele sale simple și cele întărite prin jurămint, suprapunind cele din urmă celor dintii, apoi se naște întrebarea cu privire la temeiul acestei deosebiri. După aceste cuvinte clare ale Domnului nostru Isus Christos: „*Iar eu vă zic vouă nicidecum să nu jurați; nici pe ceriu, că este tronul lui Dumnezeu; nici pe pămînt că este scaunul picioarelor lui; nici pe capul tău să nu juri, că nu poți face un păr alb sau negru. Ci fie cuvîntul tău: da, da, — nu, nu; iar ce este mai mult decît aceste din cel rău (ec tu poneru) este*“ (82) — orice jurămint (și cel al lui Dumnezeu) este „*din cel rău*“ și își are deci motivul în mînciuță, în lipsa de bunăcredință și neîncrederea acestei lumi. (83) Dar prin aceasta problema totuși nu se rezolvă. Trebuie să facem deosebire (84) între cuvintele lui Dumnezeu exprimate cu anumite presupoziii, și anume între făgăduințele sale, condiționate de evlavie perpetuă, și între amenințările sale, cari presupun o dispoziție sufletească lipsită de căință. Nu arareori această condiție este liber exprimată, adeseori însă se retace, pentru că se înțelege de la sine. Acest cuvînt condiționat al lui Dumnezeu, de sigur, nu pretinde o certitudine necondiționată, pentru că împlinirea sau neîmplinirea lui a depins și depinde de la atitudinea omului. — Față de acest cuvînt al lui Dumnezeu condiționat și făcut nu cu jurămint, există și amenințări făcute fără nici o condiție, deci *de o certitudine necondiționată*, sau cum spune apostolul, cuvinte dumnezeiești neschimbate, cari sînt făcute de Dumnezeu cu jurămint și cari totdeauna s-au împlinit. Astfel de pildă legea gra-

ției divine, adică, că Dumnezeu n-are nici o bucurie de moartea păcătosului numai dacă se pocăiește, — nu poate fi alterată prin nimic în lume și prin nici o atitudine a omului; de aceea Dumnezeu o juruește cu jurămint. (85) Totașa juruește Dumnezeu făgăduința mântuirii (86) fiindcă ea este intemeiată în mod inalterabil (neschimbat) în providența divină: „Ea nu poate fi retrasă” cu toată puterea păcatului în lume; el jură, că el nu-i mai poartă minie comunității sfinte de la sfârșitul vremurilor; (87) totașa amenințările sus citate sint făcute cu jurămint, pentru că ele au fost neschimbate și nu puteau fi retractate. În sfârșit este de amintit, că juruințele de mântuire — făcute sub jurămint — ale lui Dumnezeu, privesc timpul final și totalitatea omenirii, pe cind amenințările făcute sub jurămint, se referă la Israel (și anume numai la o parte dintr-insul și la un anumit timp, așa încit săvârșirea mântuirii nu este împiedecată în cele din urmă printr-aceasta. (88)

Sf. Scriptură mai vorbește și despre *mărturia* lui Dumnezeu. Această mărturie este totdeauna *veritabilă*, și anume prin judecată. (89).

3. COMPARAȚIE DIN DOMENIUL ANIMAL ȘI FIZIC

Dumnezeu se mai compară în sf. Scriptură, precum s-a spus aceasta mai sus și cu ființele *fără rațiune*: cu „leul sau puiul de leu *care mugește asupra prăzii*” (90) și „sftșie” (91) cu un „leopard *ce pindește la drum*” ; cu o ursoaică *ce sftșie îmbrăcămintea inimei lor*”, (92) *cu elementele naturii*; cu „ *focul ce străluce jur împrejur*” și „*va aprinde și va înghiți spinii și scail, și va nimici mărirea pădurii și a mănoasei sale cimpii*” ; (93) cu soarele (*dreptății*), înțelegindu-se aici, de sigur, Mesia, (94) cu luceafărul de dimineață (95) (Domnul Isus Christos) ; dar și icoana izvorului de apă „care va curge cu riuri de apă vie din pintecele celui ce crește în el (96) (Domnul Isus Christos) se folosește spre a exprima puterea dumnezeirii, (a. sf. Duh) pe care aveau să-l primească cei care cred (97) în Domnul Isus Christos. — În Testamentul Nou se folosește cu predilecție imaginea *luminii*, spre a-l înesma pe Dumnezeu nu numai drept cauză a toată cunoștința (: „*lumină cea adevărată care luminează pe orice om*, (98) *lumină a lumii, împrăștiatoare de întuneric și dătătoare de viață*”, (99) *lumină în inimi spre luminarea cunoașterii mării lui Dumnezeu*”, (100) a toată *viața* (pentru că „*viața era intrinsul, și viața era lumina oamenilor*), (101) a tot *binelui și adevărului*, a toată *curățenia și sfințenia* (: pentru că „*asa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor ca să vadă faptele voastre cele bune*, (102) „*ce însoțire are dreptatea cu fărădelega ; ce împărtășire lumina cu întunericul ?*” (103 și *altădată erați în întuneric, acum însă lumină*

în Domnul; *umblați ca fii* (104) *ai luminii!*", a toată *bucuria* (pentru dreptii trecuți din această viață: cari *nu au trebuință de lumină de sfeșnic și de lumină de soare, pentru că Domnul Dumnezeu îi va lumina* (105) *pe dinșii*), — ci și spre a însemna *însăși ființa* divină ca *existență* sigură și reală, ca *cunoștință*, infinită, ca cea mai pură *voință*, ca cea mai perfectă viață și *sfințenie* absolută, așa încît sf. ev. Ioan privește ca cea mai perfectă cunoaștere de Dumnezeu pe care ne-o oferă Domnul Isus Christos, cînd îl cunoaștem ca lumină în care nu este nici o umbră de întineric. Chiar sfînta maică Biserică însăși a acceptat în Simbolul niceo-constantinopolitan *lumina* spre însemnarea lui Dumnezeu, cînd în al doilea al său articol mărturisește despre Fiul lui Dumnezeu că este „*lumină din lumină*”. (106) ,

4. NUMIRILE SIMBOLICE ALE LUI DUMNEZEU ÎN FAȚA SFINTEI TRADIȚIUNI

Numirile simbolice ale lui Dumnezeu din sf. Scriptură *nu se pot interpreta în sens literal, ci numai imaginativ*.

Că sf. Scriptură, și cu osebire cea a Testamentului Vechiu, a întrebuițat toate imaginile sale în sens metaforic, și nu în înțelesul unui antropomorfism fals și grosier, este evident și mai pe sus de orice îndoială. Chiar înseși aceste expresiuni antropomorfe poartă în toată structura lor pecetea metaforelor și aceasta cu atît mai mult, cu cît sînt mai plastice și mai drastice. Cum putea T. V., care după biruința asupra păgînismului nu mai avea nevoie să accentueze atît de mult *spiritualitatea, invizibilitatea, incompatibilitatea* lui Dumnezeu, — și totuși o făcea aceasta, interzicînd orice înfățișare imaginativă a lui Dumnezeu — să învețe un antropomorfism atît de cras? Dar T. V. s-a îngrijit indelung pentru ca să evidențieze sensul metaforic *unic* al expresiunilor de antropomorfizare (inomenire) a lui Dumnezeu, subliniind în mod pregnant și multilateral în cărțile sale tocmai *spiritualitatea* absolută și perfecțiunea infinită a lui Dumnezeu. (107) ,

Biserica, în hotărîrile ei, a condamnat totdeauna ca pe o erezie antropomorfismul grosier, (108) scos tocmai dintr-o exegeză literală a respectivei locuri biblice.

Citatul de frunte al sf. Scripturi la care se provoacă antropomorfizii creștini — căci în chip uimitor erezia antropomorfistă într-un fel de nepriceput și-a făcut intrarea și printre rîndurile creștinilor (109) începînd din veacul al 4-lea — era: „*Să facem om după chipul și asemănarea noastră*”, (110) apoi toate locurile în cari se atribuie lui Dumnezeu *organe* și *calități* omenești.

Dar deja *apologezii*, la începutul creștinismului, împotriva panteismului și antropomorfismului păgîn și cel iudaic de mai

apoi, arată cu toată profunzimea și claritatea, că Dumnezeu este o ființă mai pe sus de lume și nu se poate compara cu nimic din ea. (111) Așa :

Sf. Iustin martirul și filozoful, (112) descriind ființa lui Dumnezeu, zice : „Ea n-are nici culoare, nici formă, nici altceva văzut cu ochiul, ci este ființă identică cu sine... neexprimabilă, neexplicată, singura prea frumoasă și bună, care se prezintă deodată în sufletele nobile din cauza inrudirii lor și a voinții de a-l vedea“.

Sf. Teofil din Antiohia, Tașian și Minuciu zic că Dumnezeu ca ființă infinit mai înaltă decît lumea, este străin de orice materialitate, corporalitate, e minte, rațiune, spirit, (113) e nevăzut și nepipăit (114) și nu poate fi văzut cu ochi corporali. (115)

Sf. Ireneu, apărînd spiritualitatea lui Dumnezeu împotriva antropomorfismului vulgar, zice : „Dacă ei (antropomorfiștii) ar cunoaște scripturile și ar fi învățat adevărul, atunci ar fi știut că Dumnezeu nu este, ca oamenii, și cugetările lui nu sînt ca cugetările oamenilor. Căci Părintele cu totul, este departe de simțurile și pasiunile ce sînt la oameni el e simplu, necompus... tot fiind înțelegere, *tot spirit*, (116) tot cugetare, tot sentiment, tot rațiune, tot auz, tot lumină, tot ochi.

După *sf. Clement Alexandrinul* (117) Dumnezeu trebuie cugetat absolut ca cea mai simplă unitate, străin de orice împărțire și mărginire, în genere de tot ce este propriu corpurilor.

Origen răspunde lui Cels, care zicea că creștinii sînt antropomorfiști, așa : „Nici un creștin cu dreaptă judecată nu se va ținea de aceasta, nimeni din noi nu zice că a fost convenabil lui Dumnezeu figura sau culoarea, sau că mișcarea i-a fost proprie“ ; (118) apoi zice că spiritul omenesc „este chipul ideal al lui Dumnezeu.“ (119) „Dumnezeu nu este un corp oarecare sau ceva ce există în corp, ci este o natură simplă ideală“. (120) Față de închipuirile simțuale (foc, lumină, etc.) ce întîlnim în sf. Scriptură observă el „că nu trebuie a crede că Dumnezeu are corp, căci dacă se zice că este lumină nu înseamnă că este identic cu lumina soarelui“ ; (121) „ca foc el nu consumă materie corporală ca lemne, sau fin sau paie, ci el arde gîndurile rele ale minților, faptele urite și dorințele păcătoase“. (122) „Spirit în sf. Scriptură la Dumnezeu totdeauna denotă o ființă ce este în perfectă contrazicere cu un corp sau cu ceva material și grosier“. (123) Impărțirea darurilor, ce se atribuie spiritului dumnezeiesc, nu exprimă o împărțire grosieră, ce e tot așa de absurd ca și cînd am crede că oarecare știință, ca d. p. medicina, ca un corp oarecare se desface în părți grosiere și separate (124) pentru cuvîntul, că mulți imprumută din ea cunoștinți folositoare. Tot așa absurd este a înțelege în sens material vederea feții lui Dumnezeu (cf. Mat. 5, 8), căci după Io. 1, 18 pe Dumnezeu nimenea nu l-a văzut și trebuie să înțelegem o contemplare ideală, spirituală. (125) În urmă, în acest înțeles trebuie luat tot

ce se atribuie lui Dumnezeu în Sf. Scriptură ca simţual şi omenesc (d. p. vedere cu ochii, auzire cu urechile etc.) Sub membre sensibile atribuite lui Dumnezeu, trebuie a înţelege puterile lui spirituale, iar sub funcţiunile acestor membre se înţelege variata lucrare spirituală, cum se întâmplă şi la spirit cînd zicem că el (spiritual), aude, vede, merge, se satură cu pinea cerească etc., de şi ştim că spiritul nostru n-are ochi materiali, nici mini, nici picioare, nici dinţi, etc.". (126)

„Cine“, scrie sf. *Vasile cel Mare* (127) cu referire la expresiunile figurate despre Dumnezeu), „fără cercetare, cu îndărătnicie se va opri la litera goală... acela va îmbătrîni în sărăcia noţiunilor vrednice de Dumnezeu. Afară de aceea, că-şi va reprezenta oarecare substanţă materială dumnezeiască el va presupune încă, că această substanţă este variată şi compusă...; apoi, neridicîndu-se de la literă către ideile mai înalte, ci oprindu-se la imaginile sensuale ale Scripturii... (citează pe Ez. 8, 2. Deut. 4, 24. Dan. 7, 9) ... se va vedea, că el va fi adunat din Scriptură nu numai reprezentări mincinoase, ci şi contrazicătoare una alteia“.

Sf. *Grigorie Nazianzenul* (128) pledează la fel pentru înţelesul spiritual mai înalt şi vrednic de Dumnezeu împotriva sensului literal al locurilor scripturistice cu înfăţişare metaforică despre Dumnezeu, cînd scrie: „După Scriptură Dumnezeu doarme (Ps. 78, 65), se deşteaptă (Dan. 9, 14), se supără (Deut. 11, 17), merge... Cînd ai auzit că Dumnezeu este corp? Evident că aici se reprezintă ceea ce nu este în realitate. Căci potrivit cu priceperea noastră şi cele ale lui Dumnezeu, noi le numim cu nume luate de la noi înşine... Orice altă putere dumnezeiască este imaginată de noi ca ceva luat de la materie“.

Clasică este apoi mărturia altor doi fruntaşi ai Bisericii din epoca sinoadelor ecumenice, cu privire la înţelesul expresiunilor antropomorfe de cari abundează mai ales sf. Scriptură a V. T. cea a *fer. Augustin* şi a sf. *Ioan Damaschin*.

Fer. Augustin (129) zice: „Ca să nu creadă cineva cînd vorbeşte Scriptura de membrele lui Dumnezeu, că noi am fi după corpul nostru asemenea lui Dumnezeu, pentru aceea aceeaş Scriptură învaţă şi că Dumnezeu are aripi (Ps. 17), care ne lipsesc nouă cu totul („propterea eadem Scriptura et alas habere Deum dixit, quas nos utique non habemus“). Precum însă acolo, unde se vorbeşte de aripi dumnezeieşti cugetăm la scutul lui Dumnezeu, aşa are să se înţeleagă şi sub *minile* lui *puterea* şi *lucrarea*, sub picioarele lui *atotprezenţa*, sub ochii lui *atotştiinţa* etc.“.

Ioan Damaschin (130) în celebra sa expunere a credinţei ortodoxe face singurul şi adevăratul tilc al Bisericii despre antropomorfismele sf. Scripturi aşa: „Dacă se atribuie lui Dumnezeu cite ceva corporal, trebuie a vedea în aceasta un fel de *grai simbolic*, conţinînd o *însemnare* mai înaltă; căci Dumnezeirea este simplă şi fără chip (formă). Este vorba d. p. de

ochi, de pleoape, de vedere: trebuie a înțelege puterea lui de pătrundere universală și cunoașterea lui sigură, pentru că și (la) noi cu acest simț (al vederii) cîștigăm cunoștințele cele mai perfecte și precise. Este vorba *de urechile, de auzul* lui: trebuie a înțelege îngrijirea lui milostivă de noi și primirea rugăciunilor noastre. Pentru că și noi cînd ne roagă cineva, cerînd să-l ascultăm, cu bunăvoință îi mărturisim aceasta cu ajutorul acestui simț. Prin *gura* (lui Dumnezeu) și prin *limba* (vorba) lui trebuie să înțelegem manifestarea voinții sale, căci prin mijlocul gurii și al limbii (vorbei) ne manifestăm și noi cugetările inimii noastre. Prin *mîncare* și *beutură* arătăm conglăsuirea cu voința lui pentru că și noi prin simțul gustului saturăm (satisfacem) trebuința necesară a naturii. *Mirosul* lui arată că el primește cugetările noastre îndreptate spre el, și efuziunea sentimentelor inimii noastre, pentru că și noi prin acest simț al mirosului respirăm mirosul plăcut. *Fața* este arătarea, manifestarea lucrurilor sale, precum și pe noi fața ne arată și ne face cunoscuți altora. *Minile* lui Dumnezeu sînt puterea lucrării, pentru că și noi cu minile noastre facem tot ce e folositor și de preț. *Dreapta* este ajutorul lui în timp potrivit, pentru că și noi cu dreapta săvîrșim cele ce sînt mai cuviincioase și mai cinstite, și unde e trebuință de mai multă putere. *Pîpărea*, este cunoașterea cea mai desăvîrșită și perspicacitatea ce o are și în privința obiectelor celor mai fine și mai ascunse, pentru că ce pîpăim nu poate fi ascuns nimic ochilor noștri. *Picioarele* și mersul este venirea și arătarea lui într-ajutorul celor în nevoi sau pentru a pedepsi pe dușmani sau pentru altceva, pentru că și pe noi picioarele ne transportă oriunde voim. *Jurămîntul* este neschimbarea sfatului său, pentru că și între noi convențiunile mutuale (reciproce) se întăresc prin jurămînt. *Minia*, urgia, este neplăcerea și aversiunea (apêthēia ca apostrofia) lui pentru rău, pentru că și noi ne miniem din ură împotriva a tot ce contrariază voința noastră. *Uitarea, somnul, ațipirea*, este amnarea pedepsirii dușmanilor și aminarea ajutorului obicinuit față de ai săi. Scurt, orice se zice trupește de Dumnezeu are un înțeles ascuns, care ne învață, prin ceea ce corespunde nouă mai bine, ce este deasupra noastră, dacă nu se afirmă ceva despre viața pămîntească a lui Dumnezeu Cuvîntului. Pentru că el a îmbrăcat pe omul întreg pentru a noastră mintuire, adecă un suflet gînditor și un corp și însușirile naturii omenești și afectele naturale și ireproșabile“.

Astfel a lămurit Biserica prin distinșii și luminații săi reprezentanți sensul metaforic și simbolic al expresiunilor sf. Scripturi, în chestiune, combătînd antropomorfismul de tot felul ca pe o erezie de supremă nebunie pe lingă accentuarea spiritualității și simplității ființei lui Dumnezeu.

7. VALOAREA DOGMATICA A NUMIRILOR BIBLICE ALE LUI DUMNEZEU

Numirile ce se dau lui Dumnezeu în amindouă testamentele sint, de sigur, prețioase contribuții pentru posibilitatea cunoașterii *relative* a ființei lui Dumnezeu.

Ca și însușirile ce le atribuim ființei celei absolute, personale și pur spirituale a lui Dumnezeu, așa și numirile (numele) biblice sint indicii de o capitală importanță pentru a ne putea apropia cituși de puțin de această cunoaștere relativă. Fiind ele expresiunea verbală a noțiunilor prin cari ni-l putem gândi pe Dumnezeu, și atunci foarte bine, ele pot forma partea introducătoare la expunerea aceste idocrini și prin faptul, că intrinsele, pe lingă caracterul de sfințenie ce il primesc în virtutea autorității cuvintului divin care le exprimă, se cuprind și descoperiri importante privitoare la ființa și însușirile lui Dumnezeu. Și tocmai în acest fapt zace valoarea dogmatică a numirilor lui Dumnezeu !

Dacă Dumnezeu este cel necuprinzibil în ființa sa pentru noi, și deci, nu putem avea o noțiune adecvată (corespunzătoare) despre această ființă, atunci se pare că orice numire (nume) adecvată a ființei sale este imposibilă, și, dacă se face, este arbitrară și neadecvată.

„Cum poate fi nominabil (reon) ceea ce nu este nici specie, nici deosebire, nici mod, nici individ, nici număr, nici accidentă nici subiectul unei accidente ?” — se întreabă Clement Alexandrinul. (131).

La fel se exprimă și sf. Grigorie Nisăanul, (132) ca și alți sfinți părinți, cînd zice, că noi putem numi numai aceea, ce ne este cunoscut; dar ce trece peste sfera cunoașterii noastre nu se poate exprima în nici un nume.

Sfinții părinți (133) erau de comun acord în a deduce din necuprinsibilitatea și inexprimabilitatea ființei, nenumirea, anonimia (anónimos, árretos, anecfónetos = ineffabilis), și din ea, oplinomia (polionúmos), numeroasele numiri, — mai mult negative, ce întrebuițăm pentru exprimarea ființei lui Dumnezeu —, cîștigate toate din noțiunile analoage și inadecvate ale însușirilor și ființei dumnezeiești. Nici unul din numele ce i se dau, zic ei, nu exprimă ființa lui, pentru că el ca spirit absolut nici nu poate avea un nume corespunzător (adevărat), ci numai ce se rapoartă la esența lui sau exprimă raportul lui către lume. Fericitul *Augustin* vede chiar o contrazicere în aceea, că cel inexprimabil poate să fie exprimat. *Toma Achinatul*, după ce își face obiecțiunea : se pare, că Dumnezeu nu poate avea nume, vrea să rezolve problema în spiritul sf. părinți amintiți mai sus, cînd zice, că Dumnezeu se numește pe cale de analogie de noi numai după lucrările lui, și nu după ființa lui interioară, și atunci poate avea chiar mai multe nume.

Dar dacă nici unul din nume nu poate exprima precis ființa

sau esența divină, și aceasta din simplul motiv, fiindcă pentru ființa sau substanța divină, un nume propriu corespunzător nu există, — totuși, *toate la oaltă* sau și fiecare numire în parte, ne poate da o noțiune, de și aproximativă, totuși mulțumitoare despre ceea ce este Dumnezeu, căci altfel toată vestirea evangheliei ar fi zădarnică.

Astfel credeau sfinții părinți, cînd în scrierile lor combăteau rătăcirea anomeului arian Eunomie, (134) care, socotea, că în starea lui Dumnezeu de a nu avea origine, în *agenesia* divină (*agennesia* = *innascibilitas*) a găsit posibilitatea înțelegerii și cunoașterii adecvate (corespunzătoare) a ființei divine, și, că, acest nume exprima *deplin* adecvat ființa divină sau substanța lui Dumnezeu.

Dar ei, sfinții părinți, mai observau și aceea, că anumite numiri, cari exprimă singulare însușiri dumnezeiești, după uzul de vorbire general, se întrebuintează pentru însemnarea ființei sau substanței divine în contrast cu însușirile ei. Un fenomen acesta, care se observează de altfel în toate limbile, cînd este vorba de numirea ființei divine. Dar pentru această însemnare este potrivit chiar și fiecare nume de însușire, în virtutea identității reale ce există între ființa și însușirile lui Dumnezeu. În raportul care există între însușirile și ființa lui Dumnezeu, însușirile nu se deosebesc de ființa lui, precum există această deosebire la obiectele și ființele din lume, ci ele toate sînt *însăși* ființa divină. — O deosebire nu există nici între însușiri, ci aceeași identitate. În rațiunea noastră finită însă, noi le separăm însușirile unele de altele, ca mai ușor să le putem distinge și înțelege. Putem atribui lui Dumnezeu nu numai însușirea că este d. p. atotînțelept, atotbun, atotsfînt ș. a. — ci, în același timp, putem zice că Dumnezeu după ființa sa este și *însăși* atotînțelepciunea, atotsfîntenia ș. a. — În lumina identității dintreolaltă a însușirilor iarăși putem să zicem că în Dumnezeu, activitatea neînteruptă este identică cu neschimbabilitatea, bunătatea, cu dreptatea ș. a. (135).

Dacă însă sfîntul *Ioan Damaschin* (136) totuși susține că, în însușirile lui Dumnezeu cunoscute nouă, vede numai exprimarea activității lui Dumnezeu față de lume, iar nu însăși ființa lui, apoi negreșit o face el această distincție (deosebire) pentru ca să nu amestecăm cunoștința cîștigată de noi despre Dumnezeu numai prin mijlocirea acțiunilor sale, cu nemijlocita și numai lui accesibilă cunoștință de sine în ființa sa, și, pentru ca odată cu aceasta, să nu ne inchipuim, că însușirile atribuite lui Dumnezeu cuprind și exprimă în sine toată ființa lui. Cuprinsul lor, al însușirilor, este departe de a fi tot ce aparține naturii lui Dumnezeu. Insușirile în sine sînt numai *ceva* din ceea ce se rapoartă la natură, sau o însoțește pe ea '(ti ton pare-pomenon te fûzei), pe cînd această natură (divină) cuprind în sine întreaga existență și este ca și o oarecare mare de ființă

nelimitată (hólon gar en heauto súllabón éhei tó einai, hoiôn ti pélagos usias ápeiron cai aóriston), zice sf. Ioan Damaschin.

Această distincție dintre ființă și actele divine, făcute de sf. Ioan Damaschin, a fost în deplină conformitate cu punctul de vedere general al Bisericii, și n-a fost piedică pentru ca însușirile atribuite lui Dumnezeu să fie raportate nu numai la sfera acțiunilor, ci și la însăși natura lui Dumnezeu. Discuția *esi-hastă*, provocată de rătăcirile lui *Varlaam* și *Achindin* relativ la ființa și acțiunile divine, (137) se rezolvă în acest sens la sinodul local ținut la 1341 în Constantinopol. (138).

Din feluritele numiri ce se dau de un popor ființei celei preainalte putem concluda și la starea lor de cultură religioasă. La numiri deosebit în genere, nume *proprii* și nume *comune* sau apelative. Apelativul indică genul spre deosebire de individ ce se exprimă prin nume propriu. Pentru că asupra lui Dumnezeu categoria genului și a speciei nu se poate aplica, nici alți indivizi asemenea sieși alături de sine nu poate avea, este evident, că numirile ce le dăm lui Dumnezeu, nu sînt nici nume comune sau apelative (pentru genuri și specii), nici nume proprii (pentru indivizi) în înțelesul strins al cuvîntului. Cel ce este *unul* cel absolut, n-are lipsă de nici un nume pentru a putea fi deosebit de altcineva. De aceea nici nu poartă un nume special ca și zeii păgînilor (139) cari singuri au înțeles strins nume proprii, ca Iupiter, Apollo, Marte ș. a. Prin urmare numirile biblice ale lui Dumnezeu, ca și noțiunile noastre mărginite omenești, nu exprimă ființa proprie, adevărată, intrinsecă, a lui Dumnezeu, ci sînt cum s-a spus mai sus, numai nume imperfecte, inadecvate și analoage ale Dumnezeirii. (140). *Dar oamenii, spre a putea vorbi de Dumnezeu, aveau lipsă de nume pentru exprimarea ființei dumnezeiești, și pentru aceasta însuși Dumnezeu și-a dat sieși numiri în a sa revelațiune către lume!*

Numirile biblice ale lui Dumnezeu, în urmă, exprimă nu numai în chip potrivit, deși relativ, ființa lui Dumnezeu, ci și după uzul de vorbire al ambelor Testamente, — care a devenit și grai al bisericii, mai ales în sfintele ei liturghii —, *numele* lui Dumnezeu se folosește pentru însăși însemnarea lui *Dumnezeu* cel ce se *revelază* în împărtășirea grațiilor și în judecățile sale pedepsitoare. În această lumină, numele lui Dumnezeu semnifică în chip multiplu și *sfințenia*, (141) *mărirea*, *onoarea*, *puterea*, *maiestatea*, *grația* lui Dumnezeu — și *a invoca*, *a mărturisi*, *a preamări*, sau *a necinsti* numele lui Dumnezeu, este a le face toate acestea lui Dumnezeu însuși. (142).

V. Loichița

N O T E

1) Cf. *Zachokke*, o. c., p. 53 ss. parag. 19 și 20.

2) De diver. quæst. 52 la *Migne*, P. L. XL, p. 34: „a terreno et humanum sensu ad divinum coelestem“.

- 3) Os. 11, 9.
- 4) Evr. 10, 38.
- 5) Is. 42, 1; 43, 4; 48, 14; 61, 8. Ier. 31, 3. Os. 3, 1; 9, 15; 11, 1; 14, 5. Zef. 3, 17. Mal. 1, 2; 2, 11.
- 6) Is. 1, 14; 61, 8. Ier. 12, 8; 44, 4. Am. 5, 21; 6, 8. Zah. 8, 17. Mal. 1, 3.
- 7) 1, 2—3.
- 8) Is. 42, 1; 62, 4.
- 9) Is. 9, 16; 62, 5; 65, 19. Ier. 32, 41; 33 9. Zef. 3, 17.
- 10) Is. 65, 19. Zef. 3, 17.
- 11) Is. 63, 9.
- 12) Zah. 11, 8.
- 13) Os. 10, 10.
- 14) Is. 65, 3. Ier. 7, 18. 19; 25, 6. 7; 32; 44, 3. Ez. 20, 21. Os. 14, 1. Zah. 8, 14.
- 15) Is. 42, 14; 64, 11.
- 16) Is. 57, 16.
- 17) Cf. pentru tot tratatul despre *minia* lui Dumnezeu afară de *Zschokke*, o. c., p. 55 ss., folosit de noi în amănunte. *Lactantius*, De ira Dei (ad Donatum) l. 1. la *Migne*, P. L. VII, p. 79—138; *Bartholomai*, vom Zorne Gott, in Jahrb. f. deut Theol., 1861, p. 256; *Weber*, Vom Zorn. Gott., Erlangen, 1862 și *Lange*, in Herz. Real-Encykl., XVIII, p. 657.
- 18) Is. 5, 25; 9, 12. 16. 20; 10, 5. 25; 12, 1; 13, 3. 13; 14, 6; 30, 27. 30; 42, 25; 65, 3. 5; 66, 15. Ier. 2, 35; 4, 26; 7, 20; 15, 14; 7, 4; 18, 23; 23, 20. 25, 38; 32, 31. 37; 33, 5; 31, 7; 42, 18; 44, 6; 52, 3. Pling. 1, 12; 2, 1. 6. 21. 22; 3, 46. 60; 4, 11. Ez. 5, 13. 15; 7, 3. 8; 13, 13; 16, 42; 20, 8. 21; 22, 20; 23, 26; 38, 18. Os. 8, 5; 11, 9, 13, 11. Am. 1, 11. Iona 3, 9. Mih. 5, 14; 7, 18. Dan. 9, 16. Avac. 3, 8. 12. Zef. 2, 2, 3. Zah. 10, 3.
- 19) Is. 5, 25. Os. 8, 5. Avac. 3, 8. Zah. 10, 3. Iona 4, 1. 9.
- 20) Is. 7, 4. Pling. 2, 3. Is. 13, 9. 13. Ier. 4, 8. 26; 25, 37. 38; 30, 23. 24; 49, 37; 51, 45. Pling. 1, 42; 4, 11. Os. 11, 9. Iona 3, 9. Zef. 2, 2; 3, 8 și Ez. 7, 14 cu *haron* fără *ař*.
- 21) Is. 51, 17. 20. 22; 63, 3. 5. 6; 66, 15. Ier. 4, 4; 7, 20; 10, 25; 18, 20; 21, 5. 12; 32, 31. 37; 33, 5; 42, 18; 44, 6. Ez. 5, 13. 15; 6, 12; 7, 8; 8, 18; 9, 8; 13, 13; 15, 21; 14, 19; 16, 42; 20, 8; 21, 22; 22, 20. 22; 24, 13; 39, 15; 36, 6. 18; 38, 18. Dan. 9, 16. Pling. 2, 4; 4, 11. Mih. 5, 14.
- 22) Is. 30, 27; 42, 25. Ier. 7, 20; 15, 14; 17, 4; 44, 6.
- 23) Ier. 4, 4; 21, 12.
- 24) Ier. 42, 18. Pling. 2, 4.

- 25) Is. 9, 18; 10, 6; 13, 9. 13; 16, 6. Ier. 7, 29; 48, 30. Pling. 2, 2; 3, 1. Ez. 7, 19; 21, 36; 22, 21. 31; 38, 29. Os. 5, 10; 13, 11. Am. 1, 11. Avac. 3, 8. Zef. 1, 18.
- 26) Is. 10, 5, 25; 13, 5; 26, 20; 30, 27; 66, 14. Ier. 10, 10; 15, 17. Ez. 21, 36; 22, 24. Pling. 2, 6. Os. 7, 16. Avac. 3, 12. Zah. 1, 12, mal. 1, 4.
- 27) 1. 34, 2; 47, 6; 54, 8. 9; 57, 16. 17; 60, 10; 64, 4. 8. Ier. 10, 10; 21, 5; 32, 37; 50, 13. Pling. 5, 22. Zah. 1, 2. 15; 7, 12.
- 28) Is. 30, 27.
- 29) Prov. 19, 19; 29, 22. Iac. 1, 19. 20.
- 30) Efes. 4, 26.
- 31) Ex. 32, 19.
- 32) Num. 25, 11.
- 33) Luc. 21, 23. Ioan 3, 36.
- 34) Păreră a dogmatismului Dr. I. B. Heinrich împotriva concepției teologului Dr. Herm. Zschokke despre minia lui Dumnezeu considerată ca afect (cf. Heinrich, o. c. a 2-a notă subl. de pe pg. 285 a.).
- 35) Ier. 10, 25; 42, 18. Pling. 4, 11. Ez. 7, 8; 9, 8; 14, 19; 20, 8; 22, 22; 30, 15; 33, 34; 36, 18.
- 36) Ez. 6, 12; 31, 15; 21, 22; 23, 25; 24, 13; Mih. 7, 18.
- 37) Is. 5, 25; 9, 12; 16, 20. Ier. 35; 18, 20. Iona 3, 9.
- 38) Ier. 4, 8; 30, 24.
- 39) Is. 48, 9; 34, 6.
- 40) Dan. 11, 36. Ez. 5, 13; 7, 3. 8; 20, 21. Pling. 4, 11.
- 41) Is. 11, 5. Ez. 16, 12.
- 42) Contr. Marc. IV. 25, 26. la Migne, P. L. II, p. 451—457.
- 43) Episf. 190. 10 la Migne, P. L. XXXIII, Enhir. de fide c. 33 la Migne, P. L., XL, p. 248—249.
- 44) Ira et huiusmodi atribuuuntur Deo secundum affectus, quia enim proprium est irati punire, ejus puniti ira *metaphorice* vocatur. (Sum. 1 q. 3, ar. 2 ad. 2).
- 45) Ira non dicitur in Deo secundum passionem animi, sed secundum iudicium justitiae, prout vult vindictam facere de peccato (1. 2. q. 47. 1. ad. 1).
- 46) In limba ebraică se folosește pentru aceasta: *chineah* sau adiectivul *canna*, de la rădăcină *cna*, care în forma Piel are înțelesul de *a se aprinde*, a se inflăcăra. Zelul este deci o aprindere, o inflăcărare, pentru că singele gelosului ajunge în clocotire și-i imbujorează fața. Focul zelului este deci înrudit cu focul miniei. Cf. Deut. 4, 21: „Că Iahve Dumnezeul tău (este) foc mistuitor, Dumnezeu gelos“.
- 47) Ez. 16, 38; 35, 11; 36, 6; 38, 19. Zah. 8, 2.
- 48) Ez. 36, 5. Zef. 3, 8.

- 49) Is. 10, 17. Ex. 28, 22.
50) Ier. 10, 24. Os. 11, 9.
51) Zah. 1, 14; 8, 2.
52) Zah. 1, 2. Pling. 5, 22.
53) Is. 64, 9.
54) Ex. 16, 42.
55) Zah. 1, 15.
56) Is. 57, 16.
57) Mal. 1, 4. Concluzia la care vrea să ajungă *Lactanțiu* (De ira Del ad Donatum l. 1. c. 21 la *Migne*, P. L., VII, p. 140—141), că din însușirea eternității se poate deduce și eternitatea miniei lui Dumnezeu, nu poate sta, pentru că minia rezidă în puterea lui Dumnezeu, nu poate sta, deci, o și poate schimba; de ar fi minia lui Dumnezeu absolut netrecătoare, atunci n-ar mai fi loc pentru grație. Dumnezeu se minie pentru totdeauna numai pe aceia (qui peccant in alternum... qui autem peccare desinit, iram Dei mortalem facit =) cari păcătuiesc totdeauna... iar cel ce încetează de a păcătui, face minia lui Dumnezeu trecătoare (muritoare).
58) Ier. 42, 10. Ez. 18, 8; 26, 3. 19. Ioel 2, 4. Iona 3, 9. 10; 4, 2. Am. 7, 3. 6.
59) Ier. 4, 28. Zah. 8, 14.
60) Os. 13, 14.
61) Ier. 18, 10.
62) Cf. Zschokke, o. c., p. 59 s.
63) Is. 49, 14. 15.
64) Ez. 16, 60.
65) Ier. 44, 21. Os. 7, 2; 9, 9.
66) Is. 43, 25. 26. Ez. 18, 22. Avac. 3, 2.
67) Ier. 15, 15.
68) Cf. Zschokke, o. c., p. 60 s.
69) Is. 14, 24. Ier. 11, 5; 32, 22. Ez. 16, 8. Mih. 7, 20.
70) Is. 45, 23. Ier. 22, 3; 49, 13; 51, 14.
71) Ier. 22, 24; 46, 18. Ez. 5, 11. 16, 48; 17, 16. 19; 18, 3; 20, 3; 34, 8; 35, 6.
72) Am. 4, 2.
73) Is. 62, 8.
74) Ier. 44, 27.
75) Evr. 6, 13.
76) Evr. 6, 17.
77) Is. 45, 23 ss.
78) Is. 54, 9.
79) Ier. 44, 26. Ez. 33, 27; 34, 6. Am. 6, 8.
80) Ez. 33, 11.
81) Num. 23, 19.
82) Mat. 5, 34—37.
83) Ps. 115, 11.

- 84) Cf. *Achelis*, *Über d. Schwur Gottes bei sich selbst in Theol. Studien u. Kritiken*, 1867, pp. 435 ss, după a 4-a notă subl. de la *Zschokke*, o. c., p. 62.
- 85) Ez. 33, 11.
- 86) Is. 45, 23. 24.
- 87) Is. 54, 8.
- 88) Cf. *Zschokke*, o. c., p. 61 s.
- 89) Ibid.
- 90) Is. 31, 4.
- 91) Os. 5, 14; 11, 10.
- 92) Os. 13, 7. 8.
- 93) Ez. 1, 27. 28. Dan. 7, 9. 10. Is. 10, 17.
- 94) Mal. 4, 2.
- 95) Petr. 1, 19 și Apoc. 16.
- 96) Io. 7, 38.
- 97) In. 7, 39.
- 98) Io. 1, 9. 1. Io. 2, 8.
- 99) Io. 8, 12.
- 100) 2 Cor. 4, 6.
- 101) Io. 1, 4.
- 102) Mat. 5, 16.
- 103) 2Cor. 6, 14.
- 104) Ef. 5, 8.
- 105) Apoc. 22, 5.
- 106) Cf. *Heinrich*, o. c., p. 383.
- 107) Cf. *Heinrich*, o. c., p. 384. — Dacă însă în sf. Scriptură (T. V.) totuși se zice, că Dumnezeu a căutat pe Adam (Gen. 3, 9), că a trimis ingeri ca soli ai săi, că a convorbit și a întrebat pe satana (Iob, 1, 6 ss.), sau că Adam a fugit de la fața lui Dumnezeu (Gen. 4, 16), sau că Dumnezeu s-a dus la Sodoma să vadă (Gen. 18, 21) ș. a., apoi sensul metaforic al acestui fel de a grăi se evidențiază cu deplină claritate în toate acele neenumărate locuri ale sf. Scripturi, în cari se descopere *atotștiința și atotprezența* lui Dumnezeu. Despre aceasta atît la Iudei, cit și la creștini n-a fost nici cînd nici o îndoială sau nedumerire (ibid.).
- 108) Cf. *Pohle*, o. c., p. 69.
- 109) Autorul ei este călugărul sirian *Avidiu* (Avdiu, Udo). De aici și adepții săi: *Audieni*. Periculoasă devine erezia aceasta la *călugării origeniști* din Egipt, cari învățau că Dumnezeu este corp întocmai ca și omul. *Maniheii* v. al 3-lea, apoi *Albigenzii*, *Socinianii* și *Arminianii* din veacurile următoare, asemenea cad pradă acestei rătăcirii. — : Sistemul filozofic al lui *Spinoza* cu teza, că unica substanță are 2 attribute: întindere și spiritualitate, *hilozoismul cartesian* cu afirmarea, că Dumnezeu este sufletul lumii, iar lumea materială este corpul lui, nu sunt altceva decît aceeași rătăcire antropomorfistă

primară (Cf. Olariu, o. c., p. 71, 1-a notă subliniară). Un fel de antropomorfism, dar *deosebit* de cel eretic — grosier, au admis și scriitorii bisericești: *Meliton din Sardia* (într-o scriere a sa pierdută, despre corporalitatea lui Dumnezeu), Tertulian și Lectanțiu. Spre deosebire de tradiția moștenită de la sf. părinți și scriitori creștini mai vechi: de a prezenta însușirile atribuite lui Dumnezeu cit mai subtile și mai pe sus de tot ce este finit și mărginit, ei un numai au admis în Dumnezeu diferite stări psihice, corespunzătoare afecțiunilor sufletului omenesc ca d. p. minie, indignare, răzbunare, etc., ci i-au atribuit lui Dumnezeu un *anumit fel* de corp cu *felul* său de organe și membre, corăspunzătoare numai substanței divine, în care și cu ajutorul căruia substanța divină există, deci un corp, care este pe atât de deosebit de corpul omenesc, pe cât substanța divină e deosebită de substanța corporală. Tot așa și la afectele sufletești. (Cf. *Tertulian*, De carnei Christi, cap. 12 la *Migne*, P. L. II, p. 819 și *Silvestru* de Căneve, Teol. dogm., v. 2, 1899, p. 20—21 și 89.

- 110) Gen. 1, 26.
- 111) Cf. Olariu, o. c., p. 71.
- 112) Dial. cum Tryph. Iudaeo, n. 4 la *Migne*, P. G., VI, p. 484.
- 113) *Minucius*, Octav. nr. 18. 19 la *Migne*, P. L., III, p. 312 și 305.
- 114) *Tatian*, Or. adv. Graeces, nr. 4 la *Migne*, P. Gr. VI, p. 213.
- 115) *S. Teoifl*, Ad. Antol., I, 1. nr. 3 la *Migne*, P. Gr., VI, p. 1028.
- 116) Adv. haer. II, 13 nr. 34 la *Migne*, P. Gr., VII, p. 744—745.
- 117) Strom. c. 12 la *Migne*, P. Gr., LX, p. 122.
- 118) Contra Cels, VI, nr. 64 la *Migne*, P. Gr., XI, p. 1396.
- 119) De princip., 1, cap. 1 nr. 7 la *Migne*, P. Gr., XI, p. 128.
- 120) Ibid. nr. 6 la *Migne*, P. Gr., XI, p. 125.
- 121) Ibid., cap. 1 nr. 1 la *Migne*, P. Gr., XI, p. 121.
- 122) Ibid. nr. 2 la *Migne*, P. Gr., XI, p. 122.
- 123) Ibid.
- 124) Ibid. nr. 2 la *Migne*, P. Gr., XI, p. 122—123.
- 125) Ibid. nr. 8—9 la *Migne*, P. Gr., XI, p. 128—129.
- 126) Ibid. nr. 9 la *Migne*, P. Gr., XI, p. 129.
- 127) Adv. Eunom., I, nr. 14 la *Migne*, P. Gr., XXIX, p. 544—545.
- 128) Orat. XXXI, nr. 22 la *Migne*, P. Gr., XXXVI, p. 157.
- 129) Epist. 148 la *Migne*, P. L., XXXIII, 628.
- 130) De fide orth., I, 11 la *Migne*, P. Gr., XCIV, p. 841—844 și V. Loichiț, Ex. ex. a cred. ort. a s. I. Damaschin, trad. în rom., I, 11, Candela, 1938, p. 293.

- 131) Strom., c. 12 la *Migne*, P. Gr., LX, p. 122.
- 132) Contr. Eunonium, libr. 12 la *Migne*, P. Gr., XLV, p. 885—908.
- 133) S. *Iustin*, Apol. I, 61 la *Migne*, P. Gr., VI, p. 420—421. Apol. II, 6 la *Migne*, P. Gr., VI, p. 420—421. Apol. II, 6 la *Migne*, P. Gr. VI, p. 453—456, *Tatian* Orat. adv. Graecos, nr. 5 la *Migne*, P. Gr., p. 813—817. S. *Teofil*, Ad Antol., I, 3—4 la *Migne*, P. Gr., VI, p. 1028—1029. S. *Grig. Nis.*, Contr. Eun., lib. 12 la *Migne*, P. Gr., XLV, p. 885—908. S. *Grig. Nazianz*, Hymn ad Deum la *Migne*, P. Gr., XXXVII, p. 507. S. *Ioan Damaschin*, De fide orth., IV, 8, 9 la *Migne*, P. Gr., XCIV, p. 1116—1117.
- 134) S. *Grigorie Niseanul*, Contr. Eunonium, lib. 12 la *Migne*, P. Gr., XLV, p. 892.
- 135) Cf. *Heinrich*, o. c., p. 328.
- 136) De fide orth. lib. I, c. 9 la *Migne*, P. Gr., XCIV, p. 836 și V. Loichița, ibid., p. 290—291.
- 137) Lumina (de la Tabor) ca un reflex al măririi și activității dumnezeiești nu putea fi creată, în vreme ce Varlaam și Achindin au raportat această lumină la cercul fenomenelor creațiunilor. În speculațiunile lor ultime, ei ajung la negarea oricărei acțiuni în Dumnezeu în numele simplității și unității ființei dumnezeiești. Admiterea acțiunilor în Dumnezeu, zic ei, înseamnă împărțirea ființei simple a lui Dumnezeu în două părți și, deci, și admiterea și introducerea credinței în doi: *diteism* și chiar și în mai mulți Dumnezei inferiori: *politeism*. — Biserica învățătoare, lucrătoare în sinoadele patriarhale din Constantinopol (1341 și 1347), a adus împotriva acestor rătăcirii — expunerea învățatului teolog al timpului, *Gr. Palama*, cea absolut conformă cu vederile ortodoxiei din vremea sinoadelor ecumenice: că fără îndoială sînt lucrări (energeia) dumnezeiești, ca lumina de la Tabor, care, — ca și însușirile dumnezeiești în genere — se deosebesc de ființa dumnezească, dar sînt *necreate* și *nedespărțite* de ființa dumnezească, neseparabile și atîrnă de ea; aceste lucrări divine și eterne se numesc citeodată și Dumnezeu sau Dumnezeire (theotes). (Cf. *Olariu*, o. c., p. 61 și *Eus. Popovici*, Ist. bis. univ., v. II, 1901, p. 130). — Prin aceasta a sa lucrare intră Dumnezeu în legătura cu creaturile și li se împărtășește lor; numai această lucrare ne este cunoscutibilă și se privește de cei 'drepti ca și o lumină accesibilă vederii ochilor trupești, precum s-a văzut ea de către apostoli la schimbarea la față a Domnului (lumina ce l-a încunjurat pe Domnul aici nu era nici decum o lumină creată ci lumina necreată, sau însași energia Dumnezeirii), pe cînd

ființa dumnezească este cunosctibilă și nu poate fi privită nici chiar de cei derpți.

138). Cf. *Silvestru de Canev*, o. c., p. 49 s.

139) Aceasta o accentuează apologetii de multe ori în operele lor. Aici aparține și așa zisa *mărturie a sufletului* (*testimonium animae*), argument folosit de ss. părinți și aproape de toți apologetii, spre a dovedi faptul, că fiecare om în pericol și strimtorarea lipsei, sau cînd vrea să întărească adevăritatea vreunui lucru, imploară ajutorul și mărturia unului, adevăratului, atestateiutorului, atestatepinitorului, bunului și dreptului Dumnezeu —, și nu pe cea a unuia dintre zeii falși și neadevărați. Deci și păgînii întrebuntau numele cel general (răsărit din sufletul lor) divin, și nu *numele propriu* ale zeilor păgîni pe cari numai singuri zeii le aveau în sensul strîns al cuvîntului. Acesta este argumentul sădit în sufletul omului de însuși Creatorul său pentru cunoașterea ușoară a existenței unui singur adevărat Dumnezeu. Toată puterea acestui argument rezidă în faptul, că spontaneitatea cunoașterii divine ce se desprinde din el și noțiunile cu cari se poate nomina această cunoaștere, nu izvorăsc din tradiții, din deprinderi, din instruire omenească, sau din teorii filozofice, deci din reflexiuni și studii proprii ci, din *judicata naturală nereflectată* a sufletului.

Așadară pentru aceasta mărturisește însăși natura rațională și prin ea *creatorul acestei naturi*. Ea este dar, mărturia sufletului prin glasul naturii celei după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, mărturie divină! La mărturia acestei conștiinți umane, universale și spontane se provoacă scriitorul bisericesc și apologetul *Tertulian* în scrierea sa: „*De testimonio animae*“, cînd în cap. 2 (Migne, P. L., I, p. 684—686), arată, că sufletul omenească (creștin sau păgîn) prin exclamările sale involuntare, spontane (*Quod Deus deterit* = Să dea Dumnezeu; *Si Deus voluerit* = Dacă este voia lui Dumnezeu; *Deus bonus est* = Dumnezeu este bun; *Deus videt omnia* = Dumnezeu le vede toate; *Deo comendo* = O las în seama lui Dumnezeu; *Deus reddet* = Dumnezeu va răsplăti; *Deus inter nos iudicabi* = Dumnezeu va judeca între noi ș. a.), — mărturisește existența unității și dreptății lui Dumnezeu. Foarte nimerite și prețioase sînt, de sigur, și cuvintele s. *Atal*, care, la întrebarea că ce nume are Dumnezeul său răspunde: „Qui plures sunt, nominibus discernuntur, qui autem unus est non indiget nomine“ = „Cei ce sînt mai mulți se deosebesc prin nume, iar cel ce este unul, n-are trebuință de nume (Cf. *Heinrich*, o. c., I, 1873, p. 165).

- 140) Cf. *Heinrich*, o. c., III, p. 329. *Olariu*, o. c., a 5-a not. subl. de pe p. 55 și *Pohle*, o. c., p. 65.
- 141) „*Sfîntească-se numele Tău*” este cea dintîi rugă ce o adresează Domnul învățăceilor săi. Și cu aceasta se cere, de sigur, nu numai sfîlă sfîntă în pronunțarea și invocarea numelui lui Dumnezeu, ci și ținerea și sfîntirea a tot ce s-a revelat de Dumnezeu și este legat sau se cuprinde în numele său (cf. *Realencykl. für prot. Theol.* III Kirche, 3 aufl. v. 13, p. 630).
- 142) Cf. *Heinrich*, o. c., III, p. 338.

Dragostea de viață în cartea vechio-testamentară

ECLESIASTUL

Viața este un bun suprem pentru că este lucrul cel mai drag al omului. Nimeni nu-și urește viața, fiecare vrea să și-o trăiască plin de voie bună. Dacă viața este o valoare supremă omul și-o dorește plăcută și fiecare folosește mijloacele cele mai potrivite pentru a-și face viața fericită: își apără viața, și o ocrotește și profită de toate ocaziile care se găsesc, în legătură cu dragostea de viață.

Cartea *Eclesiastul* ne spune oare ceva în privința aceasta, mai ales că autorul ei este uneori atât de indiferent față de existența pămîntească? *Eclesiastul* este unul dintre cei mai remarcabili scriitori biblici. În cartea celor 12 capitole autorul ei își pune întrebarea: Există fericire? Unde este a se căuta? În ce constă? Care-i valoarea reală a lucrurilor omenești și care-i aportul omului la mărirea gradului de fericire al fraților săi? Pentru a răspunde la aceste întrebări, fără de sfîrșit, autorul îngămădește idei peste idei, pierzîndu-se în marea de gînduri, sublime fără îndoială. Pesimist aparent uneori, bucurîndu-se de viață alteori, construiește o filozofie biblică unică în felul ei. E interesant a se cunoaște concepțiile optimiste ale unui om, care n-a cunoscut ce e foamea, frigul, disprețul și în genere greutățile vieții. Dimpotrivă, ca om înțelept, puternic și temut, frumos și bogat, a încercat tot felul de poze și bunătăți, avînd împrejurările favorabile să și le permită.

Dragostea de viață *Eclesiastul* o repartizează pe cele două sectoare ale ființei umane, trupul și sufletul. A minca, a bea și a dormi bine e o necesitate inerentă vieții corporale, nu numai pentru omul de rînd, precum a avea noțiunea frumosului, a prețui viața minții și a inimii, prețuirea sănătății și a vigoarei, a binelui și a dreptății și trăirea tuturor virtuților sînt fenomene generale și valori nu numai pentru omul superior. Omul trebuie să depună o stăruință grea pentru înfăptuirea idealului său, pentru că marile evenimente din viață trebuie să fie cucerite. De aceea la *Eclesiast* noțiunea fericirii include ideea de muncă. Astfel munca devine un fel de plăcere, e un bun al ființei omenești și oarecum scara pe care urci spre fericirea rîvnită: „Des de dimineată samănă sămînța și pînă seara nu odihni mina ta, căci nu știi dacă merge bine aceasta sau aceea ori dacă amîndouă sînt bune” (*Ecl.* 11, 6).

Cu un exemplu luat din viața agricolă se dă un imbold pentru activitate continuă și spre hărnicie. Lucrează din zori și până în noapte, căci munca îi va aduce bucurie, acesta este sfatul dat de Ecclesiastul. Munca este o datorie a omului, o datorie față de sine și o datorie față de fericirea proprie, așa cum se evidențiază și din 5, 11: „Dulce este somnul muncitorului, fie că mincă mult, fie că mincă puțin, dar belșugul bogatului nu-i dă răgaz să doarmă”.

Adică, mai odihnitor este somnul săracului muncitor, decît e odihna ce-i vine bogatului din belșugul său. Truda de peste zi îi face omului muncitor plăcut somnul, dar griile multe ce le are bogatul trîndav îi alungă liniștea. Aceasta înseamnă că munca satisface o dorință legitimă a omului. Bucuria deplină a odihnei n-o simte decît cel ce se ostenește muncind, de aceea se zice la Ecl. 5, 8: „Să te bucuri de munca ta aceasta este un dar de la Dumnezeu”. Adică, este legal și drept să ai plată și răsplată muncii tale, să ai bucurie în viață, de pe urma muncii. Nu e lipsit Ecclesiastul nici de ideea unei munci în tovărășie, am zice în comun. Astfel, orientări spre această muncă constatăm în Ecl. 4, 9: „Mai fericiti sînt doi laolaltă decît unul, fiindcă au răsplată bună pentru munca lor”. Așadar omul e o ființă socială din fire. Viața și munca în comun e așa de veche ca însuși neamul omenesc. Omul e făcut pentru celalalt ca pasărea pentru sbor. În acest înțeles spune Ecclesiastul că mai folositoare e munca în comun, decît munca izolată. Se gîndește la viața de familie dar are în vedere și tovărășia care unește nedespărțit pe indivizi. Cuvîntul talmudic: „Un om fără tovarăș e ca stînga fără mîna dreaptă”, s-a inspirat poate de aici. Un avantaj al muncii în tovărășie este „răsplată bună”, adică succesul mai sigur și bucuria mai mare. „Căci dacă unul cade, îl scoală tovarășul lui. Dar vai de cel singur care cade și „nu este cel de al doilea ca să-l ridice” (Ecl. 4, 10).

Un alt avantaj al muncii colective este ajutorul reciproc. „Căderea din aici e simbolul greului vieții”. În aceeași casă, în aceeași familie, în aceeași colectivitate, devotamentul reciproc e mai integru. Cel izolat păgubește mult, din cauza valoroasei tovarășii care-i lipsește, de aceea e mai preferabilă orientarea spre munca obștească. „Căci dacă unul e luat fără de veste, cel de al doilea sare pentru el; pentru că sfoara pusă în trei nu se rupe degrabă” (Ecl. 4, 12).

Unde sînt doi sau mai mulți, puterea crește, de aceea se constată și aici că nu poate unul ce pot doi sau trei împreună. „A lua fără de veste” înseamnă a ataca prin surprindere, și în cazul acesta se ocaziona preluarea tovarășiei. Fără mîncare și fără băutură, omul nu poate exista. Această necesitate, o aflăm caracterizată ca pe un bine natural, îngăduit și plăcut, în vorbele: „Nimic nu este mai bun pentru om decît să mince și să bea și să-și desfăteze sufletul cu mulțumirea din munca sa” (Ecl. 2, 20).

Mincarea și băutura ca rezultat al muncii personale, este o satisfacție. Munca e făcută pentru bucuria omului ca pasărea pentru zbor. De aceea a zis Hristos: „Lucrați... până este ziua”, iar Sf. Ioan Gură de Aur spunea că „a-ți câștiga existența prin muncă proprie e un fel de filozofie”.

Eclesiastul constată că în mincare și în beutură este un folos imediat, câtă vreme utilitatea și valoarea reală a muncii se vede precis mai târziu, căci mincarea și beutura nu constituie cel mai înalt grad de cucerire al muncii. Omul e reprezentantul vieții spirituale pe pământ, de aceea scopul ultim al muncii sale nu e numai câștigarea de valori materiale.

Dragostea de viață, optimismul în orice împrejurare, o accentuează mai ales Ecl. 3, 12: „Mi-am dat cu socoteala că nu ești fericit decât să te bucuri și să trăiești bine în timpul vieții tale”.

Eclesiastul are convingerea că e lungă calea până la adevărata fericire. Dat fiind că fericirea deplină n-o ajunge, se mulțumește cu ceea ce-i oferă viața de toate zilele. Plăcerile vieții constituie un grad de fericire, departe însă de cea căutată. „Bucuria” face traiul plăcut, bucurios de viață e „omul mulțumit cu ceea ce are din darul lui Dumnezeu”. „A trăi bine” înseamnă a face înțeleaptă întrebuințare de bunurile materiale pentru satisfacerea trebuințelor corporale. Dar intrucât sfânta Scriptură niciodată nu pune plăcerile trupesti mai presus de bucuriile sufletești, de aceea expresia „a trăi bine” include și trăirea în virtute: „a umbla înaintea lui Dumnezeu întru credincioșie și cu inimă curată săvârșind ceea ce este plăcut înaintea ochilor Lui”, cum spunea Isaia (38, 2).

Dragostea de viață o conturează și fizionomia exterioară a omului, de aceea îndrumă ca: „Toată vremea veșmintele tale să fie albe și untdelemnul să nu lipsească de pe capul tău” (Ecl. 9, 8).

Culoarea albă este simbolul curățeniei trupesti și sufletești,¹⁾ a nevinovăției, a bucuriei aici. Unt de lemnul răspîndește o aromă plăcută, el e icoana mulțumirilor rezultate din plăcerile vieții. Cu unt de lemn se ungea barba și capul oaspeților chemați la un ospăț. „A unge cu unt de lemn” înseamnă așadar a împărtăși bucurie. Neglijarea ungerii e semn de indispoziție, de doliu. Mai târziu au întrelăsat „ungerea” țăriseii, pentru a se arăta oamenilor că sînt posomorîți din pricina greului vieții,

1) „Ca exemplu avem păgînii, care, fiind murdari în ceea ce privește îmbrăcămintea, devenind creștini și renăscîndu-se moralicește și-au schimbat îmbrăcămintea, îmbunătățindu-se exterior”. Hristu Andrutsos, Sistem de morală, trad. din grecește de Dr. S. Lăncrăjan, și prof. E. Mudopolos, Sibiu, 1947, p. 195.

post sau altele. Ca și *Eclesiastul* Mintuitorul osîndește această neglijență, îndemnînd la îngrijirea părului prin miruire (Mt. 6, 17).

Altă bucurie a vieții este desfătarea. Că desfătarea este un lucru bun o spune *Eclesiastul* în 10, 18: „Pentru a veseli viața se pregătește un ospăț: „vinul veselește lumea, iar cu bani se preîntîmpină orice”.

„Desfătarea contribuie nu numai la reînnoirea puterilor consumate, ci sporește de asemenea și puterea spirituală a fiecăruia, dezvoltînd inteligența și nobleța de caracter, contribuind prin aceasta și la îmbunătățirea morală”. (2) Ospățul de aici constă în mincări, băuturi, muzică, cîntare și joc: „Vreme este să plîngi, vreme să rîzi, vreme este să jalești și vreme să dănuiești”. (2, 4). Cu bani mai ales bucurii trupești se pot procura, dar și intelectuale, b. o. cărți bune și de folos. De aceea *Eclesiastul* nu este împotriva unei desfătări îngăduite. Evident că virtuțile provoacă un dor de viață superioară. Între acestea rînduie *Eclesiastul* modestia: „Fiindcă mi-am dat socoteală că nimic nu e mai de preț pentru om decît să se bucure de lucrurile sale căci aceasta este partea lui, căci cine îi va da lui putere să mai vadă ceea ce se va întîmpla în urma lui”. (Ecl. 3, 22). Între planurile de cucerire ale omului este și cupiditatea să vadă de pe acum ce va fi în viitor. Dorința de a ridica vîlul care acopere viitorul e eterna poveste a oamenilor de pretutîndeni. Secretul acesta nu poate fi cucerit. De aceea recomandă *Eclesiastul*, ca vrednice de poftit, bucuriile legitime ale vieții. La ce bun să cauți afară de lumea ta bucurii pe care le poți afla în tine însuși. Poți coborî și pe acest pămînt un cer, în acele cecuri în care trăiești într-o atmosferă de blîndețe, pace, liniște, iubire și modestie.

Un izvor de bucurii pentru bărbați este femeia. Adevărul acesta îl precizează în 9, 9: „Bucură-te de viață cu femeia pe care o iubești în toate zilele vieții tale celei deșarte, pe care ți le-a hărăzit Dumnezeu sub soare”.

Eclesiastul recomandă monogamia, ca formă de căsătorie de origine divină și singura care procură o viață liniștită și fericită, în această lume a relativității. Armonia sufletească prin căsătorie, e una dintre rarele prilejuri de fericire în viață. Soții aparțin atît trupește cit și sufletește unii altora, ideal e ca această armonie să dureze în „toate zilele vieții”. Nu-i destul să ne însușim cînd ne pîște norocul, ci avem datoria să urmărim adevărata cauză a fericirii noastre. Mai ales să se depună această stăruință cînd neplăceri materiale și sufletești ne copleșesc. Acceptarea răului ca și a binelui nu se discută, ele avînd proveniența indicată la Icv. 2, 40. Aceste stări, cu totul opuse, se întîlnesc în viața omului, pentru ca el să știe că nu poate pătrunde acum tot secretul viitorului său. Acest adevăr îl insinuă Ecl. 7, 14: „În zi

2) Andrusos, o. c., p. 238.

de fericire și bucuros, iar în zi de nenorocire cercetează cu mintea: Dumnezeu a făcut și pe una și pe cealaltă, așa ca omul să nu descopere nimic din viitor".

În ce privește dragostea de viață Ecclesiastul are convingerile sale rezultate din experiența îndelungată, din speculații filozofice și din inspirație divină. Unul din mijloacele, care-l fortifică, mai ales pe credincioși, în lupta pentru realizarea unui om cu chip ingeresc pe pământ, este nădejdea: „Pentru toți cei vii este o nădejde, căci un câine viu este mai de preț decât un câine mort” (9, 4).

Moartea trupească e o realitate pentru toți oamenii. Nu există abatere de la această lege generală. Comparația se face aici între un câine și un câine. Câinele este după clasificarea Vechiului Testament un animal necurat, reprezintă aici ceva fără de valoare, totuși viu fiind e mai de preț de cit o ființă valoroasă (un leu b. o.) dar lipsită de viață. Prin această antiteză se dovedește superioritatea vieții față de moarte. Concluzia: Cu toate mizeriile ei, viața e un dar nespus de mare.

Omul să caute să-și facă plăcută viața, căci oricât de lungă ar fi este totuși scurtă în raport cu veșnicia; și aceasta o știm din vorbele: „Bucură-te omule, cât ești tânăr și inima ta să fie veselă în zilele tinereții tale, și mergi în căile inimii tale, și după ce-ți arată ochii tăi. Alungă necazul din inima ta și depărtează suferința de trupul tău, căci copilăria și tinerețea sînt deșertăciuni” (Ecl. 11, 9). Adică: Nu se cade tînărului să fie un solitar îngîndurat și melancolic. Mai potrivită este, structurii lui sufletești, seninătatea și veselia, care-l fac vioi și sociabil. Ecclesiastul are în vedere bucuriile îngăduite. „A merge în calea inimii” înseamnă a-ți permite ceea ce îți poartă sufletul, a merge după „ceea ce îți arată ochii” înseamnă a-ți îngădui ceea ce e frumos. Toată viața tînărului să fie temeinicită pe bine și frumos, pe ceea ce este normal și moral.

În vorbirea Ecclesiastului „tînăr” sau „fiu” înseamnă orice om, un om ca oricare altul. Acesta este modul de a se adresa al Ecclesiastului. El ia față de ascultătorii săi atitudinea unui dascăl față de elevi, a unui maestru față de ucenici. Acesta e cazul și în cartea Proverbelor, atribuită tot lui Solomon (Prov. 1, 10; Prov. 1, 15; Prov. 2, 1; Prov. 3, 1; Prov. 3, 11; Prov. 4, 1; Prov. 5, 1; Prov. 6, 1; Prov. 6, 20; Prov. 7, 1. etc.).

Oricât de grea ar fi viața, pesimismul nu-i dă omului vre-o speranță. De altcum toate sfîrșesc, tinerețea, veselia, ca și necazul.

„Iată pe scurt sfîrșitul a tot cuvîntul: „Teme-te de Dumnezeu și poruncile lui păzește-le. Acesta este lucrul cuvenit fiecărui om” (Ecl. 12, 13).

Versul acesta rezumă învățătura pe care o scoate Ecclesiastul din îndelungatul său sbucium în alergarea după fericire. După ce a dovedit că fericirea pămîntească, e o cucerire anevoioasă, că viața omului pe pământ e transitorie, că glorie, cucerire, avere,

neavere sînt „suflare în vînt“, concludă că una din căile care duc la fericire este  i credința. Omul ajunge acest fel dacă izbu-te te să se apropie de Dumnezeu, f c ndu- i un ideal de via   de a trăi în comuniune  i armonie cu el. Numai ridic ndu-se de-aupra micilor socotin i omen  ti, omul apucă pe calea perfec iunii, pe care i-a dorit-o Ecclesiastul.

Des v r irea prin credin   implică o deplinătate, care ne re-vine nouă ca oameni  i care dă sens  i frumuse   vieții.

Autorul Ecclesiastului a f st  nv inut de toate păcatele. E. Renan (1823—1892) spunea că „Ecclesiastul e o carte de scepticism elegant“ (3). R. Hartmann (1842—1906) că Ecclesiastul trebuie considerat ca „un cod al materialismului“, (4) A. Schopenhauer (1788—1860) il nume te pe Ecclesiast „mare filozof pesimist“, (5) iar H. Heine (1799—1856) că scrierea Ecclesiastul e o „C ntare a C nt rilor de scepticism“, adică cel mai sublim tratat de scepticism. (6)

Ecclesiastul are, ce-i drept, îndoieli, dar n-a pierdut niciodată nădejdea în des v r ire, el e sceptic pentru că nu  tie în ce constă fericirea, ei   uneori pesimist pentru că viață e rea  i grea, pentru că omul nu are mult succes, dar pesimismul Ecclesiastului nu-i absolut, căci dacă totul e „de ert ciune“, nu e acela i caz cu virtutea (Ecl. 12, 8—14),  i licăririle de optimism p  care le-am văzut. Pe baza cuno  terii c stigate din Ecclesiast omul e făptura cea mai aleasă. El există,  i rostul lui în lume e ca prin muncă conștiințioasă, prin abnega ie  i prin practicarea tuturor virtu ilor să se des v r eas .

Mare  i frumoasă misiune a îndeplinit Ecclesiastul.  ntre licăr-irile sale pesimiste i-a rămas puternică  i nădejdea că idealul unei omenii noi e realizabil, dacă chiar  i numai într-un viitor mai îndepărtat.  n slujba acestuia concursul lui a f st precum-p nitor. El a devenit alfa acelor  car , cu fa a spre viitor, s-au  nsu le it pentru un p m nt nou sub picioarele noastre.

Pr. Prof. Dr. N. Neaga

3) E. Podechard, L'Ecclesiaste, Paris, 1912, p. 182.

4) R. Hartmann, Das Lied vom Ewigen, Sant-Gallen, 1850, p. 12.

5) Schopenhauer, Die Welt als Wille und Vorstellung,  n S mmtliche Werke, Leipzig, 1864, III. p. 731.

6) Podechard, o. c., p. 182.

BISERICI VECHI DIN ALMAJ BISERICA DIN RUDARIA

Studiu monografic *)

Satul este situat în partea de sud a Văii Almăjului, la poalele versantului nordic al Munților Almăjului, care se întind pînă la Dunăre, pe malurile riulețului Rudărica, afluent al riului Nera. La anul 1241, este amintit satul Gîrliște, în legătură cu Iacob Gîrlișteanu din Rudăria, fost ban în Bosnia în acest an.1) La anul 1484, sînt amintite Gîrliște și Rudăria ca două sate deosebite.2) După aceeașă dată, știrile privitoare la acest sat sînt tot mai numeroase.

Biserica s-a zidit între anii 1802 și 1820, cu cheltuiala locuitorilor comunei, preoți fiind Chirilă Sirbu și Ioan Popovici.3) A fost pictată de Ștefan și Dimitrie Popovici și Dimitrie Turcu. După tradiție, înainte de zidirea bisericii actuale, a existat o biserică de nujle pe intravilanul nr. 555/175, proprietatea familiei Popovici.4)

I.. Forma și arhitectura bisericii

Biserica are formă dreptunghiulară, ca toate bisericile din Almăj, încheindu-se la răsărit cu o absidă semicirculară atît la interior cît și la exterior. Zidurile sînt construite din piatră de carieră. Grosimea zidului de vest este de 1,80 m., iar a celorlalte este de 1,60 m. Pereții bisericii sînt tencuiți peste tot. Altarul are dimensiunile de 8,60/4,60 metri. În mijloc se află Sf. Masă. Ea are dimensiunile de 1,40/1,20 m. și este zidită din piatră. În peretele nordic se află proscomidierul, iar la răsărit, o firidă arată locul scaunului celui de sus.

- 1) Pr. C. Buracu, Din trecutul Almăjului și al Rudăriei, Ed. Astra, 1932, p. 6.
- 2) Ibidem, p. 8.
- 3) N. Corneanu, Monografia Eparhiei Caransebeșului, Caransebeș 1940.
- 4) Știrea am luat-o de la inv. V. Nemiș.

*) Această lucrare de seminar pentru titlu de magistru a fost întocmită sub îndrumarea P. C. Diacon conf. I. Barnea, care a și dat avizul să fie publicată.

Tavanul e format, ca și la biserica din Prilipeți, din 3 mici cupole construite din cărămidă arsă. Altarul e despărțit de naos printr-un iconostas de zid, gros de 0,50 m. Naosul, cu dimensiunile de 12,60/8 m., are tavanul format din 3 cupole cu adîncimea de 2,50 m. Ele sînt construite din cărămidă arsă, așezată în dungă și se reazimă pe 4 arce transversale și pe zidurile de sud și nord. Pronaosul are dimensiunile de 5,20/8 m. El este despărțit de naos printr-un zid gros de 0,40 m. și înalt de 1,30 m., care se îngroașă, formînd 2 stilpi prismatici cu latura de 0,70 m., depărtați între ei de 2,60 m. Aceștia susțin corul. Tot aici se mai găsesc alți doi stilpi prismatici zidiți, cu latura de 1,60 m., depărtați de zidul vestic de 0,70 m., de cel sudic de 1,60 m., de cel nordic de 1,50 m., iar între ei de 1,80 m. Ei se leagă cu zidurile de sud și nord prin arce cu dimensiunile de 1,60 m., cu cel de vest prin arce cu dimensiunile de 1,60 m. iar cu stilpii care sprijină corul prin arc de 0,70 m. Aceștia din urmă sînt uniți atît între ei cit și cu zidurile de la nord și sud prin arce cu dimensiunile de 0,60 m. Între stilpii care sprijină turnul și zidurile edificiului, se formează două mici cupole. În locul celei de la sud se află scările de lemn, pe care se urcă în cor. Plafonul pronaosului îl formează 3 cupole mai mari. De la înălțimea podelei corului, deasupra celor doi stilpi din pronaos, care au menirea să sprijine turnul, sînt zidiți alți 2 stilpi identici cu cei din pronaos. Ei sînt uniți cu zidul de vest prin arce cu dimensiunile de 0,80 m., iar cu zidurile de la sud și nord, precum și cu arcul al 4-lea, aflător deasupra corului, formează un plafon boltit. Balustrada corului este din cărămidă și are grosimea de 0,50 m. și înălțimea de 1 m. Pe dreptunghiul format de sistemul de stilpi descris, se înalță turnul de formă paralelipipedică, avînd laturile interioare de la est și vest de 2,80 m., iar cele de la sud și nord de 2 m. Grosimea zidurilor turnului este de 1 m., inclusiv cel de vest, care pînă aici pierde 0,80 din grosime. Turnul este construit din cărămidă arsă pînă deasupra de clopote, iar de acolo în sus e din lemn și acoperit cu tablă de aramă. Scheletul acoperișului este din lemn și în două ape.

II. *Pictura murală.*

Pictura murală a acestei biserici a fost lucrată de Ștefan și Dimitrie Popovici și Dimitrie Turcu. Iconostasul a fost pictat de Ștefan și Dumitru Popovici probabil în jurul anului 1823, iar restul de pictorul Dimitrie Turcu între anii 1839—1840. Deși n-am găsit nici o știre cu privire la data cînd a lucrat Ștefan Popovici, totuși faptul că el a pictat, la anul 1823, 11 prăznicare pentru biserica din Bozovici, ultimele icoane lucrate de el în aceste părți, apoi faptul că și alte biserici din Almăj au fost sfințite avînd pictură numai pe iconostas, și în fine faptul că

biserica din Rudăria a fost terminată la anul 1820, m-au determinat să dau ca probabilă o dată în jurul anului 1823.

Pe cupola cea dedeasupra soleei este înfățișat, ca și la alte biserici din Almăj, *Dumnezeu Tatăl* șezînd într-un peisaj ceresc și înconjurat de cete îngerești. El ține în stînga sceptrul și-și reazimă pumnul pe globul pămîntului. Părul puțin abundent și barba sînt albe. Dreapta, cu palma desfăcută, a întins-o în lături, ca cel ce este izvorul tuturor bunătăților, după cum spune psalmistul, „... de-ți deschizi mina, toate se umplu de bunătăți“, 5) și rugăciunea amvonului: „că toată darea cea bună și tot darul desăvîrșit de sus este, pogorînd de la Tine Părintele luminilor“. Aureola triumfiulară simbolizează Sf. Treime. E înveșmîntat într-o haină lungă, de culoare albă. El are înfățișarea maiestoasă. În cele 4 colțuri ale cupolei sînt *cei 4 evangheliști*, fiecare cu simbolul său. Ei țin pe genunchi Evangheliile. Matei cu barba albă și rotundă, e înveșmîntat într-o haină roșie, iar cea de deasupra e galbenă aurie. Simbolul său e inaripat. 6) Marcu, cu barba neagră, scurtă și rotundă, poartă o haină de culoare albastră deschisă, iar cea de deasupra e albastră închisă. În dreapta ține pana de gîscă. Leul zace la dreapta sa. 7) Fer. Augustin atribuie leul Sf. Ev. Matei, fiindcă el tratează chemarea împăratească a Mintuitorului, iar leul e regele animalelor. 8) Luca are haina de desubt roșie, iar cea de deasupra verde. În Orient, el se înfățișează mai ales pictînd chipul Maicii Domnului. Părul ondulat și barba rotundă sînt roșietice, fața ovală. La dreapta lui apare boul. 9) Evngheistul Ioan e reprezentat fără barbă și are părul capului lung și negru. E îmbrăcat în negru. Alături se află vulturul. 10) „La ruși se susține și despre Ioan Evanghelistul că a învățat pictura pe un anumit Roussav sau Goussav.. Ei încă duc originea sfintelor icoane pînă la Hristos și susțin că iconografia e de origină divină“. 11) Simboalele evangheliștilor își au originea în viziunea lui Iezechiel 12) și în cea a Sf. Ev. Ioan, 13) dar, deoarece viziunea lui Iezechiel a fost un subiect iconografic destul de dificil, că adică o singură ființă să le cuprindă pe toate, artiștii creștini au făcut 4 ființe distincte. 14)

În altar, pe cupola din mijloc, unde după Erminie, ar trebui să fie Maica Domnului cu pruncul, se găsește *Jertfa lui Avraam*.

5) Ps. 103, 28.

6) Mt. I, 1^a2.

7) Mc. I, 3.

8) Dr. E. M. Cristea, *Iconografia*, Sibiu 1905, p. 110 nota.

9) Lc. I, 3.

10) Ioan I, 1—3.

11) Cristea o. c., p. 105.

12) In. 5—20.

13) Apoc. IV, 7.

14) A. Popa, *Minăstirea Săraca*, Timișoara 1943, pp. 43—44.

Locul acestei scene este, după rînduială, tot în altar, dar în registrul imediat inferior. Isaac, ca de 8 ani, avînd o haină în jurul coapselor, cu mîinile încrucișate pe genunchi și legat la ochi cu o basma, este așezat pe un altar de lemn. Docilitatea lui care merge pînă la indiferență face notă discordantă cu grozăvia momentului. Avraam, înveșmîntat în albastru și roșu, cu barba albă, mare și rotundă, avînd și nimb în jurul capului, ține cu stînga legătura pe ochii copilului, iar în dreapta cuțitul. El are privirea jumătate întorsă spre inger ca și cum ar primi vestea mai mult auzind decît văzînd. Pantaloni strîmți și haina scurtă pe care le poartă sînt nepotrivite pentru patriarhii Vechiului Testament. Peisajul bogat, cu ploi conici pe malul unui rîu mare, este european.

Pe cupola de la nord e pictată *Jertfa lui Noe*. Noe îmbrăcat într-o haină lungă, cu părul alb și barba mare și rotundă, e ingenunchiat în fața jertfelnicului, pe care arde un foc și arde mîinile încrucișate pe piept. La spatele lui sînt fiii cu mama și soțiile, toți ingenunchiați. Femeile poartă basmale bogate, de culoare deschisă. Ele sînt îmbrobodite în felul țărancelor din Banat. În stînga lor, pe un virf ascuțit de munte,¹⁵⁾ se vede corabia. De după munte apare curcubeul (¹⁶⁾). Iată textul Erminiei privitor la această scenă: „Dealuri și corabia deasupra lor și fiară și dobitoace și păsări ieșind din corabie afară; și din afară jertfelnic, oi avînd deasupra și alte jivine curate și păsări și împrejurul lui, adică al altarului, Noe și fiii lui și muerile lor, la cer avîndu-și mîinile înălțate”.¹⁷⁾ Ghenadie adaugă: „din care iese o rază spre ei și curcubeul ca o boltă și acesta e legătura lui Dumnezeu”.¹⁸⁾ Muntele pe care se află corabia, este cu totul artificial și mult prea mic, ca și însăși corabia, față de oamenii care sînt destul de aproape de el.

Pe cupola de sud e înfățișată *Chemarea lui Moise*. Siena este identică cu cea de la biserica din Prilipeți, pe care am tratat-o într-o lucrare anterioară. (A se vedea Mitropolia Banatului, an. 1957, nr. 4—6).

La proscomidier, e reprezentat *Isus pe cruce*. El are numai o cingătoare în jurul coapselor. Pe cap poartă cununa de spini. Prin fiecare picior este bătut cîte un cui, așa cum se pictează în Răsărit, conform descrierii făcute de Atanasie Sinaitul (cam pe la anul 600), în opera sa *Odigos* 19). În spatele crucii se văd zidurile Ierusalimului. Cerul e întunecat. La picioarele crucii e un pocal și capul lui Adam. Sub tălpi, Mintuitorul are un suport de lemn. „Grigore Turoneanul (sec. VII.) e cel dintîi care

15) Fac. VIII, 20.

16) Fac. IX, 13.

17) V. Grecu, Cărți de pictură bisericească bizantină, în Candelă 1931—1934, Cernăuți, p. 120.

18) Ep. Ghenadie, Iconografia, București, 1891, p. 94.

19) Cristea, o. c., p. 232.

scrie că pe pedestal trebuiau să fi fost pironite picioarele Mintuitorului; însă scriitorii mai vechi nu raportează despre aceasta și nici Grigore Turoneanul nu spune de unde a scos această știre.²⁰⁾ Degetele miinilor zgîrcite reliefează grozavele chinuri fizice ale Domnului. Pictorul a reușit să redea foarte bine moartea, în privirea cu totul absentă a ochilor, deschiși. Cei doi tilhari răstigniți împreună cu El, Gesta și Balog, nu se văd. Ostașii, poporul, chiar și femeile au plecat. El este într-o singurătate impresionantă. Cetatea deși aproape, dar redusă ca proporții, scoate puternic în evidență tema. Deși Erminia orînduiește ca la proscomidier să se reprezinte Pogorîrea de pe cruce; totuși în bisericile noastre s-au executat teme biblice, liturgice sau simbolice diferite, între care și scena despre care é vorba (biserica de la Cozia).²¹⁾

La scaunul cel de sus e înfățișat *Mintuitorul ca arhiereu*. El poartă crucea pectorală, și două medalioane-engolpion, dintre care unul înfățișează chipul Maicii Domnului cu pruncul în brațe. Mintuitorul șade pe tron și binecuvîntează cu amîndouă miinile. „Ca mare arhiereu — O megas Arhiereos — adică imbrăcat ca arhiereu cu mitră se întîlnește în tablourile ce înfățișează Cîna cea de Taină și Dumnezeasca Liturghie. În această calitate apare Hristos uneori și afară de cele două cazuri amintite.²²⁾ Baza acestei reprezentări se găsește în diferitele rugăciuni și cîntări, mai ales din Triod, care-L numesc astfel.

Între scaunul cel de sus și proscomidier sînt înfățișați *Sf. Trei Ierarhi Vasile, Grigore și Ioan*. Ei sînt înveșmîntați în sacose și poartă pe capete mitre arhieresti. Sf. Vasile e negricios la față, slab, sbîrcit la obraz, cu nasul exagerat — Erminia zice „cu nasul plecat“, cu barbă lungă, jumătate căruntă. Sf. Grigore, palid la față, are nasul drept, barba rotundă, dar nu lungă. Sf. Ioan are barbă căruntă cu puține fire negre sub pomeți și nasul acvilin.

La sud de scaunul cel de sus sînt înfățișați: *Sf. Atanasie* și *Sf. Ciril*, iar la diaconicon *Sf. Arhidiacon Ștefan*. Sf. Atanasie e mic de statură, albicios la față, cu barba scurtă și rotundă. El este înfățișat și la tronul arhieresc. Sf. Ciril are fața negricioasă, barba neagră și rotundă. E și el înveșmîntat ca arhiereu și pe cap poartă mitră. La biserica din Borloveni Vechi, lucrată de același pictor, e înveșmîntat ca monah și pe cap poartă paracamilafcă. Sf. Arhidiacon Ștefan are fața brunetă, sprincenele groase, părul negru și bogat. La origine, se dădea Sf. Nicolae locul de onoare printre episcopi. La Brontochion (Mistra) și în bisericile de la Muntele Athos, autorii Liturghiei ocupă pri-

20) Dr. V. Mitrofanovici, *Liturgica bisericii ortodoxe*, Cernăuți 1929, p. 280.

21) I. D. Ștefănescu, *La peintures religieuses en Valachie et Transylvanie*, Paris 1928, p. 106.

22) Cristea, o. c., p. 176.

mele locuri. La fel în bisericile din Bulgaria și România. Ordinea de oficiant dă primul rang Sf. Vasile și Sf. Ioan Hrisostom, pictați de cele două părți ale axei de est a bisericii; apoi urmează Sf. Atanasie, Silvestru, uneori Ciril sau Nicolae. Sf. Petru din Alexandria e mai totdeauna aproape de proteză. Această în legătură cu vedenia sa Diaconii încheie lanțul reprezentărilor.²³⁾ În cazul nostru, ca în multe biserici din Almăj, Sf. Trei Ierarhi sînt așezați în ordinea vechimii, începînd de la proscmidier, fără considerații de ordin liturgic.

Pe cupola a doua a naosului, la sud-est, este înfățișată scena *Dinarul dajdiei*. Mîntuitorul ține în mîna stîngă un ban de aur, iar cu arătătorul mîinii drepte deschis își insoțește cuvintele: „Dați cele ce sînt ale Cezarului, Cezarului și cele ce sînt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu.”²⁴⁾ Ispititorii sînt în număr de 5. Unul dintre cei 3 judei din fața Sa a dus degetele la frunte, iar cei 2 din spate se privesc, uimiți de răspunsul Domnului. Această scenă se află și la biserica din Bozovici, opera aceluiași pictor. Scena se petrece, contrar relatărilor Sf. Scripturi, afară de cetate.

La nord-est este reprezentată scena *Iisus și Petru pe mare*, iar la sud-vest *Vindecarea slăbănogului* din Capernaum. Scenele reprezentînd aceste două minuni ale Mîntuitorului sînt identice cu cele de la bisericile din Bozovici și Prîlipeți; diferă numai locul.

La nord-vest se află scena *Iisus vindecă 2 orbi în Ierihon*. Orbii sînt îmbrăcați sărăcăcios, avînd și trăiști la grumaz și toiege în mîini. Imbrăcămintea lor seamănă cu cea a țărănilor din părțile Oraviței. Mîntuitorul se atinge de ochii lor. Scena se petrece afară de cetate. Deși, după Sf. Scriptură, Mîntuitorul e urmat de mulțime, aci El este singur.

Pe arcul cel de deasupra iconostasului și pe al doilea, sînt înfățișate, în medalioane, 12 scene din patimile Domnului, începînd cu Rugăciunea din grădina Ghetsimani și sfîrșind cu Pironirea pe cruce. Pe arcul de deasupra iconostasului sînt următoarele șase scene:

Iisus în grădina Ghetsimani. Mîntuitorul înghenunchiat privește la îngerul care, înveșmîntat în alb, apare într-o lumină cerească. El ține în mîini paharul. Apostolii adormiți nu apar. În unele cazuri nici îngerul nu apare (biserica Sf. Nicolae de la Curtea de Argeș),²⁵⁾ iar după Erminiie, el apare fără pahar. Pictorul n-a reușit nici pe departe să redea sbuciumul sufleteascăl Domnului, descris atît de zguduitoare de Sf. Evanghelist Lu-

23) Ștefănescu, o. c., p. 109.

24) Lc. XX, 25; Mc. XII, 17.

25) Tafrali. Monuments bysantins de Curtea de Argeș, Paris-1931, p. 141.

26) Lc. XXII, 44.

ca.26) Paharul din mîinile ingerului concretizează cuvintele Mintuitorului: „Părintele meu, de este cu putință, treacă dela mine paharul acesta !” (27).

Trădarea lui Iuda. În centrul tabloului este Mintuitorul. În dreapta Lui, Iuda, întors în profil îl sărută, iar doi iudei îl prind. Infățișarea Domnului este liniștită. Noaptea e întunecoasă, iar cei ce-L prind n-au felinare cum relatează Sf. Ev. Ioan. 28) În spatele lui Iuda, Malhu a căzut jos, iar Petru îi taie urechea. La spatele Mintuitorului apar servitorii orhiereilor, iar îndărătul lor sînt ostașii romani, purtînd sulii. Scena noastră aparține tipului bizantin care unește trei episoade : sărutarea, tăierea urechii servitorului și prinderea.29)

Iisus înaintea lui Ana. Arhiereul bătrîn șade pe un jilț. E descoperit. După gesturi se pare că vorbește. Mintuitorul, escortat de iudei, e în fața sa.

Iisus înaintea Caiafei. Un interior cu perdele albastre. Domnul este escortat de un ostaș roman. Arhiereul își sfișie veșmintele,30) Scena reprezintă momentul în care Mintuitorul își afirmă divinitatea.31)

Iisus înaintea lui Pilat. Pilat înveșmîntat bogat dar în costum oriental, cu barba mare și albă, are pe cap o scufie înaltă de stofă roșie, un ișlic cu pană de aur, cum îl descrie Erminia; în fața lui e Mintuitorul, escortat de cîțiva iudei bătrîni, care poartă pe cap turbane. Scena se petrece într-un cadru strîmt.

Pilat își spală mîinile. Un copil, îmbrăcat după moda veacului trecut, îi toarnă apă, avînd un ștergar pe mină. Doi ostași scot pe Mintuitorul afară, spre a fi dat poporului să-l răstignească. Scena nu se petrece înaintea mulțimii, cum relatează Sf. Ev. Matei. 32).

Următoarele șase scene sînt infățișate pe arcu al doilea.

Biciuirea. Iisus numai cu cingătoarea în jurul coapselor, e legat de stîlp. Doi iudei îl biciuesc. În îmbrăcămintea lor se observă influența populară. Sus, apare un heruvim. Scena se petrece afară de cetate. Biciuirea este o urmare a exemplului Apusenilor.33)

Batjocorirea. Mintuitorul, îmbrăcat în hainele sale obișnuite este așezat pe un scaun. În dreapta ține trestia, pe care un judeu i-a pus-o în mină. În preapta privitorului, în primul plan, un altul a ingenunchiat înaintea Lui în bătaie de joc, al doilea

27) Mt. XXVI, 39.

28) Ioan XVII, 3.

29) G. Millet, Recherches sur l'iconographie de l'Evangile, Paris 1914, p. 336.

30) Mc. XIV, 63.

31) Mt. XXVI, 65.

32) Mt., XXVII, 24—26.

33) Millet, o. c., p. 42.

ii aşează cununa de spini pe cap; la spatele lor apare un ostaş roman. Atitudinea batjocoritoare a iudeilor capătă expresie în ostaşul care ride la vederea acestei parodieri a împărăţiei Lui. Mintuitorul e cuprins de o tristeţă adâncă.

Iisus îşi duce crucea. Mintuitorul e sleit de puteri, sub greutatea crucii. Înaintea Lui merge un copil, iar îndărăt doi iudei încadrează un ostaş roman.

Iisus cade sub greutatea crucii. Domnul, îmbrăcat în hlamidă roşie şi strimţă, cu cununa de spini pe cap, a căzut sub greutatea crucii. El priveşte înapoi la un ostaş care, cu dreapta ridicată, vrea să-L lovească. La spatele ostaşului, un iudeu bătrîn priveşte scena. Un alt iudeu a apucat de braţele crucii, cu gândul de a-L ajuta să se ridice. La capul Mintuitorului, Sf. Feocioară, însoţită de încă o femeie, plinge.

Şi au pus pe Simon Chirineanul să-I ducă crucea. Simon, îmbrăcat ca ţăranii bănăţeni, se sileşte să ridice crucea. Un bărbat îl ajută. Îndărătul lor, Mintuitorul istovit e încadrat de doi iudei.

Pironirea pe cruce. Mintuitorul este întins pe crucea aşezată pe pajişte. Un iudeu îi întinde mina stingă, altul aşezat în genunchi îi bate cuie prin picioare, iar al treilea aşezat tot în genunchi i-a pironit dreapta şi, cu ciocanul în mână, stă de vorbă cu un bătrîn de la spatele lui. Hainele şi zarurile sînt jos. Tilharii au fost răstigniţi înaintea Lui.

Aceste scene din ciclul patimilor au fost executate şi la biserica din Bozovici de acelaşi pictor.

Privind istoric, cauza patimilor Mintuitorului, este vinzarea lui Iuda, de aceea în iconografia patimilor accentul se pune pe această scenă. Ea nu lipseşte nici acolo unde acest ciclu este redus. Pînă în sec. X, în unele biserici se insista asupra Lepădării lui Petru (Ravenna), în altele Judecata lui Pilat (S. Marco) sau Căinţa şi Moartea lui Iuda (Hemsbey-Kilissé) care, din sec. X au început să dispară ca să facă loc altor motive: Coborîrea de pe cruce, Punerea în mormînt. Din sec. XIV apare punerea pe cruce şi Epitaful (Trapezunt). La Theoskepastos ciclul patimilor începe cu Dumineca Floriilor şi se încheie cu Învierea Domnului. 34) În cazul nostru sînt alese scenele cele mai dramatice, după ciclul sîrbesc care „face să reiasă în mod mai viu suferinţa lui Crist”. 35) Slavii omit scenele periferice şi ocolesc reţinerea în faţa suferinţei, notă caracteristică atoniţilor, după vechea tradiţie elenistică şi bizantină. Ei, din contră, şi tot aşa noi rominii, după exemplul orientalilor, iubesc să povestească infinitul detaliu al suferinţelor umane ale Mintuitorului. 36)

34) Ibidem, p. 43.

35) Ibidem, p. 42.

36) Ibidem, p. 43.

Pe arcul al treilea sînt reprezentați, în medalion, 6 sfinți, busturi. La nord *Sf. doftor fără de arginți Cosma*, iar la sud *Damian*. Ei au barbă scurtă și roșietică. Cosma are nasul pronunțat și privirea vioaie. Ei pot fi recunoscuți după trusele medicale în forma unor casete, pe care le țin în mîini. Deasupra lor sînt înfățișați *SS. Mucenici Teodor Tiron și Teodor Stratilat*, tineri și îmbrăcați ca ostași, iar sus de tot, *SS. Mucenici Gheorghe și Dimitrie*. Dimitrie e negricios la față, Gheorghe are plete bogate.

La stranele cîntăreților sînt pictați 2 imnologi în medalion: *Regele David* la strana dreaptă și *Sf. Ioan Damaschinul* la cea stîngă.

Pe peretele nordic al naosului este înfățișată *Călătoria lui Iisus cu Luca și Cleopa la Emaus*. Această scenă biblică se petrece în cadrul unui peisaj oriental. În primul plan se observă o floră de deșert. Luca și Cleopa, purtînd în mîini ioiege, încadrează pe Mintuitorul. Cîteși trei au capetele descoperite. Luca are barba albă, Cleopa neagră. Mintuitorul își însoțește vorbirea de gesturi. Aceeași scenă aproape la fel executată se găsește la biserica Sf. Nicolae de la Curtea de Argeș.³⁷⁾

Pe cupola a treia sînt înfățișate 4 scene biblice din V. Testament:

La nord-vest e reprezentată *Filoxenia lui Avraam*.³⁸⁾ La umbra stejarului stufoș este o masă acoperită cu față albă, la care sînt așezați cei trei bărbați. Cel din dreapta a ridicat mina stîngă și cu arătătorul deschis, vestește nașterea lui Isaac. Avraam ingenunchiat în primul plan, ascultă. Sara iese din cort. Pe masă sînt bucate, dar nu capul de bou cum spune Erminia. În unele biserici, Avraam și Sara lipsesc cu desăvîrșire. La Sucevița, în Moldova, ei încadrează pe bărbatul din mijloc. La fel e zugrăvită scena într-o icoană de la biserica de care ne ocupăm, după cum se va vedea mai jos. Această scenă e, după cum se știe, o teofanie a Sf. Treimi.

La sud-vest: *Scara lui Iacob*.³⁹⁾ Iacob doarme în cîmp, în ținutul Betel. La spatele lui apare scara, rezemată de cer, pe care urcă și coboară îngeri îmbrăcați în haine albe. Regiunea este săracă. În depărtare, se zăresc ziduri de cetate.

La nord-est este reprezentată scena: *Isaac binecuvîntează pe Iacob*.⁴⁰⁾ Scena se petrece în casă. Isaac șade într-un jilț tapisat cu postav roșu și cu perdele de aceeași culoare. El are barba lungă și albă. Pletele lungi îi cad pe spate. El a pus mîinile pe capul lui Iacob, care a ingenunchiat la picioarele tatălui său. La dreapta lui Isaac este o masă, pe care se află

37) Tafrali, o. c., p. 59.

38) Fac. XVIII, 1—15.

39) Fac. XXVIII, 12.

40) Fac. XXVII, 27.

două bide cu mîncarea pregătită din cei doi iezi. Înaintea și în dreapta e Rebeca privind la ei. Lipsește Isac, care vinează pe deal.

În colțul de sud-est se află scena *Jacob luptîndu-se cu ingerul*. 41) Jacob are fața lungă, părul și barba roșcate. E descopețit și îmbrăcat într-o haină lungă, avînd mînele suflecate. În picioare poartă sandale. El apucă pe inger de mijloc. Acesta apucă pe Jacob de încheietura coapsei. Ca realizare scena se apropie de opera cu același subiect a lui Delacroix.

Pe balustrada corului sînt înfățișate 3 scene din viața Sf. Prooroc Ilie care este tipul Mintuitorului. 42)

La nord e reprezentată tema *Ilie hrănit de corbi la pârăul Cherit*. 43) Ilie, foarte bătrîn, așezat sub un copac cu coroană bogată, nu în peșteră, primește hrană de la doi corbi care zboară spre el. Peisajul este muntos.

La sud: *Ilie hrănit de inger în Beerșeba*. 44) Ilie doarme la umbra unui copac gros. La rădăcina copacului este urciorul cu apă și piinile. Ingerul îl trezește să mînce.

În mijloc e *Luarea lui Ilie la cer*. 45) Ilie este în căruța de foc. Un inger în zbor conduce caii. Elisei, jos, ingenunchiat, ține în stînga cojocul lui Ilie, iar dreapta a înălțat-o în sus. Elisei e bătrîn, iar Ilie foarte bătrîn. Scena simbolizează Înălțarea Domnului.

Scenele din Vechiul Testament sînt lucrate conform relatărilor Sf. Scripturi și după cerințele Erminiei. Din cauza datelor puține și sobre ale Sf. Scripturi temele acestea — atît scenele cît și chipurile V. T. — sînt realizări iconografice mai tipice, mai lipsite de variație.

Deși locul scenelor din V. Testament este în pronaos, care simbolizează ideea „că urmașii lui Adam cei scoși din Rai, află în biserica lui Hristos Raiul cel pierdut”, 46) totuși ele au fost lucrate pe această cupolă a naosului și pe balustrada corului, probabil din motive de ordin financiar.

În pronaos, la baptistier, este înfățișată scena *Botezul Domnului* redus la cea mai simplă formă. Pe stîlpii care susțin corul, la sud, e reprezentată Sf. *Mucenică Ecaterina*, iar la nord, Sf. *Mucenică Eufemia de la Chalcedon*.

Pe ușile împărătești este reprezentată *Bunavestire*. Pe canalul stîng se vede Sf. Fecioară îmbrăcată într-un veșmînt simplu și larg de culoare albastră, iar deasupra poartă o mantă roșie. Pe cap are, pe dedesubt, un voal alb dantelat, așa cum se poate vedea la țărăncile din unele părți ale Banatului. Mar-

41) Fac. XXXII, 24.

42) Mt. XI, 14.

43) III Regi XVII, 6.

44) III Regi XIX, 5.

45) IV Regi, II, 11.

46) Mitrofanovici, o. c., p. 216.

ginea lui apare discret de sub mantaua verde, care-i acoperă capul și-i cade bogat pe umeri. Acest voal acoperind ceafa, spatele și umerii, apare la Sf. Fecioara, mai ales în grupul Deisis, sub coroană în bisericile din Moldova. 47) Ea e în picioare, cu mâinile încrucișate pe piept. La spate și în stînga e un pat pe care se află o carte deschisă, în care scrie: „Fie mie, după cuvîntul tău“. Pe canatul drept Arhanghelul Gavril, îmbrăcat într-o haină foarte fină de voal alb cu mîneacă scurtă, prinsă mai sus de genunchi într-un nasture, deasupra purtînd o manta roșie, ține în stînga o floare albă (influență catolică), iar dreapta ridicată. Scena este realizarea icosului Acatistului „Înțelegerea cea neînțelesă“. Acest motiv a fost mult ilustrat în bisericile din Moldova și Muntenia. 48) Iată cum redă Ghenadie această temă: „Casă și ingerul stînd cu sfială, cu dreapta arată în sus și cu stînga ține hirtie, zicînd: „Duhul sfînt va veni peste tine.... Preceasta înaintea lui, mina cea dreaptă avînd-o la pieptul său, iar cu stînga ține hirtia, zicînd: „Iată roaba Domnului, fie mie după graiul tău“ 49) Deasupra, în afara ramelor, sînt doi ingeri, care țin în mîini ramuri stilizate. Scena e lucrată de Dimitrie Turcu, la anul 1839. Atitudinea Fecioarei în realizarea acestei teme a fost diferită în decursul timpului. Artă bizantină din secolele IX—XI înfățișează pe Fecioara în picioare în dreapta. Mina pe piept, întoarsă în semn de refuz. În sec. XII. Fecioara toarce. Se vede în picioare de la mijlocul sec. XI la biserica Sf. Sofia din Kiev. „În sec. XII un manuscris foarte semnificativ (Omiliile lui Iacob) a pus în relief chipul Mariei torcînd așezată.“ Din sec. XIV—XVI două tipuri domină: 1. Fecioara așezată și, întorcîndu-se, va înceta de a toarce; 2. Fecioara așezată sau în picioare discută franc, întoarsă spre inger.

În Moldova, în primul sfert al sec. XVI, Bunavestire comportă în ilustrarea Acatistului 4 scene....; în a treia și a patra, Fecioara acceptă și se supune. 50) Icoana de care ne ocupăm face parte dintr-una din aceste din urmă.

Iconostasul a fost pictat în întregime de Ștefan și Dimitrie Popovici. Între ușile împărătești și ușa diaconească de sud e înfățișat *Mîntuitorul*, iar dedesubt, *Convorbirea cu femeia samarineancă* la fîntîna lui Iacob. Între ușile împărătești și ușa diaconească de nord e Maica Domnului cu pruncul în brațe, iar dedesubt *Fuga în Egipt*. Lingă strana stingă Sf. Nicolae.

Mîntuitorul Hristos e înveșmîntat în costum antic. Haina de deasupra e de culoare albastră, culoare care, începînd din sec. XII, rămase culoarea Mîntuitorului. El are fața lungăreată,

47) Ștefănescu, o. c., p. 204.

48) Popa, o. c. p. 82.

49) Ghenadie, o. c., p. 167.

50) Ștefănescu, o. c., p. 189.

de culoare măslinie, ca toți sfinții lucrați de Ștefan Popovici, și părul despărțit după chipul Nazireilor. În mina stângă ține Evanghelia, în care scrie: „Veniți blagosloviții Părintelui meu de moșteniți împărăția cea gătită vouă de la începutul lumii”.

Mintuitorul vorbind cu femeia samarineancă la fântina lui Iacob. Un cimp, la orizont cu un șir de arbori aliniați. În dreapta privitorului, în depărtare, se vede Sihemul, iar din stînga vin apostolii. În primul plan, Mintuitorul, în picioare, vorbește cu femeia și gesticulează. În stînga lui, femeia, înveșmîntată în costum oriental, și purtînd pe cap un turban, ține în dreapta găleata, iar cu stînga arată spre cetate. În spate e fîntina cu ghizduri de lemn. Reprezentarea nu se depărtează de modul cerut de Erminie. Modul de realizare este de factură orientală. El se găsește și în cărțile de ritual tipărite la Episcopia Rimnicului, la finea secolului XVIII.

Maica Domnului cu pruncul în brațe. Ea are fața ovală. E înveșmîntată bogat. Imbrăcămintea e cea simplă (Născătoarea de Dumnezeu apare de regulă în două feluri de costume), 51) dar e tivită pe margini cu flori mici albe, la grumaz are un tiv lat de aur, așa cum apare în al doilea costum, cel de purpură sau brocart, ca împărăteasă a cerurilor. Ea ține pruncul pe brațul stîng. Ei au în picioare încălțăminte de stofă roșie.

Fuga în Egipt. Sf. Fecioară, așezată pe asin, ține pe genunchi pruncul înfășat. Iosif, cu barba albă și rotundă, duce dobitocul de căpăstru, rezemîndu-se în toiagul lung. El poartă pantaloni strînși pe pulpe. La orizont apare un șir de copaci înfrunziți. Față de cerințele Erminiei, lipsesc: tinărul care duce asinul, zidurile de cetate și idoli sfărâmați, element luat din icosul 6 al Acatistului. În locul scenelor Duminica Samarinenții și Fuga în Egipt, ar fi trebuit să fie pictate scene din V. Testament care se raportează la sacrificiul cel necrunt al Noului Testament. 52)

În rîndul imediat superior sînt prezentate praznicile împărătești și cele ale Născătoarei de Dumnezeu. Ele sînt așezate începînd de la nord cu Nașterea și încheindu-se la sud cu Adormirea Născătoarei de Dumnezeu.

Nașterea Precăstei. Sf. Ana se ridică pe jumătate din pat și întinde miinile spre masa pe care se găsesc bucate și o sticlă cu vin. Dincolo de masă sînt două fete. La picioarele patului, în primul plan, în dreapta privitorului, e Sf. Fecioară înfășată și așezată într-un leagăn, iar în stînga Ioachim.

Intranța în Biserică e asemănătoare cu cea pictată de D. Turcu la Biserica din Prilipeți.

Bunavestire. Sf. Fecioară e în picioare pe o estradă rotundă. Ea are brațele întinse spre inger, în semn de refuz.

51) Ibid., p. 203.

52) Mitrofanovici, o. c., p. 226.

Această atitudine a Fecioarei în iconografie este de origine bizantină, frecventă începând din secolul XVI.

Nașterea Domnului. În primul plan, Maica Domnului în-genunchiată înfașă pruncul. În fața ei sînt trei magi. Ei prezintă darurile aduse: aur, tămîie și smirnă. Sus, doi îngeri țin un pergament pe care scrie: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace....“ Scena unește două episoade: Nașterea Domnului și Inchinarea magilor. Față de îndrumările Erminiei, lipsesc păstorii, probabil fiindcă în acest caz tabloul ar fi fost prea încărcat, precum și femeile care pregătesc baia pentru prunc, element tradițional vechi în iconografia Nașterii Domnului. 53)

Botezul Domnului. Reprezentarea este asemănătoare cu cea de la biserica din Prilipeți.

Intîmpinarea Domnului (Stretenia). Maica Domnului, însoțită de Iosif și de proorocița Ana, care poartă o basma neagră, a dat pruncul în mîinile lui Simion. Scenei îi lipsește pergamentul din mina proorociței Ana și porumbeii pe care Iosif trebuie să-i aducă spre jertfă.

Intrarea în Ierusalim. Realizarea temei este asemănătoare cu cea lucrată de Mihai Popovici pentru biserica din Borloveni Vechi. Ea se bazează pe textul din Evanghelia după Ioan, 54) dar amănuntele cerute de Erminie sînt de natură tradițională.

Învierea Domnului înfățișează învierea propriu-zisă, conform Sf. Evanghelii după Matei, 55) nu Pogorirea la iad. „În evangheliile canonice nu găsim această pogorire. Subiectul este luat din evanghelia apocrifă, zisă a lui Nicodim.... Tema aceasta face parte din ciclul liturgic“ 56), pe cînd învierea propriu-zisă are caracter istoric.

Înălțarea la cer. Domnul s-a înălțat de pe muntele Măslinilor. Maica Domnului și apostolii privesc în sus. Îngerii au fost omiși.

În *Pogorirea Duhului Sfînt* sînt înfățișați 12 apostoli și încă 2 bărbați grupați de-a dreapta și de-a stînga Maicii Domnului. Bătrînul încoronat care simbolizează lumea, ca în toate bisericile din Almăj, cînd se realizează acest subiect, a fost omis.

Schimbarea la față, ca tablou este lucrată după Erminie și e completă.

Adormirea Născătoarei de Dumnezeu. Maica Domnului adormită este așezată pe pat. Dionisie Areopagitul și Timotei înveșmîntați ca arhieriei, prohodesc. Apostolii sînt grupați la căpățiul și la picioarele ei. În primul plan, îngerul cu „sabia

53) A. Popa, o. c., p. 46.

54) III, 12—18.

55) XXVIII, 3—4.

56) A. Popa, o. c., p. 59—60.

goală“ a tăiat miinile lui Iefonias, care cuprins de furie voia să răstoarne trupul Sf. Fecioare de pe năsalie; labelle mîinilor au rămas lipite pe pat. 57) Iefonias este îmbrăcat în negru, vroidnd probabil să scoată în relief răutatea lui sufilească și necredința acestui preot iudeu. Sus, Mintuitorul ține în brațe sufletul Fecioarei. Avem aici o realizare aproape completă a acestei teme tradiționale. Ca realizare este tipul bizantin al temei, care de altfel este cel mai răspîndit la noi. Tipul macedonian și sirbesc inspirat de imnele liturgice ale acestui praznic înfățișează pe apostoli aduși pe nori împreună cu ingerii din toate părțile lumii unde propovăduiesc cuvîntul, spre a îngropa cu cuvenită cinste pe Maica Domnului. 58)

În rîndul următor, la mijloc, este înfățișată *Sf. Treime*, încadrată de cei 12 apostoli. Această reprezentare e legată de influențele catolice date de icoanele sec. XVI. 59) Ei țin coroane deasupra capului Sf. Fecioare. Tema e catolică (Coronatio Virginis). Începînd de la nord, ordinea apostolilor este următoarea: Toma, Vartolomei, Andrei, Marcu, Matei, Petru, Pavel, Ioan, Iuda, Luca, Simon și Filip. *Toma* e tînăr, fără barbă. *Vartolomei* ține în stînga un cuțit, căci se susține că a fost jupuit cu un cuțit. 60) *Andrei* are barba albă și rotundă. El ține crucea în formă de X, numită crucea lui Andrei. *Marcu* e pleșuv și cu barbă mare, neagră. *Matei* are barbă albă, lungă și ascuțită. *Petru* are barba albă și rotundă. E pleșuv. El ține în stînga cheile. *Pavel* are barba neagră și ascuțită. El ține în dreapta sabia. *Ioan* e bătrîn. Are părul alb. El ține în dreapta pană de gîscă. *Iuda* are barba neagră și despărțită. *Luca* ține în dreapta pană de gîscă. Simon e pleșuv și are barba rotundă, dar nu lungă. *Filip* are părul despărțit. Toți, afară de Andrei, poartă sub braț cărți legate. Ei sînt îmbrăcați în haine albastre, mantale de colori diferite și au picioarele încălțate. Orientalii îi înfățișează desculți. Încălțămîntea este de origine apuseană. 61) Sînt prezențați frontal. Fondul tuturor acestor portrete îl formează un peisaj unic. Între apostoli aflăm și pe evangheliștii Marcu și Luca. Ei sînt numărați între apostoli și de Erminie. În cazul cînd apostolii nu sînt reprezentați toți, ei se aleg și după gust, dar cei mai însemnați nu lipsesc niciodată. Din primele veacuri ale erei creștine, erau cunoscute numai figurile lui Petru și Pavel, pe care-i descrie Nichifor Calist, bazat pe alte descrieri mai vechi: „Ceilalți apostoli n-au un tip stabilit... Orientalii scriu sub figura apostolilor numele, spre a-i putea deosebi. În Apus, s-au introdus anumite semne caracteristice pentru fiecare. Și

57) Ștefănescu, o. c., p. 235.

58) Dr. I. Belu, Maica Domnului în lumina imnelor liturgice, Caransebeș, 1941, p. 63.

59) Ștefănescu, o. c., p. 202.

60) Cristea, o. c., p. 192.

61) Cristea, o. c., p. 194.

anume lui Petru i-au pus, prin veacul XI, cheile în mină, lui Pavel sabia. Celorlalți apostoli s-au dat, dar numai prin veacul XIV, ca atribute, uneltele cu care au fost uciși, suferind martiriul, sau alte obiecte". 62)

Deasupra apostolilor este înfățișată tema „*De sus proorocii*". Iată îndrumările Erminiei privind această temă: „De sus proorocii, pruncă, mai nainte te-au vestit pe tine năstrapă, toiag, tablă, sicriu, sfeșnic, masă, munte netăiat, cădelniță de aur și în mijlocul lui fă-o pe Născătoarea de Dumnezeu cu pruncul și ingerii ținându-o pe dinsa și mai din jos, împrejur, fă-i pe prooroci". 63) În cazul nostru, Sf. Fecioară este fără prunc. Ea poartă o haină lungă de culoare albastră, cu flori albe la poală, deasupra una roz până la genunchi, iar peste aceasta, o hlamidă împărătească de brocart tivită cu aur, care se incheie la piept. Are capul descoperit, după exemplul catolic. 64) Este înconjurată de 12 prooroci, înfățișați busturi în medalion. Ei sînt cei prescriși de Erminie, afară de Solomon, care a fost înlocuit cu Ilie. Ghedeon are barba sură, lungă și despărțită. Pe cap poartă un coif asemenea celor care se văd la Minăstirea Săraca. Are fața scurtă și e slab. Haina de deasupra e albă și prinsă într-o agrafă la piept. Cea dedesubt e de culoare închisă. În mîna stîngă ține lina, iar în dreapta un rulou, pe care scrie: „Lină curată te-am văzut, Fecioară". 65) Iezechil e descoperit. Are fața rotundă, e pleșuv și are barbă numai pe obraji. El ține în dreapta ușile închise. 66) Iacob e mai tînăr, are fața rotundă, părul negru și despărțit. El ține în mîini scara. 67) Aron are fața mică, barba lungă și despărțită. În ruloul pe care-l ține în dreapta scrie: „Toiag înflorit te-am văzut, Fecioară", iar în stînga poartă toiagul care a înflorit. 68) Moise are barba mare și sură și părul despărțit pe mijlocul capului. În dreapta ține rugul care arde și nu se mistuie, iar în stînga un pergament în care scrie: „Rug arzînd te-am văzut, Fecioară". Zaharia e înveșmîntat ca arhiereu. În dreapta are o cheie, iar în stînga un ilitariu, care cuprinde proorocia: „Vas cu mană te-am văzut, Fecioară". Ilie e cîrunt, are fața mică, părul lung și despărțit, iar barba lungă și ascuțită. În ruloul lui scrie: „Rîvnind, am rîvnit către tine, Doamne". 69) Ieremia e pleșuv și cîrunt. În stînga ține un rulou de pergament, în care scrie: „Cădelniță de aur te-am văzut, Fecioară". Alți patru prooroci sînt în rîndul imediat superior. Avacum e tînăr, fără barbă, pe cap poartă un

62) Ibid., p. 191.

63) Grecu, o. c., p. 203.

64) Cf. Ghenadie, o. c.

65) Jud. VI, 37—40.

66) Iez. XLIV, 2.

67) Fac. XXVIII, 12.

68) Num. XVII, 8.

69) III Regi XIX, 10.

fel de pălărie. El are fața scurtă și plete negre. În pergamentul său scrie: „Munte umbros te-am văzut, Fecioară”. David ține în mina stângă chivotul legii, iar în dreapta ilitariul în care scrie: „Chivot sfânt te-am văzut, Fecioară”. Isaia ține în dreapta cleștele cu cărbunele aprins, 70) iar în stînga pergamentul cu cuvintele: „Clește cu cărbune te-am văzut, Fecioară”. Daniil are fața rotundă de copil. Pe cap poartă un coif asemănător cu cel al lui Ghedeon. Pe pergamentul lui scrie: „Munte netăiat te-am văzut, Fecioară”. Tema aceasta este ilustrarea Acatistului Născătoarei de Dumnezeu.

Portretele apostolilor și ale profeților sînt lipsite de expresie și n-au trăsături personale. Deosebiri sînt numai externe. Apostolii și mai ales proorocii sînt o temă importantă prin desenele corpurilor, atitudine, mișcări, varietatea expresiilor.⁷¹⁾ În cazul nostru, artistul se străduiește să dea o notă personală prin varietatea fizionomiilor.

Deasupra proorocilor, la nord, e reprezentată Maria Magdalena, iar la sud centurionul Longhin. *Maria Magdalena* e îmbrăcată în costum oriental. *Longhin* are barba mică și neagră. E în armură de ostaș.

Deasupra iconostasului este reprezentat *Iisus pe cruce*, act prin care Domnul nostru Iisus Hristos și-a încheiat misiunea pămîntească de mîntuire. Jos, este craniul lui Adam, iar în cele 4 colțuri ale crucii cei 4 evangheliști, ca unii care au scris viața și activitatea Mîntuitorului. Lingă cruce stă Sf. Fecioară și Sf. Evangelist Ioan.

Temele vechi reprezintă pe Mîntuitorul, nu suferind ci ca Dumnezeu triumfînd prin sacrificiul său voluntar, legîndu-se nu de natura umană, ci de dogmă. Privitor la Sf. Fecioară, Romanos, în sec. VI, imaginează că Iisus însuși, pe drumul Golgotei, îi explică dogma. De-atunci, mama apare tare, fără lacrimi, medîtînd, admirînd și rugîndu-se. Acestei figuri, imaginația populară i-a opus pe *Mater dolorosa*. Evanghelia apocrifă a lui Nicodim, zugrăvînd slăbiciunea și disperarea ei în timpul drumului, o pune, în fine, înaintea crucii în picioare și privind, ea strigă, plînge și reîncepe lamentațiile sale, asemenea bocetului funebru...⁷²⁾ Tipul de maică frîntă de durere, adoptat de sirbi, s-a încetățenit și în iconografia noastră romînească.⁷³⁾

III. Icoane pe lemn și pe pînză

Patru icoane pe lemn, cu dimensiunile de 0,70/0,54 m, înfățișează 4 busturi: Pantocratorul, Născătoarea de Dumnezeu cu pruncul în brațe, Sf. Nicolae și Arhanghelul Mihail. Mîntuitorul

70) Is. VI, 6—7.

71) I. D. Ștefănescu, *L'évolution de la peinture religieuse en Bucovine, et en Moldavie*, Paris 1928, p. 72.

72) Ștefănescu, *La peinture religieuse...* p. 119.

73) A. Popa, o. c., p. 73.

Hristos e prezentat frontal. Are fața rotundă, ochii negri, părul și barba neagră. Pe fondul galben auriu scrie cu caractere cirilice : O Pantocrator. Tipul acesta al lui Iisus brunet, cu părul negru și barba neîngrijită, e frecvent în iconografia moldovenească 74) și în cea din Muntenia. 75) O icoană asemănătoare se găsește la biserica din Bănia.

Sf. *Fecioară* are fața lungă, ochii depărtați și puțin pieziși. Poartă coroană peste basmauă care-i acoperă capul. Fiul binecuvintează numai cu două degete deschise (arătătorul și mijlociul minii drepte). Partea de jos a icoanei s-a deteriorat. Alături de Sf. *Fecioară* scrie, cu caractere cirilice : Sf. *Bogorodici-na*, iar alături de Iisus, într-o inimă: IC. XC. Veșmintele sînt împodobite cu motive florale lucrate cu multă gingășie. Această temă se găsește și la biserica din Bănia. Acolo *Fecioara* arată spre prunc ca spre Mesia cel așteptat.

Sf. *Nicolae* e înveșmîntat în odăjdii bogat înflorate. El are barba rotundă și ciriliontă. Părul și barba îi sînt mult stilizate. E numit Sf. *Nicolae „Ciudotvorț“* („făcătorul de minuni“).

Sf. *Arhanghel Mihail* are sabia identică cu cele lucrate de Ștefan Popovici și tot așa aripile urmează linia nimbului. În stînga, el ține globul pămîntului avînd pe el o cruce în formă de X, pe care scrie : IC. XC. NI. KA.

Înălțarea la cer, de aceleași dimensiuni, e lucrată de aceeași mină. Scena e bogată : doi îngeri susțin pe Mintuitorul, 76) iar alți doi cîntă din trîmbițe : „și cu trîmbițe și cu muzicești organe de îngeri cu alai și cu îngerească cîntă petrecîndu-se, însuși merge la cer“ 77) *Fecioara* este încadrată de doi îngeri. Apostolii, cu capetele înclinate exagerat pe umeri, înalță minile spre cer.

O icoană, opera aceluiași pictor, reprezintă praznicile, cu observarea că Pogorîrea Duhului Sfînt a fost înlocuită cu Filoxenia lui Avram. Ca realizare, ele se aseamănă cu cele lucrate de Ștefan Popovici pe iconostas : „*Nașterea Fecioarei*“. Fondul îl formează edificii cu acoperișuri în două ape și ferestre ovale. „*Vovedenia*... Arhiereul e înveșmîntat ca ierarhii ortodocși. El poartă sabie. *Bunavestire* are loc în fața unei colonade. *Fecioara* vorbește cu ingerul. „*Nașterea lui Hristos*“. Un păstor tînăr poartă costum bănățean. Magii lipsesc. „*Botezul lui Hristos*“ are, ca element nou, o biserică creștină cu cupolă, care apare la stînga Sf. Ioan. În scena *Intîmpinarea Domnului*, proorocița Ana ține în mină ilitariul, conform Erminiei. *Dumineca Floriilor* înfățișează și copacul din care un copil rupe ramuri. Acest element lipsește atît la Ștefan, cît și la Mihail Popovici, care a lu-

74) Ștefănescu, La peinture... p. 201.

75) N. Iorga, Les arts mineurs en Roumanie, Bucarest, 1934.

76) Ps. 46, 63.

77) Grecu, o. c., p. 77.

crat în anul 1839 la biserica din Pătaș. „*Invierea lui Hristos*” înfățișează învierea propriu zisă. *Înălțarea la cer* este identică cu cea descrisă mai sus, dar lipsesc îngerii cu trîmbițe. „*Sfînta Troiță*” reprezintă Filoxenia lui Avraam. Avraam și Sara încadrează pe bărbatul din mijloc, așa cum se poate vedea această temă realizată și la Minăstirea Sucevița. În loc de cort, este înfățișată o casă. La „*Schimbarea la față a lui Hristos*” participă 3 apostoli. *Adormirea Născătoarei de Dumnezeu* e identică cu cea lucrată de Ștefan Popovici pe iconostas, cu observarea, că pe cînd acolo Mintuitorul ține în brațe sufletul Fecioarei, aici Fecioara singură se înalță la cer.

Numele praznicilor sînt scrise fie românește, fie slavonește (*Adormirea Născătoarei de Dumnezeu* și *Intrarea în biserică*), iar numele sfinților sînt scrise în limba slavonă. Sfinții din aceste 6 icoane, bruneți la față și uscățivi, sînt lucrați în stil curat bizantin. Pe fondul galben sau negru sînt presărate stele cu cîte 6 colțuri făcute din 3 drepte care se întretaie. Asemenea stele se găsesc și pe icoanele lucrate de Nedelcu, la biserica din Lipova. Numele slavone indică o epocă anterioară pictorilor Popovici, dar posterioară venirii sîrbilor. N. T. Velia spune că inscripțiile în limba slavonă le-au scris primii pictori ieșiți din școala lui V. Diaconu Loga. „Toți patru acești zugravi (n. n. e vorba de însuși Loga, de fiul său Georgiu, de Raicu din Virșeț și Petruțiu din Timișoara) „în urmarea mandatului episcopesc au avut a însemna numele sfinților și alte inscripții prin bisericile românești numai slavonește. Fapta aceasta pînă aci la romini nedătinată a dat ocaziune de a cugeta marii oameni cum că cei dintîi zugravi caută să fie fost ruși și că bisericile românești cu atari inscripțiuni ar fi ridicate cu bani de la ruși ori de la serbieni”. 78) Icoanele acestea pot fi lucrate de unul din cei patru pictori amintiți. Pictura este mult superioară pictorilor Popovici și mult mai curată ca stil. Ele au pe lîngă modul de realizare și detalii tehnice pe care le găsim întocmai și la Ștefan Popovici (sabia și aripile Arhanghelului Mihail). Acest fapt întărește afirmația făcută în altă lucrare că Ștefan Popovici probabil a cunoscut stilul școlii de zugrăvie din Grădiștea Mare.

Două icoane de dimensiuni mai mici, lucrate de un alt pictor, înfățișează pe „*Sf. Apostol Luca* și pe ... *Vartolomei*”. Luca ține Evanghelia. Cealaltă icoană a fost spartă și se păstrează numai jumătatea din dreapta. Cutele hainelor dese și paralele sînt specifice stilului bizantin.

Baldachinul a fost „lucrat în orașul Craiova Țara Românească la anul 1856”, cu cheltuiala soldaților rudăreni ale căror nume sînt scrise pe el, la întoarcerea din Galați a batalionului I din regimentul romino-banatic nr. 13, din care făceau și ei parte. În interiorul lui este înfățișată *Sf. Treime*, iar în cele două

78) N. T. Velia, *Istoria bisericească politică-națională a rominilor de peste totu, Sibiu, 1865, p. 202.*

colțuri de la capul Tatălui și al Fiului sint *Invierea și Înălțarea Domnului*. La exterior, pe cele 4 laturi, sint 16 chipuri de sfinți și anume *Sf. Ierarh Nicolae, Sf. M. M. Gheorghe, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Arh. Mihail*, și cei 12 apostoli. Ioan Botezătorul e bătrîn și înaripat, conform înțelesului proorociei lui Malahia: „Iată eu trimit pe ingerul meu și va găti cale înaintea feței mele...” 79) Sf. Ev. Ioan e îmberb și Andrei fără cruce. Un *epitaș* scos din întrebuintare înfățișează pe Mintuitorul mort, străjuit numai de doi heruvimi. Este asemănător cu epitașul lucrat de D. Funk, la anul 1862 pentru biserica din Prigor.

Trei steaguri vechi au lucrate pe ele următoarele teme: primul Înălțarea și Botezul Domnului; al doilea pe Sf. Arh. Mihail și Sf. Nicolae, iar al treilea pe SS. Imp. Constantin și Elena și Sf. Arh. Mihail. Icoanele pentru primul steag au fost lucrate de D. Turcu la anul 1842. În scena Botezul Domnului apare și Tatăl binecuvîntînd. Autorul celorlalte nu l-am putut identifica. Sf. Nicolae este reprezentat pe malul unui riu mare, pe care plutește o barcă. Realizarea temei trebuie pusă în legătură cu minunea săvîrșită de sfînt, despre care se vorbește în sinaxarul lui. 80)

Biserica mai are un antimis cu text slavon, tipărit de Patriarhul Arsenie al IV-lea, la anul 1743.

În expunerea făcută am prezentat pictura murală, precum și icoanele pe lemn și pe pinză, pe care le-am găsit în biserica din Rudăria. Deși în unele locuri am făcut și considerații de natură iconografică, totuși lucrarea rămîne o cercetare monografică, *) în care am descris chipurile și scenele așa cum se înfățișează ochiului. Am scos în relief elementele noi față de aceleași teme întîlnite în alte biserici, dar n-am făcut o descriere amănunțită

79) III, 1.

80) Vezi Mineiul la 6 decembrie.

*) Nu istorică, ci din punct de vedere al artei religioase.
(Nota Red.).

a lor, spre a evita repetițiile. Am arătat, în măsura în care am putut, influențele apusene, lucru mai greu, dar cred că și pe acestea le-am sesizat în bună parte. Am comparat unele subiecte mai ales cele ale primilor noștri pictori bisericești cu modul de realizare al acelorași teme în Țara Românească cu mult înainte, încredințat fiind că originea picturii bisericești bănațene**) trebuie căutată în Muntenia și Oltenia, desigur și acolo venită din sudul Dunării. Lucrarea are menirea de a pune unele date la îndemina celor care se vor ocupa cu această problemă în viitor.

Pr. Dănilă Puia

**) În Banat se amintește de o școală de pictură bisericească ce a funcționat la minăstirea Săraca în 1730, condusă de zugravul Andrei. Biserica min. Săraca a fost pictată de această școală, prezentându-ne sinteza cea mai înaltă a artei religioase dela începutul sec. al XVIII-lea.

La Srediștea Mare, lângă Virșeț, a existat o altă școală de pictură bisericească pe la anul 1736, sub conducerea ierodiac. Vasile Diaconovici Loga.

Plastica bisericească din Banat se ridică însă la nivelul adevăratei arte moderne cu cei 4 reprezentanți ai săi: Nedelcu, Const. Daniel, Nicolae Popescu și I. Zaicu. (Nota Redacției).

INDRUMĂRI OMILETICE

Predică la sărbătoarea Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul

*„Pe cind mergeau ei așa pe drum și
grăiau, deodată s-a ivit o căruță de foc
și cai de foc și despărțindu-i... a ridi-
cat pe Ilie în vijor la cer“.*

(IV Regi 2, 11)

Iubiți credincioși,

Sărbătorim astăzi ziua sfântului prooroc Ilie Testiveanul“ cel cu nume mare“, proorocul care a stîrpit închinarea israilite- nilor la idoli, pogorînd foc din cer peste jertfa sa, și ploaie îm- belșugată, prin rugăciune, după ce tot prin rugăciune a închis cerul să nu ploaie trei ani și șase luni (Iacov 5, 17—18, III Reg. 18). Prăznuim amintirea proorocului care a fost hrănit de inger, în chip minunat, în pustie (III Regi 19, 3—10), pe care, mai pe urmă, Dumnezeu l-a înălțat la cer, în căruța cu cai de foc.

Lumina focului ce învăluia pe Ilie, în căruța de foc ne aduce aminte de slava dumnezeiască, în chip de lumină, care încon- joară frunțile sfinților care „bine s-au nevoit și s-au încununat“.

*

Mintea omenească s-a frămîntat dealungul veacurilor să afle ce este Dumnezeu. Numai Iisus Hristos ne-a descoperit că Dumnezeu este lumină. Sf. Ap. Ioan mărturisește acest lucru cînd scrie : „Vestea pe care a auzit-o dela El (Iisus) este că Dumne- zeu e lumină și în El nu este nici un întunec“ (I In. 1—5) în- suși Iisus a spus despre sine : „Eu sînt lumina lumii : cine îmi urmează mie nu va umbla întru întunec, ci va avea lumina vieții“ (In. 8—12). „Cît sînt în lume lumină sînt lumii (Ioan 9, 5).

Cum avem să înțelegem aceste cuvinte ?

Mai întîi în sensul lor literar. Ori de cite ori Dumnezeu și-a arătat slava sa oamenilor, atît în legea veche cît și în legea nouă, s-a arătat înconjurat de lumină. Mosi a vorbit cu Dumne- zeu văzînd înaintea lui un rug arzător. Poporul israilitean a fost condus în pustie de un nor luminos.

În legea cea Nouă, în toate împrejurările mai însemnate din viața lui Iisus, Nașterea, Botezul, Schimbarea la Față și Învie- rea, împrejurări în care se descoperă în deosebi Dumnezeirea Sa, Iisus apare înconjurat de lumina cerească. Desigur lumina

aceasta nu este Dumnezeu însuși, este o putere Dumnezeiască, Dumnezeu — Ființă spirituală — ni se face cunoscut ca Lumină, pentru că ideea de lumină e cea mai potrivită pentru a exprima: Adevărul, Sfințenia, Curățenia, Iubirea, etc. Omul fuge de întunec de care se teme, și caută lumina. În Sf. Scriptură întunecul înseamnă peste tot: necunoașterea lui Dumnezeu, păcatul, moartea, iar lumina este starea fericită a omului în care petrece Dumnezeu prin harul său.

De aceea sfinții sînt reprezentați în icoane cu aureola harului sfințeniei ce le înconjoară fruntea ca un cerc de lumină.

Al doilea înțeles al *Luminei* este acela de învățătură, de luminare a minții prin învățătura lui Iisus. „Lumina lui Hristos luminează tuturor“ — exclamă preotul din ușile împărătești în postul mare.

Cu adevărat, prin învățătura Sa, Iisus a luminat toate întrebările gândului omnesc, întrebări cu care mintea cea iscoditoare a omului s-a frământat de la începutul lumii. Prin lumina învățăturii Sale, Iisus a dat răspuns la toate năzuințele inimei omenești, a desvelit în fața omenirii toate tainele vieții și ale morții, care din veac chinuiau pe om prin nedeslegarea lor. El a înseninat și a luminat fiecărui om calea vieții pămîntești, și nu numai atît: dar a luminat și tainele acelor bucurii care ne așteaptă în cetatea cea nefăcută de mină și veșnică a Ierusalimului ceresc. Lumina învățăturii lui Hristos ne-a arătat calea către această lumină vecinică, calea poruncilor evanghelice, a curățeniei și a blîndeței, a iubirii și a credinței, a nădejzii și a supunerii la voia lui Dumnezeu. Insuș izvorul luminii, Hristos, ne-a înfățișat în persoana sa cea desăvîrșită frumusețe spirituală spre care trebuie să tindem.

Precum noaptea pe cer strălucesc milioane de stele, tot așa pe cerul Bisericii strălucesc cu frumusețea lor duhovnicească, milioane de sfinți bineplăcuți lui Dumnezeu, luminîndu-ne calea spre veșnică lumină și mîrire. Acești sfinți au fost oameni ca și noi. Oameni purtători de trup, sfeșnice în care a strălucit lumina învățăturii lui Hristos și astfel au devenit ei înșiși făclii luminoase pentru lume.

Fiecare creștin este un sfeșnic în care arde și luminează lumina lui Hristos din clipa botezului, de cînd s-au rostit și asupra lui cuvintele mintuitoare: *Indreptatu-te-ai, luminatu-te-ai...*

Sf. Maxim Mărturisitorul zice: „Dumnezeu care este cu adevărat lumină prin fire, se face cu adevărat lumină în cei ce-l urmează Lui în virtuți. În aceștia El se află cum se află modelul în toate chipurile făcute după acel model“. Prin aceste cuvinte înțelegem că omul, din sfeșnic purtător de lumină cum este, poate deveni el însuși luminător, împrăștiînd lumina lui Hristos în lume. Scos de Iisus din întunecul neștiinței și al păcatului la lumina cunoașterii lui Dumnezeu și a adevărului, creștinul este un *fiu al luminii* (Efes. 5, 9), o „cetate ce stă deasupra muntelui“ (Mt. 5, 13—14), și o făclie în sfeșnic ce lumi-

nează tuturor celor ce sînt în casă. Aşa înţelegem cuvintele Domnului : „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzînd ei faptele voastre cele bune să preamărească pe Tatăl nostru cel din ceruri“ (Mt. 5, 16).

Creştinul este un templu în care petrece duhul lui Dumnezeu ca într-o biserică : „Nu ştiţi că trupul vostru este templul Duhului Sfînt care locuieşte în voi şi pe care-L aveţi dela Dumnezeu“ (I. Cor. 6, 19). Dacă în fiecare creştin petrece Duhul lui Dumnezeu în clipa botezului, înseamnă că în fiecare din noi din această clipă, s-a aprins o luminiţă care trebuie să ardă spre slava lui Dumnezeu. Cu cit luminiţa fiecărui creştin va străluci mai tare şi cu cit aceste luminiţe adunate la un loc vor fi mai multe, cu atît Biserica, trupul lui Hristos, va fi mai strălucitoare, mai plină de slavă. Orice bec electric poartă scris pe el cite lumini reprezintă. Cu cit numărul luminilor este mai mare cu atît lumina împrăştiată de el este mai strălucitoare. Aşa şi noi, cu cit vor fi mai mulţi aceia în cari străluceşte lumina lui Hristos prin credinţă şi fapte bune, cu atît mai multă lumină va fi în lume.

Iubiţi credincioşi,

Iisus Hristos a spus : „Cîtă vreme lumina este cu voi, credeţi în lumină ca să fiţi fii ai luminei“ (Ioan 12, 36). Pe urmele Lui, Sf. Ap. Pavel ne îndeamnă : Umblaţi ca nişte fii ai luminei căci roada luminei e în orice bunătaate, dreptate şi adevăr“ (Efes. 5, 8—9. Indemnul acesta ni se adresează nouă tuturor celor ce suntem sfeşnice şi purtători de lumină Dumnezeiască.

Nu se poate despărţi lumina soarelui de căldura pe care o dă această lumină. Tot aşa nu se poate despărţi lumina învăţăturii lui Hristos de căldura inimii curate a creştinului purtător de lumină. Primirea luminei lui Hristos presupune cunoaşterea lui Dumnezeu şi curăţirea de patimi. Lumina lui năvăleşte numai în inima curăţită de păcat. Numa cei curaţi pot cînta „Mărire Ție celui ce ne-ai arătat nouă lumina... Întru lumina Ta vom vedea lumină“. Fără această curăţire, sîntem orbi sufleteşti, incapabili de a pricepe şi a primi lumina Dumnezeieşti învăţături. Îndepărtaţi pricina orbiei sufleteşti : păcatul, şi lumina lui Hristos va lumina va face din noi făclii luminoase, luminînd calea vieţii, făcînd-o mai frumoasă, mai fericită, mai vrednică de trăit.

Străluceşte în inimile noastre Stăpîne, iubitorule de oameni lumina cea nestrîcătioasă a cunoaşterii Dumnezeirii Tale... Pune în noi şi frica fericitelor Tale porunci ca, toate poftele trupului nostru călcînd, viaţă spirituală să petrecem cugetînd şi făcînd toate cele ce sînt spre bună plăcerea Ta : căci Tu eşti lumina sufletelor şi a trupurilor noastre Hristoase Dumnezeule şi Ție mărire înălţăm Tatălui şi Fiului şi Sf. Duh, amin.

Gh. L.

PENTRU DUMINICA IX. DUPA RUSALII

Sfintul evanghelist Matei ne descrie azi minunata intimplare a umblării pe mare a Mintuitorului. După minunea înmulțirii pînilor, Domnul Iisus îi silește pe ucenici să intre în corabie și să treacă la Ghenezaret, El rămînînd singur, după ce slobozise mulțimile.

Corabia cu ucenicii se găsea de acum, către mijlocul mării, cînd furtuna se dezlănțui cu o furie și violență nebanuită. Valurile învăluiau corabia zguduindu-o din toate încheieturile.

Ucenicii cuprinși de spaimă și desnădăjduiți pentru că Mintuitorul lipsea dintre ei, înfiorați de groaza morții se gîndeau la Acela, de care ascultă și vinturile și marea.

Cînd desnădejdea lor ajunsese la culme, observară deodată că un mănunchi luminos se apropie de corabie, mai aproape, tot mai aproape, pînă ce din mănunchiul luminos înaintea ochilor lor măriți de spaimă, se conturează figura iubitului Învățător pe care îl știau departe.

În primul moment li se pare o nălucire provocată de simțurile lor supraincărcate de groaza morții. Dar deodată, peste vuietul furtunii aud glasul atît de cunoscut lor, al celui la care se gîndeau și pe care-L credeau departe de ei: „Îndrăzniți! Eu sint. Nu vă temeți!”

Un suspin de ușurare se desprinde din piepturile lor. Dar Petru, cel mai spontan și mai înflăcărat dintre ucenici, încercă și de data aceasta o confirmare experimentală a clipei și răspunde: „De ești tu, poruncește-mi să viu la tine pe apă”. Iisus îi răspunde: „Vino”.

Petru iese din corabie și pornește pe valuri, dar după cîțiva pași înfricoșat de rostogolirea valurilor își pierde încrederea în posibilitatea executării încercării sale și începe a se afunđa strigînd după ajutor. Hristos Domnul îi întinde mina și apucîndu-l îl ridică la sine, muștrîndu-l cu blîndețe: „Puțin credinciosule, pentru ce te-ai indoit?”.

Iubiți credincioși,

Gîndindu-ne la intimplarea ucenicului Petru și reflectînd asupra puterilor credinței vom ajunge să cunoaștem, că nu trebuie să fie numai încurajare și mîngiere pe cărările vieții, ci trebuie să fie o forță care să se manifeste în noi, transformîndu-ne, înnoindu-ne în așa fel, ca să putem învinge toate valurile potrivnice în calea spre desăvîrșirea vieții, spre limanul fericirii.

Cercetînd Scripturile vom găsi, că Mintuitorul ne-a descoperit în mai multe locuri natura acestei puteri care ar putea schimba fața lumii. Dar mai lămurit cred că a spus-o atunci cînd a zis: „Voi sinteți sarea pămîntului. Dar dacă sarea își pierde tăria, atunci cu ce se va sara? De nimic nu mai este bu-

nă decît să se arunce și să fie călcată în picioare. Să aveți decît sare în voi și pace să aveți între voi”.

Descifrind și analizînd sensul acestei gîndiri divine, nu e greu să înțelegem că este acea despre care vorbește Mintuito-
rul, acel aluat nou, care a dospit întreagă frămîntătura lumii din vremea sa, acea putere care i-a schimbat înfățișarea, pu-
tere pe care a dat-o tuturor acelor cari cred în El, ca toți să contribuie, peste veacuri, prin această putere, la desăvîrșirea vieții lumii după tiparele divine.

Puterea aceasta este credința.

„Credeți în Dumnezeu și credeți în mine”, a zis Mintuito-
rul. Și fără îndoială numai așa vom putea sesiza și trăi divi-
nul în viață. Numai așa vom citi în natură gîndul lui Dumne-
zeu și vom întîlni la fiecare pas voia Lui și vom lucra după
pilda Lui, nîzuind în munca noastră spre-culmile desăvîrșirii.

Iubiți credincioși,

Sarea aceasta a pămîntului mai înseamnă și mult bun simț
pentră educarea și cultura sufletului. Omul trebuie să fie mai
ales inimă caldă, inimă bună, pătrunsă de cele mai nobile senti-
mente față de individ și față de colectivitate.

Desigur că acest mult bun simț se referă și la ceea ce se
cuvine și la ceea ce nu se cuvine. la ceea ce ni se potrivește și
la ceea ce nu se potrivește în viață. Bun simț în orînduirea, a-
legerea și stăpinirea sentimentelor și pornirilor noastre față de
alții, cînd este vorba de transformarea chipului vieții noastre
după chipul și asemănarea lui Hristos.

Precum sarea pătrunde și se simte peste tot, așa trebuie să
se simtă și în viața credinciosului, conținutul sufletesc. Credința
în Dumnezeu, aduce în suflete pace și deșteaptă în om conștiin-
ța valorii sufletului, umplîndu-l de cînstire și bunăvoință față
de toți semenii săi, ca și frați și fii ai aceluiași Tată.

Astfel, urmînd îndemnul lui Iisus Hristos: „Credeți în Dum-
nezeu și credeți în Mine”, se va umple de conținut viața bisericii,
dospînd în duhul adevărului și ancorînd în Dumnezeu. Amin!

Prot. Stavr. Viorel Mihuțiu

PENTRU 29 AUGUST, TAIEREA CAPULUI SF. IOAN BOTEZATORUL

Iubiți credincioși,

Reamintindu-ne de împrejurările în care sf. Ioan Botezăto-
rul, cel mai mare dintre cei născuți din femeie, cum îl califică
Domnul Iisus Hristos, a plătit cu capul său curajul de a fi în-
frunțat pe Irod și pe concubina acestuia, vom ajunge la urmă-
toarea constatare: Irodiada se temea de Ioan și de muștrările

lui fâțișe și publice și pentru aceea căuta să se răzbune și să scape de el. De altă parte, Irod, om desfrinat și lipsit de caracter, cu toate că îl respecta pe Ioan ca pe un prooroc, se teme ca nu cumva din cauza muștrărilor acestuia să piardă pe Irodiada și pentru aceea îl băgă în închisoare. Aci pune să i se taie capul, tot pentru teama de a nu-și pierde autoritatea în fața curtenilor săi, față de care făcuse făgăduința de a da fiicei Irodiadei orice va cere pentru dansul ei.

După cum vedem deci, capul lui Ioan Botezătorul a căzut în urma unor acțiuni inspirate de teamă.

Iubiți credincioși,

Sentimentul acesta al fricii s-a născut deodată cu păcatul săvârșit de cel dintîi om și este tot un păcat și încă unul dintre cele mai subtile și viclene păcate, mai ales prin faptul că nimeni, sau prea puțini sînt acei care-l recunosc și mărturisesc.

Nimeni nu vrea să treacă drept un laș în fața altuia, totuși frica este un sentiment atît de generalizat, încît un renumit filozof (Schopenhauer) s-a văzut îndreptățit să spună că îndrăzneala este arta de a-ți ascunde frica. De altfel și în paginile sf. Scripturi găsim destule acte inspirate de frică, precum și îndemnuri din partea Mintuitorului de a înlătura acest sentiment păcătos din inimă.

Cînd ucenicii l-au văzut umblind pe mare, El le-a spus: „Eu sînt, nu vă temeți“. Iar lui Petru care se afunda cuprins de frică, îi zice, întinzîndu-i mina: „puțin credinciosule, pentru ce te îndoiești?“. Acelaș Petru în preajma patimilor Mintuitorului, cuprins de frică se lapadă cu jurămint că nu-l cunoaște pe Iisus Hristos. Ucenicii de frica iudeilor, după prinderea lui Iisus, petrec închiși în casă cu ușile încuiate. Iosif din Arimateia și Nicodim cel care venise noaptea la Iisus, erau adepții acestuia, dar pe ascuns de frica aceluiași iudei.

Aceasta este o realitate. Omului îi este frică. Inima omului tremură de teama nenorocirii, a primejdiei, a pagubei, a pedepsei, a rușinii de oameni. Se teme omul de îndatoriri neplăcute, de obligațiuni neașteptate, de greutăți și jertfe, de suferință și de moarte. Ne temem chiar fără să vrem, îndată ce ne vedem sau ne socotim noi înșine fără apărare în fața vreunui lucru care ne-ar putea dăuna. Ba adeseori ne temem chiar de simple posibilități pe care ni le închipuim numai.

Frica aceasta degradează pe om, fiind cea mai serioasă piedecă în calea desfășurării vieții așa cum Dumnezeu vrea să o trăim, aci pe pămînt.

Pentru aceasta, frica este socotită între păcatele de căpetenie.

Copiii se învață să mințească de frica pedepsei. Oamenii maturi ascund adevărul ca să nu supere pe alții, să nu fie rău înțeleși, să nu fie trași la răspundere și pentru alte o sută și o

mie de motive. Astfel, frica falsifică întreaga viață, iar floarea adevărului nu poate crește sub climatul fricii.

Orbit de frica de a-și pierde situația sa, Pilat nu poate cunoaște adevărul și îl dă pe Hristos ca să fie răstignit, întrebându-l nedumerit: „Ce este adevărul?”.

Cel fricos săvârșește totdeauna ceea ce-i comandă teama de primejdia reală sau inchipuită și astfel oamenii, sub imperiul fricii, ajung să-și piardă orice noblețe a sufletului, devenind vicleni, răutăcioși, perfizi, sperjuri, trădători, răzbunători.

Pentru aceasta Dumnezeu urăște frica. El a trimis în lume pe Iisus Hristos ca să mărturisească adevărul, să-i învețe pe oameni să trăiască în adevăr și să mărturisească și ei adevărul. Pentru aceasta însă, omul are nevoie de curaj. Sfintele Scripturi ne dau o mulțime de pilde de curaj. Paginile Scripturilor, a Mineiilor cu sinaxarele lor, nu sînt altceva decît mărturia nenumăratelor pilde a mărturisirii lui Dumnezeu și a trăirii în adevăr, pînă la jertfirea vieții.

Dar cea dintîi și cea mai măreață pildă ne-o dă însuși Fiul lui Dumnezeu, care a avut sublimul curaj, să-și dea viața din dragoste, pentru ca să ne cîștige nouă adevărata viață izvorită din adevăr, trăită în adevăr prin mărturisirea și practicarea adevărului. El ne spune tuturor: „În lume veți avea necazuri, cîi îndrăzniți, Eu am biruit lumea”. Amin.

Prot. Stavr. Viorel Mihuțiu

PENTRU APĂRAREA PĂCII

Sesiunea Consiliului Mondial al Păcii de la Colombo

În ziua de 10 iunie s-au început la Colombo, în capitala Ceylonului, lucrările sesiunii Consiliului Mondial al Păcii.

Este pentru prima dată cînd o sesiune a acestui înalt for internațional al mișcării pentru pace își desfășoară lucrările într-una din țările Asiei. Ea este menită să contribuie la obținerea de noi succese în lupta pentru apărarea păcii, la întărirea unității de acțiune a numeroaselor forțe sociale care luptă pentru pace.

În sală puteau fi văzuți reprezentanți ai tuturor continentelor lumii — din Asia, Africa, America, Europa, Australia. La conferință au venit oameni de diferite concepții politice și credințe religioase, de diferite rase, reprezentanți ai celor mai variate profesii — oameni de știință, artiști, pictori, comercianți, muncitori, în total peste 500 delegați din 70 de țări. Din delegația ceyloneză fac parte miniștri, membri ai parlamentului, șefi de culte, savanți.

Toți cei prezenți la sesiune sînt uniți printr-o fierbinte năzuință comună spre pace, prin hotărîrea fermă de a preîntîmpina și a feri omenirea de posibilitatea dezlănțuirii de noi conflicte armate. Printre participanții la sesiune sînt mulți oaspeți și observatori.

În sală se aud sunetele tobelor ceyloneze, răsună un cîntec popular — astfel sînt salutați după tradiție în Ceylon oaspeții dragi și doriți. Din imputernicirea Biroului Consiliului Mondial al Păcii, d'Astier de la Vigerie, deputat în Adunarea Națională Franceză, declară sesiunea deschisă.

Delegații la sesiune au întîmpinat cu aplauze furtunoase propunerea ca senatorul M. U. H. De Silva, ministrul Justiției al Ceylonului, președintele Comitetului de pregătire a sesiunii, să fie ales președinte al primei ședințe.

*Popoarele Asiei — o puternică forță în lupta pentru
menținerea păcii*

După ce a mulțumit delegaților pentru înalta cinste acordată tuturor partizanilor păcii din Ceylon, De Silva a subliniat în continuare că „această sesiune are o însemnătate deosebită, deoarece este prima sesiune a Consiliului Mondial al Păcii care se ține în Asia. Într-un trecut nu prea îndepărtat, problemele re-

lațiilor internaționale, ale păcii și războiului, erau considerate de numeroși oameni ca probleme care privesc doar un mic grup de puternice țări ale emisferei occidentale. Cu toate că popoarele Asiei, Africii, Orientului Mijlociu și Americii Latine reprezintă majoritatea covârșitoare a omenirii, părerile lor nu erau cerute și nu erau luate în considerație. Aceste popoare erau considerate deseori pur și simplu ca surse de materii prime și forță umană pentru sprijinirea economiei și chiar a aventurilor militare ale altor țări.

Dar timpurile s-au schimbat și se schimbă mereu. Omenirea asuprită își revine. Popoarele acestor țări s-au eliberat sau sînt pe cale să se elibereze din cătușele colonialismului. Părerile și interesele lor nu mai pot fi ignorate. Ele constituie o puternică forță morală și materială care luptă pentru menținerea păcii. Istorică conferință de la Bandung a realizat acest fapt indiscutabil de clar. Forțele care luptă sincer pentru pace în Europa și în Occident își vor da seama acum că au un puternic aliat în popoarele recent eliberate din Asia, Africa și alte părți ale lumii“.

*Mesaje trimise de oameni politici și activiști
pe tărîm social*

Pe adresa sesiunii sosesc numeroase mesaje din partea a numeroși oameni politici și activiști pe tărîm social de seamă din întreaga lume.

Frederic Joliot-Curie, președintele Consiliului Mondial al Păcii, care nu a putut veni la Colombo din motive de sănătate, a subliniat în mesajul său marea importanță a acestei sesiuni.

În mesajul său adresat Consiliului Mondial al Păcii, primul ministru al Ceylonului, Bhandaranaike, scrie: „Salut lucrările Consiliului Mondial al Păcii și îi urez tot succesul în contribuția la realizarea păcii și înțelegerii care sînt atât de necesare pentru înflorirea, progresul și fericirea tuturor oamenilor“.

Saluturi și urări de succes în activitatea sesiunii au fost primite din partea primului ministru al Cambodgiei, prințul Norodom Sianuk, a decanului de Canterbury, Hewlett Johnson, a fostului președinte al Mexicului generalul Lazaro Cardenas, Laureat al Premiului Internațional Lenin „Pentru întărirea păcii între popoare“, a fostului guvernator general al Indiei, Radjagopalacharia, a cunoscutului om de știință dr. Albert Schweizer.

În numele Biroului Consiliului Mondial al Păcii, d'Astier de la Vigerie a prezentat o scurtă dare de seamă asupra activității mișcării. El a subliniat creșterea rindurilor luptătorilor pentru pace, intensificarea activității maselor largi în luptă pentru preîntîmpinarea unui nou război, împotriva armelor de exterminare în masă.

Dr. Kitchlew, conducătorul delegației indiene, care a luat apoi cuvîntul, între altele a criticat politica de expansiune colo-

nială pe care o duc în prezent S. U. A. El a spus: „Sub pretextul umplerii vidului, sub steagul unei noi doctrine, țările Asiei occidentale sînt șantajate și supuse unor presiuni periculoase, li se răpește suveranitatea dobîndită cu greu. Evenimentele din Iordania arată cit de departe pot merge amestecul străin și amenințările. Acțiunile cu caracter militar, economic și politic, întreprinse împotriva Siriei în scopul de a o împiedeca să-și exercite suveranitatea și să ducă o politică externă independentă, arată de asemenea clar sensul doctrinei de umplere a vidului.

Este necesar să se acorde o atenție serioasă propunerilor care pot apăra țările din această regiune împotriva amestecului și dorinței de dominație din partea anumitor puteri.

Oare marile puteri n-ar putea încheia un acord de neamestec în treburile acestei regiuni pentru a da posibilitate popoarelor să se dezvolte în condiții de libertate și în conformitate cu aptitudinile lor? Un astfel de acord ar corespunde principiilor pancea-șila, principiilor neamestecului și neagresiunii“.

Participanții la sesiune au ascultat cu mare atenție expunerea delegatului japonez Prof. Kaoru Iasui, care a vorbit despre lupta partizanilor păcii din Japonia pentru interzicerea armei atomice și cu hidrogen și încetarea exploziilor termonucleare experimentale. El a arătat că poporul japonez este profund îngrijorat de faptul că bazele atomice americane de pe teritoriul țării transformă Japonia într-un centru de pregătire a unui război nuclear.

Examinarea problemelor luptei pentru pace

În ziua de 11 iunie sesiunea Consiliului Mondial al Păcii a trecut la examinarea problemelor luptei pentru pace. Spre deosebire de sesiunile anterioare actuala sesiune nu a stabilit o ordine de zi. Delegații au posibilitatea să ia cuvîntul în orice probleme care li interesează.

Van Dobbe (Olanda) delegatul Pakistanului, D. H. Muhammed, senatorul brazilian D. Velasco, au vorbit despre mișcarea pentru pace din țările lor.

Scriitorul spaniol D. L. Barselo a spus în cuvîntarea sa: Deși particip pentru prima oară la o sesiune a Consiliului Mondial al Păcii, mi-am propus întotdeauna să lupt pentru menținerea păcii. Deși în țara mea nu există o mișcare organizată a partizanilor păcii, poporul spaniol se pronunță pentru încetarea cursei înarmărilor, împotriva construirii de baze atomice, împotriva blocurilor militare și a armelor de exterminare în masă. Apelurile Consiliului Mondial al Păcii găsesc un viu ecou în inimile spaniolilor.

Reprezentantul partizanilor păcii din R. P. D. Coreeană, Han Ser Ia, a demască caracterul agresiv al pregătirilor militare americane din Coreea de sud.

Profesorul japonez Hirano a condamnat politica agresivă a Statelor Unite în Extremul Orient. El a făcut un apel pentru încheierea imediată de către marile puteri a unui acord cu privire la interzicerea experiențelor cu armele nucleare.

Savantul englez D. G. Arnott a spus că în prezent mișcarea pentru interzicerea armei atomice și cu hidrogen a cuprins toate păturile populației țării sale.

El a spus că, întrucît guvernul englez nu vrea să renunțe de bunăvoie la continuarea exploziilor nucleare, forțele iubitoare de pace trebuie să-l silească să facă acest lucru și a propus să fie înființat un comitet de luptă pentru interzicerea imediată a experiențelor termonucleare.

Profesorul american Scott Niring a vorbit despre încordarea internațională existentă care e generată de factori cum e cursa înarmărilor, încercarea de a reprimă mișcarea popoarelor coloniale pentru independență, refuzul de a admite R. P. Chineză în Consiliul de Securitate, existența N. A. T. O., pactul de la Bagdad, S. E. A. T. O. și a altor alianțe militare, etc.

Consiliul Mondial al Păcii, a spus prof. Niring, trebuie să-și mobilizeze întreaga energie pentru a obține destinderea încordării internaționale.

Delegații au întâmpinat cu aplauze furtunoase cuvîntarea șefului delegației R. P. Chineze, Go Mo jo. El a arătat că actuala sesiune a Consiliului Mondial al Păcii este o sesiune istorică, întrucît ea se desfășoară pe teritoriul Asiei unde s-au născut spiritul Bandungului și cele cinci principii Pancea sila.

Arătînd că în prezent arma nucleară o dețin Statele Unite, Anglia și Uniunea Sovietică, Go Mo-jo a subliniat că din toate aceste țări numai Uniunea Sovietică a propus în repetate rînduri interzicerea armei cu hidrogen și a exploziilor experimentale cu această armă. Go Mo-jo a subliniat că poporul chinez sprijină aceste propuneri sovietice.

Declarăm, a continuat Go Mo-jo, că înfierăm politica Statelor Unite ca nerezonabilă și avînd urmări periculoase. Din ordinul și sub presiunea S. U. A., a continuat el, China nu este admisă în O. N. U. Aceasta nu înseamnă însă că această mare putere nu există.

Politica de interdicții și restricții a adus daune nu Chinei, ci țărilor care au promovat această politică. Recent, guvernul englez a slăbit restricțiile în comerțul cu R. P. Chineză. Este timpul ca și cei care dictează politica americană să devină mai înțelepți.

Participantii la sesiune au întâmpinat cu ovații prelungite cuvîntarea șefului delegației sovietice, A. E. Korneiciuk. Korneiciuk a vorbit participanților la sesiune despre politica de pace a Uniunii Sovietice, care urmărește întărirea păcii între popoare și interzicerea armelor atomice și cu hidrogen.

La 12 iunie delegațiile la sesiunea Consiliului Mondial al Păcii s-au împărțit în două comisii, care se ocupă de problemele

cele mai arzătoare ale actualei mișcări a luptei pentru pace. O comisie discută problemele slăbirii încordării internaționale. Membrii acestei comisii prezintă propuneri privind măsurile practice care vor contribui la lichidarea nelămuririlor între popoare, precum și la stabilirea unor relații comerciale normale între țări în condițiile coexistenței pașnice.

În cuvântările lor, membrii comisiei subliniază importanța dezvoltării relațiilor comerciale și culturale între țări, a lichidării oricăror interdicții și restricții în domeniul comerțului. Delegații subliniază de asemenea că în slăbirea încordării internaționale un rol important revine lichidării sistemului exploatarei coloniale și a tuturor formelor de discriminare rasială. În cadrul discuțiilor în această comisie a luat cuvântul Grigore Geamănu, membru al delegației romine.

Cealaltă comisie discută problema pericolului continuării cursei înarmărilor și îndeosebi al armei nucleare. În cuvântările lor, membrii comisiei au subliniat că dezarmarea și interzicerea armelor de exterminare în masă și a exploziilor termo-nucleare experimentale, constituie una din problemele cele mai urgente care stau în fața omenirii.

Vorbitorii s-au referit la pericolul continuării exploziilor nucleare, care infectează atmosfera cu pulberea radioactivă. Vorbitorii au propus intensificarea luptei pentru încetarea imediată a experiențelor și interzicerea totală a armelor de exterminare în masă.

*Cuvîntarea șefului delegației romine,
acad. dr. V. Mirza*

În dimineața zilei de 13 iunie sesiunea Consiliului Mondial al Păcii s-a adunat din nou într-o ședință plenară. Au luat cuvîntul reprezentanții partizanilor păcii din România, Irlanda, Tunisia, Siria, Islanda, Argentina, R. D. Germană, U. R. S. S., Franța, Pakistan și dintr-o serie de alte țări.

Acad. dr. Vasile Mirza, șeful delegației romine, a adus un cald salut participanților la lucrările sesiunii, din partea mili-oanelor de partizani ai păcii din România și a mulțumit totodată gazdelor ceyloneze pentru ospitalitatea și simpatia cu care au primit pe delegați.

Ocupîndu-se de problemele în discuția sesiunii, delegatul R. P. Romine a spus că poporul român s-a pronunțat încă de multă vreme și în mod ferm pentru interzicerea imediată a experiențelor cu arma nucleară cit și pentru realizarea unui acord în problema dezarmării. Poporul român a primit cu satisfacție declarația guvernului sovietic care dovedește hotărîrea puternice Uniunii Sovietice de a înceta de îndată experiențele termo-nucleare, dacă S. U. A. și Anglia sînt de acord să le înceteze și ele. O asemenea declarație a stimulat încrederea popoarelor în

perspectivele luptei pentru pace. Regretăm doar, a spus V. Mirza, că celelalte două puteri n-au socotit necesar pînă acum să răspundă favorabil propunerii sovietice. Nădăjduim că un asemenea răspuns va fi dat cit mai curînd, potrivit dorinței arzătoare a poporului american și a celui britanic, cit și a tuturor celorlalte popoare.

Intr-un scurt expozeu de politică internațională, reprezentantul nostru a arătat mai departe că partizanii păcii din România sprijină cu toată tăria lupta forțelor progresiste din țările care sînt încă subjugate, privesc cu toată simpatia progresele pe care popoarele recent eliberate le fac pe drumul libertății și independenței lor naționale.

În România, a spus V. Mirza, sprijinirea păcii este cea mai de frunte preocupare în cadrul politicii externe a statului. Poporul român se manifestă ferm pentru colaborarea activă cu toate popoarele lumii pe plan comercial, științific și cultural. România are deja numeroase legături și dorește să lărgască continuu relațiile sale cu celelalte țări. Sîntem convinși că în felul acesta servim cauza păcii.

În ultima parte a expunerii sale, șeful delegației romine a înfățișat Adunării aspecte din activitatea Comitetului pentru apărarea păcii din R. P. Romînă. El a încheiat exprimînd adevărul delegației romine la propunerea de a se organiza un schimb direct și permanent de experiență între partizanii păcii din diferite țări, precum și la propunerea de a se organiza pe profesii largi campanii pentru încetarea experiențelor termonucleare.

Apoi a luat cuvîntul delegatul sirian Musli. El a arătat că „amestecul S. U. A. în treburile Orientului Apropiat și Mijlociu reprezintă principala primejdie pentru pacea țărilor arabe și, în special, pentru Siria. După eșecul vechilor metode coloniale de a desfășura războiul agresiv împotriva Egiptului, noul colonialism al Statelor Unite pătrunde în Orientul Apropiat și Mijlociu“.

În aplauzele furtunoase ale delegațiilor, Musli a declarat: „Oricare ar fi agresorul, el trebuie condamnat. Toți cei care sînt într-adevăr pentru pace trebuie să condamne cu asprime colonialismul și imperialismul“. El a declarat în continuare că țările arabe acordă o însemnătate uriașă sesiunii de la Colombo a Consiliului Mondial al Păcii, deoarece ea este prima conferință pentru apărarea păcii, de la eșecul agresiunii împotriva Egiptului.

Eșecul agresiunii împotriva Egiptului, a spus Musli, dovedește că forțele unite ale păcii pot învinge forțele blestemate ale războiului.

Participanții la sesiune au ascultat cu multă atenție cuvîntarea delegatului Bisericii ortodoxe ruse, mitropolitul Nikolai de Krutița și Kolomna.

Condamnând cursa înarmărilor atomice, mitropolitul Nikolai a spus că Biserica ortodoxă rusă consideră că este o crimă în-săși ideea folosirii armei nucleare. Ea consideră de datoria ei sfântă să se alăture cererii Consiliului Mondial al Păcii și Comitetului sovietic pentru apărarea păcii cu privire la încetarea imediată a experiențelor cu arma atomică și cu hidrogen și salută poziția guvernului sovietic.

Discuții asupra problemelor generale

După ce au constituit grupuri de lucru pentru elaborarea proiectelor de rezoluție delegații la sesiunea Consiliului Mondial al Păcii s-au întrunit în dimineața zilei de 15 iunie într-o ședință plenară la care au continuat discuțiile asupra problemelor generale. Delegații au salutat cu căldură declarația dnei Sardjono, reprezentanta F. D. I. F., care, în numele femeilor și mameilor din întreaga lume a protestat cu hotărîre împotriva planurilor imperialiste de dezlănțuire a unui război.

Delegatul cehoslovac, profesorul Hromadka, a declarat că țara sa vrea să trăiască în pace și prietenie cu popoarele celorlalte țări.

Jaroslav Enobloch, secretar-general al Organizației internaționale a ziariștilor, a subliniat rolul de seamă al ziariștilor în formarea opiniei publice.

Delegatul sovietic, poetul tadjic Mirzo Tursun-Zade, a vorbit despre dezvoltarea luptei de eliberare națională a popoarelor din Asia și Africa.

Delegatul partizanilor păcii din Irak, A. Sherif, a arătat că se fac încercări de a transforma Irakul într-o bază atomică americană. Sherif a declarat că pactul de la Bagdad face să crească primejdia de război nu numai pentru popoarele Irakului, ci și pentru popoarele din întregul Orient și a condamnat cu asprime agresiunea imperialistă în Egipt. Lumea arabă, a spus el, vorbește cu recunoștință despre poziția Uniunii Sovietice al cărei guvern a dat în momentul cel mai critic un avertisment foarte categoric agresorilor.

Sherif a declarat în continuare că popoarele arabe își vor aduce aminte cu recunoștință de sprijinul pe care l-au primit din partea R. P. Chineze, precum și din partea Indiei și a altor țări iubitoare de pace care au condamnat agresiunea împotriva Egiptului. Înfringerea agresorilor, a subliniat el, a arătat că se apropie sfârșitul colonialismului. Este adevărat că se fac încercări de a-l salva cu „doctrina Eisenhower“, cu ajutorul căreia imperialiștii vor să-și consolideze pozițiile în această regiune și să provoace discordie între popoarele Orientului arab și Uniunea Sovietică. Dar noi, arabii — a declarat el — intenționăm să înaintăm cu hotărîre pe cale pe care am ales-o și să nu admitem ca țara noastră să fie folosită drept cap de pod pentru o agresiune împotriva popoarelor iubitoare de libertate.

Delegatul Israelului, Wilner, membru al parlamentului israelian, a declarat că războiul împotriva Egiptului a fost un rușinos act de agresiune, implicind pericolul de a se transforma într-un război mondial.

*Incheierea sesiunii Consiliului Mondial al Păcii de la
C o l o m b o*

În noaptea de 16 iunie a început ședința de închidere a sesiunii Consiliului Mondial al Păcii de la Colombo. Au luat cuvântul observatori care au participat la sesiune.

Senatorul brazilian C. Celasco a subliniat importanța sesiunii și în special participarea activă a reprezentanților țărilor asiatice a căror luptă de eliberare este urmărită cu deosebită simpatie de către popoarele țărilor Americii Latine.

Observatorul francez Leo Haman a relevat de asemenea aceeași particularitate a sesiunii. Australianul George Smith a subliniat că a fost încântat de libertatea cuvintului care a domnit în cadrul conferinței. Toți observatorii care au luat cuvântul au subliniat că au urmărit cu un interes susținut desfășurarea sesiunii. Ei au relevat de asemenea că lupta pentru pace este o cauză nobilă îndreptată spre binele întregii omeniri.

La ședință s-a dat citire mesajului observatorului Dușan Blagoević, din partea Uniunii socialiste a poporului muncitor din Jugoslavia, în care s-a subliniat că toate organizațiile politice și obștești din Jugoslavia își unesc eforturile pentru a contribui la slăbirea încordării internaționale. În mesaj se subliniază că poporul Jugoslaviei este deosebit de interesat în interzicerea armelor cu hidrogen.

Poetul chilian Pablo Neruda a adresat un apel vibrant tuturor scriitorilor din lume. Neruda a spus că toți scriitorii și oamenii de cultură trebuie să lupte cu hotărâre pentru apărarea drepturilor omului la pace, fericire și libertate.

Din însărcinarea prezidiului, profesorul japonez Iasui a dat citire textului „Apelului sesiunii Consiliului Mondial al Păcii de la Colombo către toate guvernele de a înceta imediat experiențele nucleare”. Delegații au aprobat în unanimitate acest apel salutându-l cu aplauze furtunoase. Cu același entuziasm și aceeași unanimitate ei au adoptat și celelalte documente: „Declarația cu privire la armistițiul nuclear și la dezarmare”, „recomandări către comisia pentru dezarmare”, scrisoarea către secretarul general al O. N. U. Hammarskjöld, rezoluția de politică generală, „în problema slăbirii încordării și în problemele legate de aceasta” și „Apelul la acțiuni unite împotriva exploziilor experimentale”.

După adoptarea acestor documente delegații la sesiune au ales organele conducătoare ale mișcării mondiale pentru pace.

Din însărcinarea prezidiului delegatul japonez Kōitsi Saiondži a dat citire mesajului adresat de Consiliul Mondial al

Păcii poporului și guvernului ceylonez, precum și participanților la mișcarea partizanilor păcii din Ceylon.

Aceste mesaje exprimă sincere mulțumiri poporului și reprezentanților oficiali ai Ceylonului pentru ospitalitatea caldă și cordială, pentru excelența pregătire și organizare a sesiunii.

În încheierea sesiunii, Go Mo-jo, vicepreședinte al Consiliului Mondial al Păcii, a rostit o amplă cuvîntare. Apreciind rezultatele sesiunii, el a declarat că eforturile comune depuse timp de șapte zile și îndreptate spre preîntîmpinarea unui război au o mare importanță pentru viitorul omenirii. El a arătat că hotărîrile sesiunii de la Colombo a Consiliului Mondial al Păcii corespund cerințelor vitale și urgente ale vremii. Go Mo-jo și-a exprimat convingerea că lupta glorioasă a partizanilor păcii va fi încununată de o victorie deplină, în urma căreia omenirea va uita pînă și cuvîntul război.

DOCUMENTELE SESIUNII CONSILIULUI MONDIAL AL PĂCII

Apelul sesiunii Consiliului Mondial al Păcii de la Colombo către toate guvernele de a înceta imediat experiențele nucleare

Savanți eminenti au avertizat lumea asupra primejdiilor care decurg din continuarea experiențelor nucleare. Guverne, parlamente, diferite mari organizații din numeroase țări și conducători ai vieții spirituale și religioase cer încetarea acestor experiențe.

Consiliul Mondial al Păcii, care a și început o campanie pe scară mondială pentru a obține un armistițiu nuclear, apreciază această grandioasă mișcare socială ca fiind expresia din ce în ce mai largă a voinței unanime a tuturor forțelor păcii și a tuturor popoarelor.

În pofida acestei exprimări puternice a opiniei publice, exploziile experimentale continuă să contamineze aerul, pămîntul și apa și să pună în primejdie viitorul întregii omeniri. Ele reprezintă punctul culminant al cursei înarmărilor care se desfășoară în prezent și nu pot duce în ultima instanță decît la cel mai mare dezastru — războiul atomic.

Cerem ca guvernele vizate să declare imediat armistițiu în ce privește toate exploziile experimentale și să grăbească tratativele pentru a se ajunge la un acord cu privire la interzicerea tuturor exploziilor de acest fel.

Propunerile cu privire la limitarea sau înregistrarea experiențelor nu rezolvă problema, deoarece nu vor duce la încetarea experiențelor. Dimpotrivă un acord cu privire la încetarea exploziilor experimentale va crea încredere, va îmbunătăți situația internațională prin slăbirea încordării și în felul acesta va

deschide calea și spre interzicerea deplină a acestei arme inumane de exterminare în masă și spre dezarmarea generală.

În numele a tot ce este sfânt pentru omenire, chemăm toate guvernele să acționeze pentru a pune capăt imediat acestor experiențe.

*Apelul la acțiuni unite împotriva exploziilor
experimentale*

Nenumăratele milioane de bărbați și femei privesc cu îngrijorare crescândă spre viitor. Pe ce cale merge omenirea? Oamenii de știință cei mai competenți din toate țările, recunoscând răspunderea lor ca cetățeni, avertizează omenirea împotriva nenumăratelor calamități care vor amenința actuala și viitoarele generații în cazul continuării experiențelor cu arma nucleară. Conștiința omenirii cere încetarea acestor experiențe. Conștiința tuturor celor care sînt îngrijorați de soarta omenirii îi obligă să se alăture eforturilor generale pentru a atinge acest țel.

Consiliul Mondial al Păcii este gata să ia imediat contact cu toate asociațiile, mișcările, organizațiile, uniunile, grupările și cu persoanele, care năzuiesc de asemenea să pună capăt pericolului experiențelor nucleare. Nici un fel de deosebiri de metode, căi sau forme de lucru, la fel ca și divergențele în punctele de vedere și în aprecierea evenimentelor internaționale, nu trebuie să constituie o piedică pentru rezolvarea acestei probleme generale.

Generațiile își vor aminti cu recunoștință de cei care se consacră în aceste momente critice înaltei datorii a apărării omenirii.

**ALTE DOCUMENTE ALE SESIUNII CONSILIULUI
MONDIAL AL PACII DE LA COLOMBO**

*Declarația cu privire la armistițiul nuclear
și la dezarmare*

„Popoarele din lumea întreagă suferă consecințele cursei înarmărilor care înghite resurse uriașe și creează primejdia certă a unui război. Manifestarea cea mai îngrijorătoare a acestei curse a înarmărilor o constituie seriile de explozii experimentale ale armei nucleare, efectuate una după alta.

La 2 aprilie Consiliul Mondial al Păcii a lansat apelul cu privire la încetarea tuturor exploziilor experimentale. De atunci primejdia acestor explozii a devenit mai evidentă și nimeni pe lume nu poate să afirme că ar fi ferit de influența acestor explozii în prezent sau în viitor. De aceea opinia publică din toate țările s-a ridicat cu o energie fără precedent împotriva acestor experiențe. Experiențele nu amenință numai viața și sănătatea multor popoare. Ele grăbesc deasemenea cursa înarmărilor nu-

cleare. Ele duc la experimentarea unor tipuri tot mai diabolice de arme. Ele determină țările care dispun de arma nucleară să efectueze explozii pe scară mare. Ele stimulează celelalte țări să producă arme analoage și intensifică încordarea.

Cursa înarmărilor atomice ia deasemenea forma transformării bazelor militare existente în baze atomice și a creării unor baze noi pe teritorii străine cu ajutorul diferitelor pakte și tratate.

Forțele armate ale mai multor țări urmează să fie înzestrate cu așa-numita armă atomică tactică. Această armă însă va mări riscul ca orice conflict cu caracter local să poată deveni repede un război atomic.

Această cursă a înarmărilor aducește încordarea, subminează independența multor țări și creează deasemenea riscul ca popoarele lipsite de apărare să devină primele victime ale unui război atomic, care va fi început de pe teritoriul lor. Incercările de a califica această armă drept armă tactică nu pot ascunde faptul că unele dintre aceste tipuri de arme nu sînt mai puțin destructive decît bomba de la Hiroșima. Pe de altă parte, înzestrarea forțelor armate cu această armă nu poate fi justificată prin economii la cheltuielile militare.

Resursele uriașe care ar putea fi dirijate spre folosirea pașnică a energiei atomice și spre ridicarea bunăstării generale sînt folosite pentru producția unor noi tipuri de arme și muniții atomice.

Popoarele cer încetarea experiențelor nucleare, parlamentele încercă să convingă să se facă aceasta. Guverne, printre care cel al unei mari puteri, care ea însăși dispune de arma nucleară, propun să se facă aceasta. În fiecare zi răsună glasuri noi din cercuri cu cea mai mare autoritate. Această propunere poate fi imediat acceptată, deoarece nu există nici un fel de dificultăți în calea controlului asupra înfăptuirii ei.

Prin noi eforturi, popoarele pot obține încetarea imediată a exploziilor experimentale. Incetarea exploziilor va încetini cursa înarmărilor. Această măsură va fi atît de populară încît nici un guvern nu va putea s-o încalce, fără să atragă asupra sa condamnarea lumii întregi.

Speranțele cărora le-a dat naștere această acțiune și încrederea care a reînviat datorită ei vor înlesni realizarea unui acord cu privire la interzicerea totală a armelor de exterminare în masă și la dezarmarea generală.

În Subcomitetul Comisiei O.N.U. pentru dezarmare divergențele s-au atenuat în ce privește armamentele clasice și controlul asupra lor. Mai multe țări au prezentat propuneri constructive, iar propunerile prezentate dovedesc că, dacă toate părțile ar da dovadă de bunăvoință, realizarea unui acord este cu putință.

Consiliul Mondial al Păcii salută și sprijină orice acțiuni întreprinse de oricare guvern pentru realizarea unui acord pri-

vind încetarea oricăror experiențe cu arma nucleară. Opinia publică din întreaga lume trebuie să exercite presiuni asupra guvernelor care sovăie sau refuză să urmeze această cale.

Consiliul Mondial al Păcii, care s-a întrunit pe continentul care a suferit cel mai mult de pe urma focului atomic, adresează din Colombo tuturor guvernelor apelul de a înceta neîntârziat experiențele nucleare. Consiliul Mondial al Păcii sprijină orice acțiune întreprinsă în această direcție".

*Rezoluția aprobată de Comisia pentru
problema slăbirii încordării și problemele legate
de aceasta*

„Neîncrederea înveninează relațiile din țări și a dus omenirea, în era noastră atomică, în pragul ruinii. Sarcina popoarelor este să restabilească încrederea internațională și să împiedice un dezastru mondial.

În Asia și în toate celelalte părți ale lumii, numeroase glasuri s-au pronunțat în sprijinul păcii. Conferința de la Bandung, cele cinci principii ale coexistenței pașnice au trezit mari speranțe în rindurile omenirii. Ori cât de mari par a fi obstacolele în calea păcii, aceste speranțe pot și trebuie să fie realizate. Din toate regiunile globului sosesc mărturii ale hotărârii omenirii de a obține să se pună capăt urii și rivalității și să se facă o cotitură hotărâtă spre coexistență pașnică și colaborare.

De aici, de la prima Sesiune a Consiliului Mondial al Păcii, care s-a întrunit în Asia și care este una dintre cele mai reprezentative, de la această mare adunare de la Colombo, la care participă 402 persoane din 74 țări, chemăm popoarele să pună capăt scindării lumii în două blocuri opuse, refuzului de a acorda unei mari părți a omenirii independența națională și libertățile umane, de care se bucură alții, răspîndirii urii și neîncrederii. Cerem să se renunțe la forță și la intervenție, să se înceteze experiențele nucleare și cursa atomică, să se retragă trupele și să se lichideze bazele de pe teritorii străine, să se stabilească încrederea reciprocă.

Subjugarea popoarelor de către colonialism, indiferent dacă este de formă veche sau nouă, sau dacă se manifestă prin presiuni indirecte — ca atragerea în blocuri și pacte militare, prin folosirea resurselor umane și materiale ale altor țări în scopuri de război, penetrația politică și economică, ajutorul însoțit de diferite condiții, discriminările sau restricțiile în domeniul comerțului — toate acestea pe lângă că duc la aservire și suferințe, sporesc riscul unui război. Nu poate exista o pace adevărată atît timp cît aspirațiile popoarelor la independență sînt frîmate prin forță. De aceea, eforturile depuse de popoare pentru a obține independența lor economică și politică — drept consfințit prin Carta O.N.U. — constituie o contribuție reală în cauza păcii.

Trebue lichidate restricțiile asupra schimburilor economice și culturale între popoare, diferitele interdicții și embargourile de orice fel asupra comerțului, vizitelor și comunicațiilor. Trecerea prin strimtoriile internaționale trebuie să fie liberă pentru toate țările, în conformitate cu dreptul internațional. Trebuie promovate toate formele de colaborare internațională între popoare, colaborare care poate contribui la înțelegerea reciprocă și prietenie.

Trebuie să se pună capăt politicii de blocuri și pacte militare. Puterile trebuie să se întâlnească în spiritul înțelegerii și concesiilor reciproce. Ele trebuie să înlăture tot ceea ce stă în calea triumfului spiritului păcii nu numai între țări, dar și în fiecare țară.

Organizația Națiunilor Unite trebuie să devină cu adevărat universală în ce privește componența ei, iar Republica Populară Chineză trebuie să dobândească posibilitatea de a-și ocupa locul ce-i revine de drept.

Ca mijloc necesar pentru ca acestei organizații să i se dea posibilitatea de a-și îndeplini rolul ce-i revine în menținerea păcii în Europa, trebuie să se facă primul pas spre retragerea tuturor trupelor străine, lichidarea tuturor bazelor străine și încetarea oricărui amestec străin în treburile diferitelor țări. Aceasta poate fi îndeplinită în etape cu scopul de a ajunge la o dată apropiată la crearea unei zone de încordare atenuată în care să nu existe blocuri militare. Aceasta ar netezi de asemenea calea spre construirea unui sistem unic de securitate acceptabil pentru toți; ar ușura unificarea Germaniei și ar pune capăt împărțirii acestei țări în două lagăre.

De la eșecul agresiunii tripartite împotriva Egiptului nu a încetat să crească primejdia care amenință țările arabe. Continuă presiunile asupra țărilor din Orientul mijlociu și amestescul în treburile lor interne și situația continuă să fie serioasă. Opinia publică mondială, care a contribuit la curmarea agresiunii împotriva Egiptului, trebuie să rămână vigilentă.

Doctrina vidului de putere, care amenință securitatea și independența țărilor din această regiune, face să crească și mai mult primejdia. Trebuie să se pună capăt încălcărilor suveranității popoarelor din această regiune și trebuie înlăturată primejdia unei noi agresiuni. Aceste măsuri sînt absolut necesare pentru a contribui la micșorarea încordării în această regiune și pentru a deschide popoarelor ei calea spre soluționarea pașnică a problemelor lor în conformitate cu spiritul Bandungului.

Trebuie să se pună capăt războiului din Algeria: poporul algerian nu i se poate răpi dreptul la independență. Tratatative între egali pot duce la stabilirea unor relații noi pe bază de libertate și trebuie să se obțină o reglementare care să corespundă adevăratelor interese, atât ale poporului algerian cit și ale poporului francez.

Obținerea de către poporul cipriot a dreptului la autodeterminare este un pas absolut necesar pe calea păcii. Trebuie să se pună capăt represiunilor, iar guvernul britanic trebuie să înceapă, fără să mai târăgăneze lucrurile, tratativele cerute în acest scop de Organizația Națiunilor Unite. La fel toate celelalte popoare dependente sau coloniale trebuie să obțină independența națională la care au dreptul.

Inercările de afară de a intensifica controlul militar, politic și economic asupra țărilor latino-americane, cu ajutorul unui sistem de pacte, trebuie să înceteze. Amestecul străin în treburile lor interne trebuie să înceteze, iar independența lor economică trebuie apărată.

Unificarea poporului Coreei și a poporului Vietnamului, pe baza unor înțelegeri cinstite și încheiate în mod liber, așa cum prevăd obligațiile internaționale asumate, constituie de asemenea un pas necesar pe calea spre pace. Trebuie să se pună neîntârziat capăt intervenției străine pe teritoriul chinez al Taivanului, situația devenind extrem de periculoasă în urma planurilor de creare pe această insulă a unor baze pentru arme nucleare și necesitând o soluționare grabnică.

Aceste sînt căile care duc la pacea trainică, îndelungată și echitabilă dorită de toți.

Problemele internaționale litigioase nu pot și nu trebuie să fie rezolvate prin forță sau prin amenințarea cu forța. Nu există problemă care să nu poată fi soluționată pe calea tratativelor.

Dar pacea nu poate fi salvată numai de guverne sau prin eforturile izolate ale unui număr restrîns de indivizi, oricît de importantă ar fi situația pe care o dețin. Pacea va fi salvată de popoare, prin marea mișcare pentru apărarea păcii, cu condiția ca toate popoarele să știe să-și unescă eforturile cu cele ale tuturor forțelor vii, ale tuturor bărbaților și femeilor din întreaga lume, cărora le este scumpă pacea“.

Recomandările comisiei pentru dezarmare

„Comisia pentru dezarmare a sesiunii de la Colombo a Consiliului Mondial al Păcii subliniază din nou marea importanță a campaniei pentru interzicerea experiențelor cu arma nucleară și cere ca această campanie să se desfășoare cu o energie mereu sporită pe baza următoarelor principii:

1. Toate mișcările naționale trebuie să-și desfășoare activitatea în legătură cît mai strînsă cu condițiile și cerințele propriilor lor țări;

2. Mișcările naționale ale partizanilor păcii trebuie să colaboreze și să acorde întreg ajutorul pe care-l pot da numeroaselor organizații și persoanelor care năzuiesc spre același scop;

3. Această activitate trebuie desfășurată în așa fel încît să exercite o influență asupra instituțiilor oficiale de răspundere

locale, naționale și internaționale — ale căror acțiuni pot avea un rol hotărâtor, pentru că oamenii care sînt în putere să dea ascultare glasului popoarelor.

Comisia cheamă Biroul Consiliului Mondial al Păcii să ia toate măsurile posibile, inclusiv trimiterea de delegații care să prezinte Organizației Națiunilor Unite, diferitelor ei instituții și guvernelor puterilor care posedă arma nucleară cererea formulată în numele întregii omeniri — să se înceteze imediat experiențele nucleare ca un prim pas spre dazarmarea generală și interzicerea oricărei arme nucleare. Organizațiile sociale, politice și religioase, syndicatele, organizațiile profesionale, educative și alte organizații voluntare, precum și instituțiile oficiale mai sus amintite trebuie să fie chemate să adopte rezoluții în care să ceară luarea de măsuri în spiritul apelului de la Colombo privind încetarea experiențelor.

Avînd în vedere rolul important al oamenilor de știință în campania împotriva experiențelor cu arma nucleară, trebuie depuse eforturi deosebite pentru a avea sprijinul lor în acțiuni asemenea celor pe care le și întreprind oamenii de știință dintr-o serie de țări.

Este necesar să se folosească toate mijloacele posibile pentru a furniza mai des popoarelor cele mai noi și concrete informații despre riscul pe care acestea îl prezintă pentru generațiile viitoare și despre influența în ansamblu a experiențelor.

Ajutorul medicilor, pedagogilor, reprezentanților bisericilor, scriitorilor, cineaștilor și al altor oameni care contribuie la formarea opiniei publice poate avea o uriașă importanță.

Trebuie să acordăm prin toate mijloacele posibile un sprijin deplin celei de a treia conferințe internaționale pentru interzicerea armelor atomice și cu hidrogen și pentru dezarmare, conferință care urmează să aibă loc la Tokio în perioada dintre 6 și 16 august. Dintre aceste mijloace face de asemenea parte ținerea de conferințe locale, naționale și regionale.

Însfîșit, trebuie să contribuim la recunoașterea principiului răspunderii juridice depline pentru infectarea aerului, apei și pămîntului și pentru prejudiciile care au și fost aduse generațiilor actuale și viitoare precum și tuturor formelor de viață. În-deosebi cerem mișcările naționale ale partizanilor păcii să facă uz de experiența lor pentru a obține ca problemele în legătură cu cele de mai sus să fie înaintate Tribunalului internațional de la Haga și să se consulte cu juriști în privința acțiunilor pe care le pot întreprinde chiar popoarele.

SCRISOAREA ADRESATA D-LUI HAMMARSKJOELD

„Reprezentanții a 74 de țări care s-au întrunit la sesiunea de la Colombo a Consiliului Mondial al Păcii vă adresează un apel.

Omenirea este în primejdie. Experiențele cu arma nucleară infectează aerul, pămîntul și apa.

Vă cerem să vă folosiți de funcția înaltă pe care o dețineți pentru a face să se întrunească cele trei puteri — Regatul Unit S.U.A. și U.R.S.S. — și să obțineți un acord imediat cu privire la încetarea tuturor experiențelor cu arma nucleară“.

NOI MEMBRI AI CONSILIULUI MONDIAL AL PACII

La sfârșitul sesiunii Consiliului Mondial al Păcii au fost aleși membri în organele de conducere ale mișcării mondiale a partizanilor păcii:

Membri ai Biroului Consiliului Mondial al Păcii:

Argentina — Alfredo Varela, scriitor, ziarist.

Ceylon — dna Theja Gunawardene, scriitoare, ziaristă.

Egipt — Abdel Rahman El Sarkawi, scriitor.

Franța — dna Ives Farge, vicepreședintă a Consiliului național francez al păcii.

Orientul Mijlociu (Liban, Siria, Iordania, Irak, Arabia saudită, Yemen) — Mustafa Amin.

Republica Sudan — Ali Adam, ziarist.

Tunisia — dr. Ben Sliman.

Secretarii Consiliului Mondial al Păcii,

China — Cijen Sen Iu, ziarist.

Columbia — Jorge Zalamer Dorda, scriitor, fost ministru.

Franța — Fernand Vigne, secretar general al Consiliului național francez al păcii.

India — Pandit Chatur Narain Malaviya, fost ministru al statului Bhopal, fost membru al parlamentului, secretar al Consiliului păcii din întreaga Indie

Republica Sudan — Ahmad Mahommed Hein, ziarist.

U.R.S.S. — Valentin Sorokin, economist.

Vicepreședinții Consiliului Mondial al Păcii :

Belgia — dna Isabelle Blume, profesor de istorie, fost deputat.

Canada — dr. James Endicott, doctor în teologie, președintele Congresului canadian pentru apărarea păcii.

Membrii Consiliului Mondial al Păcii:

Germania — (Republica Democrată Germană) — dr. Peter Alfons Steiniger, profesor de drept internațional, președintele ligii germane pentru problemele O.N.U. în R. D. Germană.

Germania (Republica Federală Germană) — dr. Franz Paul Schneider, profesor de economie națională de la Universitatea din Vurzburg, Willy Rattay, secretar al comitetului german al luptătorilor pentru pace din R. F. Germană.

Argentina — dr. Eduardo Alen, jurist, președintele comitetului argentinian pentru apărarea păcii.

Dr. David J. Marendo, profesor de fizică la universitatea din Buenos Aires.

Oscar Panno, campionul Argentinei la șah.

Fabian Iustan, arhitect.

Dr. Julio Louis Peluffo, medic psihiatru.

Fermin Deretervide, arhitect.

Dr. Gregorio Berman, medic psihiatru.

Louis F. Flori, lider sindical.

Chile — Senator Humberto Martones.

Dna Anna Eugenia Ugaldę, membră a parlamentului, vicepreședintă a partidului radical.

Sergio Recabarron, fost ministru al Afacerilor Interne și al Finanțelor, fost membru al parlamentului, fost delegat în Organizația Națiunilor Unite.

Columbia — Dr. Jose Francisco.

Ungaria — Jozsef Darvas, scriitor, fost ministru, președintele Consiliului Păcii din Ungaria.

Peru — Godofredo Garcia Renton, jurist, redactorul revistei de drept internațional.

Republica Sudan — Ali Adam, ziarist.

Suedia — Gunnar Inge, renumit medic.

Uniunea Sovietică — Serghei Romanovskî, președintele comitetului organizațiilor de tineret din U. R. S. S.

Mihail Kotov, ziarist, secretar responsabil al comitetului sovietic pentru apărarea păcii.

E. Gluscenko, membru activ al Academiei Unionale de Științe agricole „V. I. Lenin“.

Sedința Comitetului Executiv al Consiliului Mondial al Păcii

În ziua de 5 iunie, Comitetul Executiv al Consiliului Mondial al Păcii s-a întrunit pentru a examina hotărârile luate în cadrul sesiunii de la Colombo.

Comitetul Executiv a hotărât să pună pe ordinea de zi a ședinței sale viitoare examinarea și aplicarea în practică a următoarelor trei hotărâri luate la sesiunea de la Colombo.

1. Convocarea, în cursul semestrului al 2-lea al anului 1958, a unei Adunări mondiale care să dea o expresie definitivă mișcării mereu crescînde a opiniei publice în favoarea des-tinderii și a unor soluții pașnice pozitive.

2. Dezvoltarea unor contacte mai strînse între Consiliul Mondial al Păcii și celelalte grupări și mișcări care militează pentru pace.

3. Instituirea unui fond mondial al păcii.

AZI LUMEA INTREAGA E CU NOI *)

— Radiogramă din Colombo —

„Toți oamenii sint la fel“. „Toți vor să trăiască“. Cuvintele acestea le-am auzit aseară, repetate insistent ca să le înțeleg bine, de unul din noii mei prieteni din Ceylon. Omul care mi le-a spus nu e delegat la sesiune, nu are vreun nume însemnat sau vreo funcție deosebită, în Colombo. El e un simplu bucătar și nu știe să spună nimic. El nu cunoaște dezbaterile sesiunii decît, după cum mi-a spus, din ceea ce se publică în ziare, dar știe că aici la el, în Colombo, au venit oameni din toate colțurile lumii, care într-un fel sau altul își pun aceeași problemă. Problema lui. De aceea el, ca și atîția alții de aici și de pretutindeni în lume, privește spre sala cea mare de la Grand Oriental Hotel cu emoție și încredere. Toți oamenii vor să trăiască pe pămînt. Acesta e în fond înțelesul fiecărei cuvîntări care se rostește. Oamenii pot și trebuie să se ridice în apărarea vieții, să împiedice și să condamne pe cei ce pun la cale distrugerea ei. Dacă este o crimă să otrăvești apa și să pui în pericol viața unor oameni, a întrebato Go Mo-jo în vibranta sa cuvîntare, nu este o crimă și mai mare să otrăvești aerul și să pui în pericol viața a milioane de persoane?

Despre acest pericol au vorbit în zilele care au trecut pînă acum, atît în plenara cit și în comisii, făcînd propuneri care vor duce fără îndoială la rezoluții concrete ale sesiunii, numeroși delegați. Deosebit de interesant față de alte sesiuni ale Consiliului Mondial al Păcii este de data aceasta cuvîntul oamenilor de știință, dar cu atît mai emoționant și mai convingător, arată în ce constau aceste pericole. Din acest punct de vedere mi s-a părut cu totul remarcabilă și emoționantă intervenția profesorului Arnott din Marea Britanie, un om care lucrează de aproape 20 de ani în domeniul radioactivității și, după propria sa expresie, e la curent cu toate pericolele acesteia. El a arătat într-o expunere profund documentată că, experimentînd armele nucleare, omul compromite nu numai propria sa securitate, dar și a întregii lumi biologice. Arnott a spus că aceste experiențe nu numai că măresc radioactivitatea naturală a pămîntului, dar că această radioactivitate, eliberată în cantități masive, e de un tip chimic nou și nu se poate prevedea care vor fi urmările. Natura acestor arme, a spus Arnott, nu permite să li se limiteze efectele nici la o singură țară, nici în timp. Ele vor dura mai mult. Acestea sint arme incontrollabile, în măsura în care noi nu putem ști ce se va întimpla după explozie. Sint arme contra umanității, contra întregii vieți, a întregii istorii. Noi trebuie să

*) Articol publicat în ziarul „Scinteia“ nr. 3933.

le considerăm ca ciuma și ca foamea, ca un pericol în fața căruia omenirea întreagă, fie ea comunistă sau capitalistă, trebuie să se unească pentru binele comun.

Arnott a făcut elogiul atomiștilor japonezi și s-a asociat lor, insistând asupra faptului că trebuie dusă o luptă de masă în fiecare țară, pentru a determina guvernele respective să renunțe la experiențele atomice. Și el ca de altfel numeroși vorbitori, a subliniat faptul că Uniunea Sovietică a propus încetarea experiențelor nucleare. În Marea Britanie, a spus el, principala noastră sarcină trebuie să constea în a obliga guvernul să accepte propunerile sovietice.

În același sens al luptei de masă pentru interzicerea acestor experiențe este conceput și mesajul trimis sesiunii de Jean Paul Sartre. Este capital ca voința populară să se manifeste cu putere într-un moment cînd guvernele, ele însele, încep să se teamă de consecințele experiențelor nucleare. Mișcarea pentru pace era singura, sau aproape singura — scrie Sartre — care condamnă folosirea armelor atomice. Azi lumea întreagă e cu noi. Dezbaterile de la Colombo trebuie să aibă în toate țările și în toate straturile sociale un răsunet considerabil.

Pentru noi, cei care am venit aci din țările socialiste, este o mare bucurie să constatăm că poziția noastră în chestiunea armelor atomice, ca și în întreaga noastră activitate pașnică, este tot mai cunoscută și mai apreciată. E ușor de înțeles ce sentiment de mîndrie încerci atunci cînd, la atîtea mii de kilometri de țară, auzi: „Sinteti romîn? Am fost în România. (sau: aș vrea să viu în România“. Compatrioți de-ai mei mi-au spus multe lucruri bune despre voi“. Argentinieni și libanezi, sirieni sau peruvieni vorbesc azi despre noi ca despre un popor și o țară cunoscută, apreciată și stimată. Majoritatea lor ne-au cunoscut pe calea vizitelor organizate de comitetul nostru național pentru apărarea păcii. Întorși în țara lor, au ținut conferințe, au scris articole. Contactele dintre oameni și între popoare se dovedesc rodnice și risipesc prejudecățile și calomniile. Nu e deci de mirare că delegația romînă se bucură aici de multă simpatie.

Cuvîntările reprezentanților noștri, dr. V. Mirza și Geamănu, au fost ascultate cu interes și apreciate ca puncte de vedere ale unei țări profund atașate cauzei păcii și colaborării între popoare. Și aici, la Colombo, glasul delegației romîne s-a unit cu al tuturor delegațiilor în chestiunea fundamentală pentru viața omenirii — încetarea experiențelor cu arma atomică și cu hidrogen.

În puținele rînduri care au mai rămas, vreau să subliniez puternica simpatie cu care participanții la sesiune sint înconjurați aci la Colombo, simpatie care se manifestă de la reprezentanți ai cercurilor conducătoare și pînă la omul simplu de pe stradă. La recepția dată în cadrul feeriei al reședinței sale, pre-

mierul Bărdăraiake și-a exprimat din nou bucuria de a putea găzdui această sesiune. Lucrul cel mai mare și cel mai de preț este însă sentimentul exprimat, adesea fără cuvinte, de omul simplu, sentiment dătător de forță și de încredere, al solidarității crescînde la toate popoarele, oricît de departe ar trăi unele de altele.

14 iunie

Traian Șelmaru

Toate eforturile pentru apărarea păcii

— *Marea adunare publică de la Arenele Libertății convocată de Comitetul național pentru apărarea păcii* —

După reîntoarcerea delegației romine de la Colombo, a avut loc la Arenele Libertății o mare adunare publică convocată de Comitetul Național pentru Apărarea Păcii din R. P. Romînă. În cadrul adunării au luat cuvîntul membri ai delegației poporului nostru care au participat la lucrările sesiunii Consiliului Mondial al Păcii de la Colombo, dintre 10—16 iunie 1957.

Adunarea a fost deschisă de acad. M. Ralea membru în Consiliul Mondial al Păcii, vicepreședinte al Comitetului Național pentru Apărarea Păcii din R. P. Romînă. Vorbitorul a subliniat că recenta sesiune a Consiliului Mondial al Păcii de la Colombo a chemat popoarele să lupte cu energie mereu sporită pentru a obține rezolvarea celei mai arzătoare probleme a zilelor noastre — problema înlăturării primejdiei unui război atomic și, ca o primă măsură pentru atingerea acestui țel, înțetarea imediată a experiențelor cu armele atomice și cu hidrogen, care de pe acum amenință sănătatea și viața a milioane de oameni. Stă în puterea popoarelor să se pună capăt acestor primejdii — iată ce au arătat la Colombo cu toată convingerea solii sutelor de milioane de partizani ai păcii de pe toate continentele.

A luat apoi cuvîntul acad. dr. Vasile Mirza, membru în Comitetul Național pentru Apărarea Păcii din R. P. Romînă, conducătorul delegației poporului nostru la sesiunea Consiliului Mondial al Păcii de la Colombo. Vorbitorul a arătat că sesiunea de la Colombo a fost una dintre adunările internaționale cele mai reprezentative și mai importante consacrată problemelor păcii și slăbirii încordării internaționale care s-a ținut în ultimii ani.

Cu o mare atenție și interes — a subliniat vorbitorul — a fost ascultat cuvîntul lui Aleksandr Korneiciuk, delegatul sovietic. El a arătat că dintre cele trei mari puteri care dețin

în prezent arme nucleare — S.U.A., Anglia și U.R.S.S. — numai Uniunea Sovietică s-a declarat gata să încheie un acord în vederea încetării experiențelor nucleare. Guvernele S.U.A. și Angliei n-au dat însă pînă în prezent dovadă de bunăvoință față de propunerile Uniunii Sovietice, ele căutînd pe toate căile să tărăgăneze rezolvarea acestei probleme vitale.

În încheiere vorbitorul a subliniat contribuția activă pe care delegația poporului nostru a adus-o la lucrările sesiunii de la Colombo, atît în ședințele plenare cit și în cadrul lucrărilor pe comisii.

A luat apoi cuvîntul acad. Geo Bogza, membru al Comitetului Național pentru Apărarea Păcii, care a împărtășit din impresiile culese cu prilejul călătoriei în Ceylon.

Această insulă — a spus printre altele vorbitorul — care întrunea în conturul ei geografic și forma unei inimi omenеști și forma unei lacrimi, plînsă parcă de un întreg continent și pe al cărei teritoriu — fierbinte, vibrant, evocator și patetic — aveau să se adune fii și fiice ale tuturor popoarelor pentru a se ridica în apărarea unei cauze sfinte, s-a așezat în mintea mea din primul ceas într-o lumină deosebită. În continuare, vorbitorul a evocat pagini din istoria Ceylonului și a vorbit despre însemnătatea sesiunii de la Colombo.

Tov. Florica Mezincescu, vicepreședinte al Comitetului național pentru apărarea păcii din R. P. Romină, a dat citire moțiunii adresată de cetățenii Capitalei Consiliului mondial al păcii.

Sîntem convinși — se spune între altele în moțiune — că sutele de milioane de oameni iubitori de pace de pe toate continentele, sprijinind hotărîrile sesiunii de la Colombo, desfășurînd cu o energie mereu sporită campania pentru interzicerea experiențelor cu arme nucleare, vor traduce în viață acest desiderat scump al întregii lumi.

Asigurăm Consiliul mondial al păcii că fiecare cetățean al țării noastre, conștient de răspunderea ce-i revine pentru viitorul său și al familiei sale, pentru viitorul întregii umanități, își va consacra și de aici înainte toate eforturile apărării măreței cauze a păcii și prieteniei între popoare.

Scriitorul Marcel Breslașu, membru în Comitetul național pentru apărarea păcii din R. P. Romină, a dat citire telegramei adresate de participanții la adunare subcomitetului comisiei O.N.U. pentru dezarmare.

Susținem din toată inima propunerile Uniunii Sovietice în vederea încheierii unui acord imediat pentru încetarea sau suspendarea pe timp de 2—3 ani a acestor experiențe — se spune în telegramă.

Cerem ca guvernele Statelor Unite și Angliei să dea ascultare cerinței arzătoare a opiniei publice mondiale și să colabo-

reze în mod practic în vederea sistării cursei înarmărilor și a înlăturării primejdiei unui război atomic.

Textele motiunii și telegramei au fost subliniate prin puternice aplauze.

Cei prezenți au manifestat îndelung pentru pace și colaborare rodnică între toate țările lumii, pentru interzicerea folosirii armelor nucleare și a experimentărilor lor.

Pentru interzicerea experiențelor nucleare

Adeziunea deservenților cultelor din Regiunea

Timișoara la Apelul Consiliului Mondial al Păcii în

sesiunea de la Berlin

Conștiinți de pericolul, ce-l prezintă experiențele cu armele atomice și termonucleare, precum și de înzăstrarea cu aceste groaznice mijloace de exterminare în masă, de către forțele imperialiste, a diferitelor țări, încadrate în pactele agresive, create de ele, și urmînd exemplul muncitorilor, tehnicienilor și oamenilor de știință din Patria noastră, care au protestat cu hotărîre împotriva experiențelor cu armele atomice, deservenții cultelor din Regiunea Timișoara s-au întrunit în conferință interconfesională la sediul Comitetului Regional de luptă pentru pace, în ziua de 6 iunie.

Conferința a fost deschisă de prof. univ. Henry Aubert, președintele Comitetului Regional de luptă pentru pace, care în cuvîntul său relevă scopul consfătuirii interconfesionale regionale.

După referatul „Experiențele cu arme atomice și termonucleare” citit de pr. D. Antonescu-Timișoara, la discuții au luat parte reprezentanții cultelor din Regiunea Timișoara, pentru a-și spune cuvîntul lor hotărît în problema păcii, pace care este amenințată de dezlănțuirea unui război atomic, pregătit cu febrilitate de forțele imperialiste.

În numele I. P. S. Mitropolit Vasile și a preoțimii din Arhiepiscopia Timișorii și Caransebeșului a luat cuvîntul prot. Dr. V. Vlăduceanu, consilier administrativ. După ce reliefează consecințele catastrofale ce le-ar avea declanșarea unei noi conflagrații mondiale, reprezentantul preoțimii ort. rom. declară, că preoțimea ort. rom., din Regiunea Timișoara aderă la documentele Consiliului Mondial al Păcii în sesiunea de la Berlin și protestează împotriva experiențelor cu armele atomice.

Păr. prot. Ștefan Tomici, vicarul Bisericii sirbe din Banat menționează că atmosfera de neîncredere între marile Puteri și războiul rece este susținut de fabricanții de arme, care beneficiază de pe urma înarmărilor. După ce citează vizita ce o face delegația Bisericii ort. rom., Bisericii ort. sirbe din Jugoslavia,

ambele Biserici avind aceleași aspirațiuni comune, în numele preoțimii ort. sirbe protestează împotriva experiențelor cu armele atomice.

În numele cultului reformat a luat cuvîntul pastorul Leo Paiker, care relevă opiniile diferiților oameni de știință privitor la urmările exploziilor atomice. Apoi declară că aderă la Apelul Consiliului Mondial al Păcii cerind interzicerea experiențelor și folosirea armelor termonucleare.

Pastorul luteran Pavel Mathos protestează în numele cultului luteran în contra experimentărilor cu armele atomice.

Delegatul neoprotestant I. Țunea, reprezentînd cultul Apostolic Penticostal, se referă la pericolul ce-l prezintă un război atomic. Energia termonucleară trebuie folosită în scopuri pașnice, iar nu în detrimentul omenirii. După ce protestează împotriva experiențelor atomice, predicatorul Țunea declară: cu cît se înteește lupta pentru pregătirea războiului atomic, cu atît trebuie să luptăm și noi mai mult pentru împiedicarea lui.

În același sens mai vorbesc delegatul baptiștilor, Popovici și preotul rom. cat. Blum.

În numele preoților din Episcopia Aradului, prot. ic. stavr. Dr. Gh. Lițiu, vicarul Episcopiei, își manifestă adeviziunea la documentele Consiliului Mondial al Păcii în sesiunea de la Berlin, cerînd încetarea experiențelor cu armele atomice. Adresează apoi preoților prezenți un apel călduros, ca de praznicul Rusaliilor fiecare preot să arate credincioșilor pericolul ce-l prezintă experiențele cu armele atomice și să îndrumeze în permanență pe credincioși, prin predici și convorbiri, ca aceștia să lupte pentru salvagardarea păcii.

La sfîrșit, președintele Comitetului Regional de luptă pentru pace reliefează uriașele perspective pe care energia termonucleară o oferă tehnicii și concomitent subliniază și amenințarea ce planează asupra omenirii prin experimentarea și folosirea armelor atomice.

S-a adoptat apoi următoarea *moțiune*, care a fost citită de prot. Budai-Arad:

„Deservenții cultelor din regiunea Timișoara, întruniți în conferință interconfesională, în ziua de 6 iunie a. c., conștienți de pericolul ce-l reprezintă experiențele cu armele atomice, făcute cu atîta febrilitate de imperialiștii americani și englezi și de înzestrarea cu aceste arme a unor țări ce fac parte din pactele agresive create de ei, în ciuda protestelor sutelor de milioane de oameni de pe întreg globul pămîntesc, își manifestă adeviziunea cu însuflețire la documentele Biroului Consiliului Mondial al Păcii, în sesiunea de la Berlin, care cheamă popoarele să lupte pentru încetarea imediată a experiențelor cu armele atomice.

Pornind de la convingerea că viața, munca, bunăstarea și progresul credincioșilor noștri, precum și valorile eterne ale

umanității se pot valida și valorifica numai într-o atmosferă de pace și liniște, protestează cu hotărîre împotriva experiențelor cu armele nucleare și cer încetarea experiențelor cu armele nucleare și realizarea cît mai grabnică a unui acord cu privire la dezarmarea generală.

Ei se alătură cu entuziasm solilor păcii romini, cari vor exprima la Colombo voința fermă a întregului nostru popor de a lupta pentru triumful cauzei păcii.

Totdeauna slujitorii cultelor din Regiunea Timișoara, asigură Comitetul Național pentru Apărarea Păcii că și în viitor se vor strădui să fie în primele rinduri ale luptătorilor pentru pace din Patria noastră“.

*Consfătuirea interconfesională
de luptă pentru pace a deservenților cultelor
din raionul Oravița*

În ziua de 27 iunie a avut loc în sala de ședințe a Sfatului Popular Oravița, consfătuirea interconfesională de luptă pentru pace a deservenților cultelor din raionul Oravița.

Secretarul Comitetului raional de luptă pentru pace, Vasile Arjoca, deschizînd ședința arată scopul întrunirii slujitorilor cultelor. Preotul Ioan Teodorovici citește tema: „Pentru interzicerea experiențelor nucleare și înlăturarea primejdiei unui război atomic“.

La discuții au luat parte prot. Gh. Bihoi, care în numele preoților ort. rom. declară, că preoțimea din protopopiatul raionului Oravița activează intens în acțiunea de luptă pentru pace și este hotărîtă ca și pe viitor să lupte pentru înlăturarea primejdiei unui război. Totodată ține să protesteze împotriva experiențelor nucleare.

În numele cultului baptist a luat cuvîntul delegatul Ilie Bitea, care menționează, că bapțiștii din raion se alătură cu în-suflețire marii mișcări din țara noastră și din lumea întreagă, pentru încetarea experiențelor termonucleare.

Mai vorbesc în același sens preoții ort. rom. Gh. Mițeu, Aurel Mihailovici și Iacob Stoian.

Secretarul Comitetului raional de luptă pentru pace, Vasile Arjoca, ține să accentueze, că orice scop se realizează prin luptă neîncetată. Cu toate diferențierile dintre culte, slujitorilor acestora le este comună lupta pentru pace, acțiune în care aceștia pot lucra uniți. Slujitorii cultelor — spune secretarul raional — sînt datori de a lămuri pe credincioși, care sînt obiectivele urmărite de lupta pentru pace.

După ce preotul Ștefan Giru dă citire unei moțiuni, aprobată cu unanimitate de cei prezenți, protopopul Gh. Bihoi, în numele deservenților cultelor din raionul Oravița asigură Comitetul Raional de luptă pentru pace, că slujitorii cultelor din

raion, își vor intensifica eforturile în acțiunea de luptă pentru pace, popularizând Apelurile, declarațiile și toate rezoluțiile conferinței de la Colombo, în rândurile credincioșilor lor, prin aceasta punându-se încă o piatră la temelia păcii.

*Conferința interconfesională
de luptă pentru pace din raionul Lugoj*

În ziua de 27 iunie a avut loc la Lugoj conferința interconfesională de luptă pentru pace. Ședința a fost deschisă de președintele Comitetului de Luptă pentru pace din Lugoj, I. Stratan.

După conferința citită de pr. Gh. Laichici-Balinț au luat cuvîntul prot. V. Turcan-Lugoj, pr. Valeriu Corbuș-Bacova, pr. Kulcsar rom. cat.-din Lugoj, pr. I. Munteanu-Silha, pastorul reformat Higety și prot. Toma Bujor, toți condamînd experiențele nucleare și luîndu-și angajamentul de a activa cu însuflire în luptă pentru pace.

Președintele I. Stratan scoate în evidență o serie de fapte care onorează pe deservenții cultelor. Din discuții — spune președintele I. Stratan — s-a văzut dorința preoțimii de a duce în cel mai îndepărtat colț de sat făcînd lupte pentru pace, ca toți credincioșii uniți întreolaltă să lupte pentru apărarea păcii.

Pr. I. Munteanu-Silha propune trimiterea următoarei moțiuni Departamentului Cultelor, Comitetului Național și Regional de luptă pentru pace, moțiune ce a fost aprobată în unanimitate :

„Deservenții cultelor din raionul Lugoj, regiunea Timișoara, întruniți în conferință interconfesională de luptă pentru pace, la 27 iunie 1957 ne exprimăm atașamentul nostru și al credincioșilor noștri, la marea cauză a păcii, la lupta ce se duce de popoarele lumii pentru viața și buna înțelegere dintre oameni.

Protestăm cu hotărîre contra experiențelor cu armele termonucleare și cerem imperios încetarea lor.

Ne solidarizăm cu hotărîrile luate în sesiunea de la Colombo a Consiliului Mondial al Păcii și sintem hotărîți să luptăm cu energie pentru cauza măreață a păcii spre binele și fericirea popoarelor și salvarea vieții copiilor noștri“.

*Protestul deservenților cultelor din
protopopiatul Caransebeș*

Cu prilejul conferinței interconfesionale raionale, ținută la 28 iunie 1957, deservenții cultelor din raionul Caransebeș au protestat cu energie împotriva experiențelor nucleare și au aderat la documentele Consiliului Mondial al Păcii în sesiunea de la Combo.

După ce preotul Viorel Filip-Bolvașnița a citit referatul : „Să înceteze experiențele cu bomba nucleară“, reprezentanții di-

feritelor culte au luat cuvîntul la discuțiile asupra temei. Astfel delegatul cultului r. cat. prot. A. Szalay în cuvîntul rostit a arătat felul cum înțelege să conlucre cu preoțimea și cu credincioșii în sprijinirea cauzei păcii și protestează împotriva experiențelor cu armele nucleare. Au mai vorbit pastorul A. Kloss, reprezentantul cultului evanghelic, N. Rosenfeld delegatul cultului mozaic, Gh. Seracin, delegatul cultului baptist și N. Kaley, delegatul cultului penticostal, toți aceștia protestînd împotriva experiențelor nucleare.

Preotul ort. rom. Dimitrie Grama citește o moțiune aprobată de toți cei prezenți, iar de încheiere prot. I. Racoveanu, arată documentat pericolul unui război atomic și face un călduros apel la toți delegații cultelor să lucreze stăruitor pentru marea cauză a păcii.

Conferința interconfeșională din raionul Timișoara

Conferința ținută în 25 iunie a fost prezidată de către delegatul Sfatului Popular Raional Timișoara, Petru Sabău, care trece în revistă desfășurarea sesiunii Consiliului Mondial al Păcii, ținută între 10—16 iunie la Colombo.

Referatul asupra hotărîrilor luate în sesiunea Consiliului Mondial al Păcii la Colombo, a fost susținut de preotul Const. Comșulea-Timișoara IV.

La discuții din partea Bisericii ort. rom. iau parte preoții: Șt. Șora-Timișoara-Vii, Dr. Gh. Lupșa-Timișoara V, D. Antonescu-Timișoara II/3, D. Băloni-Chișoda, N. Cîmpoiș-Giarmata și Cornel Crăciunescu-Satchinez. Toți vorbitorii au arătat importanța interzicerii experiențelor cu armele nucleare și și-au luat angajamentul de a populariza hotărîrile, precum și apelul Consiliului Mondial al Păcii în sesiunea de la Colombo. La discuții au mai luat parte și reprezentanți ai diferitelor culte.

Președintele conferinței, Petru Sabău, în cuvîntul de încheiere accentuează că această conferință a fost bine reușită și invită pe deservenții cultelor să contribuie tot cumi multă însuflețire la menținerea păcii în lume și să dea tot concursul organelor locale în campania agricolă de vară și de toamnă.

Preotul I. Ilievici-Moșnița a citit următoarea moțiune, adoptată cu însuflețire de cei prezenți :

„Arareori în viața omenirii, cuvîntul **CONȘTIINȚĂ** a avut rezonanțe atît de ample și sensuri atît de adînci, mobilizatoare și cutremurătoare, ca în Apelul Sesiunii Consiliului Mondial al Păcii de la Colombo, cerînd imediată stăvîlire a primejdiei experiențelor nucleare : „În numele a tot ce este sfînt pentru omenire, chemăm toate guvernele să activeze pentru a pune capăt imediat acestor experiențe“. E un corolar al unor impresionante manifestări ale conștiinței umane acestui Document de la Colombo, o chemare a omenirii către ea însăși, pentru securitatea genera-

ției noastre și a generațiilor următoare. Este totodată și chemarea adresată fiecărui om în parte, o solicitare personală, care îi sugerează fiecăruia marea răspundere ce o poartă față de el însuși și de lumea în care trăiește.

Noi, deservenții cultelor din raionul Timișoara, adunați azi, 25 iunie 1957, într-o conferință interconfesională de luptă pentru pace, după ascultarea unui referat despre ultima sesiune a Consiliului și după ample discuții ca slujitori ai conștiințelor — simțim în primul rînd că nouă ne este adresat acest apel la conștiința umanității. Ne vom sili, în consecință, ca acest cuvînt al păcii să-și dea roadele în viața maselor de credincioși, pe care îi slujim“.

*Cuvîntul hotărît al deservenților cultelor
din raionul Ciacova*

Adunați în conferință interconfesională, în ziua de 26 iunie deservenții cultelor din raionul Ciacova și-au exprimat în mod hotărît protestul lor împotriva experiențelor cu armele termonucleare.

Președintele ședinței, I. Tăbăcilă, președinte al Comitetului raional de luptă pentru pace, deschizînd ședința arată că mișcarea de luptă pentru pace și campania împotriva experiențelor atomice a cuprins întreaga omenire și că în fruntea ei stau astăzi cei mai mari oameni de știință.

Referatul: „Pentru interzicerea experimentărilor cu bombe nucleare“ este citit de pr. Cornel Lugoian-Jebel. Se analizează în referat situația politică internațională, eforturile partizanilor păcii în lumea întreagă, pentru menținerea păcii, încetarea experiențelor cu armele atomice, precum și poziția Uniunii Sovietice și a țărilor din lagărul socialist în această problemă.

La discuții au luat cuvîntul pr. I. Rita, care declară că va difuza apelul de la Colombo în masele cît mai largi ale credincioșilor săi, indemnîndu-i pe aceștia, să se solidarizeze tuturor oamenilor de bine din lume și să lupte pentru încetarea experimentărilor cu armele atomice. Pr. I. Olariu spune: „Pacea e viață, e fericire, e progres și de aceea noi ca slujitori ai vieții, respingem cu indignare acțiunile duse împotriva vieții. A mai luat cuvîntul prot. Nösner, care arată că cultul evanghelic doarește ca forța puternică a atomului să fie pusă în slujba vieții pașnice. Apoi Pr. I. Craia, pr. I. Mureșan și prot. I. Crișciu se ridică cu toată hotărîrea împotriva acelor care doresc moartea. Prin protestul nostru — spune prot. I. Crișciu — trezim la realitate pe aceia care vor să sămene moartea. Să indemnăm pe credincioșii noștri să-și îndeplinescă datoria pe ogoare, căci acolo se asigură belșugul și prosperarea patriei.

Împotriva experimentărilor cu arme atomice protestează pr. Cacik Millivoi în numele preoților sîrbi și pr. Iosif Potensz în numele preoților rom. cat.

În numele Comitetului executiv al Sfatului Popular Raional, R. Szabo, îndeamnă pe slujitorii cultelor să activeze în luptă pentru pace, lămurind pe credincioșii lor despre pericolul ce-l prezintă experimentarea cu armele nucleare și totodată să dea concursul în campania de recoltare, și a însămințării de toamnă.

Președintele Comitetului Raional de luptă pentru pace, I. Tăbăcilă, declară, că este deosebit de mulțumit pentru sprijinul efectiv dat de preoțimea raionului în acțiunea de luptă pentru pace, în cadrul Comitetelor locale de luptă pentru pace.

La sfârșit pr. Gh. Rămneanțu dă citire unei moțiuni de protest împotriva experimentărilor cu arme nucleare.

Conferința interconfesională din raionul Jimbolia

În raionul de frontieră Jimbolia, conferința interconfesională de luptă pentru pace s-a ținut în ziua de 25 iunie a. c., sub prezidiul președintelui Comitetului Raional de luptă pentru pace, Emil Simu.

Referatul: „Documentele sesiunii Consiliului Mondial al Păcii de la Colombo și situația politică internațională” a fost citit de preotul Mitrofan Banciu-Lunga.

Protopopul raionului, Chirilă Andrei, a arătat primejdia radiațiilor atomice, pe care le emană exploziile experimentale ale armelor atomice și cu hidrogen și protestează împotriva acestor experiențe.

Preotul ort. rom. Pavel Simion, preotul rom. cat. M. Sauer și delegatul penticostal, Șt. Iorgovan, în cuvântul lor arată binefacerile păcii și dezastrele războiului.

Inginerul I. Prodan, delegatul Sfatului Popular Raional, vorbește despre sarcinile în legătură cu socializarea agriculturii, contractările de cereale și lucrările de recoltare, sarcini în care aportul preoției este de neprețuit.

De încheiere, președintele Comitetului Raional de luptă pentru pace, îndeamnă pe slujitorii cultelor, ca să popularizeze Documentele Consiliului Mondial al Păcii în sesiunea de la Colombo și să ajute Comitetul Raional de luptă pentru pace.

Astfel de conferințe interconfesionale, în cari slujitorii cultelor au protestat împotriva experiențelor cu armele atomice și termonucleare, s-au ținut și în celelalte raioane: Făget, Orșova, Reșița, Bozovici și Lipova.

DOCUMENTAR

Contribuții la Istoria Școalelor românești din Banat

— Protocolul țerculărilor școlare —

V

10

Prin rezoluția împărătească se laudă fapta învățătorului Athanasie din Gyula (oraș mare românesc din Ungaria), a preotului Eftimie Popovici din Julița și a credinciosului Mathei Costa din Șumand — toți trei directori, cititori și binefăcători ai școlii române din comuna lor.

Aceeași rezoluție supune judecării stăpînirii politice faptele criminale ale învățătorilor.

Înțelepților învățători,

Mie iubiților,

No. 133. Pentru nește Mărita Deputație din 30-lea Avgust laudate fețe (1) care a. c., No. 290, întiemește pre nalta re-au jăcut tinerimii bine, zoluție de sub datul de 7-lea aceștii și pentru învăță(torii) luni, la No. 19342 eșită, prin care și a-care cad la (2) stăpîn- numit la al 2-lea punct, a celor trei lo-(irea) politica(scă). calnici directori din districtul Orezii Mari, adecă: Intli, a lui Thanasie din Julia, pentru că au dat la școală toate trăbuinc(i)oasele scule și cu daruri pre tinerime spre învățătură au indemnat. Al doilea, Eftimie Popovici, parohul din Julița, pentru că, cu strădania dinsului, s-au rădicat școala, și cu toate sculele s-au chivernisit. Al 3-lea, Mathei Costa din Șumand, pentru că au dat scule la școală și un c(e)as și un clopoțel pentru treaba școlii. La mai innaltul loc cu plăcere s-au primit faptele lor. La al 3-lea punct, ac(e)iași pre innaltă rezoluție să cuprindă precum dascălii, carii cad în vreo fa(p)tă criminală, sunt supuși la iurisdecție (3) stăpîni-rea (4) politică. (5)

1) persoane însemnate.

2) la judecata.

3) jurisdicția, în sensul de judecată.

4) stăpînirii.

5) politice.

Rezoluția împărătească prevede că numai de la învățătorii care de bună voie s-au obligat să dea lunar din leafa lor, o cotă pentru fondul de pensii, să se încaseze aceste cote. Iar învățătorii care nu și-au luat asemenea obligații, dar au urmat în postul celor ce s-au obligat, sînt și ei obligați a plăti cota respectivă pentru pensie.

Alte dispoziții referitoare; la evidențierea directorilor școlari merituosi; la rapoartele semestriale; la recensămîntul (conscriptia) copiilor care au atins vîrsta școlară; la începerea cursurilor școlare, la constrîngerea părinților neascultători de a-și trimite copiii la școală.

No. 137. Pentru Ac(e)iași mărită Deputație, din 3-lea penzie 7 brie a. c., N.o 445 eșită, întiemește o prealtă rezoluție din 13-lea Martie a. c., No. 6151 eșită, a căria cuprinsul acesta iașă — cum că *dascălii numai carii or jărtvit dă bună voe plata sa pentru penzie* sînt dator a o și da. Iară care n-au jărtvit nici s-au obligat spre ac(e)iaia, numai au urmat în stația (1) celor obligați, unii ca aceia nu sînt siliți a da, de cumva n-au vrea de bună voe.

No. 146. Tot Mărita Deputație, din 24-lea de Septemaceiaș, iarăș (brie) a. c., No. 569, poruncește ca învățătorii pentru penzie. care au jărtvit și sînt instare de a putea da, să se întărească în tot modul a da.

Incitu-i la No. 133 punctul al 2-lea, și de aicea vi să întiemește ca *faptele anumiților directori localnici, spre urmarea (2) altora și voi să le vestiți și să le lăudați*. Al 3-lea punct de sine să înțelege. Așijderea, la No. 137 și 146, de sine să înțelege și spre împlinirea lor vă fac îndatorați odată pentru totdeauna. Mai încolo, vi să poruncește iarăș ca *relațiile semestralnice* mai timpuriu să l(e) trimiteți, și care încă nu l(e)-ați trimis, sub grea răspundere îndată să le trimiță, dimpreună și conscripții a pruncilor celor vreadnici (3) de a umbla la școală, iară școala timpuriu, adecă la hotăritul tim(p) să-o începeți și toți pruncii cei buni de școală (parte bărbătească și fămească) să-i adunați la școală, ba încă pre cei ne-ascultători părinți ai pruncilor spre aceia și prin stăpinirea locului să-i întăriți. (4)

Dat în Logoj, în 15-lea Octom(brie) 821.

Ioan Mihuți

Crăesc al Școa(lelor) Director

1) postul, locul, comuna.

2) a servi exemplu.

3) capabili, au vîrsta școlară.

4) să-i convingeți — de a-și trimite copiii la școală.

11

EXAMENUL la semestrul I cu elevii din comuna Vișag, regiunea Timișoara. Tabloul elevilor pe clase. Originea socială a elevilor. Manualele școlare și materia predată. Numele reprezentanților comunei politice (chinez-primar și cumeți = consilieri) și al părinților elevilor prezenți la examenul public.

	I-iul semestru egzament s-au făcut în 30-lea Martie anul 1822, cu aceștia prunci și de față au fost persoanele care sînt din jos înscrisați		
1-iul clas	Brîndușă Ioana Mărie Cumbrie Marie Elisaveta Eva Eva Ilina Trandafir	Căprariu Babeți Jorgi Birlea Babeți Bogdan Babeți Găicir Daraba(n)tu Lazăr	Obicinuitele rugăciuni, desăvîrșit cunoașterea literilor pînă la lităra c(i) și nun ărarea 1, 2, 3 și a. m. de pa(r)te.
2-lea clas	Nicolae Ioan Mărcin Păun Ioan Vidu Mărtin Nicolae	Endru Bogdan Ștefan Darabanțu Nicolaevici Jorgi Șfircoci Văiugă	<i>Silabi(si)rea</i> din buvar pînă la foaia 33, <i>Cetire</i> din buvariu pînă la paragraful 3-lea, <i>Istoria</i> Sf(i)ntă: capul întliu și pînă la 5 poru(unei) a lui Dzeu, <i>Socoota</i> din cap, <i>Adiția</i> .
3-lea clas	Nicolae Ioan Ioan Vidu Iosif Trăila Parte {	Popovici Gujbă Șfircoci Jorgi Bogdan Șfircoci bărbătea(scă) 15 femeiască 9	<i>Cotihis(m)ul</i> pînă la paragraful 2-lea, <i>Istoria</i> sf. pînă la al 6-lea cap., <i>Cetirea</i> la <i>C(i)aslovu</i> pînă la foia 95, <i>Psaltirea</i> pînă la 14-lea <i>Ca-tismă</i> ; <i>Aducerea de mîndă</i> pră 126 fota, <i>Arek(met-tica)</i> , <i>Ad(unarea)</i> nume-riilor anum. și alte(le).
	Suma lor: 24. Sirguitori		
	Starea lor: De nemeși: nu-î „ preoți: 3 „ plugari: 21 Suma: 24		Joan Nicolae (ss) Sistema(tic) învă- tător a Tinerimeî Visagului
			cinstitele Feță care au fost la prevederea examentului celui public. x Janăși Babeți chinez x Rusalin Dragoi x Toma Babeți x Vidu Pobega x Thoma David x Thoma Leaută x Trăila Iacob x Thoma Izgăreanu x Blagoe Leaută x Trăila Hanțu x Păun Birlea x Ioan Șfircoci † Davidi Rașeanu † Ioan Nicoară † Păun Căprariu † Ioan Șfircoci x Antănași Șfircoci și alți mai mulți au fost de față la egzament.

12.

Deputația Fondurilor școlare stabilește normele de colectare cu „tasul școlar”, în biserici, a banilor care alimentează acest Fond. Odată cu rapoartele trimestriale, directorii școlari și învățătorii sunt obligați să verse, la Protopopiat, banii colectați cu tasul școlar, precum și cota respectivă din zeciuială — din cei 10 florini, cu care contribuie fiecare comunitate (comună sau parohie) la acel Fond.

Se trimite învățătorilor „tabelara consignație”, un fel de tablou-chestionar, după care să-și formuleze răspunsurile, în rapoartele trimestriale, privitoare la încasarea și administrarea sumelor colectate cu tasurile, ori incurse din zeciuială, donații, testamentele, etc.

Ințelepților învățători,
Mie iubiților,

98. Pentru tasul Mărita Deputație a Fundurilor Școlastice ocrotitoare, (2) din 1-lea aceștii luni, No. 264, intru asemenea (3) milostivului Decret de Curte din 13-lea Septembrie 1811, No. 11092 eșitului și de multe ori publicatului, prin carea să poruncește ca localnici(i) directori, și unde nu sânt aceștia, învățători(i), spre *purtarea tasului școlastic*, îndeașuns să privească banii adunați, înaintea sa a să număra și în ladă, supt cheia (4) parocului și a chinezului, a să pune, să silească, și despre împlinirea aceștii poruncă (5) la competenția (6) sa, relație (7) să facă; intru asemenea, dar, aceștii milostivă poruncă, (8) Mărita Deputație orînduiește ca acest mai sus lăudatul Decret, tuturor învățătorilor și mai ales celor de pe sate cu acest adaos să se republicască. (9)

1. Despre tasul școlastic. Fiește carele învățători să privească au în toate Duminecile și Sărbătorile umblă (10) tasul acelaș și de rămîne în vreo zi de acealia și anumit în ce zi și cu a cui pricină sau vină au rămas tasul fără de umblare?

- 1) La 1821, în Biserica ortodoxă romină din Transilvania și Banat, pe lingă tasul sau tasurile obișnuite, s-a introdus un tas special — *tasul școlar* — în scopul augmentării Fondului general școlar, pentru susținerea școalelor naționale-confesionale romine.
- 2) conducerea, direcțiunea Fondului.
- 3) în conformitate cu Decretul...
- 4) cheia.
- 5) porunci, ordin.
- 6) la locul, forul competent.
- 7) raport, dare de seamă.
- 8) milostive porunci.
- 9) republica — să se publice din nou.
- 10) se poartă prin biserică.

Cîtă sumă de bani la fiește care ocazie sau prilejul adunării a parohului s-au cules? Au în ladă și supt închisoare (1) să pîne, sau doară prin epitrofi (2) să duce acasă și nici nu să numără? Au osăbit epitrop pentru tasul scolastic estă, sau epitropul besearicii amîndoaă (3) tasuri poartă? Și deacă așa (este) —, au banii înaintea cuiva numără sau numai adună și apoi numai cîl vre(a) el pe suma (4) tasului școlastic a lăsa s-au dedat?

Despre zăciuiala 2-lea. Despre 10 fl. proșent sau zăciuială, învăță(torilor). Fiecare învățători pe ac(e)ia persoană, care banii aceștia, peste an, din partea comunității (5) s-au obicinuit a plăti, după trecerea fiecărui trimestru (sau 3 luni) din datorință să-i îndemne, ca *trimestralnica parte de zăciuială* de împreună cu banii tasului, la cuvînc(i)osul Domn Protoprezviter să ducă și precum au dus, și cîtă sumă au dus? Învățătoriul să însămne așijderea și deacă n-au dus nimica și pentru ce n-au dus? iarăși să însămne.

Despre jărtve (5) 3-lea. Despre jărtoile de bunăvoe date de bună voe. Fiește carele învățători să ispitească în trimestrul acela despre care face relația, (7) au cules au de acest felu de jertfe (spre pildă: la testament sau într-alt mod lăsat) sau ba? Apoi să însămne și de s-au cules și nu s-au cules.

Pentru mai deplina, a mai sus înșeratelor întrebări, înțelegere, și pentru îndreptarea (8) voastră, aicia vi să alătură sub tabelara consignație, (9) preste pusăle întrăbări, din împreună cu lovitile (?) cătră aceeași răspundere, din datorință, spre acel scop făcută, ca prescriindu-vi-să și avându-o la voi, totdeauna după acel(e)și răspunsuri întogma (10) să urmați și din porunca lăudatei Deputații la tot trimestrul; în sfârșitul după 8 zile, subț grea răspundere, să o faceți și să o trimiteți încoacea, ba încă și pre epitropii sau sirguitorii de banii școa-

1) cheie.

2) epitropi.

3) cel bisericesc și cel școlar.

4) seama.

5) comunitatea (comuna politică sau parohia?) alimenta Fondul școlar cu 10 fiorini (florinți) anual. *Zeciuiala* se vărsa trimestrial.

6) jertfe, donații.

7) raportul.

8) orientarea, călăuzirea.

9) tabloul ordinelor date; un formular, un chestionar, cuprinzînd întrebările privitoare la colectarea banilor pe seama Fondului școlar.

10) întocmai.

lelor, carii nu știu scrisoare, să-i ajutați, intru consignațiile (1) lor a le face, în care și voi să vă iscăliți, și vooă osăbită să vă faceți asemenea, (2) din carea apoi mai sus anumita tabelară consignație veți implini. Care poruncă și orindueli de aicea, spre luare de seamă și spre implinere vi să intiemește, cu acest adaos, cum unii ca aceia învățători, carii n-ar implini, și, la vremea sa, n-ar face poruncita relație de la simbria (3) să vor opri, ba și inpotrivindu-să, nescari învățători și de slujbă să vor lipsi. (4)

Cătră mai sus înșiratele puncturi (5) să adaogă și ac(e)asta, ca fiește care învățători pe dosul relați(e)i (6) semestralnice să însămne sporiul ce au făcut cu pruncii intru învățături și intru năravuri, (7) apoi și aceasta (relație), sau prin comunitate, (8) sau preoțimea locului, sau prin Domnii care vor fi la Egzament, să o întărească; (9) și odată pentru totdeauna relațiile semestralnice, pină în 15-lea Septemvrie, totdeauna a fiește căruia an, negreșit aic(e)a să le trimiteti, sau să le aduceți.

Dat, în Oraș Logoj, în 14/26 Maiu anul 1822.

Ioan Mihuț

Crăesc al Șhoalelor Director

ROMAN COTOȘMAN

-
- 1) tabloul sumelor colectate, donate, etc.
 - 2) să facă și copie după această „consignație“, care să rămână în arhiva școalei.
 - 3) salar.
 - 4) vor fi destituiți din post.
 - 5) puncte — ordine.
 - 6) raportului oficios.
 - 7) spor la studiu.
 - 8) autoritatea comunală, prin „chinez“-primar.
 - 9) cu pecetea oficiului și prin semnături.

Viața bisericească în cuprinsul MITROPOLIEI BANATULUI ARHIEPISCOPIA TIMIȘORII ȘI CARANSEBEȘULUI

SFINTIREA BISERICII DIN LIPOVA

Duminică, 30 iunie a. c. *I. P. S. Mitropolitul Vasile*, însoțit de prot. Dr. Marcu Bănescu, consilier administrativ și de diaconul I. Botău, a descins în parohia Lipova, pentru a sfinți biserica renovată. Monumentala biserică, ce datează din secolul al XIV-lea, a fost în trecut biserică minăstirească și a servit odinioară și de catedrală episcopală. Intrucît prezintă cele mai vechi urme de pictură bisericească din acest colț de țară (sf. Pahomie, frescă din sec. XV-lea, în pronaosul bisericii, partea stîngă), vechea biserică minăstirească constituie cel mai important monument de artă românească din Banat. În timpul ocupației turcești, pe la mijlocul sec. XVII-lea, biserica e transformată în moschee. La 1732 se face restaurarea bisericii, pictura fiind încredințată lui Nedelcu, unul dintre cei mai de seamă pictori din acea epocă la noi. Iconostasul a fost pictat de Ștefan Tețchi la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, sub influența Renașterii italiene.

Alte restaurări au loc în 1797 și apoi în 1928, precum ne arată inscripția deasupra intrării principale. La această din urmă restaurare s-a executat și pictură nouă de pictorii: M. Rimniceanu, V. Blendea și Brăescu.

Prețios monument istorico-religios, care a rezistat de-a lungul veacurilor fenomenului de catolicizare, precum și valurilor atîtor războaie ca o stîncă de granit, biserica Lipovei, scăldată de undele line ale Mureșului, servește astăzi de biserică parohială. Anul acesta vechii biserici i s-au făcut reparații în interior (corul zugrăvit din nou) și în exterior (întreaga fațadă și părțile laterale, precum și gardul împrejmuitor au fost vopsite de nou).

Fondurile pentru executarea acestor lucrări s-au acordat de către Direcția Generală a Monumentelor Istorice.

După sfințirea bisericii și înconjurarea de 3 ori cu obișnuitele stări și citirea „rugăciunii sfințirii bisericii, cînd i s-a făcut vreo reparație pe dinlăuntru“ de către *I. P. S. Mitropolit*, a urmat oficierea sf. Liturghii, pontificată de către *I. P. S. Mitropolit Vasile*, asistat de preoții: prot. Dr. M. Bănescu, consilier arhiepiscopesc, Vitalie Pereteatcu, protopopul Lipovei, pr. V. Groza-Milova, pr. Andrei Bejan-Chelmac, pr. Radu Crăciun-Lipova, pr. Al. Boiu-Zăbrani, pr. V. Cazacu-Ususău, pr. Tr. Ungureanu-Dorgoș și diacon I. Botău.

Răspunsurile liturgice au fost date de cele două coruri parohiale: Corul bărbătesc, condus de inv. Ioan Milosav și de Corul mixt, condus de pr. Valentin Livovschi.

La priceasnă protopopul V. Pereteatcu a făcut obişnuitul raport despre situația parohiei, precum și un scurt istoric al acestei biserici.

Apoi I. P. S.S. *Mitropolit Vasile* într-un vibrant cuvînt între altele a spus: Trăim în epoca mașinii (a mecanizării), iar viața toată este organizată mecanic cu un plan și un scop bine definit. O mașină oricît de perfectă ar fi trebuie condusă de cineva. Dacă și viața o privim ca și pe o mașină, atunci și ea are nevoie de un conducător.

Viața nu apare pe pămînt din întîmplare. Ea a fost făcută de cineva cu un scop, care trebuie realizat. Dacă Dumnezeu a dat viața, atunci El are și grijă de noi. Purtarea aceasta de grijă a lui Dumnezeu față de noi poartă numele de prorie cerească sau providență. În duminica a treia după Rusalii, sf. Evanghelie ne vorbește despre providența divină.

Prilejul sfințirii unei biserici este plin de învățăminte pentru fiecare creștin. Au fost veacuri, cînd creștinismul nu s-a putut manifesta ca acum, fiind prigonit și abia după trei veacuri, creștinii și-au putut manifesta credința lor în libertate.

Viața noastră de creștini trebuie să se desfășoare astăzi pe plan spiritual, făcîndu-ne daoria față de Biserică, dar și pe plan social, îndeplinindu-ne toate îndatoririle față de Stat ca cetățeni loiali ai patriei, după cuvintele sf. Apostol Pavel: „Tot omul să se supună stăpînirilor celor mai înalte, căci nu este stăpînire fără numai de la Dumnezeu...”.

După sf. Liturghie I. P. S. *Mitropolit* a făcut inspecție la oficiul parohial, apoi s-a reîntors la reședință.

CONCERT RELIGIOS

Duminică, 23 iunie, orele 19, a avut loc în Catedrala mîtropolitană din Timișoara un concert de muzică religioasă, cu concursul primilor soliști ai Instituțiilor de artă din București: *Petre Ștefănescu-Goangă* bariton, luat al premiului de Stat și prim solist al Teatrului de Operă și Balet din București, *Emilia Petrescu-Gironeanu*, soprană lirică, laureată a Festivalului Tineretului din R. P. R., primă solistă a Filarmonicii „Gh. Enescu”-București, *Nella Dumitriu*, mezzo-soprană, primă solistă a Teatrului de Operă și Balet-București, *Maria Voloșescu*, soprană dramatică, primă solistă a Teatrului de Operă și Balet-București, *Gheorghe Ionescu*, tenor, profesor de canto la Conservatorul „C. Porumbescu”-București. La armoniu Helmuth Plattner, prim organist al Filarmoniceii de Stat Gh. Enescu-București.

S-a executat un bogat repertoriu din compozitorii: Niedermeyer, I. S. Bach, Monteforte, I. Gh. Comănești, N. Lungu, Max Reger, Fr. Schubert, S. V. Drăgoi, Fr. Hubic, J. Marx, G. F. Händel, J. Brahms, I. Chirîțescu, I. Popescu-Brănești, Bordese, Faure și Pergolese. Atît primsolistii cit și Corul Catedral au executat compozițiile cu deosebită tehnică și expresivitate. S-a remarcat îndeosebi baritonul *Petre Ștefănescu-Goangă* și

mezzo-soprană Nella Dumitriu, care și-au dovedit toată gama posibilităților lor artistice. Finalul de un dinamism zguduitor l-a cunoscut magnifica compoziție „Către Tine Doamne” de N. Lungu, cor mixt cu soli cvartet: Maria Voloșescu, soprană, Nella Dumitriu mezzo-soprană, Gheorghe Ionescu tenor și Petre Ștefănescu-Goangă bariton.

Distincții

I. P. S. Mitropolit Vasile, pentru merite pe teren pastoral și literar teologic a acordat distincția de Iconom Stavrofor preotului octogenar I. Nicorescu, fost paroh în Jabăr, apoi în Curtici și profesor de cîntare și tipic la Institutul Teologic din Arad.

Examen de diplomă la Școala de cîntăreți bisericești din Caransebeș

În zilele de 22 și 25 iunie a avut loc la Seminarul Teologic din Caransebeș, examenul de diplomă a absolvenților Școlii de cîntăreți bisericești, sub prezidiul I. P. C. Sale Ic. Stavr. Dr. N. Neaga, profesor la Institutul Teologic de grad universitar din Sibiu. În comisia examinatoare, pe lângă profesorii școlii, au luat parte prot. Dr. I. Crețiu, ca delegat al Consiliului Arhiepiscopesc din Timișoara și prot. ic. stavr. Dr. Gh. Lițiu, vicar eparhial, ca delegat al Episcopiei Aradului. S-au prezentat 30 de absolvenți, reușind toți absolvenții, dintre care absolvenții: Ioan Ciuciună a obținut media generală 10, Ilie Șiclovan, 9,59 și Beniamin Gligor 9,50.

Examen de diplomă a absolvenților Seminarului Teologic din Caransebeș

Cu aceeași comisie s-a dat examenul de diplomă absolvenților Seminarului Teologic din Caransebeș în zilele de 26—28 iunie. Toți cei 13 candidați prezentați au reușit, iar absolvenții: Emil Dumitrașcu a obținut media generală 10 și Ignea Gruța, 9,58. În ziua de 29 iunie a fost încheierea festivă a cursurilor Seminarului Teologic. După serviciul religios, oficiat de toți preoții profesori examinatori, în frunte cu directorul Seminarului Teologic, prot. Dr. Zeno Munteanu, a avut loc festivitatea încheierii cursurilor, în sala festivă a Seminarului Teologic, în cadrul unui program de cîntări religioase. Directorul Seminarului a făcut un raport general și a premiat elevii distinși.

În numele elevilor absolvenți a mulțumit profesorii pentru străduințele depuse, absolventul Emil Dumitrașcu, șeful promoției. A mai vorbit apoi președintele comisiei examinatoare, prof. Dr. N. Neaga și Prot. Dr. I. Crețiu.

Fapte pilduitoare

Prin strădaniile preotului Ilie Serafin, parohul comunei Sînpetru Mare, raionul Sinnicolaul Mare, și a cantorului Ioan Mateș, biserica ort. rom. din această comună, a primit un clopot,

din partea fabricii de clopote „Rășcanu“, din București. Clopotul are o greutate de 60 kg. și a fost sfințit în ziua de Rusalii, în cadrul unei slujbe religioase oficiată de către preotul Cornel Jurca, actualul paroh.

Credincioșii comunei Sînpetru Mare, sînt recunoscători și aduc mulțumiri atît preotului Ilie Serafin și cantorului Ioan Mateș, cit și fabricii de clopote „Rășcanu“, care a făcut acest dar atît de însemnat pentru biserica lor.

Hramul minăstirilor

Minăstirile din Banat — prețioase giuvaere de artă românească și oaze de profundă reculegere duhovnicească — și-au sărbătorit și anul acesta hramul lor. Credincioși cucernici din toate părțile au poposit cu multă evlavie în fața bătrinelor altare ale sfintelor noastre minăstiri, bătînd metanii pe lespedea lor rece și vărsînd lacrimi de pocăință sinceră. Astfel *Schitul de la Bogiltin* din raionul Orșova și-a sărbătorit hramul la sărbătoarea ss. Apostoli Petru și Pavel. La Duminica Tuturor Sfinților credincioși din jurul Caransebeșului s-au îndreptat cu deosebită bucurie duhovnicească spre schitul *Piatra Scrisă de la Armeniș*.

Minăstirea de maici „*Sf Ilie de la Izvor*“-*Vasiova*, apoi minăstirea de monahi „*Izvorul Miron*“ de lângă *Romînești* și schitul „*Sf. Ilie*“ de pe *Muntele Mic*, și-au serbat hramul la sărbătoarea Sf. Prooroc Ilie.

La praznicul Schimbării la față și-au sărbătorit hramul minăstirile *Săraca* de lângă *Șemlacul Mare* și schitul de pe muntele *Semenic*.

Minăstirea de la *Lipova* și-a prăznuit hramul la Adormirea Maicii Domnului, iar minăstirea de maici de la *Timișeni* la Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul.

La înălțarea sf. Cruci și-a sărbătorit hramul minăstirea de la *Partoș* și minăstirea de la *Cebza* cu biserița ei de lemn, primind în linistea lor tainică pe credincioșii din jur.

Activitatea pastorală în Giroc

În parohia din Giroc, se desfășoară o vie activitate pastorală. Preotul Horia Vișoiu după ce a organizat catehizarea a luat inițiativa formării unui cor care dă în fiecare duminică răspunsurile liturgice.

Este de remarcă și munca depusă la îndrumările preotului — de către cîntărețul de strănă *Iosif Drăguțiu* în ceea ce privește cîntarea bisericească. O impresie foarte frumoasă o produce execuția „*Tatăl Nostru*“ și „*Priceasna*“ de către *Drăguțiu Maria* și *Maria Coandă*.

Realizări grăitoare

După ce prin strădania Pr. Horia Vișoiu și spiritul jertfelnic al credincioșilor s-a electrificat sf. biserică din Giroc, zi-

dele acestea s-a electricitat și ceasul din turnul bisericii prin donațiile credincioșilor. S-a reparat apoi casa parohială pentru care și-a dat multă osteneală episcopul *Lazar Marincu* iar credinciosul *Ciorogariu Ionel și soția sa Maria*, au dăruit frumoase perdele la ușile sf. altar. De asemenea frații *Vichentie și Ilie Rotaru*, au împodobit iconostasul cu splendide lumini electrice.

Cinste se cuvine credincioșilor din parohia Giroc, care ascultind îndemnul preoților lor, se îngrijesc de înfrumusețarea sf. locaș dumnezeesc!

De sf. Rusalii, Ecaterina Piras a donat sf. biserici 2 prapori, iar Floare Loica un frumos acoperemint pentru tetrapod.

† Prof. SAVA GOLUMBA

Simbătă, 15 iunie 1957, ora 5 dimineata, a murit venerabilul prof. Sava Golumba. Vestea plecării lui din mijlocul oamenilor iubitori de muzică, s-a răspândit cu iuțea fulgerului, îndolind aproape toată Timișoara.

Născut la 14 august 1896 în com. Berzasca jud. Caraș, studiile le-a urmat în satul natal, apoi la Gimnaziul din Beiuș, iar Academia de muzică la Budapesta.

După absolvirea Academiei de muzică a fost numit profesor la Liceul „Gheorghe Barițiu”-Cluj, apoi la Seminarul pedagogic-Cluj și la Academia de muzică.

Despre activitatea prof. Sava Golumba la Cluj, a scris foarte succint Filaret Barbu, în Dacia, duminică 4 mai 1941, din care reproducem: „Din punct de vedere artistic-muzical numele prof. Sava Golumba este o cheazășie pentru buna instruire și conducere a corului. Maestrul Golumba ne este îndoebște cunoscut nouă, băănătenilor, încă din primii ani ai Unirii, cind la Cluj a înjghebat primul cor al Cercului academic băănățean, organizind, în colaborare cu regretatul Ghiță Bănuțiu, actor, nemărate șezători și concerte în orașele și satele din Banat. Mai tirziu, dirijorul Golumba a apărut pe scenele noastre cu Corul Operei, dind citeva concerte memorabile. Ajuns profesor la catedra de muzică a Liceului Barițiu, își continuă cu predilecție vocațiunea, devenind unul dintre cei mai apreciați dirijori de coruri ai Clujului. A funcționat mai mulți ani ca dirijor al Corului Episcopesc ort. rom., apoi la Corul C. F. R. și la alte societăți similare, unele chiar iniințate de D-sa. Deci pe terenul coral prof. Sava Golumba este primul dirijor băănățean care s-a impus în capitala Ardealului.

Cu prof. Sava Golumba viața dirigențială a Timișorii va lua un nou avnt, iar execuțiile corale vor interesa viu pe melomani, deoarece dirijorul Golumba știe să domineze creația, punind suflet în fiecare fragment și exteriorizind cu mult simț cursul muzical al unui ansamblu coral.

Venind la Timișoara, în Banatul său drag, funcționează ca profesor de muzică la Școala Normală. La Timișoara a dirijat

Corul C.F.R., Corul Avocaților, Corala Banatului și Coșul Mitropoliei Banatului.

Străduințele lui pentru a întocmi un repertoriu de cintece, care nu se găsea, vorbesc mult despre dragostea manifestată față de arta muzicală. A tipărit diferite culegeri de cintece populare, imne bisericești, liturghii, colinde.

O bună parte din cîntările bisericești au fost culese din cei maieminenți compozitori ruși și traduse în limba română. Unele transpuse din cor mixt, pentru cor de bărbați și invers.

Avea o deosebită stimă față de exponenții muzicii religioase ortodoxe ruse ca Bortneanski, Arhanghelschi, Turcianinov, Cescocov, Vedeli, Ciacovschi, Lamachin, etc.

Moartea prof. Sava Golumba a produs un mare gol în viața muzicală din Timișoara, dar pentru că și-a ales calea „unde nu este durere, nici scribă, nici suspinare” — veșnică să-i fie pomenirea.

Trupul neinsușlețit al răposatului a fost așezat, pentru odihna de veci, în cimitirul din str. Mătășari.

Slujba înmormintării a fost oficiată de către un sobor de preoți în frunte cu Ic. Stavr. Dr. P. Țucra.

Personalitatea defunctului a fost evocată prin cuvinte simțite și elogioase de către Ic. Stavr. P. Țucra, colonelul Drăgulescu, prof. Mihalache directorul Institutului Pedagogic și prof. Făraru Romeo.

Prof. Iacobescu Petru

EPISCOPIA ARADULUI

INSPECȚII ȘI VIZITAȚII CANONICE.

La data de 12 mai a. c. parohia Tămașda, raionul Criș, a fost vizitată de P. C. vicar eparhial Dr. Gh. Lițiu, iar parohia Ilrnova, raionul Ineu, de către P. C. consilier eparhial Dr. Petru Deheleanu.

HIROTONIRI.

În 24 Iunie a. c. Prea Sfinția Sa, episcopul Andrei, a hirotonit întru preot pe diac. Fugătă Nicolae, iar întru diacon pe absolventul de Institut teologic Șandor Iosif. La 25 iunie, acesta din urmă a fost hirotonit întru preot, iar absolventul de Institut Teologic Bozianu Gheorghe întru diacon. Acesta din urmă a fost hirotonit preot în ziua de 26 iunie.

DISTINCȚII.

Prea Sfinția Sa Episcopul Andrei a acordat rangul de iconom Stavrofor protopopilor raionali: Teofil Chifa-Deva și Ieronim-Ciocan-Hațeg.

DECESE

Au decedat următorii preoți: Sabin Mihuțiu, preot învățător pensionar-Arad, la data de 7 mai; Ioan Sirban din Mermești, raionul Gurahonț la data de 15 iunie.

PEDEPSE.

Pr. Mandache Constantin de la parohia Beliu, raionul Ineu, a fost sancționat cu pedeapsa transferării în altă parohie.

CARTI RELIGIOASE-RITUALE pentru rominii ortodocși din Detroit, 27, Michigan, S. U. A., au fost dăruite de Episcopia Aradului, prin intermediul cetățeanului american Ioan Podgoreanu, originar din Curtici, care ne-a vizitat Țara.

INFORMAȚII DIN ȚARĂ

și de peste hotare

Din țară

VIZITA DELEGAȚIEI BISERICII ORTODOXE ROMINE FACUTA BISERICII ORTODOXE DIN R. P. F. IUGOSLAVIA

Simbătă, 1 iunie, a părăsit Capitala, plecînd în R. P. F. Iugoslavia, delegația Bisericii ortodoxe romîne.

Din delegație au făcut parte Prea Fericitul Iustinian Marina, patriarhul Bisericii ortodoxe romine, II. PP. SS. Iustin Moisescu, arhiepiscop al Iașilor și mitropolit al Moldovei și Sucevei, Firmilian Marin, arhiepiscop al Craiovei și mitropolit al Olteniei, Vasile Lazarescu, arhiepiscop al Timișoarei și mitropolit al Banatului, PP. SS. episcop Teoctist Arapaș Botoșeneanu, vicar patriarhal, Teofil Herineanu, episcop al Romanului și Hușilor, preot Traian Belasçu, vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Ioan Coman, rectorul Institutului Teologic din București, preot Traian Ghica, consilier patriarhal.

La Belgrad, delegația a făcut o vizită oficială Bisericii ortodoxe din R. P. F. Iugoslavia la invitația Prea Fericitului Patriarh Vichentie al Serbiei.

Delegația a fost primită de Prea Fericitul Patriarh al Bisericii ortodoxe a Serbiei Vichentie, de președintele Asociației preoților ortodocși din Iugoslavia, Milan Smilianici, și de alți clerici. Oaspeții au fost întîmpinați de asemenea de Volimir Stoinici și Veliko Zekovici, membri în Vecea Federațivă Executivă, de Dobrivoje Vidici subsecretar de stat pentru afacerile externe, precum și ambasadorul R. P. Romine la Belgrad, Niculafe Guină.

Salutînd pe membrii delegației romine la catedrala din Belgrad, unde oaspeții s-au dus imediat după sosirea lor în capitala Iugoslaviei, Prea Fericitul Patriarh al Bisericii ortodoxe a Serbiei, Vichentie a vorbit despre bunele relații care au domnit întotdeauna între Bisericile ortodoxe din Serbia și România și s-a referit la eforturile depuse de conducătorii ambelor popoare pentru menținerea păcii în lume și pentru dezvoltarea bunelor relații între popoarele romîn și iugoslav.

În cuvîntarea de răspuns Prea Fericitul Patriarh Justinian și-a exprimat dorința ca bunele relații dintre cele două Biserici să se adîncească și să se consolideze prin vizite reciproce. El a vorbit de asemenea despre aspirația comună a celor două Biserici ca pacea mondială să fie menținută.

DELEGAȚIA BISERICII ORTODOXE ROMINE
DISTINSA CU ORDINE ALE R. P. F.
IUGOSLAVIA

La Belgrad, membrii delegației Bisericii ortodoxe romine au vizitat monumente istorice și culturale din capitala R. P. F. Iugoslavia și au depus o coroană de flori la monumentul Eroului necunoscut și al eliberatorilor Belgradului.

În continuare delegația Bisericii ortodoxe romine, însoțită de Prea Fericitul Patriarh Vichentie al Serbiei a vizitat timp de cinci zile Republica Populară Serbia.

La 9 iunie Patriarhul Bisericii ortodoxe al Serbiei Prea Fericitul Vichentie, a oferit un dineu în cinstea Prea Fericitului Patriarh al Bisericii ortodoxe romine și a membrilor delegației Bisericii ortodoxe romine. În aceeași zi cei doi patriarhi au oficiat o liturghie în catedrala din Belgrad, asistați de clerici ai celor două biserici ortodoxe.

La 10 iunie, vicepreședintele Vecei Executive Federative a R. P. F. Iugoslavia, Alexandr Rankovici, a conferit în numele președintelui R. P. F. Iugoslavia înalte decorații Prea Fericitului Patriarh al Bisericii ortodoxe romine, Justinian și membrilor delegației, care se află în Iugoslavia ca invitați ai Bisericii ortodoxe a Serbiei. Prea Fericitul Patriarh Justinian a fost decorat cu ordinul Steagul Iugoslaviei clasa I-a, II. PP. SS. mitropoliți și PP. SS. episcopi care fac parte din delegație — cu ordinul Steagul Iugoslaviei clasa II-a, iar celorlalți membri ai Delegației le-a fost conferit ordinul Steagul Iugoslaviei clasa III-a.

La conferirea înaltelor distincții, vicepreședintele Vecei Executive Federative a R. P. F. Iugoslavia, A. Rankovici, a spus printre altele: Vizita pe care ați făcut-o în aceste zile Bisericii ortodoxe a Serbiei nu este numai o dovadă a relațiilor de prietenie existente între cele două Biserici ortodoxe vecine, ci în același timp și o contribuție la dezvoltarea și consolidarea relațiilor de prietenie și a colaborării între România și Iugoslavia. Președintele Republicii v-a conferit ordinul Steagul Iugoslaviei ca o recunoaștere a acestor merite.

Istoria popoarelor iugoslave și a poporului român este asemănătoare, a declarat în continuare A. Rankovici. Ele sînt legate prin eforturile comune în lupta lor pentru independență. Astăzi, eforturile lor sînt îndreptate spre construirea unei comunități sociale mai fericite și mai bune, care va înflori prin dezvoltarea socialismului și menținerea păcii în lume. Sînt de înțeles, deci, eforturile noastre comune pentru întărirea colaborării internaționale și a păcii în lume, pentru dezvoltarea unor bune relații de vecinătate și colaborare între Iugoslavia și România. Asemenea relații și legături corespund dorințelor și intereselor popoarelor noastre și aduc un real folos comunității internaționale.

În cuvîntul său de răspuns, Prea Fericitul Patriarh Justinian și-a exprimat recunoștința față de președintele R. P. F. Iugoslavia, Iosip Broz-Tito, atît în numele său personal cît și în numele membrilor delegației, pentru distincțiile care le-au fost acordate. El și-a exprimat de asemenea recunoștința pentru primirea frățească de care s-au bucurat membrii delegației în timpul șederii lor în Iugoslavia. Apreciem această cinste și dragoste manifestate față de noi, a spus Prea Fericitul Patriarh Justinian, ca fiind sentimente adresate întregii comunități a Bisericii ortodoxe romine și întregului popor român.

Prea Fericitul Patriarh Justinian a subliniat că unitatea între poporul român și popoarele Iugoslaviei este asigurată prin eforturile comune în lupta frățească, hotărîită pentru menținerea și dezvoltarea colaborării pașnice între cele două popoare. Biserica ortodoxă romină sprijină pe deplin acțiunea întreprinsă de poporul român și conducătorii lui, pentru dezvoltarea unor legături prietenești cu toate popoarele, îndeosebi cu popoarele vecine.

Apoi Prea Fericirea Sa a relevat succesele obținute de popoarele Iugoslaviei.

La solemnitatea conferirii ordenelor au participat Veljko Zekovici, secretar al Vecei Executive Federative, și reprezentanți ai Comisiei federale pentru problemele cultelor. Biserica ortodoxă a Serbiei a fost reprezentată de Prea Fericitul Patriarh Vikentie și de alți înalți demnitari.

RECEPȚIE OFERITA DE AMBASADORUL R. P. ROMINE LA BELGRAD ÎN CINSTEA DELEGAȚIEI BISERICII ORTODOXE ROMINE

La 9 iunie a. c., ambasadorul R. P. R. la Belgrad, N. Guină, a oferit o recepție în cinstea delegației Bisericii ortodoxe romine condusă de Prea Fericitul Justinian Marina Patriarhul Bisericii ortodoxe romine.

Au fost de față: Prea Fericitul Vikentie, Patriarhul Bisericii ortodoxe a Serbiei, mitropoliți și episcopi ai Bisericii ortodoxe Iugoslave. La recepție au luat parte de asemenea Miloș Minici, președintele Vecei Executive a Serbiei, Slobodan Penezici, vicepreședinte al Vecei Executive, Velimir Stoinici, Kristo Popidova și Velko Zekovici, membri ai Vecei Federale Executive, Dobrivoe Vidici, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Externe, membri ai Sinodului și oameni de cultură.

Recepția a decurs într-o atmosferă cordială.

DECLARAȚIA DE COLABORARE ÎNTRE BISERICILE ORTODOXA ROMINA ȘI A SERBIEI

La 11 iunie, Prea Fericitul Patriarh al Bisericii ortodoxe romine Justinian și Prea Fericitul Patriarh al Bisericii ortodoxe a Serbiei, Vikentie, au semnat o declarație cu privire la relațiile și colaborarea dintre cele două Biserici.

Reprezentanții Bisericii ortodoxe romine și Bisericii ortodoxe a Serbiei au făcut un schimb de păreri în legătură cu problemele curente ale celor două Biserici.

S-a subliniat — se arată în declarație — că cele două Biserici au păreri identice în ce privește condițiile în care se desfășoară viața bisericească în lumina evenimentelor internaționale actuale. Reprezentanții celor două Biserici au fost de acord că atit relațiile dintre ele cit și relațiile dintre toate Bisericile ortodoxe trebuie să se dezvolte spre mai strinsă colaborare. Ei au fost de asemenea de acord că aceste întâlniri trebuie să continue și de aseinența să se facă schimb de experiență de profesori și de studenți.

Declarația mai subliniază că cele două Biserici trebuie să fie angajate activ în vederea promovării păcii în lume și să se sprijine eforturile popoarelor celor două țări pentru a avea o viață mai bună și mai fericită. În declarație se subliniază de asemenea că clerul celor două Biserici va activa în vederea întăririi relațiilor de prietenie, dintre cele două popoare, spre folosul cauzei păcii în lumea întreagă.

Înaltii prelați ai Bisericii ortodoxe romine, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, au părăsit Iugoslavia la 11 iunie, plecând spre patrie.

Alegerea, investitura și instalarea noului Mitropolit al Ardealului

După cum am arătat în numărul anterior al revistei noastre, redăm în mod mai amplu solemnitățile ce s-au desfășurat la București și Sibiu, cu ocazia alegerii, investiturii și instalării I. P. S. Sale Nicolae Colan ca arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și mitropolit al Ardealului.

Joi dimineață, 23 mai a. c., au sosit la palatul Patriarhiei din București membrii Sf. Sinod, în frunte cu *P. F. Patriarh Justinian* deputații eparhiali de la Sibiu și reprezentanți ai celorlalte mitropolii și episcopii, delegația Arhiepiscopiei Sibiului și alți oaspeți. Toți s-au adunat în capela Patriarhiei unde P. S. Valerian al Oradiei, cu un sobor de preoți și diaconi a slujit un Te-Deum.

După Te-Deum a avut loc în sala de ședințe a Sf. Sinod alegerea noului Mitropolit al Ardealului. Sint de față 77 membri ai Colegiului electoral bisericesc, format din reprezentanți ai preoțimii și ai credincioșilor. Iau parte la lucrările Colegiului: d. dr. Petru Groza, președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R., d. Petre Costache, ministru pentru problemele organelor locale ale administrației de stat, delegat al președintelui Consiliului de Miniștri, d. Gh. Vidrașcu, delegat al

Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R., d. D. Dogaru, secretar general al Departamentului Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri al R. P. R., d. academicieni prof. univ. P. Constantinescu-Iași, dr. N. Gh. Lupu, dr. V. Rășcanu, Bucur Schiopu, adjunct al ministrului Agriculturii și Silviculturii și alții.

dl. D. Dogaru, secretar general al Departamentului Cultelor a dat citire decretului Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R., privind deschiderea lucrărilor Colegiului electoral bisericesc pentru alegerea arhiepiscopului de Alba-Iulia și Sibiu și mitropolit al Ardealului.

Prea Fericitul *Patriarh Justinian* arată printre altele, că scaunul Mitropoliei Ardealului, pe care au păstorit marii ierarhi Andrei Șaguna și Nicolae Bălan și scurt timp vrednicul lor urmaș I. P. S. Mitropolit Iustin, a devenit vacant. Biserica Ardealului a avut o istorie plină de lupte și suferințe.

Pe la 1698—1700 împărații de la Viena, care ajunseseră stăpîni peste Ardeal, împreună cu mitropoliții catolici din Ungaria, au reușit prin silnicie și vicleșug să rupă pe credincioșii romîni în două, silind o parte din preoți și credincioși să primească unirea cu Roma. Cu toate acestea, vreme de 250 ani cit a ținut această dezbinare preoții și credincioșii din „acele două strane” au păstrat legea strămoșească neschimbată. Ei au avut mereu nădejdea că se vor îmbrățișa iarăși în sinul aceleiași Biserici strămoșești. Casa de Hohenzollern, a făcut însă Concordatul, prin care catolicismul era întărit și ruptura dintre romîni adîncită. Abia, datorită libertății religioase acordate în Republica Populară Romînă, preoții și credincioșii au putut zdrobi cătușele dezbinării și să devină iarăși una, ca înainte de 1698.

De aceea Prea Fericirea Sa atrage luarea aminte asupra răspunderii ce au membrii colegiului electoral bisericesc în alegerea noului Mitropolit al Ardealului.

După acest Cuvînt plin de înțelepciune, se suspendă lucrările Colegiului electoral bisericesc timp de 15 minute, ca membrii colegiului să se consfătuiască.

La redeschiderea ședinței se aleg ca bărbați de încredere P. C. Alexandru Ionescu, vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și d. dr. T. Spătaru, deputat eparhial de la Sibiu.

Prea Fericitul *Patriarh Justinian* salută cu bucurie prezența dlui Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R. și prezența d-lor miniștri, delegați ai președintelui Consiliului de Miniștri, ai Prezidiului Marii Adunări Naționale, prezența acad. P. Constantinescu-Iași, fost ministru al Cultelor, dr. N. Gh. Lupu, dr. V. Rășcanu, d. Bucur, Șchiopu. Aceasta arată bunele relații dintre Biserică și Stat. Prea Fericitul *Patriarh* asigură Guvernul că așa cum Biserica a sprijinit și pînă acum strădaniile poporului pentru pace și pentru o viață mai bună, va continua și de acum înainte să lucreze cu și mai mult zel pentru binele poporului.

După aceea se împart buletinele de vot, care sînt hîrtii albe cu o șampilă într-un colț. Fiecare deputat scrie pe buletin numele celui pe care îl votează, împătură buletinul și-l pune în urnă.

Prea Fericitul Patriarh *Justinian* desface urna și citește buletinele. Rezultatul votării: toți membrii prezenți (77) au votat cu P. S. Nicolae Colan al Clujului. P. S. Sa este proclamat ales în unanimitate ca arhiepiscop al Sibiului și mitropolit al Ardealului. Sala izbucnește în aplauze furtunoase: e un moment de mare însuflețire. Voia lui Dumnezeu a fost ca pe scaunul Sibiului să urce incununatul de vrednicii episcop al Clujului, fiu duhovnicesc al Sibiului.

CUVINTAREA NOULUI MITROPOLIT AL ARDEALULUI

Luînd cuvîntul I. P. S. mitropolit Nicolae Colan, după ce arată că e adînc mișcat de prețuirea și dragostea ce i s-a dat, spune, printre altele:

„După ce am terminat liceul șagunian de la Brașov și apoi Teologia și Literale, în toamna anului 1920, neuitatul mitropolit Nicolae m-a chemat în slujba de secretar al Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu, iar în 1922, tot toamna, după un an de studii neotestamentare la Universitatea din Berlin, m-a numit profesor la catedra de Studiul Biblic al Noului Testament de la Institutul Teologic Andreian, al cărui rector am ajuns cîțiva ani mai tîrziu și am rămas pînă cînd m-am mutat în fruntea cîtitoriei lui Ștefan cel Mare a Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Îmi dau seama că voi pleca să cîrmuiesc creștinească turmă ortodoxă a marilor mei înaintași Ilie Iorest și Sava Brancovici, ierarhii mărturisitori ai dreptei credințe, trecuți de curînd în rîndul sfinților bineplăcuți lui Dumnezeu. Sînt conștient mai departe că mă duc să vestesc Evanghelia Domnului din cetatea în care au propovăduit marii mitropoliți Andrei Șaguna și Nicolae Bălan, cari s-au săvîrșit din viață ca niște patriarhi binecuvîntați de Dumnezeu cu bătrînețe bune. Căci purtînd în suflet sicriul legii cu năzuințele și așteptările lor cele mai sfînte, s-au învrednicit de bucuria dreptului Simion: și-au văzut încă în viață fiind, împlinirea acestor năzuințe și așteptări. Andrei Șaguna și-a văzut reînființată Mitropolia Ortodoxă Romînă din Transilvania, iar Nicolae Bălan și-a văzut reintregirea Ortodoxiei Ardelene, pentru care a luptat timp de o jumătate de veac.

Acești înțelepți înaintași mă obligă să-mi rostuiesc lucrarea misionară în alvia tradiției sfîntei noastre Biserici, tradiție care mă va feri și de aci înainte de primejdia rătăcirilor ispititoare. Dar tot atît de limpede îmi dau seama că sînt chemat să propovăduiesc Evanghelia Domnului în mijlocul *poporului romînesc de astăzi*, popor trecut prin focul unei involburate revoluții. Iar această împrejurare îmi poruncește să nu pun petec

vechi la haină nouă, nici să nu pun vinul nou în burdufuri vechi.

Nădăjduiesc că dînd — după povața Evangheliei — Chezarului ce-i al Chezarului și lui Dumnezeu ce-i al lui Dumnezeu, — cu ajutorul Lui voi izbuti, măcar în parte, să-mi fac datoria și față de Hristos, Domnul nostru și față de patria noastră dragă, Republica Populară Romînă.

De asemenea mă rog, ca oarecînd Sfîntul Efrem Sirul : „Doamne și stăpînul vieții mele, duhul trîndăviei și al grijii de multe, al iubirii de stăpînire și al grăirii-n deșert, nu mi-l da mie. Iar duhul curăției, al smereniei și al răbdărei și al dragostei de frate, dăruiește-mi-l mie, slujii tale.

Că binecuvîntat ești în veci, Amin.“

Prea Fericitul Patriarh *Justinian* mulțumește membrilor Colegiului electoral, reprezentanților Prezidiului Marii Adunări Naționale și ai Guvernului R. P. R. Asigură pe d. Dr. Petru Groza, Președintele Prezidiului Marelui Adunări Naționale, că reprezentanții Bisericii la dragoste vor răspunde cu dragoste, la prietenie cu prietenie, dîndu-și contribuția lor la propășirea patriei. Dorește apoi nou alesului Mitropolit ani mulți de cea mai pașnică și roditoare păstorie.

D. D. Dogaru, secretar general al Departamentului Cultelor a dat citire decretului Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R. pentru încheierea lucrărilor colegiului electoral bisericesc.

I. P. S. mitropolit *Nicolae Colan* este înconjurat cu dragoste de cei prezenți, care îl felicită și îi doresc arhipăstorie îndelungată și bogată în roade pentru Biserică și patrie.

INVESTITURA ÎNALT PEA SFÎNȚITULUI NICOLAE COLAN

Simbătă, 25 mai 1957, orele 11 a. m. a avut loc în sala sinodală de la Patriarhie investitura noului ales Mitropolit al Ardealului. Au fost de față: Prea Fericitul Patriarh *Justinian*, d. D. Dogaru, secretar general al Departamentului Cultelor, I. P. S. Mitropoliți și P. S. episcopi membri ai Sf. Sinod, Directori din Departamentul Cultelor, consilieri patriarhali, delegația Arhiepiscopiei Sibiului, delegația Institutelor Teologice, protopop, preoți, etc.

La orele 11 intră în sală Prea Fericitul Patriarh *Justinian*, împreună cu d. D. Dogaru, secretar general al Departamentului Cultelor. După ce Prea Fericirea Sa ocupă scaunul prezidial, intră și I. P. S. S. mitropolit *Nicolae Colan*, îmbrăcat în mantie și camilavcă, însoțit de doi arhidiaconi și condus de P. C. secretar patriarhal N. Cazacu. P. C. secretar patriarhal spune : „Prea Fericirea Voastră, Înalt Prea Sf. *Nicolae Colan* vine în fața P. F. Voastre pentru a primi cirja de păstorie a Sf. Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu și a Sf. Mitropolii a Ardealului.

Prea Fer. Patriarh *Justinian* invită pe dl. D. Dogaru, secretar genral al Departamentului Cultelor, să dea citire Decretului Prezidiului Marii Adunări Naționale a R. P. R. de confirmare a alegerii. Dl. D. Dogaru citește Decretul prin care Prezidiul Marii Adunări Naționale confirmă alegerea I. P. S. Nicolae Colan ca arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și mitropolit al Ardealului.

P. Sf. episcop *Antim* Tirgovișteanu, secretarul Sf. Sinod, prezintă P. F. Patriarh cirja de păstorie a Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu și a Mitropoliei Ardealului. P. F. Patriarh *Justinian* primind cirja, o înmânează I. P. S. Mitropolit Nicolae Colan, rostind cuvintele: „Primește cirja aceasta, ca să păstorești turma lui Hristos cea incredințată Ție. Celor ascultători să le fie prin Ține toiag și reazim și întărire, iar pentru nestatornici să o folosești ca toiag de certare, toiag de îndreptare“. Apoi P. F. Patriarh *Justinian* rostește cuvântarea de investitură.

La începutul acestei cuvântări Prea fericirea Sa arată vredniciile noului Mitropolit al Ardealului, pregătirea cărturărească temeinică la Liceul ortodox din Brașov, la Academia Teologică „Andreiană“ din Sibiu, la Facultatea de Litere din București și la Universitatea din Berlin, peste tot fiind fruntaș la învățătură; munca în slujba de secretar al Consiliului arhiepiscopesc din Sibiu, de profesor și rector al Academiei Teologice de la Sibiu vreme de 15 ani, de redactor al „Revistei Teologice“ și al „Vieții Ilustrate“, de scriitor cu gând limpede și curată limbă românească, de secretar general al Asociației Clerului ortodox din Ardeal, ș. a.; păstoria vreme de 21 ani în Eparhia Vadului, Feleacului și Clujului (ctitorită de Ștefan cel Mare).

Datorită acestor vrednicii de toți cunoscute, Colegiul Electoral bisericesc a ales pe I. P. S. Sa cu vot unanim ca Arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului, Prezidiul Marii Adunări Naționale a R. P. R. a recunoscut și confirmat alegerea făcută, iar Noi în numele Sf. Sinod — Vă încredințăm toiagul arhipăstoriei, investindu-Vă cu toate drepturile de conducere spirituală a credincioșilor noștri ortodocși din provinciile de peste munți.

Ca ardelean și episcop ortodox al Clujului, ați trăit alături de noi ziua fericită a refacerii unității de credință prin reîntoarcerea la sinul Bisericii a clerului și credincioșilor noștri de peste munți, ținuți sub ascultarea politico-religioasă a Vaticanului, vreme de două veacuri și jumătate.

Mergeți la Sibiu, părăsind Episcopia Clujului. Sint încredințat că aște să urmărească aici amintirea zilei de 1 octombrie 1948, cind — în sala Liceului „Gheorghe Barițiu“ din Cluj, — 38 de protopopi și preoți, în numele a 430 de canonici, protopopi și preoți din 22 de județe ardelen, ca mandatar ai vrierilor credincioșilor lor, au ridicat stindardul luptei pentru refacerea unității noastre de credință. Ei au spus atunci: „Nu vrem să mai primim comenzi de la Roma! A rămâne mai departe sub tutela Vaticanului, care împotriva principiilor evan-

ghelice s-a angajat în frontul imperialismului agresiv și ațîțător la noi războaie, ar însemna să dezertăm din rindurile strînse ale poporului nostru, care împreună cu celelalte puteri democratice din lume luptă cu dirzenie pentru pace, independență națională și libertate'.

Preoții, care și-au mărturisit atunci aceste convingeri, sînt astăzi slujitori ai Bisericii noastre Ortodoxe, adînc incredințați că slujesc prin aceasta și adevărul religios al doctrinei Mîntuitorului Hristos și idealul unității noastre naționale. Bizuiți-vă pe ei, în lupta sfîntă pentru întărirea Ortodoxiei românești.

Puneți la inimă acest adevăr, acum cînd porniți spre locul de muncă și de răspundere din fruntea Mitropoliei Ardealului, și faceți din el crez de viață pentru toți păstoriții Înalt Prea Sfinției Voastre. Călăuziți-i pe drumul păcii, al înfrățirii și al colaborării cu celelalte naționalități conlocuitoare din cuprinsul Mitropoliei Ardealului. Indrumați-i să-și pună ioată forța lor de muncă pentru dezvoltarea și înflorirea vieții celei noi, care se zidește în scumpa noastră Patrie.

Așa să vă ajute Dumnezeu !"

Unitate, înfrățire și pace

A răspuns I. P. S. mitropolit Nicolae Colan, spunînd printre altele că primește cirja de păstor al Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropoliei Ardealului „cu mulțumită, dar și cu firească îngrijorare“.

Nu fiindcă sarcina arhieriei mi-ar fi nouă, ci fiindcă odată cu înalta treaptă de Arhiepiscop și Mitropolit, la care sînt ridicat, simt că mi se sporesc sarcinile și mi se îngreuiază răspunderea pentru purtarea lor.

Acum că am dobîndit legiuitele imputerniciri, cu voia lui Dumnezeu voi purcede în curînd să-mi încep propovăduirea de pe scaunul încărcat de slavă al marilor mitropoliți Andrei și Nicolae, scaun pe care l-au cîstit cu devotata propovăduire vreme de un an de zile și întru Hristos iubitul meu frate Mitropolitul Jusitn al Moldovei și Sucevei.

Mă voi despărți de ceaatea mea de reședință, din care am vestit Evanghelia Domnului vreme de peste două decenii, ca Episcop al Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului, Eparhia a doua oară ctitorită de neuitatul meu înaintaș Vlădica Nicolae Ivan. Mă voi despărți de cinstita și devotata meu preoțime, de ubiții mei fii sufleșteți de la Cîmpenii munților Apuseni pînă la Maramureșul Voevodal, de la Huedin și pînă la Alba-Iulia, Ierusalimul întregirii noastre bisericești. Mă voi despărți de fiii mei duhovnicești, care mi-au fost tovarăși credincioși în ziele de luptă bună din vremurile grele ale celor patru ani de întunecare (1940—1944). Mă voi despărți de ei cu trupul, dar îi voi lua în inima mea pîrintească pentru a ne ruga și lupta împreună pînă la sfîrșitul zilelor noastre. Și mă voi sălășlui în

vechea cetate a tineriştilor mele osteneli cheltuite în slujba Domnului, în slujba patriei şi a poporului ei credincios.

În duhul crezului mărturisit în acest moment sărbătoresc mă leg să propovăduiesc clerului şi poporului încredinţat păstoririi mele.

Ţin să mulţumesc cu toată recunoştinţa Departamentului Cultelor pentru bunătatea de a mă fi recomandat Guvernului Republicii Populare Romine, iar acestuia pentru încrederea cu care m-a propus Domnului Dr. Petru Groza, preşedintele Prezidiului Marii Adunări Naţionale, iar Domnului Preşedinte că mi-a acordat confirmarea legiuită în diregătoria de Arhiepiscop de Alba-Iulia şi Sibiu şi de Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Mara-mureşului.

Făgăduiesc să rămân cu credinţă neclintită patriei mele iubite şi cu ascultare desăvîrşită faţă de Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romine.

Aşa să-mi ajute Dumnezeu !“.

După aceasta se săvîrşeşte polihroniu pentru Prea Fericitul Patriarh Justinian şi Sf. Sinod, pentru Onoratul Guvern al Republicii Populare Romine, pentru I. P. S. arhiepiscop şi mitropolit Nicolae Colan. Se cîntă : „Mulţi ani trăiască“ şi noul Mitropolit primeşte felicitările din partea celor de faţă.

Astfel s-a înfăptuit investitura I. P. S. mitropolit Nicolae Colan: Ardealul ortodox are acum la cîrma lui un Vlădică înţelept şi bun, vrednic şi clarvăzător, care ştie să conducă turma dreptcredincioasă pe cărările mîntuirii.

INSTALAREA I. P. SF. NICOLAE COLAN ÎN SCAUNUL MITROPOLITAN AL ARDEALULUI

Duminică, 26 mai 1957, la orele 9,59 soseşte de la Bucureşti trenul din care coboară : Prea Fericitul Patriarh Justinian, d. D. Dogaru, secretar general la Departamentul Cultelor, I. P. S. Lor Iustin al Moldovei, Nicolae al Ardealului, Vasile al Banatului, Firmilian al Olteniei, P. S. Lor Iosif al Rîmnîcului, Valerian al Oradiei, Antim (vicar patriarhal) ; d. Directori la Departamentul Cultelor, P. C. consilieri patriarhali, profesori de la Institutul teologic din Bucureşti (în frunte cu P. C. rector I. G. Coman), ş. a.

Corul studenţilor teologi cîntă : „Pre Stăpinul...“.

D. Victor Molnar, vicepreşedinte al Sfatului Popular oraşenes Sibiu, întîmpină pe Înaltii Oaspeţi cu plîne şi sare. Un grup de studenţi în teologie le dau flori, mărturie a dragostei clerului şi poporului dreptcredincios.

Vorbind în numele Sfatului Popular raional-Sibiu, d. Victor Molnar mărturiseşte că I. P. S. Mitropolit Nicolae Colan este cunoscut de cetăţenii oraşului Sibiu, pentru că I. P. S. Sa a lucrat pe plan cultural în Sibiu cu mulţi ani în urmă. Arătînd

relatările culturale ale oamenilor muncii din Sibiu, prin care ei continuă vechile tradiții de cultură, dezvoltându-le și ducându-le la o nouă înflorire, Domnia Sa urează noului Mitropolit spor în munca de progres cultural, de înfrățire între poporul român și minoritățile naționale, de frăție între popoare și de întărire a păcii în lume. Il asigură că în această activitate va avea tot sprijinul Sfatului Popular al Orașului și Raionului Sibiu.

Vorbește apoi, în numele Centrului Arhiepiscopesc, a clerului și credincioșilor, P. C. vicar *Traian Belasçu*, care mărturisește bucuria tuturor pentru că primesc acum pe noul Arhi-păstor și mitropolit al Ardealului :

„Sibiul, — bătrîna cetate de cultură — Vă este așa de cunoscută — căci doar aici ați petrecut cei mai frumoși ani ai vieții în calitate de profesor de Noul Testament la Academia de Teologie Andreiană și mai pe urmă ca Rector al acestei Academii.

Veți găsi în cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului și a Mitropoliei Ardealului — mulți dintre ucenicii cari au gustat, cari au beneficiat de sfaturile și lecțiile Înalt Prea Sfinției Voastre, cari s-au adăpat din comorile scrisului Înalt Prea Sfinției Voastre.

Dorim ca scaunul Mitropoliei Ardealului să fie, ca totdeauna, scaunul dreptății și al bucuriei duhovnicești, al păcii și dragostei, ca acest spirit al păcii să dea tuturor răgazul unei munci cu roade sporite.

Dorim ca prin munca noastră unită să ușurăm sarcinile grele și de răspundere ale Conducătorilor Republicii Populare Romine.

Fiți binevenit pe pămîntul Sibiului !

La aceste cuvinte de bun venit, spuse din partea Sfatului Popular Orășenesc și Raional și din partea Centrului arhiepiscopesc, Înalt Prea Sfințitul *Mitropolit Nicolae Colan* a răspuns, mulțumind lui Dumnezeu. Celce inseninează cerul ca să ni se insenineze tot mai mult și sufletele, mulțumind tuturor din toată inima pentru căldura, cu care au ținut să primească pe Intîistătătorii sîntei noastre Biserici, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, și pe Intîistătătorii Statului nostru drag, Republica Populară Romînă, reprezentați prin d. D. Dogaru, secretar general al Departamentului Cultelor. Cuvîntarea d-lui V. Molnar i-a adus aminte de ceva foarte duios : că pe vremea cînd a fost profesor la Academia Teologică a fost și îndrumător timp de șase ani, ca președinte, al Reuniunii Meseriașilor romîni din Sibiu.

„Dar în întîmpinarea aceasta a Intîistătătorilor Bisericii și Intîistătătorilor Statului, din partea Domniilor Voastre Eu văd un semn blagoslovit de Domnul. Și anume : văd cît ține clerul și poporul la frăția dintre patria noastră și biserica noastră, la colaborarea acestor doi stilpi puternici ai existenței, puterii și ai fericirii noastre de ieri, de azi și de mîine.

Rugați-vă, dragii mei, pentru această frăție, ca ea să se întărească din zi în zi tot mai mult, și peste dragostea noastră, peste încrederea noastră, peste lupta noastră va veni și binecuvîntarea cerului, iar noi vom fi fericiți și aici pe pămînt și dincolo de moarte.

Vă mulțumesc încăodată pentru călduroasa primire și acum să purcedem la rugăciune.

Corul studenților teologi cîntă: Întru mulți ani Stăpîne!

Praznic luminos

Un șir lung de mașini se îndreaptă de la gară pe strada principală spre Catedrală, ducind pe Înălții oaspeți în fața altarului mitropoliei Ardealului. În fața Catedralei și în Catedrală preoți și credincioși primesc cu deosebită bucurie pe noul lor Arhiepăstor și pe Intîistătătorii Bisericii noastre și Statului nostru.

Prea Fericitul Patriarh Justinian ia loc în scaunul mitropolitan. La dreapta stă I. P. S. mitropolit Niccolae Colan. Sint de față, pe lingă Înălții oaspeți veniți de la București, P. S. Lor Teodor, Veniamin, Policarp și Emilian, reprezentanți ai cultelor religioase din Ardeal (romano-catolic, luteran, reformat, unitarian, neoprotestanți), d. N. Iorga, președintele Sfatului Popular al regiunii Stalin, d. V. Molnar, vicepreședinte al Sfatului orășenesc Sibiu, d. Chera, secretar al Sfatului Popular Sibiu, și alți invitați, clerici și mireni din Eparhia Clujului și Arhiepiscopia Sibiului.

Se slujește sf. Liturghie arhierască de I. P. S. Iustin mitropolitul Moldovei, P. S. Teofil al Romanului, P. S. Valerian al Oradiei și P. S. arhieru Teodor, înconjurați de soborul preoților și diaconilor. Corul Catedralei, sub conducerea Păr. Prof. Gh. Șoima, dă răspunsurile. Din mii de inimi se înalță spre cerul milostivirilor rugăciunea de mulțumire pentru că ne-a dăruit pe Arhiepăstorul așteptat. E liturghie de mare praznic și Duhul sfînt revarsă în suflete roada bucuriei, a păcii și a dragostei frățești. La priceasnă corul cîntă: „Aceasta este ziua ce-a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa“. După Sf. Liturghie, Prea Fericitul Patriarh Justinian coboară din scaunul mitropolitan și așează în acest scaun pe noul Arhiepiscop al Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului: Înalt Prea Sfințitul Nicolae Colan. Prea Fericirea Sa împreună cu d. Dogaru, secretar general la Departamentul Cultelor și cu Înălții Ierarhi, stă acum în dreptul sf. altar cu fața spre popor.

Dl. Dogaru, secretar general al Departamentului Cultelor, citește Decretul Prezidiului Marii Adunări Naționale a R.P.R., de confirmare a I. P. S. Nicolae Colan în scaunul de Arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului.

P. S. episcop Antim, secretar al Sf. Sinod, citește Gramata patriarhală, prin care Prea Fericitul Patriarh Justinian dă împuternicire Înalt Prea Sfințitului Nicolae Colan să păstorească peste Arhiepiscopia de Alba-Iulia și Sibiu și peste Mitropolia

Ardealului, recomandînd preoților și credincioșilor să-l cinstească, să-l asculte ca pe un vrednic urmaș al sfinților apostoli ai Domnului.

După aceasta a luat cuvîntul Prea Fericitul Patriarh *Justinian*, care a arătat țintele, spre care trebuie să privescă noul Mitropolit al Ardealului.

— CUVINTAREA PREA FERICITULUI PATRIARH JUSTINIAN —

Prea Venerați Membri ai Sfintului Sinod,
Domnule Secretar General al Departamentului Cultelor,
Onorată asistență,

Prea Fericitul Patriarh *Justinian* a spus printre altele :

Ne aflăm iarăși în fața sfintului altar al minunatei Catedrale ortodoxe a Sibiului, de astă dată pentru a întări în jețul vlădicesc al Mitropoliei Ardealului pe Înalt Prea Sfinția Sa Nicolae Colan, episcopul de pînă ieri al Vadului, Feleacului și Clujului.

Sînt fericit văzînd înseninarea care vă învăluie în ceasul acesta suferite, și tresaltă de bucurie inima mea, simțînd cum se revărsă iubirea norodului dreptcredincios din aceste locuri spre arhipăstorul cel nou al Adealului.

Înalt Prea Sfinția Sa, Părintele Mitropolit Nicolae Colan, nu este un om nou pentru obștea pravoslavnică din această parte a țării. Preoțimea din satele și orașele Transilvaniei și tot ce este suflare rominească în această „Țară de dincoace de munți“, cunosc pe noul mitropolit al Ardealului din vremea în care anii nu cernuseră peste chipul său fulgii lor de nea.

Onorată asistență!

Istoria vieții religioase și bisericești a Transilvaniei, care este numai un capitol din marea frescă a pătimirilor neamului nostru pune în lumină adevărul că Ortodoxia constituie fermentul primordial și decisiv al modului nostru de viață, în mijlocul altor popoare, iar Biserica acestei credințe este vatra caldă și primitoare în jurul căreia s-au dezvoltat atîtea lucruri cu care ne mindrim în trecutul nostru.

Mitropolitul de astăzi al Ardealului a închinat cîndva un frumos imn Ortodoxiei noastre rominești, spunînd că „ea este credința care a mîngăiat, a întărit și a luminat drumul vieții înaintașilor noștri, ajutîndu-le să străbată victorioși prin atîtea cumplite izbeliști ale istoriei și să-și deschidă zăriști senine către fericirea vieții de dincoace și a celei de dincolo.... Ea ne-a durat locașurile sfinte, minăstirile și bisericile care împodobesc pămîntul rominesc de la o margine la alta a Țării, întinzînd pe pereții lor pinza învățătoare a chipurilor de sfinți, mărturisitori și mucenici ai lui Hristos și ai demnității neamului“ (Medali-oane, p. 37—38).

Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Nicolae,

Cel care V-a fost dascăl și părinte — și care a stărețit peste această Mitropolie vreme de treizeci și cinci de ani, a fost

totdeauna urmărit de părerea de rău că și-a părăsit catedra universitară pe care o deținea la Academia Teologică din acest oraș, și spunea mereu : „Eu tot profesor am rămas !”.

Mulți din cei care Vă sînt apropiați povestesc același lucru și despre I. P. Sf. Voastră. Vă stăpînește părerea de rău că nu mai sînteți dascăl, pentru a fi putut continua acea nobilă muncă din tinerețe, de exeget al Sfințelor Scripturi și îndrumător spiritual al celor ce se pregăteau pentru îmbrățișarea misiunii preoțești.

Psihologia aceasta a I. P. Sf. Voastre mă bucură și mă obligă. Mă bucură, întrucît ea vădește din partea I. P. Sf. Voastre o pasiune curată pentru un stil de activitate, care înalță pe om și-l face vrednic de prețuirea și respectul altora. Și mă obligă, întrucît Vă așteaptă la Sibiu, chiar pe tărîmul acestei munci didactice, o serie de răspunderi grele, privind tocmai pregătirea preoției noastre de mine în Institutul Teologic de aici, fapt pentru care socotesc necesare unele precizări.

În Statul Român de astăzi, Biserica Ortodoxă Română își pregătește singură cadrele viitorilor ei slujitori, în virtutea unor drepturi constituționale garantate tuturor cultelor religioase din țară. Seminarile și Institutele Teologice au — în concepția Noastră, două înalte meniri : „întîia, să promoveze știința teologică, să adincească și să sporească conținutul disciplinelor sacre; a doua, să făurească suflete noi, să dăltuiască conștiințe creștine, să nască personalități integrale, caractere tari — luminate de știință și încălzite de focul entuziasmului religios — gata să se dăruiască fără rezerve pentru slujirea lui Hristos și a Bisericii Sale în această lume” (din Cuvîntarea inaugurală a cursurilor la Institutul Teologic din București, octombrie 1956)

Drept urmare, școlile noastre teologice trebuie să realizeze acea desăvîrșită sinteză dintre științele sacre și viața religioasă care să ne dea un cler luminat, ancorat în realitățile vieții. Teoria turnului de fildeş a savantului care face știință pentru știință, ca și a literatului care face artă pentru artă, desprins și unul și altul de realitățile vieții, constituie o formulă depășită de vreme și izgonită astăzi de pe tărîmul oricărei munci creatoare. Cu atît mai mult, formula aceasta nu trebuie să-și afle loc într-o școală teologică, a cărei menire esențială este aceea de a pregăti slujitori luminați, însuflețiți de crezul înnoirii morale a credincioșilor lor pe baza principiilor divine din Evanghelia Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Ei trebuie să fie însuflețiți de duhul adevăratului apostolat al păcii, frăției, iubirii și buneîntelegeri între toți oamenii — fiii aceluiaș Dumnezeu.

Ca mitropolit al Ardealului veți fi conducătorul direct al Institutului Teologic din acest oraș de reședință chiriarhală. Nu veți mai profesa de acum o disciplină oarecare, de la înălțimea unei catedre universitare, precum ați făcut-o aici odinioară. Dar de la înălțimea jetului arhieresc la care V-a chemat vrerea lui Dumnezeu și dragostea oamenilor, Vă este dat să priveghiați

ca Institutul acesta să-și îndeplinească îndatoririle sale didactice și educative în așa chip, încît să dea un cler pătruns de frumusețea misiunii preoțești în inima căruia să ardă cea mai curată iubire pentru Biserica ortodoxă și scumpa noastră Patrie.

Știu că V-a stăpinit această preocupare cu mult înainte ca I. P. Sf. Voastră înșivă să primiți Sf. Taină a preoției, și — ridicînd încă de pe atunci problema pregătirii clerului în lumina trebuințelor de azi. V-ați întrebat ce trebuie să aleagă acesta, între „Molitvelnic și Evanghelia“. În inima preotului ortodox, aceste două instrumente de muncă și inspirație vor fi prețuite și folosite în măsură egală, — cel dintîi pecetluind viața credincioșilor săi cu mirul sfînt al celei mai curate ortodoxii tradiționale, iar cel de-al doilea luminîndu-le orizonturile vieții și indulcindu-le cu mireasma dumnezeiască a autorului ei.

Se spune că „cea mai durabilă și cea mai universal accesibilă carte pe care o poate scrie cineva, este fără îndoială însăși cartea vieții“ (Medalioane, p. 8).

Pentru tot ceea ce Vă așteaptă la Sibiu ca arhiepiscop și conducător direct al Institutului Teologic, — în numele Sf. Sinod și al meu personal, rog pe Atotputernicul Dumnezeu să Vă ajute ca cele din urmă pagini din cartea vieții Înalt Prea Sfinției Voastre să fie tot așa de bogată în roade duhovnicești și tot așa de luminoasă, precum sînt paginile pe care le-ați scris pînă acum, — călăuzind mai departe pe toți păstoriții Înalt Prea Sfinției Voastre, pe drumul colaborării și buneî înțelegeri cu toți cei de alt neam și altă credință, pe drumul păcii și al muncii de înflorire a scumpei noastre Patrii — Republica Populară Romînă.

Așa să Vă ajute Dumnezeu !“

În numele Guvernului a vorbit d. D. Dogaru, secretar general al Departamentului Cultelor.

Scrisoarea d-lui dr. Petru Groza

Înalt Prea Sf. Mitropolit *Iustin* al Moldovei spune că de zeci de ani ne-am obișnuit cu prezența d-lui dr. Petru Groza la marile evenimente ale Mitropoliei Ardealului. De aceea și acum domnul președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale, deși nu poate fi în mijlocul nostru, a ținut să fie prezent prin cuvîntul, ce-l îndreaptă spre nou alesul Mitropolit al Ardealului în scrisoarea adresată I. P. S. Mitropolit *Iustin*, care a păstorit Mitropolia Ardealului:

Înalt Prea Sfinției Sale

Dr, IUSTIN MOISESCU

mitropolitul Moldovei

Încă sub regim de reconvalescență, primind invitația și neputînd participa la sărbătorirea care unește în unanimitate în suflete credincioși și clerul ortodox din Arhiepiscopia Romînă de Alba-Iulia și Sibiu pentru a cînta osanale noului păstor, I. P. S.

Sa arhiepiscopul și mitropolitul Nicolae Colan, trimit călduroase urări de bună și îndelungată păstorire.

Li doresc rodnică și pilduitoare muncă de îndrumare a credincioșilor, spre întărirea și înflorirea neîncetată a patriei noastre scumpe, spre zidirea unei vieți fericite pentru poporul român, spre o frățască conviețuire cu credincioșii altor culte și cu naționalitățile conlocuitoare. Toate acestea și pentru a întări pacea în lume, între popoare, către care trebuie să năzuim cu toții, cu întreagă vrerea noastră.

Rog pe I. P. Sf. Dr. Iustin Moiescu ca în clipa când cedează Scaunul acestei Mitropolii, pe care l-a cinstit cu scurta dar vrednică sa păstorire, să transmită succesorului său sentimentul meu de totală încredere în înțelepciunea sa, rivna și iubirea sa de poporul din care s-a născut.

Păstorul nou venit a trăit din tinerețe în climatul tradițiilor Bisericii noastre strămoșești, consfințite de marele Andrei Șaguna, desfășurându-și activitatea alături de regretatul Mitropolit Nicolae Bălan, demn urmaș al marelui său antecesor.

Din tinerețe, timp de jumătate de secol cât s-a scurs pînă acum, activitatea I. P. S. Sale Nicolae Colan s-a împletit, la marile cotituri din viața poporului nostru, cu năzuințele contemporanilor săi încadrați în zbuciumul și lupta acestui popor.

Ca unul din contemporanii I. P. Sf. Sale, de care mă leagă nu numai amintirile comune ale trecutului, dar și năzuințele de a ajuta poporul nostru să-și croiască drumul unei vieți noi în cadrul realităților mari ale prezentului pe plan național și internațional, sînt deplin încrezător în activitatea sa viitoare.

Cuvintele rostite cu prilejul alegerii sale deunăzi în Adunarea Națională Bisericească, podoabă ale înțelepciunii și înțelegerii acestor realități și pe care le-am ascultat cu multă luare aminte, aruncă dîra de lumină asupra bunelor fapte pe care le va săvîrși și care vor întregi viața sa pilduitoare de pînă acum și constituie și ele o cheazășie a noilor sale realizări în slujba credincioșilor și poporului nostru.

Cu aceste gînduri mă încadrez cu dragoste în șirul nesfîrșit al celor, care îl sîrbează, urîndu-i tradiționalul „La mulți ani”.

Dr. Petru Groza

CUVINTAREA I. P. S. MITROPOLIT IUSTIN AL MOLDOVEI

După citirea scrisorii d-lui dr. Petru Groza, I. P. Sf. mitropolit Iustin, ca fost arhiepiscop și mitropolit la Sibiu, urează noului mitropolit îndelungată și rodnică arhipăstorire.

„Am săvîrșit — zice I. P. S. Sa — în această zi cea din urmă liturghie ca mitropolit al Ardealului. Încetîndu-mi activitatea în acest scaun mitropolitan cuvînt de despărțire nu vă grăiesc. În scurta mea activitate în această parte a țării m-am legat strîns de Ardealul nostru scump. Cum voi putea uita vre-

dată mulțimile acestea de credincioși, care se pot întâlni nu numai în Catedrala din Sibiu, ci și în bisericile celorlalte orașe și sate, pe unde am avut prilej să umblu. Cum voi putea uita evlavia înțeleaptă a credincioșilor ardeleni? Cum voi putea uita hărnicia, priceperea și mai ales dragostea de patrie a ardelenilor? În sfârșit, cum voi putea uita rivalitatea cu care credincioșii noștri se arătau totdeauna dispuși să ne asculte glasul, nu numai când îi povățuiam în problemele noastre bisericești, ci și atunci când îi îndemnam să contribuie cu toată puterea lor la propășirea și la întărirea scumpei noastre patrii?

Cum voi putea uita rivalitatea, cu care clericii și credincioșii ortodocși din Ardeal dădeau bucurii minile cu credincioșii și slujitorii celorlalte culte, stringind rîndurile în lupta nobilă și frumoasă pentru apărarea păcii? De aceea, părăsind Ardealul, voi avea pururea în rugăciunile mele pe credincioșii și slujitorii Bisericii de aici. Iar în noua mea reședință din capitala Moldovei, alături de chipurile lui Varlaam și Dosoftei (mitropoliți moldoveni) se găsesc și chipurile lui Andrei Șaguna și Nicolae Bălan.

Sînt sigur că noul păstor al Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu mă va primi în viitor cu bucurie ca oaspete, ca împreună să săvîrșim sfînta și dumnezeiască Liturghie. Indemnîndu-Vă să dați noului arhipăstor aceeași ascultare ca și mie, Vă împărtășesc tuturor arhieriasca binecuvîntare“.

CUVINTAREA P. S. VALERIAN AL ORADIEI

Vorbînd în numele episcopilor Clujului și Oradiei, care țin de Mitropolia Ardealului, P. S. Valerian a spus printre altele:

Prea Fericite Părinte Patriarh,

I. P. Sf. Nicolae al Ardealului,

I. P. Sfințiți și Prea Sfințiți Părinți,

Domnule Secretar General,

Onorați Oaspeți și iubiți creștini,

După orînduirea I. P. Sf. Iustin ca mitropolit al Moldovei și Sucevei, chemarea vlădicului de la Cluj în scaunul de Întîistătător al Mitropoliei Ardealului înseamnă o încununare a îndelungaților ani de slujire a Sfintei noastre Biserici.

Prin glasul Nostru, de episcop sufragane, Vă împinăm, I. P. Sfințiți, Ierarhia, clerul și norodul dreptmăritor din Maramureș și Făgărașul Descălecătorilor, din Țara Crișurilor și pînă în Țara Birsei, din Țara Ugocei și pînă în Ținutul Moților, din Țara Oașului și pînă la Alba Iulia, de pe Valea Oltului și a Mureșului, de pe văile Someșelor și Tirnavelor, de la colinele Apusenilor și pînă în umbra Carpaților, din orașele de vlădicești scaune Clujul și Oradea și din cetatea mitropolitană a Sibiului.

În clipa de față, sinteți Nestorul Ierarhiei ardeleni, înconjurat de cuvenita cinstire a episcopilor sufragani, cari totdeauna

vor sta gata să vă sprijine, în chip sinodal, spre săvârșirea multelor pliniri pe care le așteaptă Arhipăstoria și păstoriții, Biserica și Patria, de la I. P. Sf. Voastră.

Proverbialul tact al I. P. Sf. Voastre stă cheazășie că ne veți sta pildă și indemn pentru stringerea legăturilor de creștinească umanitară și patriotică frățietate între poporul român și neamurile conviețuitoare, întru buna înțelegere cu celelalte culte. Văghia neadormită a noastră, a tuturor, va împiedeca pe cel viclean să arunce neghina vrăjbei pe ogorul noilor și generoaselor împliniri din Ardeal și din întreaga țară.

Fiți sigur I. P. Sfințite, că pentru ostenelele de săminător al binevoirii și al dragostei creștinești veți fi răsplătit cu roade bogate de Dumnezeu iubirii în lucrarea de cimentare, alături de întregul popor, a puternicei și optimiste prietenii dintre țările ce-și clădesc viața și temeliiile dreptății, vom face din această prietenie scut și armă tare de apărare a păcii și a comorilor noastre de cuget, simțire și faptă.

Făcîndu-Vă dară, I. P. Sfințite, sincere și calde urări de bună sporire întru plinirea nădejdelor care V-au înălțat pe istoricul și ilustrul scaun de Întîistătător al Ierarhiei Ardelene, rugăm pe Dumnezeu milelor să-l pomenească pe I. P. Sfințitul Nicolae, mitropolitul Ardealului, *„păzindu-l în pace, întreg, cînstit, sănătos, îndelungat în zile, drept îndreptînd cuvîntul adevărului Său!”*.

CUVINTAREA I. P. S. MITROPOLIT NICOLAE AL ARDEALULUI

Răspunzînd tuturor celor ce l-au întîmpinat cu atîta dragoste I. P. S. Mitropolit Nicolae Colan a rostit următoarea cuvîntare, spunînd printre altele :

„Cu douăzeci de ani mai bine în urmă, mai precis în 28 iunie 1936, un tren de persoane ca oricare altul, avînd însă la mijloc un compartiment bogat împodobit cu trandafiri, mă ducea de la Sibiu la Cluj. Mă ducea, pentru ca a doua zi, la praznicul Sf. Apostoli Petru și Pavel, să fiu așezat în scaunul de episcop al Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului, ca urmaș al neuitatului episcop Nicolae Ivan. Plecasem din Sibiul meu drag, în care-mi petrecusem cincisprezece ani de entuziastă tinerețe, pusă în slujba lui Hristos și a Bisericii lui dreptmăritoare, în slujba patriei și a poporului ei credincios, aproape un sfert de viață trăită din plin. Eram tînar și din mila lui Dumnezeu tinerețea-și găsește răgaz pentru toate. Și eu mi-am găsit răgaz în cei cincisprezece ani — și pentru cursuri de pe catedră, și pentru propovăduire de pe amvonul Catedralei, și pentru redactarea „Revistei Teologice” și a „Vieții ilustrate”, și pentru îndrumarea ca Rector, a Academiei Andreiane, și pentru conducerea celei mai vechi societăți culturale de meseriași din Ardeal, și pentru secretariatul general al Asociației Clerului „Andrei Șaguna”, și pentru conferințele din orașele și satele Ardealului, și

pentru îndrumarea Reuniunii de muzică „Gheorghe Dima” din Sibiu, și pentru corporațiile bisericești — de la comitetul parohial până la Congresul național bisericesc — și pentru alte multe treburi neștiute de oameni, dar știute de Atotștiitorul.

Bunul Dumnezeu, prin glasul clerului și poporului dreptcredincios al Sîntei noastre Biserici, mă chema la altă datorie.

Sub dumnezeiasca flamură a acestei porunci, mi-am început slujba de păstor sufletesc al de Dumnezeu păzitei Eparhii cu reședința în Cluj. Și vreme de patru ani mi-am făcut-o în împrejurări lăsești. În toamna anului 1940 însă a urmat marea întunecare a altor patru ani, lungi cit patru veacuri, cînd viața noastră a clerului și poporului, s-a scurs încet și greu, — de-a tîrîșul în vreme de război nedrept și de ocupații străine, învăluită doar în mîngăitorul îndemn al Apocalipsei: „Fi credincios pînă la moarte și-ți voi da ție cununa vieții” (Apoc. 2, 10). Și arvuna cununii făgăduite a venit pentru toată țara: în 23 August 1944 cerul Romîniei s-a înseninat. În această binecuvîntată înseninare viețuim și astăzi, cetățenii Patriei noastre iubite, Republica Populăară Romînă.

Acum, la chemarea Domnului, rostită prin votul trimișilor clerului și poporului credincios și după legiuirile încuviințări mă mut de acasă, venind acasă. Mă mut de pe scaunul vrednicului meu înaintaș, episcopul Nicolae Ivaș, pe Scaunul mitropolitului Andrei Șaguna și al mitropolitului Nicolae Bălan.

Cu acest prilej, țin să aduc mulțumirile mele cele mai calde Departamentului Cultelor, care a recomandat Onor. Guvern al R. P. R., iar acesta a propus Prezidiului Marii Adunări Naționale înfățișarea alegerii și numirii mele în scaunul de Arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și de Mitropolit al Ardealului, Crișanei și Maramureșului.

Respectuoase mulțumiri aduc Prezidiului Marii Adunări Naționale ca și întregii ocîrmuiri a țării pentru încrederea cu care mi-au cîstit și pentru ajutorul pe care sînt încredințat că mi-l vor da de aici înainte ca să-mi pot face slujba deplin.

Mai presus de toate mulțumesc d-lui Președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale dr. Petru Groza, că și-a adus aminte în această clipă de cei 35 ani de luptă ortodoxă și romîneasă care ne-au legat sufleteste unul de altul. Rog pe I. P. S. Mitropolit Iustin să-i transmită calduroasele mele mulțumiri.

Smerite mulțumiri aduc Prea Fericirii Sale Patriarhului nostru Justinian și tuturor Înalt Prea Sfințiților și Prea Sfințiților membri ai Sfințului Sinod pentru frățiasca pretuire ce mi-au arătat-o pînă acum, nădăjduind că o să mă cinstească cu ea și pe mai departe.

Și în sfîrșit mulțumesc tuturor oaspeților de departe sau de aproape, cler și popor, care au ținut să sporească prin prezența lor strălucirea Praznicului de astăzi al Bisericii noastre.

Cuprinzînd în brațele iubirii mele părintești clerul și poporul din de Dumnezeu păzita Eparhie a Vadului, Feleacului și

Clujului, de care mă despart cu trupul fără să o părăsescă sufletul, și îmbrățișind cu aceeași dragoste pe toți fiii sufletești ai Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu și pe ai întregii Mitropolii a Ardealului, cer binecuvîntarea Domnului și asupra smereniei mele și asupra lor, rostind arhierasca ectenie: „Domne, Doamne, caută din cer și vezi și cercetează via aceasta pe care a sădit-o dreapta Ta și o desăvîrșește pe Ea, Amin!”

Diaconii rostesc un polihroniu pentru Prea Fericitul Patriarh Justinian, pentru On. Guvern, pentru I. P. Sfinții Mitropolii și P. Sf. Episcopi și pentru I. P. Sf. Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae Colan.

Corul cîntă: Mulți ani trăiască!

În vreme ce corul cîntă: „Pre stăpinul și arhierul nostru...”, înalții oaspeți se îndreaptă spre reședință, trecînd prin mulțimea credincioșilor, ce așteptau afară.

Masa și concertul

Masa a avut loc la Institutul Teologic. Sălile erau frumos împodobite cu verdeață și flori. La intrare era scris: „Bine este cuvîntat cel ce vine întru numele Domnului”.

La sfîrșit au luat cuvîntul:

P. C. vicar *Traian Belasçu*, asigurînd pe noul Arhipăstor că toți consilierii, preoții și credincioșii Arhiepiscopiei Sibiului se vor strînge în jurul I. P. S. Sale cu dragoste pentru a desăvîrși reintregirea bisericească, spre a munci pentru binele Bisericii și întărirea Patriei, spre a lupta pentru pace;

P. C. Director de studii, *D. Cindea*, care asigură pe noul mitropolit-cărturar, că Institutul Teologic din Sibiu, la care I. P. S. Sa a fost profesor și rector, va munci sub îndrumarea I. P. S. Sale pentru propășirea Bisericii și înflorirea scumpei noastre patrii;

Episcopul reformat *Vásárhely* (Cluj), care spune că s-a înțeles foarte bine cu I. P. S. Nicolae Colan, muncind amîndoi împreună pentru binele patriei comune și al Bisericilor noastre, pentru că amîndoi am învățat din Sf. Scriptură aceeași poruncă dată și ungurilor și rominilor: „să vă iubiți unii pe alții”;

Episcopul unitarian *Kiss Alexa* (Cluj), care mărturisește că s-a legat de I. P. S. Nicolae Colan ca de un frate și că la temelia împreunei lucrări stă credința că toți sintem fii ai lui Dumnezeu și frați întreolaltă și de aceea sintem în slujba frățietății, a iubirii și a păcii;

P. C. Rector al Institutului Teologic *Nemecsek* — reprezentînd pe episcopul romano-catolic de Alba-Iulia, Marton Aron —, care își arată bucuria pentru sărbătoarea de astăzi și nădejdea că prin unire și dragoste frățească se va înfăptui mult pentru mărirea lui Dumnezeu și pentru pacea lumii;

Vicarul episcopiei luterane *A. Hermann* (Sibiu) care salută pe noul Arhipăstor în numele Bisericii evanghelice și a episcopului Fr. Müller și arată rolul Bisericilor în lupta pentru pace și progres;

Reprezentantul *bisericii mozaice* (Or. Stalin), care spune că toți trebuie să stringem legăturile dintre noi pentru înflorirea patriei și biruința păcii în lume;

Reprezentantul cultelor neoprotestante, d. *Bădescu*, care arată că ierarhul nou ales e o piatră de temelie pentru Biserica ortodoxă și că toți trebuie să lucreze spre binele credincioșilor și al patriei noastre scumpe;

P. C. *Păr. Morariu*, din America, vorbind în numele credincioșilor romini, spune că rominii americani își iubesc Biserica strămoșească, cinstesc pe Prea Fericitul Patriarh Justinian, pe I. P. S. Mitropolit al Ardealului și întreg Sfântul Sinod al Bisericii ortodoxe romine și se roagă pentru pacea a toată lumea, pentru înfrățirea între popoare;

P. S. *Emilian Antal*, care aduce cuvîntul mînaștirilor din Arhiepiscopia Sibiului, asigurînd pe I. P. S. Sa, că mînaștirile vor ține trează credința ortodoxă și vor întări dragostea dintre toți fiii patriei noastre;

P. C. Rector *Dr. Ioan Coman*, care aduce dragostea și prețuirea ce Institutul Teologic Universitar din București o are pentru I. P. S. Mitropolit Nicolae Colan, dorindu-i noi succese în dezvoltarea Institutului Teologic din Sibiu, în creșterea clerului, în cultura teologică și în lupta pentru pace;

P. C. vicar *S. Truția* (Cluj), care arată durerea fiilor ce se despart de părintele cel bun și urează I. P. S. Mitropolit ani de sănătate și pace, spre a munci pentru propășirea Bisericii și a patriei;

P. C. director al Seminarului Teologic, *I. Zăgreanu* (Cluj), care amintește înfăptuirile I. P. S. Mitropolit Nicolae Colan pe tărîmul școlii teologice și asigură că I. P. S. Sa va avea întotdeauna prețuirea și sprijinul tuturor ucenicilor, pe care i-a format.

Răspunzînd tuturor cuvîntărilor, *I. P. S. Mitropolit Nicolae Colan*, spune că aici este în mic țara întreagă: cîrmuirea Bisericii, cîrmuirea Țării, cultele țării, cetățeni de toată starea și chemarea. Ne-am întîlnit în numele păcii, ca să facem să domnească pretutindeni pacea și bunăînvoirea. E o adunare a păcii și a frăției.

Mulțumește apoi tuturor celor prezenți și arată că prezența lor e semn al înfrățirii dintre credincioșii din Ardeal și cei de peste munți, de bunăînțelegere între Biserică și Stat, de înfrățire între cultele din țara noastră și îndemn ca să slujim cu rivnă sporită lui Dumnezeu și Patriei.

La orele 18 p. m., a avut loc în Catedrală un concert religios, sub conducerea P. C. Prof. Gh. Șoima.

Cu acestea s-au încheiat serbările instalării I. P. S. Nicolae Colan, în scaunul de arhiepiscop al Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului.

Nicolae Mladin

MASURI PENTRU PROPAȘIREA ÎNVĂȚĂMINTULUI SUPERIOR

Hotărîrea C. C. al P. M. R. și a Consiliului de Miniștri cu privire la îmbunătățirea învățămîntului superior a fost primită cu viu interes atît de către cadrele didactice, cit și de studenți.

Această hotărîre ridică și rezolvă într-un spirit de profundă grijă și înțelegere problemele vitale ale învățămîntului nostru superior, prevăzînd măsuri înțelepte care, aplicate cu strictete, vor contribui la propășirea învățămîntului superior, „una din verigile principale ale sistemului de învățămînt al Statului nostru”.

Astfel se prevede realizarea unei legături mai strînse a învățămîntului superior cu industria, transporturile, agricultura, comerțul și cu sectorul social cultural, îmbunătățirea predării științelor sociale, îmbunătățirea compoziției sociale a studenților și a activității educative în rîndul studenților, ridicarea continuă a calificării cadrelor didactice și îmbunătățirea condițiilor lor de muncă și de trai, și îmbunătățirea bazei materiale, a activității administrative și a conducerii instituțiilor de învățămînt superior.

APELE BISTRIȚEI AU LUAT UN NOU CURS

La anul 1950 s-a început construirea unei mari centrale hidroelectrice pe riul Bistrița, la *Stejaru*-hidrocentrala „V. I. Lenin”. Lucrările au înregistrat o serie de succese: tunelul de ecductiune, uzina electrică provizorie, fabrică de ciment, cale ferată nouă de la Piatra Neamț la Bicaz etc. Recent s-a înregistrat o nouă etapă în construcția hidrocentralei. Constructorii, înainte de termen, au abătut apele Bistriței din albia lor seculară, pe canalul de beton amenajat peste fundația barajului. Evenimentul acesta deschide largi perspective pentru continuarea cu intensitate sporită a lucrărilor de la baraj.

TEZAU MONETAR GASIT LA DAIENI

În comuna Dăieni, raionul Hirșova, a fost găsit un valoros tezaur monetar. Acesta cuprinde monede de aur foarte vechi de pe vremea lui Alexandru cel Mare, regele Macedoniei și a lui Lysimach (sec. III și IV î. e. n.).

O parte din monezi poartă chipul lui Alexandru cel Mare, iar alți chipul a diferiți zei din antichitate, monograme, inscripții și alte semne. Tezaurul prezintă o deosebită valoare științifică.

CONSTANȚA PRIMA REGIUNE COMPLET COOPERATIVIZATA

În 4 iulie, odată cu înscrierea în gospodării colective și întovărășiri a ultimelor familii de țărani muncitori din raionul Tulcea, s-a terminat cooperativizarea agriculturii în întreaga regiune Constanța.

În regiunea Constanța — prima regiune a țării în întregime cooperativizată — sînt acum 328 gospodării colective, care cuprind 55% din numărul de familii de țărani muncitori din regiune și 339 întovărășiri agricole, care cuprind 45% din familii. Suprafața de teren deținută de gospodăriile colective și întovărășirile agricole este de peste 556.000 hectare.

REACTORUL NUCLEAR DIN ȚARA NOASTRĂ A INTRAT ÎN FAZA DE PROBE

Reactorul nuclear de 2.000 kw. cu apă obișnuită și uraniu îmbogățit, care se construiește în țară, se află în prezent în probă, în vederea punerii lui în funcțiune. Acest reactor, furnizat țării noastre de către U. R. S. S. și construit de tehnicieni romini avînd asistența tehnică a unor specialiști sovietici, ne va da posibilitatea ca în cursul anului viitor să producem în țară izotopi pentru cercetări și diverse utilizări industriale și medicale. De asemenea, el deschide largi perspective cercetării problemelor actuale de fizică nucleară fizicienilor și de tehnică modernă inginerilor din țara noastră. Reactorul, a cărui punere în funcțiune va avea loc în curînd, reprezintă prima etapă a dezvoltării tehnicii nucleare în țara noastră.

COLABORAREA ROMINO-IUGOSLAVĂ PRIVIND CONSTRUIREA HIDROCENTRALEI DE PE DUNARE

La 16 iunie reprezentanții Republicii Populare Romîne în Comisia mixtă romino-iugoslavă pentru coordonarea și conducerea lucrărilor de construcție a hidrocentralei de pe Dunăre, în sectorul Porților de Fier, au sosit în R. P. F. Iugoslavia.

Comisia mixtă romino-iugoslavă s-a întîlnit la 17 iunie la Belgrad în vederea stabilirii de comun acord a metodelor de lucru și pentru a hotărî conținutul și forma memoriului tehnico-economic al lucrărilor ce rebuie executate la Porțile de Fier.

Delegatul Republicii Populare Romîne în comisia mixtă romino-iugoslavă a declarat că construirea sistemului hidroenergetic de la Porțile de Fier va constitui un exemplu minunat de colaborare între Iugoslavia și România. Acest sistem hidroenergetic va produce anual aproximativ 10 miliarde kwh de energie electrică. Construcția acestei hidrocentrale este de o mare importanță pentru ambele țări.

DE PESTE HOTARE

AL VI-LEA FESTIVAL MONDIAL AL TINERETULUI

Primăvara acestui an a fost numită „primăvara celor 1000 de festivaluri”. Aceasta, pentru că au avut loc festivaluri în toate țările globului pămîntesc, dar fiecare din aceste sărbători de primăvară, avînd un program propriu. Fiecare din aceste programe

constituie, într-o anumită măsură, o pietricică din cel de-al VI-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților, care s-a desfășurat în anul acesta la Moscova.

În capitala U. R. S. S. s-a deschis la 28 iulie a. c., cel de al VI-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților, la care au participat delegați din toate țările lumii. Cel de-al VI-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților, desfășurat la Moscova, a fost o sărbătoare a prieteniei între popoare, o puternică manifestare a năzuinței de pace a tineretului din lumea întreagă.

„FIȚI BINEVENIȚI TINERI CREȘTINI!”

Revista „*Tineretului Lumii*” în numărul 5/1957 publică salutul călduros adresat tinerilor din toată lumea, care participă la cel de al VI-lea Festival Mondial al Tineretului la Moscova, de către I. P. S. Nicolae, mitropolitul Krutiței și Kolomnei.

Între altele, I. P. S. Sa spune :

„Tineri creștini și creștine! Veniți la noi ca să luați parte la o serbare al cărei drapel poartă cuvintele: „Pentru pace și prietenie” !. Noi sintem oamenii bisericii și aprobăm ideea aceasta. Sintem convinși că întâlnirea tinerilor din diferite țări va întări într-adevăr legăturile de prietenie dintre popoare și va exercita o influență binefăcătoare asupra relațiilor internaționale.

Printre participanți vor fi numeroși reprezentanți ai organizațiilor de tineri creștini din diferite țări. Mă adresez acestora în numele Bisericii ortodoxe ruse, exprimându-le sentimentul și speranțele ce ne cheamă mereu la „unitatea spiritului spre binele păcii” (Ef. 4, 3).

Pe lângă participarea la această serbare, credem că tinerii creștini din țări străine vor dori să cunoască și tineretul creștin din țara noastră, activitatea diferitelor grupări creștine și mai ales viața și situația Bisericii ortodoxe ruse. Fiți încredințați, dragi prieteni, că bisericele noastre ortodoxe, școlile noastre și celelalte instituții religioase vor fi larg deschise pentru a vă satisface curiozitatea, tot așa cum vă sint deschise și inimile tuturor ortodocșilor.

În ajutorul acestei întâlniri viitoare, slujitorii Bisericii ortodoxe țin să precizeze faptul că toate comorile vieții noastre religioase și ale culturii noastre spirituale nu ne aparțin numai nouă, ci și întregului univers creștin. Iată de ce socotim că este de datoria noastră sfântă să împărțim această comoară cu toți creștinii și în general cu toți oamenii ce năzuiesc la o îmbogățire spirituală.

În numele unei bineînțelegeri reciproce și al întăririi solidarității creștine, ne va folosi și nouă să ne întâlnim cu tinerii reprezentanți ai bisericilor străine și să le arătăm cum trăim și cum ne profesăm credința. Adresându-mă viitorilor noștri oaspeți, binecuvintez intenția lor de a cunoaște viața Bisericii noastre și le spun de pe acum: „Fiți bineveniți tineri creștini!”

250 DE ANI DE LA INTEMEIEREA LENINGRADULUI

La 23 iunie a. c. s-a sărbătorit cea de a 250-a aniversare a oraşului Leningrad.

Intemeiat cu două veacuri şi jumătate în urmă de către Petru cel Mare, s-a numit mai întâi San-Petersburg, apoi Petrograd, iar de la 26 ianuarie 1924 Leningrad. Pe timpul Marelui Război pentru apărarea Patriei, Leningradul a rezistat timp de 90 de zile blocadei fasciste. Cu prilejul celei de 250-a aniversări, Prezidiul Suprem al U. R. S. S. a decorat oraşul Leningrad cu Ordinul Lenin.

În decretul Prezidiului se arată că oraşul Leningrad a fost decorat pentru bărbăţia şi eroismul de care au dat dovadă oamenii muncii din Leningrad în zilele revoluţiei din 1917 şi în lupta împotriva cotropitorilor germano-fascişti în timpul celui de al doilea război mondial, precum şi pentru succesele obţinute în dezvoltarea industriei şi culturii, în însuşirea tehnicilor noi.

UN ALIMENT MIRACULOS

Doi oameni de ştiinţă francezi, doctorii Lenorman şi Chauvin, au descoperit recent alimentul cel mai complet posibil, care conţine tot ce este necesar organismului viu.

Cercetările şi analizele efectuate la Centrul de cercetări apicole de la Bures-sur — Yvette au demonstrat că polenul conţine zece aminoacizi, nouă feluri de hormoni, zece feluri de vitamine (A, D, E, C, B 12) precum şi pigmenţi, cum ar fi carotenul, care contribuie la regenerarea celulelor retinei. Praful auriu compus din fire de 1/10 g. conţine de asemenea zece feluri de metale, ca fier, magneziu, calciu şi altele.

După conservare, polenul poate fi consumat. Acţiunea sa împotriva anemiei este atât de eficace, încât o linguriţă de polen consumată zilnic timp de o lună măreşte cu 80.000 numărul hematiilor pe milimetru cub de sânge. Polenul redă echilibrul funcţiunilor intestinale, lichidind atât constipaţia cât şi diareele, care rezistă şi antibioticelor. Totuşi polenul nu este un medicament. El nu face altceva decât să restabilească starea normală a organismului, dereglat prin dezechilibrul alimentar. (Science et Vie).

Note bibliografice

Preot IOAN G. COMAN,

PATROLOGIE

București, 1956.

În editura Institutului biblic și de misiune ortodoxă din București, a apărut în anul 1956, manualul de *Patrologie*, pentru uzul studenților institutelor teologice. Prețioasă carte se datorește eminentului și de atâtea ori apreciatului profesor și rector al Institutului Teologic Universitar din București, Pr. Ioan G. Coman.

Iată o carte dintre cele mai de seamă și nu se poate mai folositoare pentru întreaga noastră viață bisericească și inspirată trăire a ei, începînd cu studenții ucenici cari se pregătesc ca s-o servească ca mine, continuînd cu preoții aveau slujitori ai ei și culminînd cu apostolia ierarhilor sfințitori ai acestei vieți închinată lui Dumnezeu.

Dar, să ne lămurim.

Teologie sistematică temeinică nu se poate face și nici măcar concepe și imagina, fără de cunoașterea adîncă a gândirii și simțirii patristice ecumenice, seva de viață și deținătoarea aproape integrală, și în primul rînd, a izvoarelor Sfintei Tradițiuni.

Dogma Preasfintei Treimi ca și Christologia în toată măreția și minunea ei, cum s-ar putea înțelege și întui în suflu de smerenie și de dumnezeiască adorare, fără de luminile veșnice aprinse și cu ilacăra arzătoare pînă la ceriu a celor trei iluștri și mari dascăli capadocieni? Cum, existența în trinitate a unei singure naturi în trei persoane, și a celor două naturi în una ipostază a Logosului încarnat, fără de pătrunderea și lămurirea ca de oțel a teologului perihorezei și enipostaziei ultimului părinte bisericesc și a învățătorului cinstirii și venerării sfințelor icoane? Cum, dogma doctorului Sfintei Euharistii despre prefacerea totală a elementelor euharistice cu transpunerea accidentelor asupra substanței trupului și singelui Domnului? Cum, doctrina clasică a îndumnezeirii omului prin încarnarea Logosului (sarcosis) a Mărturisitorului hristolog profund și vestit cu limba și dreapta tăiată pentru apărarea cu neostoire, îndirjire și neînfricare pînă la moarte de exil, a credinței sale în cele două voinți și două lucrări ale Dumnezeu-Omului? Și toate celelalte temeuri ale doctrinei apostolice ecumenice își au suportul și depozitarul lor firesc în viața și opera sfinților Părinți. De aici și importanța studiului Patrologiei.

Și dacă este așa, și așa este, atunci s'ntem îndreptățiți să încreștăm cu înălțată bucurie apariția *intîlei* Patrologii romi-

nești, denumită cu *acest* titlu, scrisă cu competență nediscutată de titularul catedrei de Patrologie de la Universitatea din București.

Pregătit pentru a ocupa catedra de filologie clasică de la această Universitate, asistentul de la Facultatea de Litere și Filozofie, trece la cea de Teologie, specializându-se în studii de patrologie.

Prin tot ce scrie, Preotul Ioan G. Coman este o mină por-doabă a teologiei și bisericii românești, și ea se felicită întru a-l avea și a-l număra printre muncitorii ei plini de cinste și de omenie în lucrul Domnului.

Studiile din domeniul specialității sale, strălucesc prin temeinicia, profunzimea, claritatea și înălțuitoria formă de expunere a problemelor puse în discuție și pe cari le tratează cu prestigiul cărturarului de elită.

În fond, aceasta ar putea să fie conturarea, caracterizarea și portretul muncii științifice a autorului Patrologiei despre care vorbim.

După aceste considerațiuni generale, trecem la schițarea în ansamblu și prezentarea însăși a cărții, scrisă cu metoda riguroasă a omului de știință.

Nicăiri această metodă nu deviază, nici se desminte, ci este mereu vie prin prospețimea ei. Ineditul surprinde odihnitor și plăcut în înălțimea palpitană a vieții, și obiectivă, a operei, doctrinei și caracterizării subiectului abordat. Analizele meticuloase, și totuși bine încheiate, pline de conținut și juste, împreună cu aprecierile și concluziile la cari se ajunge în această muncă sulucată și trudnică de laborator, te scutesc de obositoare înregistrări numai de nume și titluri cari tratează variatele probleme ale Patrologiei și ating toate disciplinele teologice: exegeză, dogmă, morală, istorie, etc.

Cartea — format octav mic — fundată pe autentice izvoare bibliografice dintre cele mai avansate și noi, are într-o simpatică execuție tehnică, ireproșabilă din toate punctele de vedere, o extindere de 323 pagini și e scrisă cu elan și într-un stil simplu, limpede și curgător și pe înțelesul tuturor. Sublimă și subjugătoare calitate de maestru este darul să poți scrie și să fi înțeles de oricine te citește, și aceasta, mai ales la un scriitor și învățător de credință.

După indicarea bibliografiei generale pentru studiul Patrologiei, cuprinsă în colecții de texte, istorii literare pentru autorii patristici de limbă greacă și latină și pentru cei de limbi orientale (siriacă, coptă, arabă, armeană și georgiană) și a manualelor de doctrină teologică și socială, autorul, în introducere, trece la definiția, obiectul și împărțirea Patrologiei în cele trei perioade ale ei.

Urmează apoi foarte interesanta și instructiva explicare și precizare a numirilor de părinți, scriitori și învățători bisericești și expunerea literaturii Patrologiei, a colecțiilor patristice im-

preună cu mențiunea manualelor cari cuprind studii patristice scrise în limbile franceză, germană, italiană și engleză.

Perioada întâia, de la finea sec. I până la începutul sec. al IV-lea, o inaugurează începuturile literaturii creștine cu vestiții Părinți Apostolici (Clement Rom., Barnaba, Papia, Diognet, Ignatie, Policarp și Păstorul lui Herma). Minecind de la principiul „că pentru preot și teolog nu poate fi indiferent de a cunoaște și ceea ce bărbați învățați și cu multă experiență au depus în scrierile lor cu privire la credință, cult, disciplină, păstoria credincioșilor etc.”, marele teolog exeget, primul la Romini cu comentarii la toate cărțile T. N., minus Faptele Apostolilor și Apocalipsa, și dogmatist al bisericii romine, Dr. Iuliu Olariu, traduce și publică în 1892 în tipografia diecezană din Caranesbeș, după textul original editat de Gebhardt, Harnack și Zahn (Lipsca 1877), cel puțin scrierile Părinților apostolici „pentru ca fiecare cărturar să afle legătura bisericii de acum cu cea întemeiată de Domnul nostru Isus Christos. Păstorul suflătesc, în special, va găsi în aceste scrieri, mijloacele polemice, apologetice foarte necesare la apărarea adevărilor creștine”, zice Dr. Iuliu Olariu în prefața cărții sale. (Marele teolog Dr. Iosif Iuliu Olariu, de Dr. V. Gheorghiu, Cernăuți, 1943, p. 35). Vin apoi apologetii și scriitorii greci și latini (Iustin, Meliton, Tațian, Teofil, Atenagora, Tertulian, Minuciu, Ireneu, Ipolit, Ciprian, Lactanțiu, Clement Alexandrinul, Origen, etc.).

Perioada a doua (313—461), numită cu drept cuvânt „epoca de aur” a literaturii patristice, „a fost ilustrată de personalități ca: sf. Atanasie, sf. Vasile cel Mare, sf. Grigorie de Nyssa, sf. Ioan Gură de Aur, sf. Ciril al Alexandriei, sf. Ilarie, sf. Ambrozie, fer. Ieronim și fer. Augustin. Această epocă a ridicat literatura creștină la rangul de literatură clasică”, mai ales prin Nazianzeanul, carele este socotit ca o floare rară și de negrăit preț a literaturii clasice elene prin diamantatele sale poezii închinare preamăririi lui Dumnezeu. „Reprezentanții ei au trecut făclia literaturii universale din minile păgânismului „sleit de puteri și muribund” — în acelea ale creștinismului tinăr și viguros, alimentat de puterea Dumnezeescului ei Intemeietor” (pag. 121).

Perioada a treia (444—749) este cea a ușorului și neînsemnatului „declin”, zicem noi, al literaturii patristice, și nicidecum cea a decadenței ei, în sens peiorativ, cum se denumește ea de unii, „fiindcă este lipsită de originalitate și trăiește spiritualmente din ciștigurile și bogățiile substanțiale ale perioadelor” anterioare, pierzindu-se într-o „discretă mediocritate” după Mannuel p. 273); cea a declinului, da, în frământarea ei de a fructifica până la maximum semințele ale de Dumnezeu inspiraților mari sfinți Părinți, sămănate în ogorul sufletului creștin și a le aduce sub acoperiș. Căci opera marilor scriitori și Părinți ca Areopagitul, Leonțiu din Bizanț, sf. Maxim Mărturisitorul, Sofronie al Ierusalimului și sf. Ioan Damaschin, n-am

putea-o privi și dănumi ca pe una de decadentă, ci ca pe o fericită sinteză a tot ce s-a gândit și s-a simțit de marii sfinți Părinți înaintași. Deci, perioada sau epoca de biruitoare continuare și finire a sacralului avînt și zbor de gînd patristic prins în operele lor de Dumnezeu luminate și pentru aceasta, nemuritoare. A sintetiza și sistematiza înseamnă a fi și creator în cel mai perfect înțeles al cuvîntului. Zbuciumul, neliniștea și clocotul frămîntării îndelungate și permanente *pentru unitate*, este creație prin excelență. Și aceasta revine tuturor scriitorilor de pe cîmpul acestei perioade zise de „declin”.

Din nou, iată o carte pe care am putea-o numi și de căpătîi pentru noi teologii și credincioșii, și mai ales intelectualii bisericii ortodoxe romîne. Alcătuită cartea, din încredințarea forurilor noastre superioare bisericești, ca să cuprindă și să redea „ce este mai important și mai necesar pentru studenți din materia întinsă a Patrologiei”, așa ne informează autorul într-o notă de la sfîrșitul cărții, el „speră să poată completa manualul cu material și bibliografie nouă, într-o ediție următoare”.

În Apus, atît la catolici cit și la protestanți, Teologia patristică are lucrări masive și din cele mai importante. I. Tixeront, O. Bardenhewer, acesta mai ales prin opera sa monumentală „Geschichte der altkirchlichen Literatur” în 5 volume mari și dense, Adolf Harnack, T. Cayre, B. Altaner ș. a. sînt nume de circulație largă în Patrologie. De ce nu l-am avea și noi pe al nostru? Și îl avem prin tot ce a scris și va mai scrie preotul Ioan G. Coman. Să se citească și să se studieze în privința aceasta opera întreagă și cu osebire academica sa lucrare „Problemele de filosofie și literatură patristică”, care fascinează prin erudiție viguroasă și distincție de cugetare și armonie, brodate și impletite cu o susținută și mișcătoare măiestrie. Studiul „Între Parnas și Tabor”, care deschide cartea, evidențiază concludent și din plin așezîunea noastră.

Dacă tiparnițele noastre bisericești au scos la lumină o parte din opera corifeului teologiei elene, Hr. Andrușos, prin excelențele și ireproșabilele traduceri ale Dogmaticii (Dumitru Stăniloae, 1930) și Simboliceii (Iustin Moisescu, 1935), sale aceeași obligație o au, și poate și mai mult, față de opera originală a unui teolog savant român, ca ea să poată apărea într-o ediție larg concepută și, definitivă.

Cuvine-se să ne aducem aminte cu acest prilej și de studiile *incepătoare* și fragmentare ale teologilor romîni de pe tărîmul Patrologiei. În primul rînd, ca la o cunună a lor de scrierea *Istoria vechii literaturi creștine* (în 3 volume, 1934, 1935 și 1940) a profesorului universitar Pr. Cicerone Iordăchescu, titularul catedrei de Patrologie de nou înființate și pusă la un loc cu studiul Istoriei bisericești universale de la Universitatea din Iași. Bun cunoscător al limbilor clasice ca și a celor moderne în totalitatea lor, profesorul ieșean și personalitate cu justificată autoritate printre clericii Moldovei, ca și fratele său Valeriu,

învăţatul profesor de Teologie Morală de la aceeaşi Universitate, şi-a scris cartea sa, întemeiată pe consultarea celor mai buni patrologi apusei şi ortodocşi (Bardenhewer, Altaner, Cayre, Tixeront, Rauschen, Eus. Popovici, Balanos, etc.), cu toată iscusinţa şi dragostea profesorului de rasă. Autorul mai are şi un studiu patristic bine scris, *sf. Ioan Damaschin* (Iaşi, 1912). Apoi, *Ierarhia cerească şi bisericească* de Dionisie Pseudo-Areopagitul, traducere din greceşte, 1932 şi traducerea tot din greceşte a aceluiaşi Dionisie Pseudo-Areopagitul, *Despre numele divine şi Teologia mistică*, cea din urmă, în colaborare cu profesorul asistent şi filolog cunoscut Theofil Simenschi. Important cu osebire este studiul introductiv la *Despre numele divine* cu încercarea de a pătrunde şi expune concepţia areopagitică despre cunoaşterea mistică existenţei supreme, a supraesenţei, în stare de extaz.

Printre precursorii cu lucrări fragmentare ale teologilor romini de pe cîmpul Patrologiei, îi socotim fruntaşi şi drept capi de coloană: pe gînditorul şi teologul distins al zilelor noastre, *Dumitru Stăniloae*, cu Filocalia şi cu studiul său despre *sf. Maxim Mărturisitorul*; pe întîiul şi apreciatul nostru istoric bisericesc român de azi, după ilustrul *Eusebiu Popovici*, a cărui Istorie bisericească universală scrisă în 4 volume mări în limba germană, precum o cerea aceasta pe vremuri guvernul din Viena (şi tradusă mai tirziu în romineşte de foştii săi auzitori, episcopul Gherasim Timuş şi mitropolitul primat Atanasie Mironescu; şi în limba sîrbească şi bulgară tot de foştii săi studenţi sîrbi şi bulgari), egălează cu o atotcuprînzătoare *Enciclopedie teologică*, unică în Biserica noastră ortodoxă şi, poate, şi în cea creştină de pretutindeni, — *Teodor M. Popescu*, cu Primii didascali creştini şi necesitatea studiilor istorice şi patristice în biserica ortodoxă etc.; pe mult şi cu virtuozitate ostentatorii teologi şi preoţi ai bisericii romineşti, — *Nicolae Cotos*, preavrednic urmaş (ca şi prodigiosul prof. univ. *Petru Rezuş*) al depăşirii neuitatului nostru apologet şi filosof român, *Vasile Găină*, — cu traduceri şi studiile sale bine cunoscute din opera *sf. Iustin Martirul* şi *sf. Grigorie de Nazianz*, cu tilcuirea fără de păreche a Tatălui nostru şi cu cea mai preţioasă placă de aur a operei sale: Cursul de teologie fundamentală; pe *Petru Vinţilescu*, cel mai de seamă liturg al bisericii noastre romineşti, după marii săi liturghi inaintaşi şi întemeietorii Liturgiei ca disciplină teologică la Romîni: Dr. Vasile Mitrofanovici, Dr. Teodor Tarnavschii şi Dr. Nicolae mitrop. Nectarie Cotlarciuc, — cu tratatul său Despre poezia imnografică din cărţile de ritual şi cîntarea bisericească; pe *Nicolae Popovici* cu doctrina Epiclezei la sfinţii Părinţi; pe *Liviu Stan*, canonistul nostru cu bun renume, cu reflexiunile sale de drept bisericesc asupra unora din scrierile *sf. Părinţi*; pe harnicul istoric bisericesc *Milan P. Şesan*, cu studiile sale asupra diferitelor chestiuni patristice; pe D.

Fecioru și Olimp Căciulă, cu „Izvoarele Ortodoxiei” și pe M. Pislaru cu „Biblioteca părinților bisericești” (un fel de Bibliothek der Kirchenväter catolic încetățenit și la noi); amîndouă sînt colecții începătoare în cari au apărut bune traduceri din sf. Părinți, cu deosebire cele ale lui D. Fecioru din opera sf. Ioan Damaschin: Dogmatica, Cultul sfintelor icoane etc.; *intreaga* pleiadă de teologi romini valoroși pe cari îi avem la Institutele noastre universitare, cu lucrările lor de specialitate; și, la urmă, pe un profesor cu notele și studiile sale asupra doctrinei sf. Ioan Damaschin despre Maica Preacurată și traducerea cu explicații în notele subliniare, nepublicată (numai cartea întâia a apărut în rev. Candela, 1938), în manuscris, a întregii Dogmatici a sf. Ioan Damaschin, cunoscută sub numele de „Expunerea exactă a credinței ortodoxe”.

Patrologia părintelui I. G. Coman n-are lipsă de nici o recomandare, ea însăși impunîndu-se inexorabil, prin superioarele sale calități pe cari, noi, modești cronicari ai vremii, am încercat să le înrăbojim și să le încondeiem prin prezentele rânduri. Dacă totuși o facem, o facem aceasta pentru mersul înainte ale vieții noastre duhovnicești, care va găsi în această ultimă carte a autorului, *puncte luminoase* din zămislirea trecutului vieții noastre creștine, așa de folositoare pentru învățătura și de mai binele nostru. Și, asta, ajunge pentru multele din neputințele noastre.

V. LOICHITA

INSEMNARI DESPRE CARTI:

GERHARD RAD, *DAS ERSTE BUCH MOSE*, UBERSETZT UND ERKLART, Berlin 1955, p. 390.

Autorul Rad traduce textul original (ebraic) al Genezei în limba germană și-l însoțește de un scurt comentariu. Comentariul are în vedere un cerc mai larg de cititori, de aceea evită amănuntele filologice și arheologice. Comentariul e practic, scris pentru viață. Din modul cum grupează materialul se vede că autorul, deși protestant, respectă linia fixată de tradiția bisericii. Astfel cap. 1—12 le întitulează: Istoria biblică străveche (Die biblische Urgeschichte), cap. 12—25, 18 e întitulat: Istoria patriarhilor biblici; cap. 25, 19—50, 26 alcătuiește partea ultimă. Fără să aibă un titlu general această parte are următoarea subîmpărțire: Nașterea lui Esau și a lui Iacob, vindearea dreptului de întâi născut, istoria lui Isac, obținerea binecuvîntării, trimiterea lui Iacob în Aram, visul lui Iacob, fuga lui Iacob, convenția lui Iacob cu Laban, ... teofania de la Betel, istoria lui Iosif.

Cu toate că autorul este aderent al direcției critice, în ce privește formarea Genezei, totuși în comentariu aproape că nu se observă aceasta. Astfel admite caracterul mesianic al textelor

biblice : Gen. 3, 15; Gen. 9, 25—27; Gen. 12, 2—3; și Gen. 49, 10 și tot un caracter profetic are și Gen. 45,7 cu acea „peleta gedola“ (rămășița cea mare), care cuprinde raportul unic al lui Dumnezeu cu cei aleși, până la Iisus Hristos și mai departe până la sfîrșitul veacurilor.

Autorul Rad stăruie în mod deosebit la textele mai însemnate din punct de vedere moral-religios. Astfel pentru a fi deplin înțeles face cîte un excurs lămuritor, cum e cazul la pag. 23, nota 1, la pag. 66 nota 1, la p. 96, 101, 270, 283, etc.

Prezentarea exterioară a lucrării e multumitoare, hirtia e de calitate iar litera textului e mare și citează. Limba e accesibilă și celor care nu cunosc perfect germana, căci e lipsită de perioadele lungi, caracteristică unor scriitori de limbă germană.

Dr. H. KOSAK, *GLAUBE UND GESCHICHTE IM ALTEN TESTAMENT* (Credință și istorie în Vechiul Testament), Berlin 1956, p. 100.

Studiul de față e alcătuit cu scopul de a servi ca material auxiliar preoților și catehetilor. Materialul e expus în așa fel încît e accesibil și laicilor. S-a renunțat la amănunte de ordin științific și s-a insistat numai la problemele mari și de interes general. Cartea constă din 10 capitole : 1. Wo liegt der Ansatzpunkt für ein sachgemäses Verständnis des A. T.? Aici susține că Vechiul Testament se înțelege mai bine printr-un prisma religiilor din orientul antic. Raportul între Dumnezeu și Israel îl fixează astfel: Dumnezeu e domnul și stăpînul, Israel e cel chemat a-i fi devotat. Anarhia socială în Israel e totdeauna un simptom al faptului că Israel nu se afla atunci în bune raporturi cu Dumnezeu. Cap. II este intitulat: Vom geschichtlichen Werden des alttestamentlichen Glaubenszeugnisses. Aici afirmă credința în adevărul relevat, care are putere și tărie veșnică. Momentul istoric, care formează punctul de plecare și pe temeliile căruia se clădește adevărul de credință pregătindu-se mintuirea, este chemarea lui Israel. Cap. III. este intitulat: Der alttestamentliche Schöpfungsglaube. Rezumatul acestui capitol e următorul: În Vechiul Testament omul are o demnitate specială. El cooperează cu Dumnezeu în calitate de coroană a făpturilor, își pregătește împreună cu Dumnezeu, mintuirea, căci prin chemarea lui Avraam din mijlocul acelei „massa perditionis“ patriarhul devine urzitorul unei noi omeniri. Cap. IV se intitulează: Erzvätergeschichte. Cercetînd istoria patriarhilor (Avraam, Isac și Iacob) autorul sesizează că ideea centrală în jurul căreia se grupează celelalte, și fără de care n-are sens și frumseță Vechiul Testament, este ideea de mintuire. Cap. V. poartă titlul: Die Mosezeit. Aici stăruie în jurul afirmării că Moise este o mare personalitate. Cu toate acestea Moise nu stă în centrul evenimentelor, căci nici una din acele istorisiri nu sînt alcătuite de dragul lui, ci din toate vibrează mărețele fapte și învățături ale lui Dumnezeu. În cap. VI: Landnahme und

Richterzeit, discută problema patriei noi a lui Israil, iar în cap. VII : Das Königtum... arată că adevăratul rege este Dumnezeu, iar regii văzuți sînt din îndurarea lui Dumnezeu ceea ce sînt, Interesant e aliniatul : Regalitatea și speranța în Mesia. Cap. VIII : Die alttestamentlichen Propheten, descrie profeții ca personalități creatoare de idei religioase și paznici treji și interpreți autentici ai tradiției Vechiului Testament. Cap. IX : Die Restgemeinde im babylonischen Exil, arată căderea Ierusalimului în 587, cădere care a dat un nou mers istoriei biblice. În Cap. X intitulat : Wo ist der Beziehungspunkt zwischen dem alttestamentlichen Glaubenszeugniss und der neutestamentlichen Botschaft zu suchen ? stabilește punctul de legătură între Vechiul Testament și Noul Testament. Constată că între cele două Testamente există o armonie perfectă. Prevederile vechi devin realitate în Noul Testament.

În afară de cîteva considerente, străine ortodoxiei, ca cele privind originea Pentateuhului, cartea poate fi citită cu folos.

CHARY TH. : *LES PROPHETES ET LE CULTE A PARTIR DE L'EXIL*. Paris 1955, pag. 314.

Cartea tratează concepția despre cult și influența profeților Isaia și Ezechiel asupra profeților de după captivitatea babiloniană, asupra lui Agheu, Zaharia și Maleahi.

ALLMEN I. I. : *VOCABULAIRE BIBLIQUE*, Paris 1954, p. 314. Preotul reformat Dr. Jean Jaques de la comunitatea religioasă de limbă franceză din Lucerna (Elveția) dă într-o ordine alfabetică ideile principale din Sf. Scriptură. În munca sa el a fost ajutat de Cullmann, Hering, Monod, Nagel și alții.

THE BIBLE TRANSLATOR, PERIODICAL FOR THE ASSISTANCE OF BIBLE TRANSLATORS, London, ianuarie 1956.

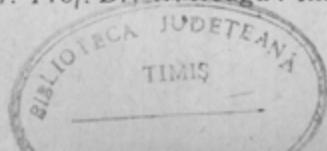
Revista biblică, *The Bible Translator*, are de obicei material variat și interesant. În nr. pe ianuarie 1956 ne dă comentariile mai noi la cărțile Noului Testament, se stabilește sensul unor termeni biblici — se descriu traducerile la Biblie făcute pe seama unor popoare din Africa (Alur și Fulani) și se vorbește despre tipărirea recentă a Bibliei în limba rusă.

Preot. Prof. Dr. Nicolae Neaga.

MITROPOLIA BANATULUI

CUPRINSUL

	Pag.
23 August, sărbătoarea națională a poporului nostru	1—3
Prot. Dr. Fl. Murășanu : Grădina Maicii Domnului	4—9
L. Bănățeanul : Din valurile celor trecute vremi	10—16
<i>S t u d i i</i>	
Prof. Dr. V. Gheorghiu : Calendarul	17—30
V. Loichița : Numirile biblice ale lui Dumnezeu (contin. din nr. 4—6)	31—52
Pr. Prof. Dr. N. Neaga : Ecclesiastul	53—58
Pr. Dănilă Puia : Biserici vechi din Almăj	59—78
<i>Indrumări omiletice</i>	
<i>Predici</i>	
Gh. L. : Predici la sărbătoarea sf. prooroc Ilie Tescviteanu	79—81
Pnot. Stavr. V. Mikușiu : Pentru duminică IX-a după Rusalii	82—83
Prof. Stavr. V. Mihuțiu : Pt. 29 august. Tăierea ca- pului sf. Ioan Botezătorul	83—85
<i>Pentru apărarea păcii</i>	
Sesiunea Consiliului Mondial al Păcii de la Colombo	86—102
Traian Șeimaru : Azi lumea întreagă e cu noi — Radiogramă din Colombo	103—105
Toate eforturile pentru apărarea păcii	105—107
Pentru interzicerea experiențelor nucleare	107—113
<i>Documentar</i>	
Roman Cotoșman : Contribuții la Istoria Școalelor românești din Banat	114—119
<i>Viața bisericească în cuprinsul Mitropoliei Banatului</i>	
Arhiepiscopia Timișorii și Caransebeșului	120—125
Episcopia Aradului	126—
<i>Informații din țară și de peste hotare</i>	
Din țară	
Vizita delegației Bisericii Ort. Rom. făcută Bisericii ort. sîrbe din R. P. F. Iugoslavia	127—130
Nicolae Mladin : Alegerea, investitura și instalarea noului mitropolit al Ardealului	130—149
De peste hotare	149—151
<i>Note bibliografice</i>	
V. Loichița, Pr. I. G. Coman : Patrologie	152—157
Pr. Prof. Dr. N. Neaga : Insemnări despre cărți	157—159

Către

OFICIUL PAROHIAL ORTODOX ROMIN

Episcopia

Din țară

Vizita delegat
ort. sirb

Nicolae Mladin
naului m

De peste hotare

Orde

DERIVAT

Ora

Regiunea

V. Loichița, Pr
Pr. Prof. Dr. N

DERILE EPARHIALE ORT. ROM. „DIECEZANA” ARAD

